

Cuprins Inhalt

Pastoralia / Hirtenbriefe

<i>Arhiepiscopul și Mitropolitul Serafim</i> Pastorală Nașterea Domnului 2017	5	<i>Dr. Jürgen Henkel</i> Împotriva caricaturilor – O apărare a Bisericii Ortodoxe Române.....	87
<i>Episcopul Macarie al Europei de Nord</i> Pastorală la Nașterea Domnului 2017	10	Wider die Zerrbilder – eine Verteidigung der Rumänischen Orthodoxen Kirche	91
<i>Pastoralbrief zu Weihnachten 2017</i>	16	<i>Dr. Gheorghe Enache</i> De ce sărbătorim 1 decembrie?	95
<i>Arhiepiscopul și Mitropolitul Serafim</i> Pastorală la Sfintele Paști 2018	23	Warum feiern wir den 1. Dezember?	100
<i>Pastoralbrief zu Ostern 2018</i>	27	<i>Prep. drd. Paul Brusanowski</i> Contribuția lui Nicolae Bălan, viitorul mitropolit al Ardealului, la realizarea României Mari.....	106
<i>Episcopul Macarie al Europei de Nord</i> Felicitare și Pastorală la Învierea Domnului 2018	33	<i>Pr. Dr. Iosif Rădulescu</i> Pastorație și identitate.....	108
<i>Osterpastorale 2018</i>	37	Pastoral und Identität.....	112
Articole / Artikel		<i>Preafericitul Daniel, Patriarhul B O R</i> Misiune binecuvântată pentru unitatea de credință și de neam	116
<i>† Sofian Brașoveanul, episcop-vicar</i> O ambasadă spirituală a Ortodoxiei Românești la München	42	Segensreiche Mission für die Einheit des Glaubens und die ethnische Zusammenghörigkeit.....	117
<i>Eine geistige Botschaft der rumänischen Orthodoxie in München</i>	44	<i>Episcopia Ortodoxă Română a Europei de Nord a celebrat Centenarul Marii Uniri.....</i>	119
<i>Acad. Ioan-Aurel Pop,</i> <i>Președintele Academiei Române</i> Biserica în sprijinul Marii Uniri a tuturor românilor – câteva considerații	47	Die Rumänische Orthodoxe Diözese von Nordeuropa feierte das 100-jährige Jubiläum der großen Vereingung.....	120
<i>Die Kirche als Stütze der Großen Einigung aller Rumänen – einige Bemerkungen</i>	53	<i>Redacția revistei „Candela Nordului”</i> Solidaritate cu greu încercata mamă Camelia-Mihaela Smicală din Finlanda.....	122
<i>Adrian Opre, Universitatea Babeș-Bolyai</i> Premise ale încorporării consilierii psihologice în lucrarea pastoral- duhovnicească	60	Solidarität mit der schwer herausge- forderten rumänischen Mutter Camelia-Mihaela Smicală aus Finnland	128
<i>Diac. lect. Dr. Adrian Sorin Mihalache</i> Plasticitatea ființei omenești	72		
<i>Die Plastizität des Menschen</i>	79		

Preot Andrei-Ovidiu Sofa,
Preot Octavian-Horațiu Mureșan
 Tabăra tinerelor familii din Europa
 de Nord, în nordul României 135
 Junge Familien aus Nordeuropa auf
 Sommerlager im Norden Rumäniens..... 140

Smarand Lieberfeld
 Zeitlos beeindruckende Bekenner,
 Zeugen und Märtyrer..... 144
 Die Sehnsucht nach den Heiligen
 bleibt groß 149

Contribuții / Beiträge

Deutsch-Rumänisches Institut
 für theologischen Dialog gegründet 152

Pastorală la Nașterea Domnului 2017

Iubirea de neam

„Mântuiește, Doamne, poporul Tău și binecuvântează moștenirea Ta....”

Preacucernici Părinți și iubiți credincioși, dăm slavă bunului Dumnezeu și-I mulțumim că am ajuns cu pace la sărbătorile de iarnă prilejuite de Nașterea Domnului, care revarsă în sufletele noastre dragoste și bucurie, lumină și căldură. Fiecare ne-am pregătit, pe măsura credinței și a râvnei pentru Dumnezeu, cu post și rugăciune, precum și prin Taina Spovedaniei și a Împărtășirii cu Trupul și Sângele Domnului, să întâmpinăm după cuviință acest mare Praznic. Slujbele din aceste zile și minunatele colinde de Crăciun ne dezvăluie marea Taină care s-a petrecut în Betleem și-L preamăresc pe Dumnezeu, Care Se smerește și Se face om, intră în umanitate, împărtășește

condiția omenească, ca să mântuiască lumea din interiorul firii noastre. Pruncul născut în Betleem – Dumnezeu și om – este ca o sămânța dumnezeiască pusă în aluatul umanității, adică în inima fiecărui om, în care se concentrează toată umanitatea, pentru ca toată umanitatea să dospească și să devină o singură Pâine. Mântuitorul Iisus Hristos spune despre Sine că este „Pâinea cea vie, care s-a pogorât din cer” (Ioan 6, 51) și că aceia care mănâncă această Pâine, adică Trupul și Sângele Său, devin una cu El și au parte de viața veșnică. Fiecare om este chemat să crească în Hristos, străduindu-se, zi de zi, să creeze condițiile necesare pentru ca sămânța dumnezeiască din inima lui să-i dospească întreaga fire.

Orice sămânță, pentru a crește și a rodi, are nevoie de un pământ bun, de apă și de căldură. Sămânța harului primit la botez în sufletul nostru are nevoie pentru a să crește de pământul bun al inimii, pe care-l pregătim mereu prin rugăciune, prin post și prin fapte bune. Dacă nu ne rugăm în fiecare zi, dacă nu participăm cu evlavie, duminica, la Sfânta Liturghie și nu ne spovedim și ne împărtășim cu Trupul și Sân-

gele Domnului, dacă nu postim miercuri și vinerea, precum și în cele patru posturi de peste an, dacă nu ne silim să facem cât mai mult bine semenilor noștri, inima ni se împietrește și devine insensibilă la prezența lui Hristos în ea. Astfel, în loc să creștem duhovnicește și să ne asemănăm tot mai mult cu Hristos, ne cufundăm în bezna păcatelor și patimilor, care ne distrug dreptat și sufletul, și trupul.

A crește în Hristos înseamnă a crește în iubire, a ne umple inima de iubire și a deveni una cu El: „Nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine“, zice Sfântul Apostol Pavel (Galateni 2, 20). Același Apostol ne îndeamnă să avem în noi „gândul lui Hristos“ și „simțirea lui Hristos“ (cf. I Corinteni 2, 16 și Filipeni 2, 5), adică să gândim și să simțim ca Hristos, pentru că Acela care se străduiește să câștige gândul și simțirea lui Hristos în inima sa, acela va și iubi ca Hristos. *Urmarea lui Hristos*, o carte foarte populară în Evul Mediu, dar și astăzi, ne îndeamnă ca în fiecare împrejurare a vieții să ne întrebăm: „Ce-ar face

Hristos, dacă ar fi în locul meu?”. Dacă ne-am pune mereu această întrebare, ne-am feri de multe păcate și am scăpa de multe suferințe! În același timp, trebuie să avem mereu în vedere că scopul rugăciunii, al postului, al împărtășirii cu Sfintele Taine și al tuturor faptelor bune este iubirea: iubirea față de Dumnezeu și față de semenii noștri, cu care trăim în familie, în Biserică și în societate. Dacă rugăciunea, postul și orice împlinim din credință nu ne fac mai buni, mai iertători, mai iubitori de semenii, înseamnă că ne ostenim în zadar. Din Sfânta Evanghelie de la Matei aflăm că Dumnezeu ne va judeca după măsura iubirii, adică după cât bine am făcut semenilor noștri (Matei 25, 31-46). De aceea, Sfântul Apostol Pavel spune că „iubirea este împlinirea Legii“ (Romani 13, 10). Cine iubește cu adevărat, împlinește deodată toate poruncile. Și numai cine iubește cu adevărat este liber. Omul liber se ferește de păcat, fiindcă știe că păcatul îl transformă în sclav: „Adevărat, adevărat zic: Oricine săvârșește păcatul este rob

„păcatului“ (Ioan 8, 34). De aceea, Fericitul Augustin zice: „Iubește și fă ce vrei!“

Iubiți credincioși,

Am intitulat această scrisoare pastorală „Iubirea de neam“ pentru că în anul care vine se împlinesc 100 de ani de la întregirea poporului român. Anul 2018 a fost declarat de către Patriarhia Română „An omagial al unității de credință și de neam și Anul comemorativ al făuritorilor Marii Uniri“. Sute de ani, românii au trăit, din pricina vitregiilor istoriei, în trei țări separate, până când, în 1859, Moldova și Țara Românească s-au unit sub sceptrul Principelui Alexandru Ioan Cuza, iar în 1918, Transilvania, Basarabia și Bucovina au revenit la Patria-Mamă. Dar, deși despărțiți atâtea secole, românii și-au păstrat unitatea de limbă și de credință. Un adevărat „miracol românesc“, după cum spun istoricii. Îndeosebi credința i-a ținut pe români uniți. Știm că poporul nostru a

primit credința creștină în procesul însuși al formării sale (sec. II-VII), încât putem spune că avem credința în sângele nostru. Virtuțile evanghelice au modelat firea românului de-a lungul secolelor și au făcut din poporul nostru un popor pașnic, harnic, inteligent, smerit și iubitor de străini. Dumnezeu ne-a hărăzit în istorie voievozi evlavioși și înțelepți, unii dintre ei trecuți în rândul sfinților, precum Ștefan cel Mare, Neagoe Basarab și Constantin Brâncoveanu. De asemenea, am avut regi iubitori de neam și de credința lui. După cel de-al doilea Război Mondial, a venit însă peste poporul nostru, ca un tăvălug, comunismul ateu, care i-a distrus în mare parte ființa modelată de credința sa ancestrală, cultivând în locul ei patimile contrare virtuților strămoșești: necredința, ura de clasă, minciuna, hoția. După căderea comunismului, românii au fost cu totul nepregătiți să facă față concurenței economice străine, care i-a distrus industria. Tot

la fel, cei mai mulți n-au fost pregătiți să-și asume o libertate responsabilă. Astfel migrarea în străinătate a milioane de români în căutare de lucru, precum și natalitatea extrem de scăzută, încurajată de liberalizarea avortului (peste 20 de milioane de la Revoluție), pun în pericol dănuirea însăși a neamului. Populația îmbătrânește, satele sunt pe cale de dispariție. Ne putem întreba: câtă credință mai curge prin sângele nostru? Dar nu-i suficient să ne lamentăm. Ce putem face fiecare pentru neamul și țara noastră?

Bogația unei țări o formează în primul rând oamenii ei. Țara are nevoie de noi. Cine se întoarce acasă, acela se aseamănă cu marele Moise, despre care Sfânta Scriptură spune că a preferat să sufere cu poporul său și să se întorcă în Canaan, decât să aibă dulceața păcatului cea trecătoare a Egiptului (cf. Evrei 11, 25-26). Dar, dacă nu ne putem întoarce toți acasă, cel puțin să mergem cât mai des în țară, să ne vizităm familia și rudeniile și să ajutăm pe cei rămași acasă. Să fim convinși că un concediu făcut în România, chiar și când nu mai avem pe nimeni din familie – dar avem mormintele părinților –, ne odihnește mai mult decât

concediile făcute în alte părți, pentru că locurile în care ne-am născut, înscrise în ființa noastră, ne dau o pace adâncă. Și, mai cu seamă, să iubim pe confracții noștri, pe cei de acasă și pe cei din Diaspora, așa cum este fiecare, cu părțile sale pozitive și negative. Să nu cădem în păcatul de a-i împărți pe oameni în buni și răi. Pentru omul credincios și smerit, toți oamenii sunt buni. El singur se vede pe sine rău și de aceea nu condamnă pe nimeni. Să ne ferim deci de a vorbi de rău țara și neamul, pentru că țara se identifică cu mama, și mama cu țara!

Iubiți credincioși,

Bunul Dumnezeu ne-a ajutat și în anul care se încheie să continuăm lucrarea duhovnicească și pastorală, prin înființarea de noi parohii sau filii și prin strădania de a ne procura sau construi biserici proprii. Din păcate, din cele peste 120 de parohii și filii din Arhiepiscopia noastră, doar 20 au bisericile lor proprii. Aceasta îngreunează foarte mult lucrarea noastră pastorală. În prezent, avem în construcție biserici pentru parohiile din Traunreut, Leipzig, Bonn, Saarbrücken și Viena, precum și Mănăstirea și Așezământul bisericesc din München. Îndeosebi, Așezământul bisericesc din München, care este o lucrare mare și de importanță pentru toată Diaspora românească, are nevoie de sprijinul tuturor. Așa cum am spus

și în *Pastorală* de Sfintele Paști, cei care ajută în mod deosebit la construcția acestor lăcașuri vor fi mereu pomeniți la Altarele noilor biserici ca și ctitori.

Mă rog Pruncului Iisus, născut în Peștera Betleemului, să scrie aceste cuvinte de învățătură în inima fiecăruia și să le facă roditoare, sporindu-vă iubirea de Țară și de neamul nostru, iubirea față de țările în care trăim și față de toată creația

lui Dumnezeu.

Vă urez tuturor, părinți și copii, tineri și vârstnici:

Sărbători fericite și La mulți ani!

Binecuvântarea Domnului să fie peste voi toți!

† *Serafim*

Arhiepiscop și Mitropolit

Pastorală la Nașterea Domnului 2017

Nașterea Domnului — Taină a jertfei

Preacucernicului cler, Preacuviosului cin monahal și Preaiubiților credincioși și credincioase, sfântă îmbrățișare în Hristos Emanuel, Cel născut în ieslea Betleemului și în ieslea inimilor noastre!

Iubiții mei fii și fiice sufletești,

Sărbătoarea Crăciunului este una a **nădejzii, a împlinirii, a duioșiei și a jertfei. Nădejde**, pentru că Dumnezeu cercetează pe poporul Său, nu prin Înger, nu prin profet, ci prin Însuși Unul-Născut Fiul Său. **Împlinire**, pentru că, iată, în sfârșit, Cel făgăduit omenirii,

Cel așteptat, Cel profetizat, Mesia, S-a pogorât printre noi, este împreună cu noi. Emanuel: *Dumnezeu este cu noi!* **Duioșie**, pentru că Dumnezeu S-a Întrupat prin naștere, luând „chip de rob”, Atotputernicul fiind un prunc, făptura cea mai fragilă și vulnerabilă care poate exista pe acest pământ. **Jertfă**, pentru că pentru aceasta a venit Mântuitorul printre noi, pentru aceasta a luat chip de rob și S-a născut Prunc: pentru a se jertfi pentru noi. Iar jertfa Sa începe chiar din momentul nașterii Sale. Se naște într-o biată iesle, iar apoi, imediat, Maica Sa Fecioară și Dreptul Iosif sunt nevoiți să plece în pribegie. Și acesta a fost doar începutul.

Suntem, poate, mai puțin obișnuiți să ne gândim la Nașterea Domnului ca la un act de jertfă, așa cum o facem de Paști. Spunea într-o cuvântare Mitropolitul Antonie de Suroj „*că primul pas în aducerea întru ființă a lumii a fost un act de iubire divină care a presupus un sacrificiu: Tatăl a adus pe*

Fiul Său la altarul sacrificiului. Mielul înjunghiat de la întemeierea lumii (Apocalipsa 13, 8). Și există o icoană veche grecească, în care vedem Nașterea lui Hristos: o vedem pe Maica lui Dumnezeu, îl vedem pe Iosif, vedem peștera, dar în loc de iesle vedem un altar de jertfă, iar pe acest altar al jertfei se află Fiul Nou-Născut al lui Dumnezeu, Fiul Mariei”.

Pentru aceasta S-a născut El, Împăratul împăraților, într-o smerită iesle. Nicăieri altundeva, decât în acest loc pentru adăpostirea animalelor unor oameni de rând. În acest loc deposedat de orice fel de rang social, de orice fel de însemn exterior de putere, în staulul de oi din afara cetății Betleemului, așa cum a și fost răstignit: în afara cetății Ierusalimului. Hristos se naște ca un marginal, pentru că nu încăpea în rândul lumii. Dar și aici este o taină, pentru că doar în această iesle sărăcăcioasă pot ajunge la El, pentru a I se închina, oameni din toate straturile societății. Ajung la El și crai și păstori simpli. Dacă S-ar fi născut într-un palat, atunci ar fi existat o distanță între El și cei din popor. Dacă S-ar fi născut într-o casă obișnuită de om așezat în societate, ar fi existat barierele obișnuite, care limitează spațiul doar pentru cei din familie și din același nivel social. Așadar, acea iesle smerită desființează distanțele sociale, granițele nevăzute dintre oameni, ierarhiile prestabilite și nu foarte drepte, pentru a instaura noi raporturi, de dragoste și de frățietate între oameni, noi ierarhii evanghelice, în care cel de pe urmă este cel dintâi și în care cel care stăpânește este slujitorul tuturor.

Pentru aceasta S-a născut, azi, Hristos. S-a născut pentru a fi adus jertfă bine primită pentru mântuirea noastră. S-a născut pentru ca noi să avem viață și încă viață din belșug. S-a născut pentru ca noi să avem, iarăși, o patrie, să revenim acasă, în Ierusalimul cel Ceresc. S-a născut pen-

tru ca noi să avem, din nou, chip, identitate, sens. S-a născut pentru a ne naște pe noi din apă și din Duh. S-a născut să ne fie Împărat, Domn, Frate, Slujitor, preaumil Slujitor, care ne spală picioarele și ne șterge lacrimile. S-a născut, aici, jos, în mijlocul durerii și nevoii, să nu ne lase singuri, părăsiți, așa cum va fi El pe cruce.

Astăzi S-a născut Hristos, preiubiții mei! S-a născut pentru tine, mamă care-ți mângâi pruncul; pentru tine, cel care te apropie de zenitul vieții; pentru tine, cel care muncești ca un rob pentru ziua de mâine; pentru tine, cel care ai plecat din țară pentru că nu-ți găseai rostul; pentru tine, tinere care privești neliniștit în zare; pentru tine cel ce ești copleșit, sau pentru tine, cea care ești copleșită de zdroaba vieții și a zilei; pentru tine, mamă, căreia ți s-au răpit copiii. Pentru noi, toți, S-a născut Hristos! Nici noi nu ne naștem pentru noi. Ne naștem pentru celălalt. Ne naștem unii altora, încă de la început, când ne naștem unui tată și unei mame. Ne naștem ca o jertfă, iar întrebarea de căpetenie, de al cărei răspuns depinde mântuirea noastră, este: cui vom fi aduși

sau ne vom aduce jertfă? Lui Baal sau lui Dumnezeu? Vom fi jertfiți egoismului, eu-ului nostru, sau ne vom jertfi pentru celălalt? Fi-vom jertfe ale Mamonei sau fi-vom jertfe ale Împăratului Ceresc?

Preaiubiții mei,

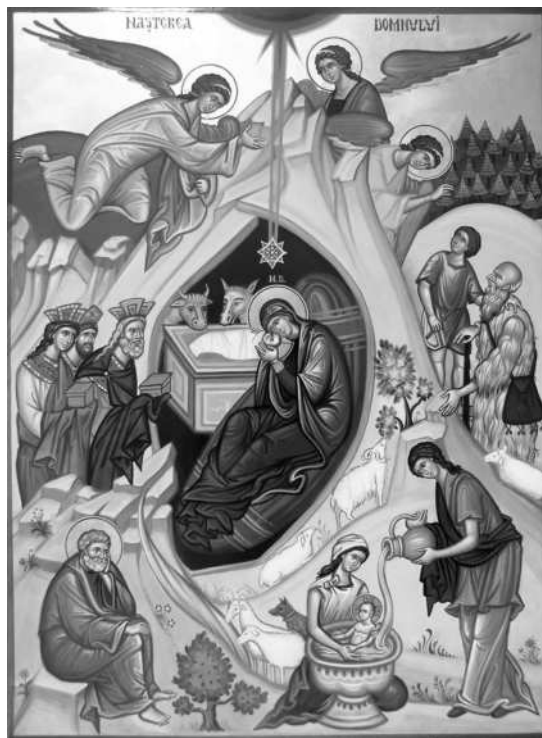
Anul acesta, care se apropie de sfârșit, Biserica noastră l-a închinat apărătorilor ortodoxiei din vremea comunismului, adică martirilor și mărturisitorilor din vremea prigoanei comuniste. Nu demult, nu departe de noi, s-au întâmplat atrocități, lucruri cumplite, pe care abia le putem asculta sau citi, darămintea să le și trăim. Zeci și sute de mii de oameni, fără nicio vină decât dragostea **față de Hristos și de patrie**, au fost arestați, smulși cu cruzime din sânul familiilor lor, torturați paroxistic, înghesuiți în beciuri, sub pământ, închiși în adevărate laboratoare ale iadului, supuși unui regim de exterminare și dezumanizare prin înfometare, violență, batjocură sistematică.

Iad în închisoare, iad pentru cei de afară... Iad pentru torturile suferite de ei înșiși, iad pentru chinurile suferite de tovarășii lor de suferință, iad pentru că se gândeau la suferința celor rămași acasă. În acest iad însă, o lumină a biruit întunericul: S-a născut Hristos în temnițe! S-a născut Hristos la Aiud, la Gherla, la **Pitești, în cumplita cameră 4 Spital**. S-a născut la Periprava, la Poarta Albă, la Târgu Ocna, la Târgșor, la Mislea și la Miercurea Ciuc. S-a născut Hristos la Jilava, la Văcărești și la Râmnicu Sărat, la Sighet și în barăcile de la Canal.

S-a născut Hristos în lagăre și în închisori, în deportare și în exil! Da, acolo, în aceste temnițe putrede, în acele mirosuri pestilențiale, în acele colcăieli devenite inumane, acolo S-a născut Hristos! O vedem în suferința transfigurată a martirilor și mărturisitorilor, o vedem în versuri-

le scrise cu sânge ale poezilor închisorilor, în viețile înscrise în inimile noastre ale sfinților din închisori.

Evoc, din nenumăratele pilde de martiriu și de sfințenie din închisori, o minunată naștere în Împărăția Cerurilor întâmplată la Târgu Ocna, o temniță unde erau aduși deținuții bolnavi de TBC, care a avut loc tocmai în ziua de Crăciun a anului 1951. În acel Crăciun, Părintele Arhimandrit Gherasim Iscu, nevoitor al Mănăstirii Tismana, se afla pe moarte, după ce fusese chinuit și torturat la Canal pentru că spovedea și încuraja duhovnicește frații de suferință. Chiar și așa, pe moarte fiind, la Târgu Ocna, Părintele Gherasim continua să spovedească, să îmbărbăteze și să renască duhovnicește pe ceilalți deținuți. Cei care l-au asistat în acele momente dau mărturie că acele clipe au fost scăldate de harul dumnezeiesc. Iată ce a scris unul din ei: „În amestecul acela mizerabil de temniță și tuberculoză era o vibrație sufletească evidentă, încât totul părea nepământesc, minunat”. Ni

se mărturisește că Părintele Gherasim, pe măsură ce se apropia de moarte, era mai viu! Minunea cea mai mare a fost că, puțin înainte de moartea sa, a fost adus la Târgu Ocna un deținut de drept comun, care avusese rol de supraveghetor la Canal și îl chinuise sălbatic pe Părintele Gherasim. Auzind aceasta, deși nici nu putea să se miște, părintele a cerut unor deținuți mai în putere să-l ducă la patul tortionarului său. Cu cea mai mare dragoste, părintele l-a îmbrățișat, l-a sărutat, i-a șters lacrimile de căință și de rușine ale celui care-l chinuise, l-a spovedit și i-a dăruit iertarea. În acea noapte de Crăciun, au murit împreună, victimă și tortionar, născuți făptură nouă în Împărăția Cerurilor.

Iată, așadar, de ce îi cinstim pe Sfinții din închisori. Pentru că tot acel sistem fusese creat pentru a dezumaniza, a înrăi, a face din om ucigaș de frate, turnător și tortionar. Pentru a schilodi în om chipul lui Dumnezeu. Oameni ca Părintele Gherasim Iscu însă, prin dragoste jertfelnică, au biruit acest iad nu doar pentru ei, nici măcar pentru cei împreună-pătimitori, ci au smuls din ghearele aceluia iad chiar și pe tortionarii lor, pe cei care deveniseră unelte ale diavolului.

Toți aceștia, așadar, au apărut nu doar chipul lui Dumnezeu din ei, ci și din noi. Au păstrat aprinsă candela credinței în Dumnezeu, dar și în ceea ce reprezentăm noi, ca popor. Datorită lor avem un chip de om și un nume de creștin și de român. Datorită lor avem o patrie aici, pe pământ, și o patrie dincolo, în cer. Toți acești mărturisitori au crezut într-un bine comun și nu au vrut să trăiască doar pentru ei, ci au vrut să trăiască și să moară pentru semenul lor, pentru credința lor, pentru patria lor, pentru demnitatea copiilor și urmașilor lor.

Să-i cinstim cum se cuvine pe cei în mijlocul cărora S-a născut Hristos. Să-i cins-

tim pe cei întru care S-a preaslăvit Hristos, pe cei care au fost cinstiți de Hristos. Să-i cinstim chiar dacă pe mulți dintre ei nu îi găsim în manualele de istorie și chiar dacă nu suntem plăcuți tuturor pentru aceasta. Să-i cinstim pentru că nu ei au nevoie de cinstirea noastră, ci noi avem nevoie de ei, dacă vrem să ne numim creștini și români.

Iubiți frați și surori împreună-rugători,

Noi, românii din diaspora, ne aflăm, fizic, departe de țară. Ne aducem aminte cu nostalgie de Crăciunul copilăriei, de mirosul de neuitat și unic al pământurilor natale, de colindători, de plugușor și de gerul Bobotezei. Ne aducem aminte de o lume vie, caldă, cu suflet. Nu o putem uita și ne doare și îi resimțim lipsa tot mai mult aici, într-o altă lume, rece, străină și, în multe privințe, moartă.

Ne adunăm aici, departe de țară, pentru a ne regăsi în comuniune euharistică, în lăcașuri improvizate, în tot felul de clădiri care nu au fost construite pentru acest scop. Nu avem catedrale mărețe, nu avem biserici mari, încăpătoare, spațioase, cu clopote răsunătoare. Însă, de aici, din străinătate, de la aceste altare românești ridicate în locuri improvizate, umile, să ne aducem aminte de Hristos Cel născut în iesle. De aici, de la marginea societății în care ne aflăm, o societate de multe ori ostilă credinței, să ne aducem aminte de Întâiul dintre marginali și Întâiul dintre pribegi, de Hristos, Cel născut în iesle și refugiat în Egipt de furia lui Irod.

Foarte tragic este faptul că cei mai mulți dintre frațiiile voastre ați plecat din țară pentru că ați simțit că nu aveți un viitor acolo. Un viitor pentru familie, pentru copii. Chiar și așa, aici, departe, noi știm că avem o țară, că venim de undeva, că avem rădăcini. Este cumplit să fii abandonat și adevărul este că mulți dintre românii din diaspora au simțit, poate, că țara

i-a abandonat. Însă cei care s-au jertfit în închisori sunt o dovadă vie, care strigă la cer. **Ei nu ne-au abandonat pe noi și nu și-au abandonat nici țara. Să le ascultăm mărturisirea, să luăm aminte, să stăm cu frică!**

Să nu ne abandonăm nici noi țara! Să nu ne abandonăm neamul! Să ne aducem aminte că nu noi ne-am născut pe noi și nici nu ne-am născut doar pentru noi, ci că aparținem unei familii, aparținem unei comunități, că avem înaintași și că vom avea urmași, că ne înscriem într-o continuitate de jertfe, de lupte și de nevoie.

Scumpii mei fii și fiice sufletești,

În aceste zile ale sărbătorii Nașterii Domnului, citim în Evanghelia un lung șir de protopărinți ai lui Iisus. În acest lung șir sunt și drepti ai lui Dumnezeu, dar sunt și oameni care au căzut. Hristos

nu S-a dezis de neamul Său, **ci l-a asumat** întreg, cu drepti și cu păcătoși. S-a născut într-o comunitate concretă, cu înaintași concreți, pomeniți fiecare după numele său.

Să înțelegem, așadar, că și noi ne naștem într-un neam concret, pe care trebuie să-l asumăm. Astăzi ni se spune pe toate căile că neamul nostru este unul de ocară, iar eroii noștri au fost criminali și neisprăviți. Istoria este rescrisă, iar exemplele noastre cele mai de preț sunt defăimate și minimalizate. În fața acestui val nihilist să ne luăm însă crucea neamului nostru și să o purtăm cu demnitate, neluând seama la ocările aruncate asupra înaintașilor și neamului nostru, „cu ochii ațintiți asupra lui Iisus” (Evrei 12, 2).

În încheiere, vă aduc la fereastra sufletului „Colindul robului”, compus de Valeriu Gafencu în cinstea și spre pomenirea Părintelui Mărturisitor Gherasim Iscu:

*Pe malul Trotușului
Cântă robii Domnului,
Înjugați la jugul Lui.*

*Dar cântarea lor e mută,
Că-i din suferință multă,
Și-i cu lacrimi împletită.*

*În inima robului
Domnu-Și face ieslea Lui,
În noaptea Crăciunului.*

*Flori de crin din ceruri plouă
Peste ieslea Lui cea nouă
Și din flori picură rouă.*

*Stă un copilaș în zare
Și privește cu mirare
La fereastra de-nchisoare.*

*Lângă micul copilaș
S-a oprit un îngerăș,
Ce-i șoptește dragălaș:*

Azi Crăciunul s-a mutat

*Din palat la închisoare,
Unde-I Domnu-ntemnițat.*

*Și copilul cel din zare
A venit la închisoare
Să trăiască praznic mare.*

Refren:
*Lăsați-i pe copii să vină,
Să-mi aducă din grădină
Dalbe flori de sărbători,
Dalbe, dalbe flori! Amin!*

*Al vostru părinte și frate colindător,
fierbinte rugător către Domnul și de
tot binele voitor,*

*† Episcopul Macarie
al Europei de Nord*

*Pastorală dată în Centrul Episcopal din
Stockholm, Regatul Suediei, la Praznicul
Nașterii Domnului, în anul mântuirii 2017*

Pastoralbrief zu Weihnachten 2017

Die Geburt des Herrn – Das Mysterium des Opfers

Dem ehrwürdigen Klerus, dem geweihten Mönchsstand und den vielgeliebten Gläubigen heilige Umarmung in Christus Immanuel, Dem in der Krippe von Bethlehem und in unseren Herzen Geborenen!

Meine geliebten geistlichen Kinder, das Hochfest Weihnachten ist ein Fest der **Hoffnung**, der **Erfüllung**, der Zartheit und des Opfers. Ein Hochfest der Hoffnung, weil Gott der Herr Sein Volk prüft, und das nicht durch einen Engel oder einen Propheten, sondern durch Seinen Eingeborenen Sohn Selbst. Ein Hochfest der **Erfüllung**, weil Der der Menschheit Verheißene, der Erwartete und Prophezeite Messias schließlich unter uns gekommen ist und mit uns ist. Immanuel – das heißt: Gott ist mit uns! Ein Hochfest der **Zartheit**, weil Gott durch diese Geburt Mensch geworden ist und „Knechtsgestalt“ angenommen hat, indem der Allmächtige ein Kind geworden ist, also zum zerbrechlichsten und verletzbarsten Geschöpf geworden ist, das auf diesem Erdenrund existieren kann. Ein Hochfest des **Opfers** schließlich, weil der Erlöser dazu unter uns gekommen ist, Knechtsgestalt angenommen hat und Kind geworden ist, um Sich für uns zu opfern. Und Sein Opfer beginnt im Moment Seiner Geburt. Er wird in einer ärmlichen Krippe geboren, unmittelbar danach waren Seine jungfräuliche Mutter und der selige Josef gezwungen, die Flucht zu ergreifen. Und das war nur der Anfang.

Wir sind vielleicht weniger daran gewohnt, an die die Geburt des Herrn als einen Akt des Opfers zu denken, wie wir das an Ostern tun. Metropolit Antonij von Sourozh sagte einmal, „*dass der erste Schritt, um der Welt das Leben neu zu schenken, ein Akt der göttlichen Liebe war, der ein Opfer voraussetzte: der Vater brachte Seinen Sohn zum Opferaltar. Das am Anfang der Welt geschlachtete Lamm (Offenbarung des Johannes 13,8). Es gibt eine alte griechische Ikone, auf der wir die Geburt Christi sehen: wir sehen die Gottesmutter, wir sehen Josef, wir sehen die Höhle, aber statt der Krippe sehen wir einen Opferaltar, und auf diesem Opferaltar befindet sich der Neugeborene Gottessohn, der Sohn der Maria.*“

Dazu wurde Er, der Herrscher der Heerscharen, in einer bescheidenen Krippe geboren. Nirgendwo anders als dort, an diesem Ort zur Fütterung von Tieren einfacher Menschen. An diesem Ort, dem jeder soziale Rang, jedes Zeichen äußerer Macht fehlt, in einem Schafstall außerhalb der Stadt Bethlehem, so wie Er auch außerhalb der Stadt Jerusalem gekreuzigt wurde. Die Geburt Christi wirkte wie eine Marginalie, weil sich dieses wundersame Geschehen nicht in die Ordnung der Welt einordnen ließ. Doch genau hier sehen wir ein Mysterium vor uns, denn gerade in diese ärmliche Futterkrippe mussten Menschen aus allen Schichten der Gesellschaft kommen, um Ihn anzubeten. Zu Ihm kommen die Weisen aus dem Morgenland genauso wie einfache Hirten. Wenn Er in einem Palast geboren worden wäre, dann hätte sofort eine Distanz bestanden zwischen Ihm und den Menschen aus dem einfachen Volk. Wenn er in einem gewöhnlichen Haus eines normalsterblichen Menschen der Gesellschaft geboren worden wäre, dann hätte es die üblichen zwischenmenschlichen Barrieren gegeben, die diesen Raum für die Familie und

das jeweilige soziale Milieu abgrenzen. So hebt diese bescheidene Futterkrippe soziale Distanzen auf, um neue Beziehungen der Liebe und der Brüderlichkeit zwischen den Menschen aufzurichten, neue Hierarchien nach dem Evangelium, in denen die Letzten die Ersten sein werden (vgl. Matthäus 19,30) und in denen der, der herrscht, der Diener aller sein wird (vgl. Markus 10. 44 f.).

Dazu wurde heute Christus geboren. Er wurde geboren, um zum Gott wohlgefälligen Opfer für unsere Erlösung zu werden. Er wurde geboren, damit wir das Leben haben, und zwar das Leben im Überfluss. Er wurde geboren, damit wir wieder eine Heimat haben können, damit wir ins himmlische Jerusalem heimkehren können. Er wurde geboren, damit wir wieder die Gottebenbildlichkeit, eine Identität und einen Sinn haben. Er wurde geboren, damit wir aus Wasser und Geist neu geboren werden. Er wurde geboren, um zu unserem König, Herrn, Bruder und Die-

ner zu werden, ja zum alleruntertänigsten Diener, der uns die Füße waschen und unsere Tränen abwischen wird. Er wurde genau hier geboren, ganz unten, mitten in Schmerz und Leid, damit wir nicht allein und verlassen sind in unserem Schmerz und Leid, so wie Er es am Kreuz war.

Christus der Herr ist heute geboren, ihr Vielgeliebten! Er wurde für dich als Mutter geboren, die du dein Kind liebtest; für dich, der du dich dem Zenit deines Lebens annäherst; für dich, der du wie ein Sklave für den morgigen Tag schuftest; für dich, der du dein Land verlassen hast, weil du dort keine Perspektive für dich gesehen hast; für dich, junger Mensch, der du beunruhigt in die Zukunft blickst; für dich, der du von den Mühen des Lebens und des Alltags zerrieben wirst; für dich, Mutter, der die Kinder entfremdet wurden. Für uns alle wurde Christus geboren!

Auch wir werden nicht nur um unserer selbst willen geboren. Auch wir werden geboren, um für andere da zu sein. Auch

wir werden schon am Anfang auch für andere geboren, werden wir doch einem Vater und einer Mutter geschenkt. Wir werden als eine Opfergabe geboren, die allerwichtigste Frage aber, von der unsere Erlösung abhängt, ist die: wem werden wir als Opfergabe dargebracht bzw. wem bringen wir uns als Opfer dar? Dem Baal oder Gott dem Herrn? Geben wir uns dem Egoismus und unserem Ich zum Opfer hin oder werden wir uns für andere aufopfern? Werden wir Opfergaben für den Mammon sein oder Opfergaben für das Himmelreich?

Meine Vielgeliebten,

unsere Kirche hat dieses Jahr, das sich nun dem Ende zuneigt, den Verteidigern der Orthodoxie in der Zeit des Kommunismus gewidmet, also den Märtyrern und Zeugen des Glaubens in jener Zeit

der kommunistischen Verfolgung. Vor nicht langer Zeit und nicht weit entfernt von hier haben sich grausame und unvorstellbare Verbrechen ereignet, von denen selbst zu hören oder zu lesen nur schwer zu ertragen ist, geschweige denn diese selbst erleiden zu müssen. Aber-tausende, ja hunderttausende Menschen wurden ohne jede Schuld – nur um ihrer Liebe zu Christus und zum Vaterland willen – eingekerkert, brutal aus ihren Familien gerissen und schlimm gefoltert, in unterirdischen Gefängniszellen zusammengepfercht, die wahre Höllenlaboratorien waren; sie alle waren einem System der Auslöschung und Entmenschlichung durch Hunger, Gewalt und systematische Folter ausgeliefert.

Dies war eine Hölle im Kerker, und eine Hölle für die draußen... Es war eine Hölle wegen der selbst erlittenen Qualen und

eine Hölle wegen der Qualen, die die leidgeprüften Mitgefangenen erlitten haben. Und es war eine Hölle an das Leiden derer zu denken, die zu Hause geblieben waren. In dieser Hölle freilich besiegte ein Licht die Dunkelheit. Christus wurde im Kerker geboren! Christus wurde in Aiud, in Gherla, in der Hölle von Pitești geboren, dem berüchtigten Zimmer 4 der Krankenstation. Er wurde in Periprava, in Poarta Albă, in Târgu Ocna, in Târgșor, in Mislea und in Miercurea Ciuc geboren. Christus wurde in Jilava, in Văcărești und in Râmnicu Sărat geboren, in Sighet und in den Baracken am Donau-Schwarzmeer-Kanal.

Christus wurde in den Lagern und Gefängnissen geboren, in der Deportation und im Exil! Ja, genau in diesen fauligen Gefängnissen, unter jenem pestilenten Geruch und in jenem inhumanen Gewimmel der Kerkerzellen wurde Christus geboren! Wir sehen das im verwandelten Leiden der Märtyrer und Blutzengen, wir sehen es in den Versen, die die Poeten des Gefängnisses mit ihrem Blut geschrieben haben, und wir sehen es in der Vita der Heiligen der Kerker, die längst in unsere Herzen eingeschrieben sind.

Unter den zahllosen Beispielen des Martyriums und der Heiligkeit im Kerker möchte ich nur eine wunderbare Geburt ins Himmelreich herausgreifen, die sich in Târgu Ocna genau am Weihnachtstag des Jahres 1951 ereignet hat. Dort gab es ein Gefängnis, in dem Tuberkulose-Kranke inhaftiert waren. In diesen Weihnachtstagen lag der Mönchspriester Vater Archimandrit Gherasim Iscu, ein charismatischer Mönchsvater des Klosters Tismana, im Sterben, nachdem er am Kanal gequält und gefoltert worden war, weil er seinen Leidensgenossen dort die Beichte abnahm und diese geistlich und seelsorgerlich stärkte. Selbst in Târgu Ocna auf dem Sterbebett noch fuhr Vater Gherasim

fort, den dort anderen Inhaftierten die Beichte abzunehmen, diese zu ermutigen und geistlich wieder aufzubauen. Alle, die diese Momente miterlebt haben, geben Zeugnis davon, dass diese Momente vom Heiligen Geist erfüllt waren. Einer von ihnen hat geschrieben: „In dieser unbeschreiblichen Gemengelage aus Gefängnis und Tuberkulose war ein seelisches Vibrieren zu spüren, so dass alles überirdisch und wunderbar erschien.“ Uns wird von Vater Gherasim bezeugt, dass er umso lebendiger wurde, je näher sein Tod rückte! Sein größtes Wunder war es, als kurz vor seinem Heimgang zum Herrn ein Häftling nach Târgu Ocna gebracht wurde, der am berüchtigten Kanal als Aufseher gewirkt hatte und Vater Gherasim auf furchtbare Weise gequält hatte. Als Vater Gherasim auf dem Sterbebett davon hörte bat er, der sich selbst nicht mehr rühren konnte, einige Gefangene, die noch besser bei Kräften waren, darum, ihn zum Bett seines Folterers zu bringen. In allergrößter Liebe umarmte Vater Gherasim diesen, er küsste ihn, er trocknete die Tränen der Buße und der Scham dessen, der ihn gequält hatte. Er nahm ihm die Beichte ab und gewährte ihm Vergebung. In dieser Nacht des Christfests starben beide, das Opfer und der Folterer, und wurden im Himmelreich neu geboren.

Aus diesem Beispiel wird ersichtlich und deutlich, warum wir die Heiligen aus den Gefängnissen ehren. Denn dieses System war dazu geschaffen, um den Menschen zu entmenschlichen, ihn böse zu machen und aus dem Menschen einen Brudermörder, einen Verräter und Folterer zu kreieren. Das alles, um im Menschen das Ebenbild Gottes auszulöschen. Menschen wie Vater Gherasim Iscu jedoch haben durch ihre überreiche und opferbereite Liebe diese Hölle nicht nur für sich selbst überwunden, und auch nicht nur

für die Mitleidenden in der Verfolgung, sondern sie entwandten den Klauen dieser Hölle sogar ihre Peiniger, die zu Werkzeugen des Teufels geworden waren.

All diese Heiligen der Kerker haben also nicht nur das Ebenbild Gottes in sich selbst verteidigt, sondern auch unser aller Gottebenbildlichkeit. Sie haben die Lampe des Glaubens an Gott brennend aufbewahrt, auch was uns als das Volk Gottes betrifft. Ihnen ist es zu verdanken, dass wir auch als Rumänen ein menschliches Antlitz und den Namen als Christen bewahrt haben. Dank ihrer haben wir hier auf Erden ein Vaterland, und ein Vaterland jenseits im Himmel. All diese Glaubenszeugen glaubten an ein Gemeinwohl und wollten nicht nur für sich leben und sterben, sondern sie wollten auch für ihre Nächsten, für ihren Glauben und ihr Vaterland, für die Würde ihrer Kinder und Nachfahren leben und sterben.

Wir wollen diese Glaubenszeugen gebührend ehren, in deren Mitte Christus geboren wurde. Wir wollen die ehren, in denen Christus verherrlicht wird. Diejenigen, die von Christus in ihrem Leiden geehrt wurden. Wir wollen sie ehren, selbst wenn wir viele von ihnen nicht in den Geschichtsbüchern wiederfinden und das nicht allen gefällt. Wir wollen diese ehren, nicht weil sie es nötig hätten, sondern wir, wenn wir uns Christen und Rumänen nennen wollen.

Geliebte Schwestern und Brüder als im Gebet Vereinte,

wir Rumänen in der Diaspora befinden uns hier physisch fern des Heimatlandes. Mit Nostalgie denken wir zurück an die Weihnachtsfeste der Kindheit, an den unvergesslichen und einzigartigen Duft der Gegenden unserer Geburt, an die Gruppen, die Weihnachtslieder gesungen haben, den Neujahrsumzug und das

Frostwetter zum Epiphaniastag. Wir erinnern uns an eine lebendige, warmherzige Welt voller Seele. Wir können das alles nicht vergessen, uns schmerzt die Sehnsucht danach und wir vermissen das alles hier sehr in dieser ganz anderen, kalten, fremden und in vieler Hinsicht toten Welt.

Wir versammeln uns hier fern unseres Landes, um uns in der eucharistischen Gemeinschaft wiederzufinden und zu sammeln, in improvisierten Gebetsstätten, in aller Art von Gebäuden, die nicht für diesen Zweck erbaut wurden. Wir haben keine prächtigen Kathedralen, wir haben keine großen, geräumigen und spatiösen Kirchen mit Glocken, die noch weit in der Ferne klingen. Und doch versammeln wir uns auch hier, um uns aus der Fremde der Diaspora von diesen rumänischen Altären aus, die an improvisierten und bescheidenen Stätten errichtet wurden, an den in der Krippe geborenen Christus zu erinnern. Von hier aus, vom Rande der Gesellschaft aus, in der wir leben – einer Gesellschaft, die häufig sogar dem Glauben feindlich gesonnen ist – erinnern wir uns an den Erstling unter allen Randfiguren und den Erstling unter allen Geflüchteten, an Christus, den in der Futterkrippe Geborenen und vor dem Zorn des Herodes nach Ägypten Geflohenen.

Sehr tragisch ist die Tatsache, dass die meisten von Euch das Heimatland verlassen haben, weil ihr gespürt habt, dass ihr dort keine Zukunft habt. Eine Zukunft für die Familie, für die Kinder. Aber auch hier, fern der Heimat, wissen wir, dass wir ein Heimatland haben, dass wir eine Herkunft haben, dass wir Wurzeln haben. Es ist schlimm, verstoßen zu sein, und die Wahrheit ist, dass viele der Rumänen in der Diaspora es vielleicht so wahrgenommen haben, dass ihr Land sie verstoßen hat. Doch diejenigen, die sich in den Ker-

kern geopfert haben, sind ein lebendiges Zeugnis, das zum Himmel schreit. **Sie haben uns nicht verlassen und haben auch ihr Land nicht verlassen. Hören wir auf ihr Bekenntnis, erinnern wir uns daran, denken wir in Ehrfurcht an sie!**

Verstoßen doch auch wir nicht unser Land! Verstoßen wir nicht unser Volk! Erinnern wir uns doch daran, dass wir uns nicht selbst geboren haben und wir auch nicht nur für uns selbst geboren wurden, sondern dass wir alle zu Familien gehören, dass wir zu einer Gemeinschaft gehören, dass wir Ahnen haben und Nachfahren haben werden und dass wir uns alle einreihen in eine Kontinuität der Aufopferung, des geistlichen Kampfes und der asketischen Bemühungen.

Meine teuren geistlichen Kinder,
in diesen Feiertagen der Geburt des Herrn lesen wir im Evangelium eine gan-

ze Liste von Ahnen Jesu. Zu dieser langen Reihe zählen sowohl Gerechte Gottes, als auch Menschen, die gefallen sind. Er hat sich nicht von Seinem Volk losgesagt, sondern hat dieses Volk ganz angenommen, mit den Gerechten und den Sündern. Er wurde in eine konkrete Gemeinschaft hineingeboren, mit konkreten Vorfahren, die alle mit Namen erwähnt werden.

So sollen wir verstehen, dass auch wir in ein konkretes Volk hineingeboren werden, das wir annehmen müssen. Heute wird uns auf allerlei Weise gesagt, dass unser Volk ein Gespött sei und unsere Helden alles Kriminelle und Taugenichtse waren. Die Geschichte wird neu geschrieben, unsere wertvollsten Vorbilder werden verspottet und schlechtgeredet. Angesichts dieser Welle des Nihilismus sollten wir jedoch das Kreuz unseres Volkes auf uns nehmen und es mit Würde tragen. Wir sollten all den Schmutz, der auf unsere Vorfahren und unser Volk geworfen wird, ignorieren „und aufsehen zu

Jesus, dem Anfänger und Vollender unseres Glaubens“ (Hebräer 12,2).

Zum Abschluss stelle ich Eurer Seele das „Lied des Gottesknechts“ vor Augen, das von Valeriu Gafencu zum ehrenden Gedenken an den Bekenner Vater Gherasim Iscu komponiert wurde:

*Am Ufer des Trotuş
singen die Gottesdiener Lieder,
an seiner Biegung hart geknechtet.*

*Doch ihr Lied bleibt stumm,
sprießt es doch aus großen Leid
und ist von Tränen überströmt.*

*Im Herzen jedes Gottesknechts
bereitet Gott sich Seine Krippe
In der Heil'gen Nacht des Christfests.*

*Aus den Himmeln regnen Lilien
auf Seine neue Krippe nieder,
Tau tropft aus deren Blüten.*

*Am Horizont verweilt ein Kind
und sieht mit wundersamem Blick
auf des Kerkers Fenster hin.*

*Zu dem kleinen Kinde hin
schwebt ein Engel und bleibt stehn,
flüstert ihm ganz zart ins Ohr:*

*Weihnachten ist heute hier
statt im Palast in diesem Kerker,
wo Gott Selbst gefangen leidet.*

*Und vom Horizont geschwind
kommt zum Kerker hin das Kind
um das Hochfest dort zu feiern.*

Refrain:
*Lasst die Kinder zu mir kommen,
aus dem Garten zu mir bringen
die hellen Blumen dieses Fests,
helle, helle Blumen! Amen.*

Euer geistlicher Vater und Bruder beim
Singen der Weihnachtslieder,
der innig zum Herrn betet und Euch al-
les Gute wünscht

*† Bischof Macarie
von Nordeuropa*

Weihnachtspastorale, gegeben im Bi-
schofsamt von Stockholm, Königreich
Schweden, am Hochfest der Geburt des
Herrn im Jahr der Erlösung 2017

Übersetzung aus dem Rumänischen:
Pfarrer Prof. h. c. Dr. Jürgen Henkel, Selb, Bayern

Pastorală la Sfintele Paști 2018

„Crucea și Învieria Neamului”

*Preacucernici Părinți și iubiți credincioși,
Hristos a înviat!*

Învieria Domnului, pe care o sărbătorim astăzi cu entuziasm și cu bucurie, în cântări de laudă și de biruință, este piatra de temelie a credinței creștine. Sfântul Apostol Pavel scrie credincioșilor din Corint: „Iar dacă Hristos n-a înviat, zadarnică este credința voastră, sunteți încă în păcatele voastre” (I Corinteni 15, 17). Prin Învieria Sa, Mântuitorul pecetluiește pentru totdeauna adevărul propovăduit timp de trei ani și jumătate, precum și minunile săvârșite, care altfel s-ar fi uitat cu totul în generațiile următoare. Apostolii Domnului, din oameni fricoși, care s-au ascuns de teama iudeilor când Învățătorul lor a fost prins și răstignit pe cruce, au devenit cei mai curajoși oameni văzându-L pe

Iisus înviat și au plecat să propovăduiască Evanghelia la toate neamurile, până la marginile pământului. Întăriți de puterea Sfântului Duh care a coborât asupra lor, la Rusalii, sub formă de limbi de foc, Apostolii și-au pus, zi de zi, viața în pericol, înfruntând nenumărate greutăți, pentru a predica lumii Evanghelia – Vestea cea bună a Învierii Domnului.

Răstignirea și moartea pe cruce a Mântuitorului Iisus Hristos n-au însemnat nici pe departe o înfrângere, cum se așteptau cei care L-au răstignit. Dimpotrivă, moartea pe cruce a Domnului din dragoste nesfârșită față de oameni a devenit cea mai mare biruință, pentru că El n-a rămas în mormânt ca un simplu om, ci a înviat ca Dumnezeu! După moartea Sa, Mântuitorul S-a pogorât cu sufletul la iad pentru a vesti și celor adormiți mântuirea, iar odată cu învierea Sa, a înviat pe toți cei morți întru credință, de la începutul lumii și până atunci. Icoana Învierii Domnului reprezintă tocmai coborârea Sa la iad și învierea lui Adam cu tot neamul lui.

Iubiți credincioși,

Crucea și Învieria, în viața Mântuitorului Iisus Hristos, precum și în viața

noastră, a creștinilor, sunt două realități de nedespărțit. În cruce se ascunde învierea, iar învierea urmează după cruce. Prin cruce înțelegem nu numai moartea, ci și pătimirile și suferințele de-a lungul vieții pământești a Mântuitorului, Care a fost urmărit, pas cu pas, iar apoi prins și răstignit. Totuși Mântuitorul, „*ocărât fiind, nu răspundea cu ocară, și dat la chinuri, nu amenința, ci se lăsa în știrea celui ce judecă cu dreptate*” (I Petru 2, 23). Dar, mai ales, Domnul se ruga Tatălui ceresc ca să-L întărească în încercările Sale. Ziua mergea din cetate în cetate, învăța pe oameni și-i vindeca, iar „*noaptea se retrăgea în locuri pustii și se ruga*” (Luca 5, 16). Încredințându-Se Tatălui și rugându-Se Lui, Mântuitorul primea putere ca să-Și continue misiunea pentru care a fost tri-

mis în lume. Astfel, în crucea de zi cu zi a Domnului se ascundea și puterea biruinței sau a învierii. Desigur, patimile și moartea pe cruce au fost pentru Domnul suprema încercare, cea mai mare suferință, aceea a părăsirii nu numai de către oameni, ci chiar și de Dumnezeu: „*Dumnezeul Meu, Dumnezeul Meu, pentru ce M-ai părăsit?*” (Matei 27, 46). Totuși Dumnezeu a fost și mai prezent în aceste momente de disperare și L-a întărit ca să moară senin și împăcat. „*Părinte, iartă-le lor, că nu știu ce fac*” (Luca 23, 34) și „*Săvârșitu-s-a*” (Ioan 19, 30) au fost ultimele cuvinte ale Mântuitorului înainte de a-Și da duhul. Domnul moare pe cruce, iertându-I pe cei ce L-au răstignit și cu conștiința că totul în viața Lui s-a săvârșit după planul și voia lui Dumnezeu-Tatăl.

Iubiți credincioși,

Viața pământească a Mântuitorului Iisus Hristos, Care a recapitulat și unit în firea Sa omenească pe toți oamenii, este exemplară pentru fiecare creștin și pentru fiecare om. Nu există om în lume care să nu întâmpine, de-a lungul vieții, încercări, suferințe sau nereușite de tot felul. Acestea țin de condiția noastră umană, supusă păcatului, și fac parte din crucea pe care trebuie s-o purtăm zi de zi. Mântuitorul spune: „*De voiește cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea în fiecare zi și să-Mi urmeze Mie*” (Luca 9, 23). Oamenii credincioși își dau seama că suferințele și pătimirile lor au un sens mântuitor și de aceea își încredințează viața lui Dumnezeu și se roagă stăruitor și cu nădejde ca Dumnezeu să le ierte păcatele, să-i întărească în suferințe și să le dea curaj și răbdare până le biruie cu ajutorul Lui. Astfel, în crucea suferințelor noastre se ascunde și puterea învierii, adică biruința. Sfântul Apostol Pavel ne încredințează de acestea, zicând: „*Nu v-a cuprins ispită care să fi fost peste puterea voastră*”. Și, de asemenea: „*Credincios este Dumnezeu, Care nu va îngădui să fiți ispitiți mai mult decât puteți, ci, odată cu ispita, va aduce și scăparea din ea, ca să puteți răbda*” (I Corinteni 10, 13). Aceste cuvinte, inspirate de Duhul Sfânt, ne încredințează că Dumnezeu știe necazul nostru și este alături de noi, dacă strigăm din inimă după ajutorul Lui. Mai mult decât atât, privind cu ochii credinței ispitele și necazurile vieții, ne dăm seama că ele sunt o adevărată binecuvântare, pentru că în necazuri și greutăți ne rugăm cu mai multă smerenie și cu lacrimi de pocăință și simțim ajutorul lui Dumnezeu. Sfântul Antonie cel Mare zice: „*Lucrarea cea mare a omului este să-și arunce păcatul înaintea lui Dumnezeu și să se aștepte la ispită până la ultima suflare*”. Totuși trebuie să fim cu luare-aminte

ca să nu ne provocăm noi înșine ispite și greutăți prin faptul că trăim nepăsători în păcate, că muncim peste măsură sau exagerăm în mâncare sau băutură, că suntem nemulțumiți cu ceea ce avem sau ne supărăm prea ușor și nu respectăm legile firii (naturii) și legile lui Dumnezeu. O vorbă înțeleaptă spune: „Dumnezeu iartă întotdeauna, omul iartă câteodată, natura însă nu iartă niciodată”. Să respectăm deci legile care guvernează natura umană, sufletul și trupul nostru și ne vom bucura de mai multă sănătate sufletească și trupestă.

Iubiți credincioși,

așa cum în viața fiecărui om crucea și învierea sunt realități de zi cu zi, tot așa și în viața popoarelor, crucea și învierea sunt prezente de-a lungul istoriei lor. Ca multe alte popoare, poporul român a avut o istorie dureroasă, o cruce grea, pe care a purtat-o însă cu multă credință și cu nădejde în izbăvirea lui. De aceea, Dumnezeu ne-a salvat ființa și unitatea de limbă și de credință. Astăzi, asupra poporului nostru apasă cea mai mare cruce din istoria lui, care-l amenință cu pieirea, prin aceea că milioane de români și-au părăsit țara. Din păcate, exodul românilor în străinătate nu încetează, ci, dimpotrivă, crește de la an la an. Desigur, fiecare poate da vina pe alții – în primul rând, pe conducători. Totuși nu numai conducătorii au partea lor de vină, ci și fiecare dintre noi, care am părăsit prea ușor țara în căutarea unei vieți mai bune sau a unei cruci mai ușoare. Se întâmplă însă adeseori că, vrând să ne ușurăm crucea, dăm peste o cruce și mai grea. Căutând, departe de țară, o viață mai bună din punct de vedere material, am dat peste suferințe sufletești mult mai mari decât cele pe care le-am îndurat la casa părintească. Aici intervine rolul de neînlocuit al Bisericii, care, singură, ne

poate alina, prin rugăciunea ei, suferințele sufletești și trupești. Dacă suntem încadrați conștient în parohiile de care aparținem, participând cu evlavie în fiecare duminică la Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie, dacă ne spovedim și împărtășim des cu Trupul și Sângele Domnului, dacă ne rugăm mult și ne ferim de păcate, Dumnezeu ne binecuvântează viața și ne dă o inimă bună și compătimitoare față de suferința neamului și a oamenilor, în general.

Fiecare dintre noi, cât de mici și neînsemnați am fi, putem contribui la renașterea poporului nostru, la învierea lui. În primul rând, prin rugăciunea noastră smerită și stăruitoare. În fiecare zi, să ne rugăm lui Dumnezeu pentru poporul nostru, pentru conducătorii lui, pentru toți cei ce suferă în diferite feluri. Apoi, să încercăm să-i ajutăm fiecare, cât de puțin, pe cei de acasă, să ne ducem cât mai des în țară și să îndemnăm și pe alții să viziteze România. Să încercăm, de

asemenea, să fim mai uniți și să constituim Asociații profesionale, care să sprijine efectiv Țara noastră. Și, mai ales, să insuflăm copiilor noștri dragostea față de Biserica și Țara părinților și bunicilor lor, precum și față de limba română.

În ce privește organizarea noastră aici, în Diaspora, ne bucurăm că și în anul care a trecut am reușit, cu ajutorul lui Dumnezeu, să înființăm mai multe parohii noi și că parohiile din Traunreut și Bonn au încheiat lucrările de construire a bisericilor lor, parohia din Heilbronn a cumpărat o biserică, iar parohia din Chemnitz și-a procurat un centru parohial cu o frumoasă capelă. Ne bucurăm, mai ales, că au început lucrările de construire a mănăstirii și centrului bisericesc din München. Aceasta este o lucrare mare și de importanță deosebită pentru toți românii din Mitropolia noastră, care cere jertfa noastră, a tuturor. De aceea, vă pun la inimă să deveniți cu toții ctitori ai mănăstirii din München.

Chemând binecuvântarea lui Dumnezeu peste toți credincioșii noștri: părinți, copii, tineri și vârstnici, vă îmbrățișez în Hristos Domnul Cel înviat și vă adresez, încă o dată, salutul pascal: „**Hristos a înviat**” și urarea: „**Sărbători fericite!**”. Să fiți cu toții sănătoși și bucuroși de marele praznic al Învierii Domnului!

Al vostru, de tot binele voitor și rugător smerit către Domnul,

† *Serafim*
Arhiepiscop și Mitropolit

Pastoralbrief zu Ostern 2018

„Das Kreuz und die Auferstehung des Volkes“

Wohlehrwürdige Väter und geliebte
Gläubige,

Christus ist auferstanden!

Die Auferstehung des Herrn, die wir heute mit so großer Begeisterung und Freude in Lobgesängen und Siegeshymnen feiern, ist die Grundlage des christlichen Glaubens. Der Apostel Paulus schreibt den Gläubigen in Korinth: „Wenn Christus nicht auferstanden ist, dann ist unser Glaube vergeblich, dann seid ihr noch in euren Sünden“ (1. Kor. 15, 17). Durch Seine Auferstehung besiegelt der Erlöser auf

ewig die von ihm über einen Zeitraum von dreieinhalb Jahren verkündigte Wahrheit wie auch die von Ihm vollbrachten Wunder, die sonst in den folgenden Generationen gänzlich vergessen worden wären. Die Apostel des Herrn verwandelten sich von angsterfüllten Menschen, die sich aus Furcht vor den Juden versteckten, als ihr Lehrer und Meister gefangengenommen und gekreuzigt wurde, zu den mutigsten Menschen, als sie den Auferstandenen Jesus sahen, und sie brachen auf, um das Evangelium allen Völkern bis an die Grenzen des Erdballs zu verkündigen. Gestärkt von der Kraft des Heiligen Geistes, der an Pfingsten auf sie in Form von Feuerzungen herabgekommen ist, brachten sie ihr Leben Tag für Tag in Gefahr und wurden konfrontiert mit unzähligen Beschwerden, um der Welt das Evangelium zu verkündigen – die Gute Nachricht von der Auferstehung des Herrn.

Die Kreuzigung und der Kreuzestod des Erlösers Jesus Christus stellten nicht

im Entferntesten eine Niederlage dar, wie es diejenigen erhofften, die Ihn ans Kreuz gebracht haben. Im Gegenteil: der Tod des Herrn am Kreuz aus unendlicher Liebe zu den Menschen wurde zu Seinem größten Sieg, denn Er blieb nicht im Grab wie ein einfacher Mensch, sondern ist als Gott auferstanden! Nach Seinem Tod ist er mit Seiner Seele hinabgestiegen in das Reich des Todes, um auch den Entschlafenen die Erlösung zu verkündigen; mit Seiner Auferstehung hat Er zugleich allen von Anbeginn der Welt bis dann im Glauben Verstorbenen die Auferstehung geschenkt.

Die Ikone der Auferstehung des Herrn stellt Sein Hinabsteigen in das Reich des Todes und die Auferstehung Adams und seines ganzen Geschlechtes dar.

Geliebte Gläubige,

das Kreuz und die Auferstehung sind im Leben unseres Erlösers Jesus Christus wie auch in unserem eigenen Leben zwei voneinander untrennbare Wirklichkeiten. Im Kreuz verbirgt sich bereits die Auferstehung, und die Auferstehung folgt nach dem Kreuz. Durch das Kreuz verstehen wir nicht nur den Tod, sondern auch das

Leiden und die Beschwerden unseres Erlösers während seines irdischen Lebens, der auf Schritt und Tritt verfolgt wurde, dann gefangengenommen und gekreuzigt wurde. Und doch hat der Erlöser „als er geschmäht wurde, die Schmähung nicht erwiderte, er drohte nicht, als er litt, und stellte es dem anheim, der gerecht richtet“ (1. Petr. 2, 23). Vor allem aber betete der Herr zu Seinem himmlischen Vater, dass Er Ihn in Seinen Versuchungen stärken möge. Bei Tage ging er von Stadt zu Stadt, lehrte die Menschen und heilte sie, nachts aber „entwich er in die Einöde und betete“ (Lukas 5, 16). Weil Er Sich dem Vater anvertraute und zu Ihm betete, erhielt der Erlöser die Kraft, seine Mission fortzusetzen, derentwillen er in die Welt gesandt worden war. So verbarg sich im tagtäglichen Kreuz des Herrn auch die Kraft der Überwindung und der Auferstehung. Gewiss waren die Passion und der Kreuzestod für den Herrn die schwerste Prüfung und das größte Leiden, war Er doch nicht nur von den Menschen, sondern sogar von Gott verlassen: „Mein Gott, mein Gott, warum hast du mich verlassen?“ (Matthäus 27, 46). Und doch

war Gott der Herr in diesen Momenten der Verzweiflung noch gegenwärtiger, Er tröstete Ihn, damit Er sanft und versöhnt sterben konnte. „Vater, vergib ihnen, denn sie wissen nicht, was sie tun“ (Lukas 23, 34) und „Es ist vollbracht“ (Johannes 19, 30) waren die letzten Worte des Erlösers, bevor Er seinen Geist aufgab. Der Herr vergibt denen, die Ihn ans Kreuz gebracht haben, und stirbt in dem Bewusstsein, dass sich alles in Seinem Leben nach dem Plan und Willen Gottes des Vaters zugetragen hat.

Geliebte Gläubige,

das irdische Leben unseres Erlösers Jesus Christus, Der in Seiner menschlichen Natur alle Menschen rekapituliert und vereint hat, ist für jeden Christen und jeden Menschen vorbildlich. Es gibt keinen Menschen auf der Welt, der in seinem ganzen Leben nicht Versuchungen, Leidenserfahrungen und Misserfolgen jeder Art ausgesetzt gewesen wäre. Diese gehören zu unserer menschlichen Bestimmung – der *conditio humana* –, die der Sünde unterworfen ist, und sind ein

Teil des Kreuzes, das wir jeden Tag tragen müssen. Der Erlöser sagt: *„Wer mir folgen will, der verleugne sich selbst und nehme sein Kreuz auf sich täglich und folge Mir nach“* (Lukas 9, 23). Gläubige Menschen geben sich darüber Rechenschaft, dass ihre Schmerzen und Leidenserfahrungen einen erlösenden Sinn haben und daher vertrauen sie ihr Leben Gott an und beten immerzu und in der Hoffnung, dass Gott ihnen ihre Sünden vergeben, sie im Leiden stärken und ihnen Mut und Geduld verleihen möge, bis sie diese mit Seiner Hilfe überwinden. So liegen im Kreuz unserer Leidenserfahrungen auch die Kraft der Auferstehung und damit der Sieg verborgen. So stärkt uns auch der Apostel Paulus mit den Worten: *„Gott ist treu, der euch nicht versuchen lässt über eure Kraft, sondern macht, dass die Versuchung so ein Ende nimmt, dass ihr's ertragen könnt“* (1. Korinther 10, 13). Diese vom Heiligen Geist inspirierten Worte sagen uns zu, dass Gott unsere Leiden kennt und uns

nahe ist, wenn wir Ihn von Herzen um Hilfe anrufen. Wenn wir die Prüfungen und Leidenserfahrungen unseres Lebens mit den Augen unseres Glaubens betrachten, dann werden wir uns darüber klar, dass sie ein wahrer Segen sind, denn im Unglück und im Leid beten wir mit umso mehr Demut und mit Tränen der Reue in den Augen und spüren den Beistand Gottes. Der heilige Antonius der Große sagt: *„Das große Werk des Menschen ist es, seine Sünden auf Gott zu werfen und bis zum letzten Atemzug mit Versuchungen zu rechnen“*. Trotzdem müssen wir aufmerksam darauf achten, dass wir nicht selbst dadurch Versuchungen und Unglück herbeirufen, dass wir gedankenlos in Sünden leben, dass wir über das normale Maß hinaus arbeiten oder beim Essen und Trinken maßlos übertreiben, dass wir unzufrieden sind mit dem, was wir haben, oder zu leicht in Wut geraten und die Gesetze der Natur oder die Gebote Gottes nicht respektieren. Ein weises Wort besagt: *„Gott vergibt*

immer, der Mensch vergibt manchmal, die Natur jedoch vergibt nie.“ Wenn wir also die Gesetze, die die menschliche Natur, die Seele und den Leib bestimmen, respektieren, werden wir uns auch seelischer und leiblicher Gesundheit erfreuen.

Geliebte Gläubige,

so wie im Leben eines jeden Menschen das Kreuz und die Auferstehung alltägliche Wirklichkeiten sind, so sind auch im Leben der Völker Kreuz und Auferstehung in deren Geschichte allgegenwärtig. Wie viele andere Völker hatte auch das rumänische Volk eine schmerzhafteste Geschichte und hatte ein schweres Kreuz zu tragen, das es jedoch mit starkem Glauben und Hoffnung in seine Überwindung auf sich nahm. So hat Gott der Herr unser Dasein und unsere Einheit in Sprache und Glauben gerettet. Heute bedrückt unser Volk das schwerste Kreuz in seiner Geschichte, der Verlust jener Millionen von Rumänen, die unser Land verlassen haben. Leider hört der Exodus der Rumänen ins Ausland nicht auf, sondern nimmt dagegen noch von Jahr zu Jahr zu. Natürlich kann jeder die Schuld einem anderen geben, in erster Linie der politischen Führung. Doch haben nicht nur die Führer Schuld, sondern jeder von uns, der zu vorschnell das Land verlassen hat auf der Suche nach einem besseren Leben oder einem leichteren Kreuz. Doch häufig treffen wir bei der Suche nach einem leichteren Kreuz auf ein noch schwereres Kreuz. Auf der Suche nach einem in materieller Hinsicht besseren Leben fern der Heimat sind wir oft mit größeren seelischen Schmerzen konfrontiert als wir sie im Heimatland ertragen mussten. Hier kommt die unverzichtbare Rolle der Kirche ins Spiel, die allein unsere seelischen und körperlichen Leiden durch ihr Gebet lindern kann. Wenn wir bewusst in unseren Pfarreien am kirchli-

chen Leben teilnehmen, mit Frömmigkeit an jedem Sonntag an der Heiligen und Göttlichen Liturgie teilnehmen, wenn wir häufig beichten und die heilige Eucharistie empfangen, wenn wir viel beten und uns von Sünden fernhalten, dann wird Gott unser Leben segnen und uns ein gutes und gegenüber dem Leid des Volkes und der Menschen überhaupt mitleidvolles Herz schenken.

So kann jeder von uns, so gering und unbedeutend auch sein mögen, zur Wiedergeburt unseres Volkes und seiner Wiederauferstehung beitragen. Zuerst durch unser demütiges wie beharrliches Gebet. Täglich sollen wir zu Gott beten für unser Volk, für seine Führer und für alle, die auf welche Weise auch immer leiden. Darüber hinaus soll jeder von uns sich nach seinen Möglichkeiten bemühen, denen zu Hause zu helfen, so oft es geht die Heimat zu besuchen und auch andere zu animieren, Rumänien zu besuchen. Auch sollen wir versuchen, geeinter zu sein und Berufsvereinigungen zu gründen, die unserem Land effektiv nützlich sein können. Vor allem aber sollen wir unseren Kindern die Liebe zur Kirche und zum Land der Väter und Großeltern wie auch zur rumänischen Sprache vermitteln.

Was unsere Organisation hier in der Diaspora betrifft, so freuen wir uns darüber, dass es uns im abgelaufenen Jahr mit der Hilfe Gottes gelungen ist, mehrere neue Pfarreien zu gründen. Auch konnten die Pfarreien in Traunreut und Bonn die Arbeiten zum Bau ihrer Kirchen abschließen. Die Pfarrei Heilbronn hat eine Kirche gekauft, und die Pfarrei Chemnitz konnte ein Zentrum mit einer schönen Kapelle erwerben. Besonders freuen wir uns, dass die Arbeiten am Kloster in München begonnen haben. Dies ist ein großes Werk von besonderer Bedeutung für alle Rumänen aus unserer Metropole, die unser alle

Opfer verlangt. So lege ich Euch allen ans Herz, Stifter dieses Klosterzentrums und Klosters in München zu werden.

Ich erbitte den Segen Gottes über alle unsere Gläubigen: Eltern und Kinder, Junge und Alte, ich umarme euch in Christus dem Herrn, dem Auferstandenen, und rufe Euch noch einmal den österlichen Gruß zu: „*Christus ist auferstanden!*“, außerdem den Wunsch „*Gesegnete Feiertage!*“. Mögt Ihr all gesund sein und

von Freude erfüllt über das Große Hochfest der Auferstehung des Herrn!

Euer Euch immerzu Gutes Wünschender und zum Herrn Betender

† *Serafim*

Erzbischof und Metropolit

Übersetzung aus dem Rumänischen:
Pfarrer Dr. Jürgen Henkel, Selb-Erkersreuth

Felicitare și Pastorală la Învierea Domnului 2018

Cui dăm viața noastră?

Preaiubiții mei,

Cu dragoste și dor îmi îndrept gândurile inimii mele către voi toți, oriunde vă aflați acum, îndemnându-vă părintește și frățește să mănecăm cu mănecare adâncă spre Hristos, Cel care ne așteaptă cu brațele deschise pe Cruce, pentru a ne dăruia îmbrățișarea Învierii!

Iubiților frați preoți, ostenitorilor din sfintele mănăstiri și alesului popor al lui Dumnezeu, har, pace, liniște și bucurie de la Hristos Cel Răstignit și Înviat, iar din parte-mi părintească și frățească îmbrățișare cu salutul pascal: “Hristos a înviat!”.

Cinstiți slujitori ai Sfintelor Altare, iubiți frați și surori împreună-rugători, Marele praznic al Învierii Domnului ne arată că „Dumnezeu așa a iubit lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat, ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică” (Ioan 3, 16). Hristos Se aduce pe Sine însuși (Evrei 7, 27) “jertfă fără de prihană” (Evrei 9, 14), o dată pentru totdeauna (Evrei 7, 27), ca să ridice păcatele multora (Evrei 9, 28), adică ale noastre, celor ce credem în El. Cu ce suntem noi datori în fața acestui sacrificiu suprem? O spunem și o mărturisim de fiecare dată în Sfânta Liturghie: “Pe noi înșine și unii pe alții și toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm”. Iată, așadar, cum răspundem Dumnezeului care dragoste este, Dumnezeului care și-a dăruit Unicul Fiul pentru a ne câștiga spre viață și mântuire. Răspundem tot printr-o jertfă, însă una nesângeroasă –

printr-o jertfă de obște, căci nu suntem implicați doar ca indivizi, ci ca mădulare unul altuia. Răspundem prin a ne dăruia pe noi înșine, dar și unii pe alții, căci nu ne mântuim singuri, ci împreună cu semenii noștri. Eu mă dăruiesc fratelui pentru și întru Hristos, iar Hristos, primind jertfa noastră, ne ridică, ne mântuiește și ne acoperă cu mila, dragostea și lumina Sa. Ne împlinește și ne transfigurează, ne îndumnezeiește. Aceasta este chemarea Dumnezeului nostru și singura cale mântuitoare: să ne dăruim Mântuitorului Hristos.

În viața de familie, în viața noastră socială, acesta trebuie să fie scopul ultim al viețuirii noastre: cum să ne apropiem pe noi înșine mai mult de Hristos și cum să-i apropiem pe ceilalți de Hristos, fie că sunt părinți, soți, copii, prieteni, colegi. Dacă pierdem din vedere acest scop ultim, atunci pierdem din vedere esența însăși a vieții. Ne pierdem menirea. Dacă întreținem relații doar pentru confortul nostru sau doar pentru că sunt inevitabile, atunci noi nu suntem vii înaintea

lui Dumnezeu. Cum putem face aceasta, anume să ne aducem atât pe noi, cât și pe ceilalți, lui Hristos? În ceea ce ne privește pe noi, lucrurile par mai simple, căci avem stăpânire asupra noastră, avem liberul arbitru. Depinde de noi dacă ne dedicăm viața celor duhovnicești, dacă ne dedicăm rugăciunii într-o pocăință, dacă ne împărtășim de harul care se revarsă la sfintele slujbe din Biserică, dacă citim Sfintele Scripturi, dacă cercetăm pe frațele în nevoie, plinind poruncile Mântuitorului. Însă cum putem face aceasta cu semenul nostru fără a-i forța libertatea, fără a-l sili? Facem aceasta mai cu seamă punând la inimă pe semenul nostru, dacă ne pasă de mântuirea lui, dacă începem să ne rugăm pentru el, dacă ne construim relația cu semenul nostru – oricine ar fi el – nu doar pe cele firești ale relațiilor umane, ci pe cele duhovnicești, pe cele ce țin de viața veșnică, dacă îl vedem pe fratele nostru și viața lui ca o miză a veșniciei noastre. Făcând aceasta, vom dobândi trezvia în relația cu ceilalți, adică o stare de „alertă” permanent, prin care noi vom putea fi disponibili oricând semenului spre mântuire. Fără a-l asalta cu teorii inutile sau sfaturi care nu sunt solicitate, noi vom fi acolo, la nevoie. Astfel, Dumnezeu lucrează, prin noi, pentru viața și mântuirea fratelui. Lucrează atât în viața noastră, cât și în viața semenilor noștri.

Iubiți frați și surori pentru care S-a jertfit Hristos,

dacă noi nu ne dăm pe noi înșine și unii pe alții, integral, Mântuitorului Hristos, atunci ne vom sacrifica unii pe alții pentru idolii acestor vremuri. Nu există o a treia cale pentru creștini! Fie suntem cu și întru Hristos, fie suntem cu mamona, cu „stăpânitorul acestei lumi”, care „nu are nimic” întru Hristos (Ioan 14, 30). În vechime, profetii poporului ales plâneau

cu plâns amar reaua decădere în idolatrie a iudeilor, care ajungea până la sacrificii umane! „Au jertfit lui Baal-Peor și au mâncat jertfele morților... s-au amestecat cu neamurile și au deprins lucrurile lor. Au slujit idolilor lor și s-au smintit. Și-au jertfit pe fiii lor și pe fetele lor idolilor. Au vărsat sânge nevinovat, sângele fiilor lor și al fetelor lor, pe care i-au jertfit idolilor din Canaan și s-a spurcat pământul de sânge” (Psalm 105, 28. 35-38). Astăzi, nu mai jertfim lui Baal junghiindu-ne proprii copii, ci îi pierdem sufletește și îi sacrificăm noilor idoli ai societății postmoderne de consum! Îi lăsăm să ardă în focul patimilor aprinse de senzualitatea deșănțată a acestui veac! Îi lăsăm pradă ideologiilor de tot felul, care îi duc în robia cea mai cumplită a minții, care nu mai poate distinge ce e normal față de ce e anormal, naturalul de împotriva firii, bărbatul de femeie, viața de moarte!

Cum, oare, ajungem aici? Pentru că pe noi înșine nu ne aducem înaintea lui Hristos. Și dacă pe noi nu ne dăruim Lui, atunci cu atât mai puțin putem aduce pe alții, fie ei și din propria noastră familie. Sacrificăm proprii copii, propria soție sau propriul soț lui Baal-Peor, pentru că noi înșine căutăm altceva în viața noastră. Vrem bunăstare, confort material, apreciere și recunoaștere în această lume, mai mult decât vrem împlinire duhovnicească și răspuns bine primit al rugăciunilor de pocăință. Ne conformăm mai mult cerințelor pe care această lume le pretinde de la noi, decât cerințelor pe care Hristos le așteaptă de la noi. Să facem acest exercițiu: să ne cercetăm și să vedem cât efort, cât timp, cât cuvânt, câtă rațiune, câtă energie, câtă faptă cheltuim pentru a ne face plăcuți, acceptați, răsplătiți în această lume și pentru scopurile lumesti, și cât efort, câtă cercetare de sine, câtă dedicare întru rugăciune și pocăință facem

pentru a fi bineplăcuți lui Dumnezeu, pentru a ne simți realmente mădulare vii ale Bisericii?

Iubiții mei fii și fiice sufletești,
sunt convins că cei mai mulți dintre dumneavoastră nu duc și nu caută o viață materială de lux. Majoritatea munciți aprig și cu multă sudoare pentru a avea o viață cât de cât decentă, după standardele lumii de astăzi. Însă tocmai aici este problema: că standardele acestei lumi nu mai sunt firești. Nu mai sunt conforme naturii noastre. Este nefiresc să fii nevoit să muncești zi-lumină și să nu mai vezi chipul copilașilor tăi decât seara, când ești mult prea ostenit să le mai dăruiești un zâmbet, o mână caldă, o inimă primitoare. Este nefiresc să nu ai timp pentru soția ta sau pentru soțul tău și toată relația în familie să se rezume la cele de strictă ne-

cesitate. Este nefiresc să nu poți sta, în tihnă, cu prietenii tăi, cu care să discuți nu despre facturi sau despre ultimul model de telefon mobil sau de tabletă, ci despre viața veșnică, despre suflet, despre prietenie! Din nefericire, în lumea în care trăim sunt călcate în picioare și sacrificate familia, prietenia, orice năzuință către înalt a sufletului omenesc! Primim, în schimb, surrogate și droguri, adică plăceri deșarte, prin consum, și adicții care au rolul de a acționa ca anestezice care să acopere durerile inimii. Acesta este „contractul” pe care ni-l propune această lume: dă-mi sufletul tău și al celorlalți din casa ta, și-ți voi da, în schimb, senzații tari, care să te facă să uiți de adevărata ta menire, care să-ți amuțească glasul conștiinței și zvăcnetul inimii tale.

Vedem limpede că această așezare împotriva firii începe să se transfere și în cele care până acum păreau de la sine înțelese: deosebirea dintre femeie și bărbat, definiția și sensul căsătoriei, al familiei. Cele două aspecte se împletesc și se presupun: pe de o parte, robia în societatea de consum, iar, pe de alta, desființarea totală a persoanei în ideologiile postmoderne.

Iubiți creștini,
cum putem ieși din această nouă, cumplită și ultimă robie? Făcând tot ce ține de noi pentru a nu încheia acest „contract” cu lumea. Conștientizând că sufletul nostru și al celor de lângă noi a fost răscumpărat cu scump sângele Mântuitorului Hristos (I Petru 1, 18-19). De ce să aruncăm mamonei sufletul nostru, pentru care Dumnezeu și-a dăruit spre jertfă Unicul Său Fiu? De ce să jertfim lui Baal-Peor sufletele copiilor, soților, prietenilor noștri, pentru care Hristos S-a răstignit și a înviat? Să nu așteptăm de la lume vreo schimbare în bine, ci dimpotrivă. Creștinul în lumea de astăzi se aseamănă cu un pește

care se află într-un râu poluat. Ceilalți pești nu-și dau seama că râul e poluat, unii chiar se adaptează, căpătând malformații, însă creștinul, dacă e conștient, își dă seama că e într-o apă otrăvită, toxică. Și, cu toate că își dă seama, nu se poate feri, nu poate schimba râul. Este și el îmbibat de apa toxică. Așa și noi, din cauza presiunilor din jurul nostru, din cauza exigențelor și așteptărilor pe care lumea le are de la noi și care intră în conflict direct cu vocația noastră de creștini, suntem îmbibați de secularism. Creștinul este prins la mijloc aici. Pe de o parte, trebuie să se miște în acest ritm al lumii, dacă vrea să rămână în societate, cu un statut respectabil, dacă vrea să-și întrețină familia. Pe de alta, dacă se mișcă întru totul în ritmul acestei lumi, își pierde inima, sufletul. Revenind la metaforă, este limpede că nu putem sări din râu pentru a-l schimba. Este nevoie să învățăm să înotăm împotriva curentului. Pentru că, pe măsură ce râul avansează, devine tot mai toxic, până la cascada, până la prăbușirea finală. Noi trebuie să înotăm în direcția opusă, să nu ne ducem după lume. Această stare este o cumplită robie, însă știm că Dumnezeu credincios este celor care-L roagă cu stăruință să fie eliberați, după cuvântul Psalmistului: „Întoarce, Doamne, robia noastră, cum întorci pâraiele spre miazăzi” (Psalm 125, 4).

Preaiubiții mei,

trăim vremuri de restriște pentru creștini. Există o prigoană, deocamdată în forme atenuate, uneori mascate, vizibile mai mult în viața socială. Suntem marginalizați, defăimați, stigmatizați, urâți pentru mărturia pe care o dăm în lume, pentru familie, viață, patrie. Suntem urâți pentru Hristosul nostru, pe care refuzăm să-L transformăm într-un idol modern, într-un simulacru care să justifice non-valorile „toleranței”, „diversității”, „egalității”, aceste slogane goale care ascund ură față de creația lui Dumnezeu. Iar singura noastră armă binecuvântată de Dumnezeu pe care o putem folosi în fața acestui asalt al răutății este blândețea. Blândețea izvorâtă din fermitatea și demnitatea Fiului lui Dumnezeu, Care a răspuns lui Pilat din Pont, fariseilor și cărturarilor, lui Simon-Petru, când a tăiat urechea dreaptă lui Malhus în Grădina Ghetsimani, apoi celui care L-a lovit în obraz în fața Sinedriului, blândețea cu care S-a rugat fiind răstignit pe Cruce. Arma noastră este blândețea, cu care Sfântul Arhidiacon și Întâiul Mucenic Ștefan a dat mărturie în fața Sinedriului și s-a rugat, apoi, pentru ucigașii săi. Să ne grăbim, așadar, să dobândim acest dar al Duhului Sfânt, căci doar astfel înarmați vom putea traversa întunecimea acestui veac potrivit Dumnezeului nostru, Care Dragoste este.

Al vostru slujitor, frate și prieten, de tot binele voitor și fierbinte rugător,

*† Episcopul Macarie
al Europei de Nord*

Data în Reședința episcopală din Stockholm, Regatul Suediei, la Praznicul Învierii Domnului, în anul mântuirii 2018.

Osterpastorale 2018

Wem weihen wir unser Leben?

Den geliebten Brüdern im Priesteramt, den ehrwürdigen Angehörigen des geweihten Lebens in den Klöstern sowie dem auserwählten Volkes Gottes Gnade, Friede, Ruhe und Freude von Christus, dem Gekreuzigten und Auferstandenen, von mir als geistlichem Vater die geschwisterliche Umarmung mit dem österlichen Gruß:

Christus ist auferstanden!

Ehrwürdige Diener der Heiligen Altäre, Meine geliebten mit mir im Gebet verbundene Brüder und Schwestern,

Das Große Hochfest der Auferstehung des Herrn zeigt uns, dass „Gott diese Welt so sehr geliebt hat, dass Er Seinen Eingeborenen Sohn gab, damit alle, die an Ihn glauben, nicht verloren werden, sondern das ewige Leben haben“ (Johannes 3, 16). Christus gibt Sich Selbst zum Opfer ohne Fehl hin (vgl. Hebräer 7, 27; 9, 14), und das ein für allemal (vgl. Hebräer 7, 27), um die Sünden vieler wegzunehmen (vgl. Hebräer 9, 27), d.h. die Sünden derer, die an Ihn glauben. Womit stehen wir nun in der Pflicht angesichts dieses höchsten Opfers? Wir beten und bekennen das bei jeder Feier der Göttlichen Liturgie, wenn es dort heißt: „Wir überantworten uns selbst und einander und unser ganzes Leben Christus unserm Gott.“ Seht also, wie wir Gott antworten, Der die Liebe ist, dem Gott, Der Seinen Eingeborenen Sohn geopfert hat, um für uns das Leben zu gewinnen und die Erlösung zu erlangen. Auch wir antworten durch ein Opfer, freilich ein unblutiges, und zwar durch ein gemeinsames Opfer,

denn hier geht es nicht nur um uns als Individuen, sondern auch als Glieder untereinander. Wir antworten, indem wir uns selbst hingeben, aber auch füreinander aufopfern, denn wir kommen nicht alleine zur Erlösung, sondern gemeinsam mit unseren Nächsten. Ich gebe mich für und in Christus meinen Bruder hin, und Christus nimmt unser Opfer an, Er erhöht uns, Er erlöst uns und überstrahlt uns mit Seinem Erbarmen, Seiner Liebe und Seinem Licht. Er erfüllt und verwandelt uns, Er vergöttlicht uns.

Dies ist der Ruf unseres Gottes an uns und der einzige Weg zu unserer Erlösung: dass wir uns dem Erlöser Christus weihen. In unserem Familienleben wie in unserem sozialen Leben sollte dies das höchst Ziel und unsere Bestimmung sein: wie wir uns selbst immer mehr Christus annähern können und wie wir die anderen Menschen um uns herum immer näher zu Christus bringen können, seien es die Eltern, die Ehepartner, die Kinder, die Freunde oder die Kollegen. Wenn wir diese höchste Bestimmung unseres Lebens aus den Augen verlieren, dann verlieren wir das Wesentliche des Lebens selbst aus den Augen. Dann verlieren wir unsere Bestimmung. Wenn wir Beziehungen zu anderen Menschen nur um unseres Vorteils willen unterhalten oder nur weil sie unvermeidbar sind, dann sind wir nicht lebendig vor Gott.

Doch wie gelingt uns das, sowohl uns selbst als auch die anderen Menschen zu Christus zu führen? Was uns selbst betrifft, scheinen die Dinge einfacher zu liegen, weil wir doch über uns die Kontrolle haben, weil wir einen freien Willen haben. Es liegt an uns, ob wir unser Leben den geistlichen Dingen widmen, ob wir uns in Demut dem Gebet widmen, ob wir an der Gnade teilhaben, die in den heiligen Gottesdiensten der Kirche überreich

ausgegossen wird, wenn wir die Heilige Schrift lesen, wenn wir unseren Bruder in Not aufsuchen und die Gebote des Erlösers erfüllen. Doch wie können wir dies unserem Nächsten vermitteln, ohne seine Freiheit zu missachten, ohne ihn zu etwas zu zwingen? Wir tun dies vor allem dadurch, indem wir uns unseren Nächsten zur Herzensangelegenheit machen, wenn uns auch seine Erlösung am Herzen liegt, wenn wir beginnen, für ihn zu beten, wenn wir eine Beziehung zu unserem Nächsten aufbauen, wer immer es auch sei, und zwar nicht nur Beziehungen normal menschlicher Art, sondern auch geistlicher Art, bei denen es um das ewige Leben geht, wenn wir unseren Nächsten und sein Leben auch als einen Auftrag im Blick auf unser eigenes ewiges Leben sehen. Wenn wir dies tun, werden wir die seelische Reinheit in der Beziehung zu den anderen Menschen erlangen, also einen Zustand permanenter „Wachsamkeit“, der uns in die Lage versetzt, jederzeit anderen auf dem Weg zur Erlösung beizustehen. So handelt Gott auch durch uns zum Heil unseres Bruders. Er handelt sowohl in unserem Leben, als auch im Leben unserer Nächsten.

Geliebte Brüder und Schwestern, für die Christus Sich geopfert hat,

Wenn wir uns nicht selbst und füreinander gänzlich dem Erlöser Christus weihen, dann werden wir uns gegenseitig opfern für die Idole der jeweiligen Zeit. Für Christen gibt es keinen „dritten Weg“! Entweder leben wir in Christus, oder wir gehören dem Mammon, dem „Fürsten dieser Welt“, der „keine Macht über Christus hat“ (Johannes 14, 30). In der Frühzeit beweinten die Propheten des erwählten Volkes mit bitteren Tränen den Abfall der Juden in den Götzendienst, der bis zu Menschenopfern reichte! „Sie hängten sich

an den Baal-Peor und aßen von den Opfern für die Toten und erzürnten den Herrn mit ihrem Tun. (...) Sie ließen sich ein mit den Heiden und lernten ihre Werke und dienten ihren Götzen; die wurden ihnen zum Fallstrick. Und sie opferten ihre Söhne und ihre Töchter den bösen Geistern und vergossen unschuldig Blut, das Blut ihrer Söhne und Töchter, die sie opferten den Götzen Kanaans, so dass das Land mit Blutschuld befleckt war.“ (Psalm 106, 28. 35-38)

Heute opfern wir nicht mehr dem Baal und töten dazu unsere eigenen Kinder, sondern wir verlieren sie seelisch und opfern sie den neuen Idolen der postmodernen Konsumgesellschaft! Wir lassen es zu, dass sie sich an den entfachten Leidenschaften der zügellosen Sinnlichkeit unserer Zeit verbrennen! Wir lassen es zu, dass sie Ideologen jeglicher Art zum Opfer fallen, die sie in die totale geistige Abhängigkeit und Verwirrung des Verstandes führen, der dann nicht mehr unterscheiden kann zwischen dem, was normal ist, und dem, was anormal ist, zwischen dem, was natürlich ist und was gegen die Natur gerichtet ist, zwischen Mann und Frau, Leben und Tod!

Wie konnte es soweit kommen? Weil wir uns selbst nicht Christus übergeben. Und weil wir uns selbst nicht Christus weihen, dann können wir noch umso weniger andere zu Christus führen, seien es auch Mitglieder der eigenen Familie. Wir opfern unsere eigenen Kinder, unsere Ehepartnerin oder unseren Ehepartner dem Baal-Peor, weil wir selbst etwas anderes in unserem Leben suchen. Wir streben mehr nach Wohlstand, materiellem Komfort, Popularität und Anerkennung in dieser Welt, als dass wir nach geistlicher Erfüllung streben und auf eine gute Antwort auf unser reuevolles Gebet hoffen. Wir passen uns mehr den Forderungen an, die diese Welt an uns richtet, als den Erwar-

tungen, die Christus an uns hegt. Machen wir doch einmal folgende Übung: prüfen wir uns doch einmal selbst und schauen einerseits, wie viel Anstrengungen, wie viel Zeit, wie viele Worte, wie viele Überlegungen, wie viel Energie und wie viel Taten wir aufwenden, um uns in dieser Welt und zu weltlichen Zwecken beliebt, anerkannt und gewürdigt zu wissen, und wie viele Bemühungen, Selbstprüfung und Versenkung im Gebet zur Reue wir unternehmen, um gottgefällig zu werden und uns wahrhaftig als lebendige Glieder am Leib der Kirche zu fühlen.

Meine geliebten geistlichen Kinder,

Ich bin zutiefst überzeugt, dass die meisten unter Ihnen kein Luxusleben führen oder anstreben. Die Mehrheit arbeitet hart und mit viel Schweiß, um ein einigermaßen würdiges Leben nach den Standards der heutigen Welt zu führen. Doch genau hier liegt das Problem: die Standards dieser Welt sind nicht mehr wesensgemäß. Sie entsprechen nicht mehr unserer menschlichen Natur. Es ist

unnatürlich, dass man von frühmorgens bis spätabends arbeitet und das Antlitz der eigenen Kinder nur noch abends sieht, wenn man viel zu müde ist, um ihnen noch ein warmes Lächeln, eine zärtliche Hand oder ein mitfühlendes Herz zu schenken. Es ist unnatürlich, wenn Eheleute füreinander keine Zeit mehr haben und sich alle Beziehungen in der Familie nur noch auf das strikt Notwendige beschränken. Es ist unnatürlich, wenn du nicht mehr die Muße findest, Zeit mit deinen Freunden zu verbringen, um dich mit ihnen über das ewige Leben, die Seele und die Freundschaft auszutauschen statt nur noch über die neuesten Modelle von Mobiltelefonen und Tablets! Leider werden in der Welt, in der wir leben, die Familie, die Freundschaft und jedes Streben des Menschen nach Höherem mit Füßen getreten und geopfert. Im Gegenzug erhalten wir Surrogate und Drogen, also vergängliche und nichtige Vergnügungen durch Konsumzwang und Abhängigkeiten, die wie Betäubungsmittel die Schmerzen des Herzens betäuben sollen. Dies ist

der „Vertrag“, den uns diese Welt anbietet: gib mir deine Seele und die Seele der anderen aus deinem Haus, und ich gebe dir im Gegenzug starke sinnliche Erlebnisse, die dich dazu bringen, deine wahre Bestimmung zu vergessen, die die Stimme deines Gewissens in dir verstummen lassen und das Pochen deines Herzens betäuben. Wir sehen klar, dass diese Bewegung gegen die menschliche Natur beginnt, sich auch auf Bereiche zu erstrecken, die bisher als selbstverständlich galten: den Unterschied zwischen Frau und Mann, die Definition und den Sinn der Ehe und der Familie. Diese beiden Aspekte ergänzen sich und setzen sich gegenseitig voraus: einerseits die Versklavung in der Konsumgesellschaft, andererseits die totale Auflösung der Person in den postmodernen Ideologien.

Geliebte Mitchristen,

Wie können wir uns aus dieser neuen, schrecklichen und letzten Versklavung befreien? Indem wir alles tun, um diesen „Vertrag“ mit der Welt nicht abzuschließen. Indem wir uns immer wieder bewusst machen, dass unsere Seele und die Seelen derer um uns herum mit dem teuren Blut Christi erlöst wurden (vgl. 1. Petrus 1, 18-

19). Warum sollen wir unsere Seele dem Mammon verschreiben, für die Gott der Herr Sich doch mit dem Opfer Seines Eingeborenen Sohnes hingegeben hat? Warum sollen wir die Seelen unserer Kinder, Ehepartner und Freunde dem Baal-Beor opfern, für die Christus Sich doch durch Seine Kreuzigung und Auferstehung geopfert hat? Wir sollten von der Welt keine Entwicklung zum Guten hin erwarten, im Gegenteil. Der Christ von heute ähnelt einem Fisch, der sich in einem verseuchten Fluss bewegt. Die anderen Fische bemerken nicht, dass der Fluss verseucht ist; einige passen sich dem sogar an und erleiden Missbildungen, der Christ aber ist sich dessen bewusst, wenn er aufmerksam ist, dass er sich in einem verseuchten toxischen Wasser bewegt. Doch auch wenn er sich dessen bewusst ist, kann er sich dem nicht entziehen und kann den Fluss nicht verändern.

So sind auch wir aufgrund des Drucks in unserem Umfeld, aufgrund der Ansprüche und Erwartungen, die die Welt an uns hat, und die in direkten Widerspruch geraten zu unserer Berufung als Christen, vom Säkularismus durchdrungen. Der Christ wird hiervon in seinem Innersten getroffen. Einerseits muss er sich in die-

sem Rhythmus der Welt bewegen, wenn er in einem anerkannten Status Mitglied der Gesellschaft bleiben will, wenn er seine Familie bewahren will. Wenn er sich aber andererseits gänzlich im Rhythmus dieser Welt bewegt, wird er sein Herz und seine Seele verlieren. Um unsere obige Metapher nochmals aufzugreifen: es ist offensichtlich, dass wir aus dem Fluss nicht herausspringen können, um diesen zu ändern. Es ist daher notwendig, dass wir lernen, gegen den Strom zu schwimmen. Denn je weiter der Strom voran fließt, umso toxischer wird er bis zum Wasserfall, bis zum endgültigen Versiegen. Wir müssen genau entgegengesetzt schwimmen, damit wir nicht der Welt nachlaufen. Dieser Zustand ist eine schreckliche Knechtschaft, doch wissen wir, dass Gott denen treu ist, die zu Ihm beharrlich um ihre Befreiung beten nach dem Wort des Psalmisten: „*Herr, bringe zurück unsere Gefangenen, wie du die Bäche wiederbringst im Südland.*“ (Psalm 126, 4)

Meine Vielgeliebten,

Wir erleben Zeiten des Unheils. Es herrscht eine Verfolgung in noch abgeschwächter und manchmal maskierter Form, die vor allem im sozialen Leben zu beobachten ist. Wir werden als Christen marginalisiert, verleumdet, stigmatisiert und gehasst wegen des Zeugnisses, das wir in der Welt für die Familie, für das Leben und für das Vaterland abgeben. Wir werden gehasst um unseres Christus willen, weil wir uns weigern, ihn in ein modernes Idol abzuwandeln, in ein Trugbild, um die falsch verstandenen Werte der „Toleranz“, der „Vielfalt“ und „Gleichheit“ zu rechtfertigen, sind dies doch leere Slogans, die nur den Hass gegenüber der Schöpfung Gottes verdecken sollen.

Unsere einzige von Gott gesegnete Waffe, die wir gegenüber diesem Aufstand des Bösen nutzen können, ist die Sanftmut. Diese Sanftmut entspringt der Willensstärke und Würde des Gottessohnes und seiner Antwort gegenüber Pontius Pilatus, den Pharisäern und Schriftgelehrten, gegenüber Simon Petrus, als er das rechte Ohr des Malchus im Garten Gethsemane abschlug, dann gegenüber dem, der ihn vor dem Hohen Rat ins Gesicht schlug, jene Sanftmut, mit der Er am Kreuz für Seine Schächer betete. Es ist die Sanftmut, mit der der heilige Erzdiakon und Erzmärtyrer Stephanus Zeugnis ablegte vor dem Hohen Rat und hernach für seine Mörder betete. Beeilen wir uns also, diese Gabe des Heiligen Geistes zu erlangen, denn nur auf diese Weise gerüstet werden wir die Dunkelheit dieses Zeitalters überwinden, das sich so sehr gegen Gott wehrt, Der die Liebe ist.

Euer Diener, Bruder und Freund, der Euch allezeit Gutes wünscht und dafür in-nig betet

† *Bischof Macarie
von Nordeuropa*

*Gegeben im Bischofsamt zu Stockholm,
Königreich Schweden, zum Hochfest der Auf-
erstehung des Herrn im Jahr der Erlösung
2018*

Übersetzung aus dem Rumänischen:
Pfarrer Prof. h. c. Dr. Jürgen Henkel, Selb, Bayern

O ambasadă spirituală a Ortodoxiei Românești la München

*† Sofian Brașoveanul,
episcop-vicar*

La sfârșitul anului 2004, deci în urmă cu 14 ani, am fost trimis la München în primul rând cu sarcina procurării unui locaș de cult, a unui „acasă” pentru credincioșii ortodocși români din capitala bavareză. La început am dorit să cumpărăm ceva, încercare care nu a dat roade. Așa am decis cumpărarea unui teren, realizată între anii 2010-2013, pe care să construim un Așezământ bisericesc, care cuprinde o biserică, o mănăstire-reședință episcopală și un centru parohial-comunitar.

Dumnezeu a binecuvântat acest efort. La Slujba Punerii Pietrei Fundamentale, în 11 septembrie 2011, am avut bucuria de a-l avea în mijlocul nostru chiar pe Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, care și-a asumat atunci și patronatul acestui demers. O altă mare binecuvântare a fost faptul că am reușit, în toamna lui 2011, constituirea unui Curatoriu având ca scop sprijinirea acestui proiect. La rugămintea Preafericirii Sale, președinția Curatoriului a fost asumată de președinta Parlamentului Bavariei, doamna Barbara Stamm. În curatoriu sunt prezente și alte personalități ale vieții politice și bisericești din Bavaria, între care Ducele Franz de Bavaria, conducătorul Casei Regale de Wittelsbach sau dl. Alois Glück, fostul președinte al Parlamentului bavarez. Biserica Evangelică a landului Bayern, precum și Arhiepiscopia Catolică de München și Freising sunt și ele reprezentate în Curatoriu și au contribuit

substanțial (fiecare cu câte 300.000 EUR) la achiziționarea terenului. Ortodoxia este și ea reprezentată în acest organism de Bisericile Greacă și Sârbă.

Pe baza proiectului arhitectural, reprezentativ pentru tradiția bisericească ortodoxă românească, dezvoltat de o echipă de arhitecți bucureșteni, coordonată de dl. Șerban Sturdza, s-au început în noiembrie 2017 lucrările de construcție, încredințate firmei bucureștene Concelex. La finele anului 2019, ansamblul urmează să fie finalizat.

Nădăjduim astfel să avem în curând la München un spațiu identitar de o însemnătate capitală pentru românii din Germania, pentru creștinism și Ortodoxie. De el se vor bucura, desigur, în primul rând românii din München, care vor putea participa regulat la slujbele din frumoasa biserică aflată acum în construcție și vor avea la dispoziție atât biblioteca Nicolae Stroescu-Stânișoară, cât și spațiile centrului comunitar, pentru diferitele activități și acțiuni cu caracter spiritual și cultural. Mănăstirea din cadrul Așezământului este însă destinată să fie un loc de iradiere duhovnicească și spirituală, o tindă a

raului și o casă a lui Dumnezeu, un loc de întărire în credință, de odihnă, reculegere și întărire sufletească pentru toți cei care vor veni în legătură cu ea, de aproape sau de departe. Cunoșcând importanța mănăstirilor din România în viața noastră, a românilor, ne putem ușor da seama de rolul pe care este chemată să-l împlinească această mănăstire în Germania.

Ținându-se seama de importanța acestui proiect identitar pentru toți românii din Germania, cât și de frumusețea lui, el a fost asumat ca atare și de către Statul Român, care a făcut posibil startul și cursul neîntrerupt al lucrărilor prin mai multe subvenții, acordate prin intermediul Secretariatului de Stat pentru Culte, în anii 2015, 2017 și 2018, în valoare totală de 2.143.133 EUR (până la data de 8 august 2018).

Proiectul are astfel și o valoare de simbol atât pentru români, cât și pentru cooperarea dintre diferite persoane și instituții din Germania și România, după cum spunea Preafericitul Părinte Daniel. Consider că, mai ales în acest an al sărbătoririi Centenarului Unirii (1918-2018), an în care iată că a rânduit Dumnezeu să se ridice Așezământul, el este o chemare adresată întregii suflări românești din Germania, în primul rând, dar și din întreaga noastră

Mitropolie și de dincolo de granițele ei, la unire întru realizarea unui edificiu destinat a fi diriguitor pentru destinele noastre și ale urmașilor noștri.

Detalii și informații despre întregul demers pot fi oricând accesate pe pagina web dedicată proiectului (<http://cbrom.de/nou/ro/>), pe pagina Centrului nostru Bisericesc din München (<http://www.cbrom.de/>), cât și pe paginile de facebook www.facebook.com/cbrom.de și (www.facebook.com/episcopsofian), unde fotografiile sunt actualizate săptămânal.

Dumnezeu va primi atât dorința și rugăciunea, cât și darul și jertfa adusă de fiecare dintre noi pentru realizarea acestui ideal. Așa cum a binecuvântat năzuințele, eforturile și jerele românilor depuse vreme de secole, prin darul Statului Unitar Român, constituit în chip minunat la 1918, după ce înainte cu câteva luni era amenințat aproape cu dispariția, tot așa va binecuvânta și năzuințele și darurile noastre. Important este să avem ceva de oferit spre binecuvântare.

Cu bună nădejde, cu recunoștință și apreciere față de toți cei care ne-au sprijinit până acum și ne sunt alături în continuare, cu dragoste în Hristos Domnul și binecuvântare.

Eine geistige Botschaft der rumänischen Orthodoxie in München

† Sofian von Kronstadt,
Weihbischof

Als ich gegen Ende des Jahres 2004, also vor etwa 14 Jahren, nach München entsandt wurde, war eine meiner Hauptaufgaben, ein Gotteshaus zu erwerben, ein „zu Hause“ für die rumänisch orthodoxen Gläubigen, die in der bayerischen Landeshauptstadt wohnen. Zuerst haben wir versucht, etwas Passendes zu kaufen, doch dieser Versuch blieb erfolglos. Demzufolge haben wir uns dazu entschlossen, ein Grundstück zu kaufen, um darauf ein Kirchenzentrum zu bauen. Die entsprechenden Anstrengungen begannen 2010 und wurden 2013 mit dem Grundstück - Kauf abgeschlossen. Das Kirchenzentrum wird drei wichtige Gebäude umfassen: eine Kirche, ein Kloster, das auch als Bischofsitz dient, als auch ein Pfarrgemeinde- bzw. Kirchengemeindezentrum.

Gott hat diese Anstrengungen gesegnet. Gelegentlich des Gottesdienstes zur Grundsteinlegung, am 11. September 2011, wurde uns die Freude zuteil, Seine Heiligkeit Vater Daniel, den Patriarchen der Rumänischen Orthodoxen Kirche, persönlich, in unserer Mitte begrüßen zu dürfen. Vater Daniel hat auch die Schirmherrschaft dieses Unterfangens übernommen. Im Herbst des Jahres 2011 war es uns möglich, ein Kuratorium zur Unterstützung dieses Projektes ins Leben zu rufen. Die Präsidentin des Bayerischen Landtages, Frau Barbara Stamm, nahm aufgrund der Bitte Seiner Heiligkeit Vater Daniel, den Vorsitz des Kuratoriums an. Weitere

Persönlichkeiten aus dem politischen und religiösen Leben Bayerns sind ebenfalls Mitglieder des Kuratoriums, wie beispielsweise Herzog Franz von Bayern, das Oberhaupt des Könighauses Wittelsbach, Herr Alois Glück, ehemaliger Landtagspräsident im Bayerischen Landtag; auch die Evangelische Landeskirche Bayerns und die Katholische Erzdiözese von München und Freising sind im Kuratorium vertreten und haben substantielle Beiträge für den Kauf des Grundstückes geleistet (jeweils 300.000 Euro). Die Orthodoxie ist durch die Griechisch-Orthodoxe Kirche und die Serbisch-Orthodoxe Kirche vertreten.

Das von einer Arbeitsgruppe Bukares-ter Architekten, unter der Leitung von Herrn Șerban Sturdza, erstellte architektonische Projekt ist für den rumänischen orthodoxen Kirchenbau repräsentativ. Die Bauarbeiten begannen im November des Jahres 2017 und wurden der Bukares-ter Firma Concelex anvertraut. Am Ende des Jahres 2019 soll das Ensemble fertiggestellt sein.

Demzufolge hoffen wir in absehbarer Zeit über ein Identität stiftendes Bauwerk zu verfügen, von kapitaler Bedeutung für die Rumänen aus Deutschland, für das Christentum, für die Orthodoxie. Das Kirchenzentrum wird vor allem für die in München wohnenden Rumänen ein Grund zur Freude sein. Für diese wird die Möglichkeit geschaffen, regelmäßig an den Gottesdiensten in der schönen, sich im Bau befindlichen Kirche, teilzunehmen. Außerdem stehen die Bücherei Nicolae Stroescu Stănișoară und die für verschiedene geistige und kulturelle Aktivitäten bestimmten Räumlichkeiten des Gemeindezentrums zur Verfügung. Das Kloster, Teil des Kirchenzentrums, ist dazu bestimmt, ein Ort einer besonderen geistigen und geistlichen Ausstrahlung, ein Vorraum des Himmelreiches, ein Haus Gottes, ein Ort zur Festigung im Glauben, der Ruhe, der Sammlung und geistigen Stärkung zu werden – für Alle, die kommen, von nah oder von fern. Die Bedeutung der Klöster in Rumänien für unser Leben, für das Leben der Rumänen, ist uns bekannt. Demzufolge können wir uns gut vorstellen, welche wichtige Rolle diesem in Deutschland gebauten Kloster zuteil wird.

Sowohl aufgrund seiner Wichtigkeit als auch dessen Schönheit befürwortete auch der rumänische Staat dieses, für alle Rumänen Identität stiftende Vorhaben. Der Baubeginn und der Ablauf der Bau-

arbeiten, ohne Unterbrechungen, wurde dank mehrerer Subventionen über das Kultus – Staatssekretariat ermöglicht. Diese wurden in den Jahren 2015, 2017, 2018 gewährt, die Gesamtsumme beträgt 2.143.133 Euro (bis zum 8. August 2018).

Seine Heiligkeit Vater Daniel verwies auch auf den sinnbildlichen Wert des entstehenden Kirchenzentrums, sowohl für die Rumänen, als auch für verschiedene Personen und Institutionen aus Deutschland und Rumänien. In diesem Jahr findet die Hundertjahrfeier der *Großen Vereinigung*¹ (1918 – 2018) statt, die Vorsehung Gottes sieht vor dass wir gerade jetzt, in dieser Zeit, unser Kirchenzentrum bauen. Dieser Bau ist vor allem ein Aufruf, der die Seelen aller Rumänen in Deutschland berührt, er richtet sich aber auch an alle Rumänen innerhalb und außerhalb unserer Metropole. Möge dieser in Eintracht geschaffene Bau durch seine Bestimmung, für unser Schicksal und das Schicksal unserer Nachfahren, richtungsweisend sein.

Details und Informationen über das ganze Vorgehen können auf den entsprechenden Web – Seiten abgerufen

1 In der rumänischen Geschichte bedeutet die „Große Vereinigung“ die Verwirklichung der Einheit des Königreichs Rumänien (Große Walachei und Moldau) mit Siebenbürgen, dem Banat, Bessarabien und der Bukowina, nach dem ersten Weltkrieg.

werden: auf der Seite , die dem Projekt gewidmet ist: (<http://cbrom.de/nou/ro/>), auf der Seite unseres Münchner Kirchenzentrums(<http://www.cbrom.de/>), als auch auf den Facebook Seiten www.facebook.com/cbrom.de und (www.facebook.com/episcopsofian), wo die Fotos wöchentlich aktualisiert werden.

Gott empfängt sowohl unser Gebet und unsere Wünsche, als auch die Gaben und das Opfer, die von jedem von uns zur Verwirklichung dieses Ideals dargebracht werden. Durch das Geschenk eines vereinten, einheitlichen Rumänischen Staates hat Gott die jahrhundertelangen Hoffnungen, Anstrengungen und Opfer der Rumänen

gesegnet. Auf wunderbare Weise wurde dieser Staat im Jahre 1918 gegründet, obwohl Rumänien noch einige Monate davor fast vom Untergang bedroht war. Auf die gleiche Art und Weise wird Gott auch unsere Hoffnungen und Gaben segnen. Wichtig ist doch über etwas zu verfügen, um es zum Segnen anzubieten.

Mit großer Hoffnung, mit Anerkennung und Wertschätzung allen gegenüber die uns bis jetzt unterstützt haben und uns auch weiterhin zur Seite stehen werden, in Liebe in Christus unserem Herrn, segnet Euch,

Übersetzung ins Deutsche: Günter Pflanzner

Biserica în sprijinul Marii Uniri a tuturor românilor – câteva considerații¹

*Acad. Ioan-Aurel Pop,
Președintele Academiei Române*

În fruntea Adunării Naționale care a decis la Alba Iulia ultimul act al Marii Uniri a tuturor românilor, la 1 Decembrie 1918, s-au aflat doi înalți ierarhi români, Miron Cristea și Iuliu Hossu, cel din urmă prezentând chiar înaintea celor adunați Rezoluția de unire. Pentru a putea înțelege cum s-a petrecut acest lucru, este nevoie de o scurtă incursiune în istoria mai veche a românilor.

Înainte de a însemna și un locaș de cult sau o clădire, termenul de „biserică” s-a referit la comunitate și la comuniune, în numele credinței. Se vede acest fapt destul de clar și din sensul inițial al numelui de *ecclesia*, prin care se identifica, în greaca veche, o adunare și anume adunarea poporului. Biserica creștină s-a identificat de la început cu lumea, cu societatea, cu întreaga comunitate umană. Fără acceptarea acestui adevăr, nu se poate înțelege mai nimic din istoria mai de demult a românilor din toate timpurile.

Istoria a cunoscut perioade care s-au voit raționale sau raționalizante, cu privilegierea rolului fundamental al omului și a puterii minții sale. Aceste perioade au avut în centrul lor ideologii numite umaniste. Dar omenirea a trecut și prin epoci cu pro-

filuri de alt tip, în care spiritul era plasat deasupra rațiunii reci. O astfel de epocă greu de înțeles de către urmași a fost Evul Mediu. Evul Mediu european a început, a crescut și s-a desfășurat în toată amploarea sa, pe o durată de circa un mileniu, sub semnul creștinismului și al bisericii.

Abia intelectualii Renașterii (după ce Evul Mediu „obosise”) au dobândit convingerea că lumea se trezea după o perioadă ne semnificativă, care umbrise luminile Antichității și că rolul lor, al celor renăscuți ori retreziți, era să imite Antichitatea. Între Antichitate și Renaștere, ei vedeau o paranteză nedorită, căreia nici nu s-au străduit să-i dea un nume propriu-zis, spunându-i „de trecere”, „de mijloc”. Acești umaniști târzii considerau perioada de după lumea antică o penibilă decădere, demnă de pus între paranteze, în raport cu luminile culturii antice și cu cele ale umanismului renașcentist. De aici provin și marile prejudecăți legate de acest mileniu european, numit „ev întunecat”. De câte ori nu se aud, în viața cotidiană, expresii de genul „barbaria medievală”, „comportament ca în plin Ev Mediu!”, „întunecime medievală” etc.? Totul pornește de la Renaștere și de la unele perioade succesive, ai căror reprezentanți îi considerau pe oamenii medievali incapabili de creații superioare, gregari, infe-

¹ Prelegere prezentată marți, 1 mai 2018, în cadrul manifestărilor de la Oslo, Norvegia, organizate cu prilejul sărbătoririi Centenarului Marii Uniri și aniversării unui deceniu de la întemeierea Episcopiei Ortodoxe Române a Europei de Nord.

riori, murdari sau incuți. Raportarea – în toate aceste catalogări – se făcea la marile creații ale anticilor, considerate adevărate repere și modele, demne de continuat și de imitat. Relativ târziu, începând cu epoca romantismului timpuriu (finele secolului al XVIII-lea), specialiștii au descoperit adevărata față a Evului Mediu, dovedind geniul marilor creatori de-atunci. S-a demonstrat că medievalii au creat alte tipuri de opere decât cele antice nu fiindcă erau incuți ori incapabili de imitare, ci fiindcă aveau alte sensibilități, alte gusturi, alte idealuri. Arhitectura bisericilor bizantine, romanice sau gotice este diferită de arhitectura templelor antice – teoretizată de Vitruvius – deoarece erau altele nevoile, altele exigențele, altele sensibilitățile. Detaliile sculpturale cu animale, multe dintre ele fantastice, ca și pictura de frescă sau icoana răsăriteană pe lemn nu sunt cu nimic inferioare artei antice, ci sunt altceva, reflectând o altă lume, diferită de aceea a anticilor. Mai mult, Evul Mediu este plin de noutăți, de invenții remarcabile, de

progrese surprinzătoare față de ceea ce a produs lumea antică: universitățile, scolastica, muzica bazată pe ritm, hamul, potcoava, scărița, poezia truverilor, prerogativele mai mari ale supușilor etc.

În mileniul medieval, au predominat ideile de credință, ierarhie, supunere, autoritate, comuniune și privilegiu, foarte diferite de cele ale epocii moderne, bazate pe libertate, egalitate, democrație, revoluție, concurență și competiție. Lumea de-atunci avea cu totul alte repere, depărtate de idealurile drepturilor omului și de forța individului, de liberalism și de individualism. Oamenii medievali aveau o clară conștiință de grup, de comunitate, iar viața lor nu se baza pe drepturi individuale, ci pe traiul în grup, statuat prin privilegii. Chiar termenul de lege, în sensul dreptului roman, este anacronic pentru societatea medievală. Atunci, oamenii nu aveau nevoie de legi, ci de cuncte, de datini, de obiceiuri, consemnate uneori în privilegii. Lumea aceea era una a autarhiilor, a comunităților locale și a

autorității seniorului. Fiecare comunitate se ghida, se organiza și se judeca după propriile principii de drept, care erau, de regulă, cutumiare, deși multe își aveau rădăcinile în dreptul roman, combinat cu tradițiile gentilico-tribale ale migratorilor. În Evul Mediu, regii (principii) erau doar primii între egali, fiind considerați suzerani sau seniori supremi. În Evul Mediu nu există conducere absolută și nici putere centralizată absolută. Absolutul era apănajul exclusiv al lui Dumnezeu, considerat adevăratul „arhitect” al „tuturor văzutele și nevăzutele”. Relațiile dintre oameni se bazau pe obligații reciproce neechivalente, în cadrul cărora un individ liber mai slab se pune sub protecția unui individ liber mai puternic. Lumea avea arhitectura sa stabilă și nimic nu putea fi gândit în afara credinței și a bisericii. Omul medieval avea un atașament nețărmurit față de credință și față de biserică, socotite adevărate esență a lumii celei adevărate, moștenite de toți credincioșii autentici, trecuți prin popasul pământean format din „umbră și vis”. Artiștii medievali nu simțeau nevoia să-și immortalizeze numele, pentru că singurul artist cu rolul suprem de artizan al întregii firi era Dumnezeu și numai El se cuvenea să fie preamărit.

În acest context, și Biserica românilor medievali a avut rolul de coagulant în societate, de păstrare a comunităților mărunte și a comunității celei mari, care era poporul român. Un singur exemplu este grăitor. La 14 noiembrie 1234, papa Grigore al IX-lea, din Perugia, i se adresa „regelui” Bela (viitorul rege Bela al IV-lea), fiul lui Andrei al II-lea (1205-1235), regele Ungariei, astfel:

„După cum am aflat, în episcopatul cumanilor, sunt anumite popoare care se cheamă români și care, deși după nume se socotesc creștini, îmbrățișând diferite rituri și obiceiuri într-o singură credință,

săvârșesc fapte ce sunt potrivnice acestui nume. Căci, nesocotind Biserica romană, primesc toate tainele bisericesti nu de la venerabilul nostru frate..., episcopul cumanilor, care e diocezan al aceluși ținut, ci de la anumiți episcopi falși, care țin de ritul grecilor. Iar unii, atât unguri, cât și germani, împreună cu alți dreptcredincioși (*orthodoxi*) din Regatul Ungariei, trec la aceștia ca să locuiască acolo «cu ei, românii» și astfel, alcătuiind un singur popor cu pomeniții români, nesocotindu-l pe acesta, «pe episcopul latin al cumanilor», primesc sus-numitele taine «de la episcopii de rit grec», spre marea indignare a dreptcredincioșilor (*orthodoxorum*) și spre marea abatere a credinței creștine” [*Documenta Romaniae Historica*, seria D. Relații între Țările Române, vol. I (1222-1456), București, 1977, p. 20-21]. Acest „episcopat al cumanilor” se afla, în cea mai mare măsură, în regiunile din afara arcului Carpaților și cuprindea o regiune foarte întinsă, care mergea de la răsărit de valea Oltului, trecea de-a lungul curburii munților și ajungea până spre centrul și nordul viitoarei Moldove. Un colț al său cuprindea și Țara Bârsei. Cu alte cuvinte, acest episcopat cuprindea regiuni întinse din viitoarele voievodate Moldova și Valahia, plus unghiul sud-estic al Transilvaniei.

Din acest fragment, reies câteva idei importante: 1. în episcopatul chemat „al cumanilor” trăiau de fapt români de rit bizantin, organizați politic și religios; 2. românii aceștia erau conduși de episcopii lor bizantini („greci”) și refuzau păstoria sau oblăduirea episcopului roman (catholic); 3. alături de acești români extracarpatici (și din Țara Bârsei) veneau supuși din Transilvania ai regelui Ungariei, se contopeau cu ei și le preluau credința și obiceiurile. În fața unei astfel de situații stânenitoare, papa a cerut măsuri energice.

Ca să nu se ivească „vreo primejdie pentru suflete” și ca să nu aibă românii motiv, din lipsa săvârșirii tainelor după rânduiala lor, „să se îndrepte spre episcopii schismatici”, se dă poruncă episcopului cumanilor să le creeze românilor, după regula „conciliului general” (al IV-lea de la Lateran, din 1215), „un episcop catolic potrivit acelei națiuni «a românilor», care să-i fie vicar...”. De asemenea, i se poruncește „regelui” Bela să-și țină promisiunea făcută legatului apostolic Iacob (episcop ales de Preneste) și să-i silească pe toți neascultătorii față de Biserica catolică să se supună acestei biserici; ceea ce însemna că Bela trebuia să-i oblige pe menționații români să-l asculte pe episcopul catolic, să strângă veniturile obișnuite de la ei (decima ecleziastică) destinate întreținerii episcopului și să nu mai rabde în țara sa astfel de „schismatici”, după cum promisese.

Ce reiese din toate acestea? Biserica catolică – susținută de un puternic regat, cum era Ungaria atunci – desfășura o acțiune „misionară” (de fapt prozelită) printre români, care figurau la Roma drept „creștini” (catolici), dar continuau să se manifeste, în mare măsură, ca „schismatici”. Acțiunea nu reușește, fiindcă românii se supun mai departe propriilor episcopi bizantini („greci”). Surprinzător nu doar acest fapt, ci înregistrarea efectului contrar acțiunii prozelite, adică atragerea între români, fără vreo forță de constrângere, a unor catolici din regat, care se uneau cu românii sub oblăduirea episcopilor românilor. Măsurile preconizate sunt cele obișnuite, adică folosirea brațului secular (armat) – nume eufemistic pentru autoritatea politică-militară a statului – în vederea eradicării „schisme”. Numai că apare aici și o inițiativă mai subtilă, stabilită la conciliul general din 1215, după căderea Constantinopolului în mâini latine (1203-1204): numirea unui episcop vicar de rit

bizantin pentru acei români, dar supus Romei (un fel episcop unit, cu alte cuvinte). Conciliul general din 1215 (de la Lateran) stabilise că nu pot rezida în același loc doi episcopi creștini, dar un prelat latin și un ierarh bizantin cu rol de vicar aveau permisiunea să ființeze.

Din toate acestea se vede forța în comunitate a bisericii răsăritene, prin mijlocirea mai multor episcopi. Această biserică reușea nu numai să coaguleze masa românească, ci și să atragă străini la credința Răsăritului. Astfel, acțiunea prozelită se întorcea contra inițiatorilor săi. Or, acest fapt nu ar fi fost posibil fără o legătură specială între biserică (ierarhie) și comunitatea păstorită, ceea ce arată, în cazul românilor, atașamentul lor nețărnut față de biserică, imposibilitatea lor de a concepe lumea fără biserică și venirea lor spre biserică cu întreaga convingere de care erau capabili. Iar lucrul acesta se petrecea pe la 1200, când ignoranții sau răuvoitorii (unii dintre ei chiar istorici) spun că nu aveam nicio organizare, nici state, nici rânduiești.

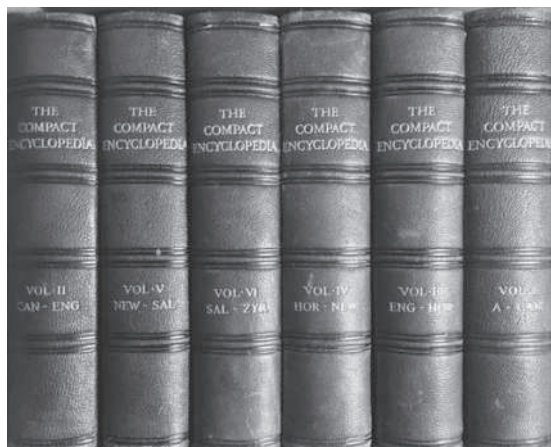
Românii au considerat inițial *ecclesia* (biserica) nu ca pe o formă (clădire), ci ca pe un fond de viață, anume adunarea credincioșilor. Locul de închinăciune, prin modestia lui – bisericile mici de lemn – arată tocmai acest lucru; nu era nevoia ca tot satul să încapă în clădirea bisericii, ci în sufletul bisericii, al comuniunii cu Dumnezeu. În plus, a te înfățișa în picioare, cu smerenie, înaintea Domnului, ca rugăciunea să fie primită, intra în firea lucrurilor. Ierarhia, ca formă de organizare și de ordine a lumii, a rânduit viața și Biserica noastră, iar episcopul sau vlădica a fost deopotrivă conducător religios și lumesc/politic. Statul a ocrotit întotdeauna Biserica, iar aceasta a susținut statul, începând cu ceremonia ungerii domnilor și sfârșind cu legiti-

marea ideii de suveranitate (autocrație). Pictura bisericească, dincolo de rolul estetic, a avut unul mai profund, dogmatic și liturgic, înfățișând înaintea ochilor credincioșilor Cartea Sfântă. Din acest punct de vedere, Mănăstirea Voroneț a fost și este adevărata Capelă Sixtină a românilor. De altminteri, anonimii meșteri zugravi de la Voroneț au lucrat concomitent cu Michelangelo și elevii săi.

În Transilvania, Biserica românească a avut un rol și mai important, un rol social major, de alinare și sprijin, într-un stat străin, care lupta nu numai contra „păgânilor și ereticilor”, dar și contra „schismaticilor”, adică a creștinilor răsăriteni. Regatul ungar angevin a purtat, în secolul al XVI-lea, o adevărată campanie – însoțită și de „cruciade” – îndreptată contra „păgânilor, ereticilor și schismaticilor”, așezați cu toții pe același plan. De aceea, preotul român ardelean era „medic” de suflete și de trupuri. Bi-

serica aceasta s-a identificat astfel cu etnia, cu românitatea. De altminteri, cel puțin începând cu secolul al XVI-lea, termenul de valah (român) echivala cu acela de ortodox („schismatic”) și invers, iar „creștin” era considerat numai catolicul și, ceva mai târziu, și protestantul. Astfel, Transilvania – numită de unii „țara toleranței” – devine țara celor trei națiuni (ungurii, sașii și secuii) și patru „religii” (calvinii, luteranii, unitarienii și catolicii). Românii și credința lor ortodoxă (cam două treimi din întreaga populație a Transilvaniei) sunt puși între paranteze, socotiți locuitori de mâna a doua, buni de muncă, de plătit dări și de făcut armată, „răbdați” atât timp „cât avea să dureze bunul plac al principilor și al cetățenilor” (*usque ad beneplacitum principum et regnicolarum*). Prevederile de acest fel sunt reiterate în „constituțiile” Transilvaniei, aprobate în secolul al XVII-lea și numite *Approbatæ* (1653) și *Compilatæ* (1669)

Constitutiones. În aceste vitrege condiții, nu este de mirare că românii au rămas săraci lipiți pământului, neinstruiți, modești și răzvrățiți. Alinarea erau Biserica și slujitorii ei. Mângâierea preotului, icoana, prin forța reprezentării și a imaginii, lumânările, pomenile, cultul morților, posturile și sărbătorile – văzute de unii străini ca „eresuri” (mai ales în epoca Reformei protestante) – școala satului, animată de preotul învățător, devenit „apostol al neamului”, munca, de la „pornirea plugurilor” până la strânsul roadelor, făureau, toate, un adevărat univers pentru români. Sănătatea omului și a comunității, de la naștere și copilărie până la bătrânețe, era vegheată și ocrotită prin Biserică. În condițiile stabilirii de reguli severe, în

urma cărora numai cei dăruți de rege cu privilegii scrise puteau să fie proprietari de pământuri și numai catolicii puteau să fie nobili, românii (stăpânitori cutumiari și ortodocși) au rămas fără elită social-politică recunoscută. Prin urmare, din a doua jumătate a secolului al XIV-lea, românii nu au mai fost în Transilvania parte alcătuitoare de stat (nu au mai fost admiși la conducerea colegială a țării). Singurii lor conducători, spirituali și laici deopotrivă, au rămas preoții și călugării. De aceea, Biserica a fost în fruntea românilor în toate marile momente ale luptei de emancipare națională și ale construirii statului național român, de la *Supplex Libellus Valachorum* (secolul al XVIII-lea), trecând prin 1848-1849 și prin Memorandum (1892-1894), și ajungând până la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia, de la 1 Decembrie 1918. Gândind acum la unitatea românească de-a lungul timpului, nu ne-o putem explica fără aportul credinței și al bisericii. De aceea, la o sută de ani trecuți de la Marea Unire sau la sărbătoarea Centenarului, se cuvine să aducem un prinos Bisericii, adică lumii noastre, universului credinței noastre, martirilor luptători și mărturisitori. Biserica noastră stă la temelia poporului român, a națiunii și a statului național numit România.

Die Kirche als Stütze der Großen Einigung aller Rumänen – einige Bemerkungen¹

*Acad. Ioan-Aurel Pop,
Präsident der Rumänischen Akademie*

Als die Nationalversammlung am 1. Dezember 1918 in Alba Iulia den letzten Beschluss zur Großen Einigung aller Rumänen traf, standen ihr auch zwei hohe rumänische Kleriker vor, Miron Cristea und Iuliu Hossu. Letzter verlas vor der Versammlung die Willenserklärung. Um diese Ereignisse besser zu verstehen bedarf es eines kurzen Rückblicks in die Geschichte der Rumänen.

Noch bevor der Terminus „Kirche“ eine Kultstätte oder ein Bauwerk bezeichnete, bezog er sich auf Kommunion und Gemeinschaft im Namen des Glaubens. Dies wird noch deutlicher wenn man die Bedeutung des altgriechischen Wortes *ecclesia* bedenkt: Versammlung oder genauer Volksversammlung. Die christliche Kirche hat sich von Anfang an mit der Gesellschaft und der gesamten menschlichen Gemeinschaft identifiziert. Ohne dies zur Kenntnis zu nehmen kann man die Geschichte der Rumänen nicht verstehen.

Im Laufe der Geschichte gab es Zeiten, die sich rational oder rationalisierend gaben, in denen dem Menschen und seiner Wissensmacht ein hoher Stellenwert beigemessen wurde. Im Mittelpunkt standen

Ideologien, die sich humanistisch nannten. Aber die Menschheit hat auch andere Zeiten gekannt, in denen der Geist höher gewertet wurde als die reine Rationalität. Solch eine für die Nachfolger schwer begreifliche Epoche war das Mittelalter. Das europäische Mittelalter, von den ersten Anfängen bis zu den Ausläufen hat sich über fast ein ganzes Jahrtausend erstreckt und stand unter dem Zeichen des Christentums und der Kirche.

Erst die Intellektuellen der Renaissance (nach der „Ermüdung“ des Mittelalters) waren der Überzeugung, dass die Welt nun nach einer unbedeutenden Periode, die das Licht des Altertums verdunkelt hatte, wieder erwachte und dass ihre Rolle, die der Wiedererwachten oder Wiedergeborenen, die Nachahmung der Antike sei. Sie betrachteten die Zeit nach der Antike bis zur Renaissance als eine unerwünschte „Klammer der Geschichte“, einer eigenen Bezeichnung nicht würdig, weshalb sie „Übergang“ oder „Mittelalter“ genannt wurde. Im Vergleich zur Kultur der Antike und zum Humanismus der Renaissance war für diese späten Humanisten das Mittelalter ein peinlicher Verfall, würdig ausgeklammert zu werden. Hier wurzeln auch die Vorurteile gegenüber diesem europäischen Jahrtausend, das auch als „finsternes Mittelalter“ bezeichnet wurde. Man hört oft im alltäglichen Sprachgebrauch Redewendungen wie „mittelalter-

1 Der Vortrag wurde am 1. Mai 2018 im Rahmen der Feierlichkeiten in Oslo, Norwegen, zur 100. Jährung der Großen Vereinigung und zum 10-jährigen Bestehen des Rumänisch Orthodoxen Bistums für Nordeuropa gehalten.

liche Barbarei“, „mittelalterliches Gebaren“, „mittelalterliche Finsternis“. Ihren Ursprung haben diese abfälligen Bezeichnungen in der Renaissance und in manchen darauffolgenden Epochen, deren führende Köpfe die Gesellschaft des Mittelalters für unkreativ, dem Herdentrieb verfallen, minderwertig, schmutzig und ungebildet hielten. Als Vorbilder galten in diesen Zeiten die großen Werke der Antike, die es nachzunahmen und weiterzuführen galt. Vergleichsweise spät, erst ab der frühen Romantik (Ende des 18. Jrh.) haben die Gelehrten das wahre Gesicht und die genialen Schöpfungen des Mittelalters erkannt. Man hat verstanden, dass die Menschen im Mittelalter nicht aus mangelnder Bildung oder Unvermögen die Werke der Antike nicht fortgeführt haben, sondern weil sie eine andere Auffassung, einen anderen Geschmack und andere Ideale hatten. Die Architektur der byzantinischen, romanischen oder gotischen Kirchen unterscheidet sich von der antiken Tempeln – beschrieben von Vitruvius – weil auch die Bedürfnisse, die Erwartungen und Empfindungen

andere waren. Die Reliefdetails mit teilweise phantastischen Tiermotiven, die Freskomalerei oder die byzantinischen Ikonen auf Holz stehen der antiken Kunst in nichts nach, sie stellen vielmehr *etwas anderes* dar und spiegeln eine ganz andere Welt als die der Antike wider. Mehr noch, das Mittelalter steckt voller Neuerungen, bemerkenswerter Erfindungen, ertsaunder Fortschritte gegenüber der Antike: Universitäten, Scholastik, rythmische Musik, Halfter, Hufeisen, Steigbügel, Minnegesang, höhere Befugnisse der Untertanen u.v.m..

Das Mittelalter kannte als Werte den Glauben, die Hierarchie, die Gehorsamkeit, die Autorität, die Gemeinschaft und das Privileg, sehr zum Unterschied zur Moderne: Freiheit, Gleichheit, Demokratie, Revolution, Wettbewerb und Konkurrenz. Die Ideale der damaligen Zeit waren weit entfernt von den heutigen Menschenrechten, der Persönlichkeitsentfaltung, dem Liberalismus und Individualismus. Im Mittelalter besaßen die Menschen ein klares Zusammengehörigkeitsbewußtsein, Individualrechte

waren ihnen unbekannt, sie lebten innerhalb einer Gemeinschaft mit klar definierten Privilegien. Von Gesetzen im Sinne des Römischen Rechts kann man in dieser Zeit nicht sprechen. Nicht Gesetze regelten das Zusammenleben, sondern Brauchtum, Gewohnheit, Tradition, festgehaltene Privilegien. Es war eine Welt der autarken Führer, der lokalen Gemeinschaften und der Autorität des Herrschers. Jede Gemeinschaft wurde nach eigenen Rechtsprinzipien geleitet, organisiert und gerichtet. Diese waren zumeist aus Gepflogenheiten entstanden und basierten auf dem Römischen Recht und den Traditionen der Wandervölker. Im Mittelalter waren die Könige (Fürsten) „Erste unter Gleichen“, Oberherren oder Ranghöchste. Es gab aber keine absolute Herrschaft und keine absolute Zentralisierung. Alles Absolute war ausschließlich Gott vorbehalten, dem wahren „Architekten“ alles „Gesehenen und Ungesehenen“.

Die zwischenmenschlichen Beziehungen basierten auf ungleichen Verpflichtungen, eine freie schwächere Person ordnete sich einer anderen freien und stärkeren Person unter. Die Welt hatte eine stabile Architektur und jenseits des Glaubens und der Kirche war nichts denkbar. Der Mensch hielt an Kirche und Glauben unendlich fest, sie waren für ihn das Wesentliche, das allen wahren Gläubigen, die in dieser Welt der Schatten und Träume leben, gegeben und weitervererbt wurde. Die mittelalterlichen Gläubigen waren nicht versucht ihre Namen unsterblich zu machen, denn Gott allein war der höchste Schöpfer und Gestalter alles Seienden und nur Ihm gebührte Lobpreisung.

In diesem Zusammenhang nahm der Kirche der mittelalterlichen Rumänen die Rolle eines Bindemittels ein, kleine und große Gemeinschaften wurden so erhalten. Mit der großen Gemeinschaft ist hier das rumänische Volk bezeichnet. Ein

Beispiel hierfür finden wir in dem Brief, den Papst Gregor der IX. an den „König“ Bela (der künftige König Bela der IV.), Sohn von Andreas dem II. (1205-1235), König von Ungarn, am 14. November 1234 schrieb:

„Wie wir erfahren haben, gibt es im Bistum für Kumanien bestimmte Volksgruppen die Rumänen heißen und die sich Christen nennen, und die, obwohl sie bestimmte Bräuche und Riten in einem Glauben vereinen, durch ihre Taten diesen Namen widerlegen. Denn sie missachten die Römische Kirche und empfangen alle kirchlichen Sakramente nicht von unserem ehrbaren Bruder..., dem Bischof der Kumanen, der die Diözese dieser Gegend innen hat, sondern von falschen Bischöfen, die dem griechischen Ritus angehören. Und manche, sowohl Ungarn als auch Deutsche, zusammen mit anderen Rechtgläubigen (orthodoxi) aus dem ungarischen Königsreich, gehen über, um dort «mit jenen, den Rumänen» zu leben und somit, ein einziges Volk mit den genannten Rumänen bildend, und diesen «den lateinischen Bischof für Kumanien» missachtend, erhalten sie die genannten Sakramente «von den Bischöfen griechischen Ritus'» zur großen Empörung der Rechtgläubigen (*orthodoxorum*) und in großer Abweichung vom Christlichen Glauben”(*Documenta Romaniae Historica*, Serie D. Relații între Țările Române, Vol. I (1222-1456), București, 1977, pp. 20-21). Dieses „Bistum für Kumanien“ lag zum größten Teil außerhalb des Karpatenbogens. Es erstreckte sich über weite Gebiete, östlich des Alt-Tals, folgte dem Gebirgsbogen und reichte bis ins Zentrum und in den Norden der künftigen Moldau. Eine Ecke bildete das Bârsa-Land. Anders gesagt erstreckte sich dieses Bistum über weite Teile der künftigen Fürstentümer Moldau und Walachei und schloss auch die

süd-östliche Ecke Transilvaniens ein.

Aus diesem Fragment können wir einige wichtige Ideen festhalten: 1. im Bistum „der Kumanen“ lebten eigentlich Rumänen nach dem byzantinischen Ritus, in politischen und religiösen Strukturen organisiert; 2. diese Rumänen wurden von ihren byzantinischen („griechischen“) Bischöfen geführt und lehnten die römischen (katholischen) Bischöfe ab; 3. zu diesen extra-karpatischen Rumänen (und denen im Bârsa-Land) gesellten sich Untertanen des ungarischen Königs, die die Bräuche und den Glauben der Rumänen übernahmen. Wegen dieser peinlichen Lage forderte der Papst energische Maßnahmen. Um die „Gefahr für die Seelen“ zu bannen und damit sich die Rumänen nicht „den schismatischen Bischöfen zuwenden“ weil sie ihre Sakramente nicht nach eigenem Brauch feiern können, wird dem Bischof der Kumanen aufgetragen, für die Rumänen nach der Regel des „Generalkonzils“ (dem IV. Laterankonzil von 1215), einen „für ihre Nation <der Rumänen> passenden katholischen Bischof zu ernennen, der ihm unterstellt sein soll...“. Ebenfalls erhält „König“ Bela die Aufforderung, sein Versprechen gegenüber dem apostolischen Gesanten (gewählter Bischof von Preneste) zu halten und alle (Unfolgsamen) zu zwingen, der Katholischen Kirche treu zu sein. Dies heißt, dass Bela die genannten Rumänen zwingen soll dem katholischen Bischof zu folgen.

Er muss von ihnen die gewohnten Abgaben (Kirchenzehntel) verlangen um den Bischofstuhl zu erhalten und darf keine „Schismatischen“ dulden.

Welche Schlußfolgerung kann man daraus ziehen? Die Katholische Kirche, unterstützt von einem starken Königreich, dem damaligen Ungarn, betrieb Missionsarbeit (eigentlich Proselytismus) unter den Rumänen, die damals in Rom als (katholische) „Christen“ angesehen wurden, die aber mehrheitlich wie „Schismatische“ lebten. Die Aktion scheitert, da die Rumänen weiterhin ihren byzantinischen („griechischen“) Bischöfen folgen. Überraschend ist aber vor allem, dass der Versuch ins Gegenteil schlägt und manche Katholische aus dem Königreich sich ohne Zwang den Rumänen anschließen und deren Bischöfen folgen. Die geplanten Maßnahmen um das „Schisma“ zu beenden entsprechen den in solchen Fällen üblichen. Es ist der bewaffnete Arm, die Ausübung der politisch-militärischen Macht des Staates. Aber es wurde auch eine andere, subtilere Initiative ergriffen. So wurde 1215, nach der Eroberung Konstantinopels durch die Kreuzfahrer (1203-1204), im Rahmen des Generalkonzils, die Ernennung eines Vikar-Bischofs der Rumänen, nach byzantinischen Ritus beschlossen, der Rom unterstand (eine Art Unierter Bischof). Im Laterankonzil von 1215 wurde festgelegt, dass im gleichen Ort keine zwei christlichen Bischöfe walten konnten, jedoch war es möglich einen katholischen Prälaten und einen byzantinischen Vikar als Bischof zu haben.

Man kann daraus auf die Stärke der Gemeinschaft in der östlichen Kirche schließen, welche nicht zuletzt dem wirken vieler Bischöfe zu verdanken war. Es ist dieser Kirche gelungen nicht nur die Rumänen zu einigen, sondern auch Fremde anzuziehen. Somit wendete sich die

proselytische Tätigkeit gegen diejenigen, die sie ausübten. Dies wäre aber ohne eine besondere Bindung zwischen der Kirche (der Hierarchie) und der betreuten Gemeinde undenkbar gewesen. Es liegt nahe, dass die Rumänen sich ihrer Kirche unendlich verbunden fühlten und sich eine Welt ohne Kirche nicht vorstellen konnten. Sie näherten sich der Kirche mit der höchstmöglichen Überzeugung. Dies alles fand um 1200 statt, einer Zeit von der Unwissende oder Böswillige (darunter sogar manche Historiker) behaupten, es hätte keine Organisation, keine Saatsformen oder Bräuche gegeben.

Auch die Rumänen verstanden ursprünglich unter *ecclesia* (Kirche) nicht das Gegenständliche (ein Gebäude), sondern eine Lebensgrundlage, die Versammlung der Gläubigen. Der Ort der Bekreuzigung, in seiner Bescheidenheit – die kleinen Holzkirchen – verkörperte gerade dies: nicht der Raum der Kirche sollte Platz für alle Dorfbewohner bieten, sondern die Seele der Kirche sollte alle aufnehmen können, zur Gemeinschaft mit Gott. Stehend und mit Bescheidenheit hat man sich Gott genähert, in der Hoffnung dass die Gebete erhört werden. Die Hierarchie gab den Rahmen für die Organisation und Ordnung der Welt vor, prägte unser Leben und unsere Kirche. Der Bischof oder der Pfarrer war gleichzeitig geistlicher und weltlicher/politischer Führer. Der Staat hat die Kirche immer geschützt und diese hat den Staat unterstützt, von der Salbung der Fürsten bis zur Legitimation der Suveranität (Autokratie). Die Rolle der Kirchenmalerei war keine rein ästhetische, sondern eine tiefere, dogmatische und liturgische: die Heilige Schrift den Gläubigen nahe zu bringen. So gesehen war und ist das Kloster Voroneţ die wahre Sixtinische Kapelle der Rumänen. Die namentlich nicht bekannten Malermeister

schufen zudem ihr Werk zur gleichen Zeit wie Michelangelo und seine Schüler.

Eine noch wichtigere Rolle hat die rumänische Kirche in Siebenbürgen gespielt. Sie war dort Stütze und Trost für die Menschen, die in einem fremden Staat lebten, in dem nicht nur gegen die „Ungläubigen und die Häretiker“ gekämpft wurde, sondern auch gegen die „Schismatiker“, also gegen die Orthodoxen. Das ungarisch angevinische Königsreich betrieb im 16. Jrh. wahre Kampagnen – sogar „Kreuzzüge“ – gegen „Heiden, Häretiker und Schismatiker“, die es alle gleichsetzte. Der rumänisch siebenbürgische Pfarrer war „Arzt“ der Seelen und Leiber. Die Kirche war also identitätsstiftend für die Rumänen. Spätestens ab dem 16. Jrh. hatte die Bezeichnung Walache (Rumäne) die gleiche Bedeutung wie Orthodoxer („Schismatiker“) und umgekehrt. „Christen“ waren nur die Katholischen und später dann die Protestanten. Transilvanien – von manchen auch „Land der Toleranz“ genannt – wurde das Land der drei Nationen (Ungarn, Schachsen und Szekler) und der

vier „Religionen“ (Kalvinisten, Lutheraner, Uniierte und Katholiken). Die Rumänen mit ihrem orthodoxen Glauben (sie machten ungefähr zwei Drittel der Bevölkerung Transilvaniens aus) waren ausgeklammert, Einwohner zweiter Klasse, die arbeiten, ihre Abgaben zahlen und Wehrdienst leisten mussten aber nur „geduldet“ wurden „solange es den Fürsten und Bürger beliebte“ (*usque ad beneplacitum principum et regnicolarum*). Diese Bestimmungen sind in den im 17. Jrh. erstellten „Verfassungen“ Transilvaniens festgehalten: *Approbatæ* (1653) und *Compilatae* (1669) *Constitutiones*. Unter diesen widrigen Bedingungen ist es nicht überraschend, dass die Rumänen sehr arm, ungebildet, bescheiden und rebellisch zugleich geblieben sind. Ihr Trost fanden sie bei der Kirche und ihren Dienern. Das Universum der Rumänen wurden geprägt durch die Worte der Pfarrer, durch die Ikonen (mit ihrer Kraft des Bildes und des Dargestellten), die Kerzen, die Gedenkgottesdienste für die Toten, den Kult für die Toten, die Fastenzeiten, die Feiern, von manchen

Fremden als „Häresien“ abgetan (vor allem in der Zeit der protestantischen Reform), durch die Dorfschule unter der Leitung des Dorfpfarrers (als „Apostel des Volkes“), durch die Feldarbeit - vom Pflügen bis zur Ernte. Für die Gesundheit der Menschen sorgte, von der Geburt bis ins höhere Alter, die Kirche. Es herrschten strenge Regeln, die festlegten, dass nur die vom König mit schriftlich belegten Privilegien Beschenkten Grund besitzen durften und nur Katholiken geadelt werden konnten. Der Besitz der orthodoxen rumänischen Bevölkerung war nur durch Gewohnheitsrecht gesichert, so dass sich keine sozio-politische und anerkannte Elite in ihren Reihen bilden konnte. Folglich waren die Rumänen ab der zweiten Hälfte des 14. Jrh. nicht mehr an der Staatsmacht beteiligt. Die einzigen Führer, geistlich und weltlich gleichermaßen, waren die Pfarrer und Mönche. So kam es, dass die

Kirche auch bei allen national-emanzipatorischen Kämpfen zur Gründung eines rumänischen Nationalstaates führend dabei war, von der *Supplex Libellus Valachorum* (18. Jrh), über die Ereignisse von 1848-1849 und dem Memorandum (1892-1894) bis zur großen Nationalversammlung von Alba Iulia, am 1. Dezember 1918. Die Einigkeit der Rumänen im Laufe der Zeit ist ohne den Beitrag der Kirche und des Glaubens nicht denkbar. Wenn wir nun das hundertjährige Jubiläum der Großen Einigung feiern, gehört es sich also der Kirche und ihren Märtyrern unseren Dank auszusprechen, denn sie bilden unsere Welt und das Universum unseres Glaubens. Unsere Kirche ist der Grundstein für das rumänische Volk, die Nation der Rumänen und dem Nationalstaat Rumänien.

Übersetzung aus dem Rumänischen:
Antuza Scholz

Premise ale încorporării consilierii psihologice în lucrarea pastoral- duhovnicească

*Adrian Opre,
Universitatea Babeș-Bolyai*

Psihologia și religia în tămăduirea sufletului

Relația dintre știință și religie a cunoscut de-a lungul timpului numeroase transformări, alternând între convergențe și disensiuni. Divergențele nu au fost inițiate și nici promovate de către pionierii cercetării științifice, ci de către succesorii acestora. Inițiatorii cunoașterii științifice nu au perceput niciun conflict între știință și religie, fiind oricând

dispuși să subordoneze știința religiei; ei erau ferm convinși că prin ceea ce fac nu studiază altceva decât opera Creatorului și că știința nu trebuie să se depărteze de Dumnezeu, ci, dimpotrivă să se apropie de El. În acest sens, părintele Revoluției științifice, Francis Bacon, afirma: „Puțină gustare a științei te face ateu, aprofundarea cunoașterii științifice readuce pe om la Dumnezeu”. Din păcate, secolele care au urmat și, în special, Revoluția franceză au îndepărtat știința de religie și au accentuat tensiunile dintre oamenii de știință și reprezentanții Bisericii, punând în opoziție omul religios cu cel secularizat. În ultimele decenii asistăm, din fericire, la o reapropiere a științei de religie. În noul mileniu, ordinea și sensul se reîntâlnesc.

Dacă ne referim explicit doar la relația dintre psihologie și religie ne este greu să ignorăm două aspecte cheie. Mai întâi, putem remarca faptul că, pentru o perioadă foarte lungă din istoria omenirii, preoții

©doxologia.ro

au avut responsabilitatea de a se îngriji atât de sănătatea spirituală, cât și de cea psihică și, respectiv, trupească a omului. În al doilea rând, trebuie semnalat și recunoscut faptul că majoritatea procedurilor psihoterapeutice contemporane își au originea în practici religioase milenare. Cu toate acestea, de-a lungul ultimelor cinci veacuri, multe dintre practicile religioase tămăduitoare s-au desacralizat și au devenit strategii terapeutice secularizate, laice. S-a dorit ca ele să întâmpine nevoile de vindecare psihică ale persoanelor care s-au desprins de Biserică.

Inițial, laicizarea practicilor a constituit o pierdere severă din punct de vedere al eficacității terapeutice. Ulterior, grație efortului psihologiei de a contrabalansa limitele practicilor sale golite de sacru, aceste proceduri s-au dezvoltat și rafinat perpetuu. Aplecându-se, insistent, asupra diagnozei și descifrării corecte a mecanismelor care explică geneza tulburărilor mentale, precum și asupra modalităților de ameliorare sau eliminare a acestora, psihologii și medicii psihiatri au reușit să sporescă, sensibil, eficacitatea strategiilor lor terapeutice. Acestea s-au optimizat continuu din punct de vedere al structurii și sistematizării în aplicarea modalităților concrete de monitorizare a evoluției și de prevenire a recăderilor. Eficiența lor a sporit considerabil.

Personal, consider că a sosit timpul ca psihologii, psihiatrii și preoții să își stabilească obiective comune și să-și eficientizeze printr-o împreună-lucrare practicile tămăduitoare. Se cuvine o recunoaștere a importanței revenirii la o lucrare comună a psihologiei cu religia. Dacă se dorește sincer acest lucru, atunci e bine de știut că există trei contexte și, implicit, trei modalități de îngemănare a intervențiilor psihologice cu cele religioase.

Prima presupune încorporarea prin-

cipiilor și practicilor religioase în programele de intervenție preventiv-curativă ale psihoterapiei și consilierii psihologice. Desigur, acestea sunt posibile în condițiile prealabile ale deținerii de către psihoterapeuți a unor cunoștințe fundamentale de teologie și a unei pregătiri formale/informale a acestora în domeniul religios. Este esențial să reținem faptul că persoanele care solicită suport psihologic se luptă nu doar cu probleme ce țin de starea de bine personală, ci și de perspectivele asupra vieții, de relațiile cu ceilalți sau valorile lor cele mai adânci¹. Pentru mulți dintre cei aflați în psihoterapie, tematica religioasă se suprapune cu aceste preocupări ale lor. Aceștia ar putea obține beneficii de pe urma abordării explicite a problematicii religioase în cadrul terapiei sau de pe urma augmentării metodelor terapeutice cu resurse religioase. O analiză atentă a literaturii ultimelor două decenii ne relevă o creștere sensibilă a interesului psihologilor cercetători și practicieni cu privire la încorporarea religiei în practica psihoterapeutică. Mai precis, o parte dintre psihologi au recunoscut, tot mai mult, necesitatea de a aborda aspecte spirituale și religioase în tratamentele privind sănătatea mentală, în special atunci când au de-a face cu persoane religioase². Acești psihologi par a fi deschiși către valori și practici asociate, în mod tradițional, cu religia³, iar literatura des-

1 Opre, A. (2003), "Conceptualizări și intervenții cognitive comportamentale în tulburările de personalitate", în: Opre, A. (Editor), *Noi tendințe în psihologia personalității. Modele Teoretice*, Cluj-Napoca, Editura ASCR.

2 Hage, S. M. (2006). *A closer look at the role of spirituality in psychology training programs*, *Professional Psychology: Research and Practice*, 37, 303-310.

3 Shafranske, E. P. (2000). *Beliefs and training of psychotherapists*, in: A. E.

pre sănătatea mentală documentează, tot mai mult, modalități prin care religiozitatea poate fi în mod eficient integrată în intervențiile psihoterapeutice⁴. Ajustarea psihoterapiei cu elemente religioase, în cazul clienților care valorizează puternic religia, ar putea duce la un tratament mult mai eficient⁵. Psihoterapeuții trebuie să țină cont de experiențele și credințele celor care valorizează sacrul. O înțelegere acurată a concepțiilor religioase ale acestor persoane poate avea un impact pozitiv asupra tratamentului, în vreme ce ignorarea credințelor religioase poate reduce eficiența terapiei și poate crește frecvența cu care clienții lor decid să încheie prematur terapia⁶. În mod specific, indivizii foarte religioși consideră adesea că psihologii clinicieni s-ar putea să nu aprobe valorile, ideile sau purtarea lor. Din acest motiv, vor evita psihoterapia sau vor căuta alți specialiști în sănătate mentală, despre care cred că le împărtășesc credințele⁷. Persoanele cu o religiozitate peste me-

die sunt cele mai predispuse să integreze practicile religioase în propria terapie⁸.

A doua modalitate de integrare presupune includerea în activitatea pastoral-duhovnicească a unor strategii specifice de consiliere psihologică sau psihoterapie. Și în acest caz, eficiența unei asemenea îngemănări este preconditionată de o pregătire teoretică și, mai cu seamă, practic-aplicativă a preoților (teologilor) în domeniul psihologiei/psihoterapiei. Dacă ne referim în particular la confesiunile creștine (ortodoxă sau catolică), acest lucru este relativ mai ușor de realizat în contextul îndrumării duhovnicești, respectiv, spirituale. Grație dimensiunii sale dinamice, adică a componentei receptive și permeabile la îmbogățire, îndrumarea duhovnicească permite preluarea unor elemente viabile și utile din alte domenii precum psihologia și medicina. Dacă descoperirile și practicile eficiente ale acestor domenii științifice nu atentează la edificiul axiologic al Bisericii și Tradiției creștine, ele pot îmbogăți și optimiza aspectul metodologic al îndrumării și vieții duhovnicești. Mai precis, preoții duhovnici, în condițiile în care își păstrează propriul sistem axiologic și metodologic, pot apela cu încredere la practicile specifice psihologiei. Dacă își exprimă această opțiune și o pun în practică, cu discernământ, responsabilitățile lor pastoral-duhovnicești se extind și vor putea încorpora și ceea ce numim astăzi consilierea pastorală (CP). Consilierea pastorală reprezintă o formă particulară a consilierii persoanelor aflate în suferință psihică și spirituală care rezidă în integrarea practicilor consilierii psihologice și a psihoterapiei în lucrarea pastoral-duhovnicească

Kazdin (Ed.), *Encyclopedia of psychology* (Vol. 7, pp. 46–48), Washington, DC: American Psychological Association, New York: Guilford Press.

- 4 Miller, G. (2003). *Incorporating spirituality in counseling and psychotherapy: Theory and technique*, Hoboken, NJ: Wiley.
- 5 Richards, P. S., Keller, R., & Smith, T. B. (2004). *Religious and spiritual diversity in the practice of psychotherapy*, in T. B. Smith (Ed.) *Practicing multiculturalism: Affirming diversity in counseling and psychology* (pp. 276-293), Boston: Allyn & Bacon.
- 6 Smith, T. B., & Richards, P. S. (2005). *The integration of spiritual and religious issues in racial-cultural psychology and counseling*, in: R. T. Carter (Ed.), *Handbook of racial-cultural psychology and counseling: Theory and research* (Vol. 1, pp. 132–160). New York: Wiley.
- 7 Worthington, E. L. (1986), *Religious counseling: A review of published empirical research. Journal of Counseling and Development*, 64, 421–431.

- 8 Opre, A. (2013), *Consilieria psihologica: valente profilactice curative ale practicilor creștin-ortodoxe*, în: „Valențe terapeutice ale spiritualității ortodoxe și direcții principale în dezvoltarea psihologiei contemporane”, Coord. Rusu,

a preoților. Literatura de specialitate și practica terapeutică ne relevă faptul că aceeași sintagmă – consiliere pastorală – este folosită și în cazul psihoterapeuților care recurg la încorporarea principiilor și practicilor religioase în paradigmele lor terapeutice.

Cea de-a treia modalitate de alăturare, în practică, a psihologiei cu religia presupune asumarea unor abordări complementare, bazate pe recunoașterea utilității tandem-ului dintre psihologi/psihiatri și, respectiv, preoți/duhovnici. Mai exact, având în vedere complexitatea problemelor cu care se confruntă ființa umană, atât psihologii/psihiatrii, cât și preoții, trebuie să recunoască utilitatea unor abordări multi-nivelare și complementare. Ele se vor concretiza în intervenții desfășurate în echipă și/sau recomandări reciproce (din partea fiecăruia) adresate persoanelor aflate în suferință psihică/sufletească, atunci când fie psihologii, fie preoții conștientizează necesitatea unor intervenții care le depășesc competențele. Mai precis, ne referim aici la o recunoaștere onestă și reciprocă a expertizei celuiilalt în abordarea unor probleme de natură psihică/sufletească care sunt în

afara expertizei lor.

Indiferent de modalitatea concretă pe care o ia integrarea practicilor psihologice cu cele religioase, condiția centrală și prioritară care trebuie să fie îndeplinită ca prechizită o reprezintă compatibilizarea modelelor antropologice ale psihologiei cu tezele centrale ale antropologiei creștine. Constatăm că practicile religioase au fost integrate cu succes în tratamente tradiționale seculare, cum ar fi terapia cognitiv-comportamentală, terapia transpersonală și terapia maritală⁸. În studiul de față ne vom referi la posibilitatea de compatibilizare și îngemănare a principiilor și practicilor creștine – în particular, a îndrumării duhovnicești/spirituale – cu modelul teoretic și strategiile de intervenție ale consilierii/terapii rațional-emotive și comportamentale.

Teoria și terapia rațional-emotiv-comportamentală (REBT)

Expresie a muncii și operei lui Albert Ellis, REBT se întemeiază pe asumția conform căreia toate problemele noastre

emoționale și comportamentale rezultă, mai degrabă, dintr-o gândire și înțelegere defectuoasă a evenimentelor, decât din evenimentele în sine. REBT este atât o metodă de consiliere psihologică, cât și o filosofie de viață, principiile sale fundamentând una din cele mai eficiente metode de intervenție psihoterapeutică cunoscute până în prezent^{9,10}. Teoria și, implicit, paradigma terapeutică de tip REBT este fundamentată de o serie de asumptii: (1) Emoțiile sunt consecința directă a felului în care noi gândim asupra situațiilor prin care trecem. (2) Felul adaptativ sau dezadaptativ în care gândim poate fi identificat. (3) O dată identificate, gândurile dezadaptative pot fi schimbate. (4) Schimbarea gândurilor modifică emoțiile resimțite. (5) Schimbarea gândurilor dezadaptative presupune însă implicare și efort voluntar.

Acesta formă de terapie este fundamentată de un model teoretic: Modelul ABC, care a fost propus de același autor (Albert Ellis). Modelul ABC ne oferă un cadru simplu, dar bine structurat, pentru abordarea problemelor emoționale și comportamentale cu care se confruntă oamenii. În acest trinom, A constituie evenimentul activator, B reprezintă credințele (gândurile) referitoare la acel eveniment, iar C consecința emoțională și comportamentală.

A (ev. activator)

B (gândurile noastre, beliefs)

C (consecințele gândurilor)

9 Manuela A., Edit. Partos, Timisoara, *Savantul și creatorul de școală*. București, Editura Academiei Române.

10 Dryden, W., & DiGiuseppe, R. (2003). *Ghid de terapie rațional-emoțională și comportamentală*, Cluj-Napoca: Editura Asociației de Științe Cognitive din România.

A = elementul activator (situația cu care ne confruntăm)

Oamenii sunt mai fericiți atunci când își propun scopuri și luptă să le atingă. Încercând să își atingă scopurile, oamenii întâlnesc situații care le facilitează sau le blochează calea spre acestea. În funcție de caracteristicile lor, aceste situații sunt evaluate ca pozitive sau negative. Elementele activatoare (situațiile) circumscriu mediul în care omul își realizează obiectivele stabilite. Contrar simțului comun, conform căruia trăim anumite stări emoționale datorită situațiilor cu care ne confruntăm, această teorie ne atenționează că nu evenimentul activator cauzează consecințe emoționale sau comportamentale, ci el doar influențează declanșarea acestora, activând automat gândurile (credințele, convingerile) persoanei (B), iar aceste gânduri sunt adevăratele cauze ale emoțiilor noastre.

B = convingerile persoanei (elementul cognitiv)

Între evenimentul activator și consecințele emoționale sau comportamentale se interpun gândurile noastre. Acestea iau forma **interpretărilor** pe care persoana le face evenimentului vizat (situației) și a **evaluării** acestui eveniment în raport cu scopurile proprii (convingerile/credințele persoanei).

Interpretările persoanei pot fi în concordanță cu realitatea sau, dimpotrivă, hazardate. Ele constituie un factor causal distal al emoțiilor. Altfel spus, pentru a apărea o emoție, este necesar, însă nu suficient, ca persoana să interpreteze situația într-un anumit fel. De exemplu, o posibilă interpretare a unui eveniment ar fi: „Persoana X s-a supărat pe mine”. Această

interpretare poate fi conformă sau nu realității, însă ea nu este de ajuns pentru a duce la declanșarea unei emoții. Apariția emoției necesită și o judecată evaluativă. O persoană care ar concluziona: „Faptul că s-a supărat nu constituie ceva rău pentru mine” ar simți ceva cu totul diferit de cineva care și-ar spune „Faptul că s-a supărat este ceva foarte rău pentru mine”.

Credințele/convingerile evaluative ale persoanei constituie factori cauzali proximali ai emoției. Altfel spus, pentru ca o emoție să apară, este întotdeauna nevoie ca persoana să evalueze cumva situația, în raport cu propriile scopuri. Aceste evaluări pot fi preferențiale sau absolutiste. Conform teoriei avansate de Albert Ellis, la baza tulburărilor emoționale stă tendința individului de a face evaluări absolutiste și rigide ale evenimentelor percepute, ceea ce, conform acestei teorii, este considerată gândirea irațională. Alternativa adaptativă a acestui mod de evaluare o constituie gândirea rațională.

Credințele absolutiste sunt acele convingeri rigide, dogmatice, care blochează atingerea scopurilor persoanei și duc la emoții disfuncționale și comportamente dezadaptative. Aceste evaluări iau forma lingvistică a lui „trebuie”, „este obligatoriu”, „este absolut necesar”. Din aceste credințe absolutiste centrale derivă un nucleu de credințe iraționale (IB): a. convingeri catastrofice (de exemplu: este groaznic, e cumplit); b. intoleranță la frustrare (ex: nu mai suport); c. etichetarea globală negativă (nu sunt bun de nimic, sunt un ratat).

Predispoziția spre tulburări emoționale este dată de pattern-urile de gândire absolutistă vizavi de sine, ceilalți și viață. Acest tip de gânduri sunt nesănătoase, deoarece conduc la emoții negative blocante/disfuncționale, precum depresia, anxietatea, sentimentele de culpă și agresivita-

te. Pe de altă parte, prezența credințelor raționale (flexibile), de tip preferențial, precum: „Mi-aș dori ca lucrurile să decurgă astfel, dar nu e obligatoriu să se întâmple chiar așa”, chiar în condițiile unor condiții de viață adverse, generează emoții negative funcționale, stenice. *Credințele preferențiale* sunt acele convingeri flexibile, utile și în concordanță cu realitatea, care facilitează atingerea scopurilor persoanei și duc la emoții funcționale și comportamente adaptative. Credințele raționale iau forma unor exprimări de tipul: „Îmi doresc nespuse de mult să iau o notă bună”, „mi-ar plăcea foarte mult să fiu prețuit de toată lumea” sau a acceptării condiționate a propriei persoane și a celorlalți: „Comportamentul meu a fost sub așteptări, însă valoarea mea ca om a rămas aceeași”. „Mă supără modul cum te porți cu mine, dar te pot înțelege și îl accept”.

C = consecințele

Consecințele gândurilor noastre sunt atât de factură emoțională, cât și comportamentală.

a. Consecințele emoționale

Emoțiile pot fi *funcționale* sau *disfuncționale*. Funcționalitatea sau disfuncționalitatea unei emoții se stabilește în funcție de consecințele comportamentale ale acesteia raportate la scopurile persoanei. *Emoțiile funcționale* sunt acele trăiri subiective care facilitează adaptarea persoanei la situația concretă în care aceasta se găsește (fie ea dezirabilă sau indzirabilă). Aceste emoții apar atunci când persoana are credințe preferențiale. *Emoțiile disfuncționale* sunt acele trăiri subiective care împiedică adap-

tarea individului la situația concretă în care acesta se găsește. Aceste emoții apar atunci când persoana are credințe absolutiste și iau forma depresiei, anxietății, furiei, geloziei, invidiei, urii etc.

b. Consecințele comportamentale ale B-urilor

Asemeni emoțiilor, comportamentele pot fi adaptative (facilitând adaptarea persoanei) și dezadaptative (blocând adaptarea persoanei). De regulă, aceste comportamente sunt asociate cu emoțiile negative corespondente, funcționale sau disfuncționale, potențând efectele acestora.

Această paradigmă psihoterapeutică (REBT) nu-și propune să elimine dorințele sau preferințele oamenilor, ci doar cerințele lor absolutiste și rigide. Până la finele anilor '70, Albert Ellis era ferm convins că, în marea lor majoritate, persoanele cu religiozitate înaltă suferă de anumite tulburări psihice, deoarece asumarea rigidă a dogmelor le conferă o gândire absolutistă. Mai precis, el considera că dogma, credința religioasă poate fi asociată cu psihopatologia. Adesea, își acuza pacienții, clienții religioși, că sunt direct vinovați de boala lor psihică, deoarece dogmele la care au aderat au condus la această suferință. În anii 1980 își schimbă radical perspectiva. În noua lui interpretare, Ellis susține faptul că nu credința religioasă sau dogma se relaționează cu psihopatologia, ci interpretarea supradogmatică pe care persoanele religioase o conferă credinței. Aceste dogme personale le generează și întreține habotnicia. E adevărat, foarte multe persoane religioase pot dezvolta psihopatologii dacă dogmei religioase (corecte și sănătoase) îi adaugă propria lor dogmă. Adică, atunci când persoana pune un „trebuie absolutist” acolo

unde Dumnezeu nu l-a pus. Dogmele religioase nu poartă în ele cerințe absolutiste, imperative sau metafizice. Această reinterpretare, pe care ne-o oferă Albert Ellis, constituie o schimbare calitativă esențială în privința raportării sale la religie. Mărturie stă în ceea ce afirma el în una dintre cărțile scrise după 1980, în care afirmă: „Biblia iudeo-creștină este o carte care, foarte probabil, a ajutat mulți oameni pentru a opera modificări extensive și intensive asupra comportamentelor și personalității”. Și, continuă el: „mult mai mult decât au făcut-o toți terapeuții la un loc”. Această reinterpretare a rezultat în urma unor analize personale făcute pe propria cazuistică.

Prin urmare, considerăm că există acum suficiente argumente pentru a susține că terapia de tip REBT permite și încurajează încorporarea în procesul de consiliere a principiilor și practicilor religioase și, în particular, a celor creștine. Această alăturare este recomandată, în special, pentru situațiile în care terapeuții tratează persoane religioase. Reciproc, tot mai frecvent, metode și strategii de tip REBT, proiectate, testate și validate empiric, au fost adaptate și încorporate la specificitatea metodologică și axiologică a activității pastoral-duhovnicești. Rezultatul acestor asimilări biunivoce s-a concretizat în dezvoltarea unor proceduri specifice de intervenție profilactic-curativă, care operează eficient, atât când sunt promovate/practicate de către preoți, cât și de către psihoterapeuți. Putem menționa ilustrativ: lectura Sfintei Scripturi sau altor texte sacre, postul, rugăciunea, actele de milostenie, discuțiile pe baza textelor religioase, angajarea în meditație spirituală sau în ritualuri religioase, încurajarea comportamentelor morale, precum iertarea, milostenia etc. (Richards & Bergin, 2005). Deși terapeuții pot ab-

orda în mod diferit felul cum integrează aceste tipuri de intervenții în terapie (de ex. Worthington, 1986), ele s-au dovedit a fi eficiente într-o mare varietate de situații și s-a dovedit că sporesc sesizabil eficiența psihoterapiei. Similar, există preoți/duhovnici care, în adresarea canoanelor către penitenți, preferă formulări și structurări consistente cu principiile și practica de tip REBT. În continuare, ne vom referi la câteva dintre practicile canonice creștine care pot fi structurate și ghidate consistent cu principiile REBT, și anume la **lectura Sfintei Scripturi, la Post și la Milostenie**.

Lectura Sfintei Scripturi: leac duhovnicesc și strategie psihoterapeutică

Sfânta Tradiție ne învață ca lectura Bibliei e bine să fie făcută în spiritul canoanelor de rugăciune. Principiile REBT valorizează și ele citirea Sfintei Scripturi. Pentru a ne păstra sănătatea minții, iată cum am putea folosi lectura Bibliei într-o modalitate încorporabilă în practica psihoterapeutică de tip REBT. Sunt câțiva pași. Îți alcătuești mai întâi o listă cu cele mai frecvente credințe iraționale, adică cele mai frecvente convingeri disfuncționale pe care le ai și care observi că de câte ori îți vin în minte, te confrunți cu emoții nesănătoase precum: furia, ura, mânia, invidia, anxietatea, depresia, sentimentul de culpă sau de vină nevrotică etc. Pe toate aceste gânduri și le notezi. Apoi, identifici fragmente sau versete, din Noul Testament, respectiv, din Vechiul Testament relaționate cu aceste gânduri și/sau emoții; cauți în special acele versete care resping sau dispută convingerile tale nesănătoase, adică pe acelea care se opun interpretării tale eronate. În continuare, nu-ți rămâne decât să invoci

acele fragmente raționale ori de câte ori prin minte îți trec gânduri iraționale. Este o tehnică care s-a dovedit a fi foarte utilă și poate fi adaptată relativ ușor, în funcție de tipul de convingeri iraționale pe care le deții, dar și de remediile raționale regăsite în textul biblic. În fapt, utilizăm aceste versete biblice asemenea unor arme sau pilule mentale îndreptate împotriva gândirii nesănătoase (iraționale, diabolice).

Pentru o mai bună ilustrare, să luăm câteva exemple. Ne vom referi mai cu seamă la lupta noastră cu cerințele imperative, precum: trebuie sau nu trebuie să fac un anumit lucru; nu trebuie, sub nicio formă, să mă las prins de această ispită. Dacă am lua în mână Noul sau Vechiul Testament și l-am studia cu multă luare-aminte, am avea șansa să găsim acolo foarte multe versete care pot fi folosite ca un excelent antidot la gândirea noastră imperativă și disfuncțională. Spre exemplu, în Epistola I către Corinteni găsim un asemenea medicament mental, la care este bine să apelăm ori de câte ori ne supără gândirea noastră în termeni de „trebuie neapărat”. Iată-l: *„Toate îmi sunt îngăduite, dar nu toate îmi sunt de folos. Toate îmi sunt îngăduite, dar nu mă voi lăsa biruit de ceva”* (I Corinteni 6, 12). Deci ce ni se recomandă? Să căutăm asemenea versete și să le folosim ca remediu în curățirea minții. Ori de câte ori ne vine în minte o credință de tip imperativ – „trebuie neapărat să mă feresc, trebuie sau nu trebuie să fac asta” –, pot lua ca leac un mesaj din Noul Testament. O altă convingere nesănătoasă, foarte frecventă în mintea noastră, este „trebuie să fiu iubit”, necondiționat. Mulți dintre noi suntem ferm convinși că trebuie să fim iubiți și mai cu seamă de cei pe care noi îi iubim sau îi prețuim. O alternativă sănătoasă la aceasta cerință irațională aflăm tot în Noul Testament: *„Dacă pe voi vă urăște lumea, să știți că pe Mine mai*

înainte decât pe voi M-a urât” (Ioan 15, 18). Adică, dacă Dumnezeu, Care a creat lumea, a fost urât de lume, cu cât aş fi eu mai îndreptăţit să nu fiu urât? Mai precis, de ce să cer eu acest lucru în mod imperativ, atât timp cât Dumnezeu Atotputernicul a îngăduit ca Fiul Său să fie urât şi batjocorit de oameni?

Mai putem lua un exemplu: „Nu trebuie să sufăr”. De ce trebuie să sufăr eu această încercare? De ce eu? Eu sunt un om cumpătat, religios, merg zilnic sau cel puţin săptămânal la Biserică, mă rog, aprind lumânări, nu înjur, îi ajut pe cei nevoiaşi şi, atunci, de ce tocmai eu să sufăr? Pentru cei ce spun, atunci când trăiesc experienţe neplăcute, că acestea sunt groaznice, cumplite, că nu le mai pot suporta, recomandăm două versete raţionale, extraordinar de frumoase, extrase din Epistola către Romani, pe care noi le considerăm mai mult decât binevenite în asemenea împrejurări. Ele sunt o replică imediată şi foarte utilă pentru a disputa credinţele iraţionale asociate intoleranţei la frustrare. Sunt un exemplu grăitor de mărturisire raţională pe care ne-o adresează Sfântul Apostol Pavel: *„Căci sunt încredinţat că nici moartea, nici viaţa, nici îngerii, nici stăpânirile, nici cele de acum, nici cele ce vor fi, nici puterile, nici înălţimea, nici adâncul şi nici o altă făptură nu vor putea să ne despartă pe noi de dragostea lui Dumnezeu cea întru Hristos Iisus, Domnul nostru”* (Romani 8, 38-39). Altfel spus, atât de mare este iubirea lui Dumnezeu faţă de noi, încât nicio încercare din lumea aceasta nu o poate birui.

Dincolo de aceste recomandări terapeutice formulate tehnic, având în vedere îndemnul Sfinţilor Părinţi, se cuvine să nu uităm faptul că lectura Bibliei ar fi bine să se facă întotdeauna asemenea unei rugăciuni. Este de dorit ca Biblia să nu se citească la fel ca literatura beletristică – în

pat, în tren, undeva într-un colţ –, ci lectura ei să se facă după rânduiala canoanelor de rugăciune. De aceea este bine ca, pentru citirea Sfintei Scripturi, creştinul să fie bine îndrumat când să citească, cât să citească, cum să citească etc. Ea se face cu multă luare-aminte, cu smerenie şi cu o raportare limpede la gândurile nesănatoase ce produc omului suferinţa psihică şi pe cea sufletească.

Postul

Postul s-a dovedit a fi extraordinar de util când vrei să-ţi dezvolti toleranţa la frustrare. Una dintre marile noastre probleme este aceea că nu tolerăm frustrarea sau că o suportăm foarte greu. Majoritatea psihoterapeuţilor cunosc consecinţele nefaste ale unei toleranţe scăzute la frustrare; ea stă în spatele multora dintre tulburările emoţionale şi comportamentale ale fiinţei umane. Ei bine, postul este un exerciţiu extrem de util pentru a ne dezvolta toleranţa la frustrare, fie în forma lui materială, trupească, dar, mai cu seamă, în forma sa spirituală, care este vădit superioară postului fizic sau trupest. Conştiinţa de valenţele sanogene extraordinare ale postului, psihoterapeuţii creştini, care încorporează practicile religioase în terapie, au propus o tehnică în paşi. Spre exemplu, Steve Johnson, preot ortodox şi psihoterapeut REBT, ne propune următoarea strategie: mai întâi, identifici orice element de disconfort relativ la abstenenţa asumată, adică ispitele de a renunţa la post – lucru nu tocmai simplu în contemporaneitate şi mai ales dacă trăieşti în medii socio-economice dezvoltate. După ce descoperi aceste tentaţii, în pasul doi, încerci să conştientizezi credinţele iraţionale de auto-sabotaj, adică ceea ce îţi vine în minte în momentele de slăbiciune.

Spre exemplu, atunci când îți spui „Păi, tocmai a asfințit soarele... e deja târziu, iar eu sunt un om neputincios. Cred că acum aș putea mânca ceva și de dulce. În plus, tradiția spune că celor ce sunt osteniți sau suferinzi li se îngăduie să guste câte ceva și de dulce. Eu mă simt tare obosit și nici cu sănătatea nu stau prea bine; ca atare, nu cred că-L voi supăra pe Dumnezeu dacă îmbuc ceva”. Multe asemenea gânduri pot lua naștere în mintea celui ce își propune să postească. Acestea sunt tocmai credințele iraționale de sabotaj. Ele, de obicei, se asociază cu o toleranță scăzută la frustrare. Mai precis, apar tocmai atunci când îți scade toleranța, răbdarea, adică în momentul în care simți că nu mai poți suporta înfrânarea. Asemenea ideții iraționale ne pot zădărnici nevoița de a ține post. În a treia etapă, ți-L imaginezi pe Dumnezeu că îți oferă soluții raționale la aceste încercări, adică te întâmpină cu gânduri alternative, raționale sau îți imaginezi ce ar face Dumnezeu în locul

tău fiind supus aceleași ispite; noi știm că și Iisus Hristos a fost ispitit de diavol atunci când a flămânzit, după 40 de zile de post, dovedindu-ne încă o dată că firea umană era foarte prezentă în Dumnezeu întrupat. El însă ne-a oferit și modelul de a înfrunța ispitele diavolului și mărturia izbânzii. Acest lucru nu este suficient, dacă nu adaugi și strădania ta. Ca urmare, în pasul 4 repeți susținut și convins de utilitatea lor aceste cogniții raționale, aceste gânduri tămăduitoare pe care ți le oferă Dumnezeu. În sfârșit, Îi mulțumești bunului Dumnezeu că ai primit puterea de a controla, de a-ți stăpâni ispita.

Milostenia

În „Cărarea Împărăției”, Părintele Arsenie Boca ne vorbește, răspicat, despre milostenie și beneficiile ei. El spune că „milos-tiv este cel ce miluiește pe aproapele din cele pe care le-a primit de la Dumnezeu”.

Trebuie să fim conștienți că, dacă avem ceva – iar unii dintre noi au cu prisos –, trebuie în primul rând să conștientizăm că toate cele pe care le deținem le-am primit ca pe un dar și, ca atare, suntem datori să dăm și celorlalți din darul acesta. De asemenea, există mai mulți psihologi creștini care apreciază că milostenia creștină are o funcție preventivă extraordinară, dar și un rol tămăduitor fantastic, acționând asemenea postului. Adică, prin fapta milosteniei ne dezvoltăm și consolidăm toleranța la frustrare. Milostenia ne educă cum să renunțăm la unele lucruri sau privilegii pe care le avem. Observăm, fiecare dintre noi, că, pe măsură ce agonisim mai mult și mai mult, ne este tot mai greu să ne dezlipim de cele dobândite. Ne identificăm și definim prin ele. Ca atare, Biserica, prin vocea preoților săi, dar și psihologii, ne îndeamnă să nu îngăduim minții să ajungă în acel stadiu, în acea stare în care nu mai putem renunța la cele pe care le deținem, ci, treptat, prin exersare, să ne educăm renunțarea. Îmi vine în minte un exemplu care m-a impresionat deosebit de mult când am început să cunosc mai bine poporul olandez. Am aflat, la un moment dat, faptul că mulți dintre ei locuiesc în apartamente închiriate, iar unii dintre ei nu-și cumpără nici case și nici apartamente niciodată. Aceștia își fac un calcul cam de câți bani au nevoie ca să facă față cerințelor pentru un an, 6 luni sau 1 lună etc. Tot ce câștigă suplimentar consideră că le este de prisos și decid să dea celor nevoiași. Caută asemenea familii la ei în țară, dar mai cu seamă în țări mai sărace, și, cu multă discreție, îi ajută. Așa ne putem explica de ce, în decembrie 1989, ajutorul venit de la olandezi a fost unul prompt și substanțial. De asemenea, putem înțelege de ce au apărut în România foarte multe centre pentru protecția și îngrijirea copiilor fără familie și cămin,

susținute financiar și prin voluntariate de către olandezi. Toate acestea sunt mărturia unei mentalități educate sistematic și de foarte timpuriu, este expresia unor valori culturale, a unei sensibilități la nevoile și suferința celuilalt.

Considerații finale

Din cele expuse până aici, putem formula câteva concluzii.

În primul rând, considerăm că este necesar ca toți psihologii practicieni să conștientizeze faptul că, înaintea apariției psihologiei științifice și, implicit, a tehnicilor de psihoterapie, practicile religioase tămăduitoare (în particular, cele creștine) și-au probat neechivoc valoarea profilactică și curativă. Recunoașterea acestei realități, secundată de motivația și efortul de a încorpora aceste practici religioase în strategiile curative, poate spori considerabil eficacitatea intervențiilor terapeutice, atunci când se adresează clienților religioși.

În al doilea rând, s-a putut remarca faptul că teoria și psihoterapia de tip REBT nu atacă valorile creștine, ci doar interpretările și evaluările iraționale (supradogmatice) pe care unii credincioși le au despre valorile și scopurile creștine. Mai precis, REBT demonstrează caracterul nesănătos al supradogmatizării, care vine din partea unor creștini (zeleși), și învață cum să fie eliminate aceste raportări nesănătoase, habotnice la dogmele religioase.

În al treilea rând, REBT oferă posibilitatea de a încorpora în psihoterapie principii și practici religioase creștine; pe această cale, sporește foarte mult posibilitatea de a înnoi ființa umană, de a o apropia mai mult de Dumnezeu. Reușitele acestei împreună-lucrări a psihologiei

cu religia sunt vizibile îndeosebi atunci când psihoterapeuții lucrează cu clienții religioși.

În sfârșit, dar nu în ultimul rând, preoții trebuie să conștientizeze și să valorifice superior caracterul înalt receptiv și permeabilitatea îndrumării duhovnicești. Această deschidere permite preluarea unor elemente viabile și utile din alte domenii, precum psihologia și medicina, și poate îmbogăți și optimiza semnificativ

componenta metodologică a îndrumării duhovnicești. Mai precis, preoții duhovnici, păstrându-și propriul sistem axiologic, pot apela cu încredere la practicile specifice consilierii psihologice. Dacă iau această decizie și o pun în practică cu discernământ, responsabilitățile lor pastoral-duhovnicești se extind, iar enoriașii vor putea beneficia din partea duhovnicilor de o consiliere pastorală cu mult folos spiritual, dar și psihologic.

Plasticitatea ființei omenești

Câteva rezultate recente din științele medicale și posibile semnificații spirituale în gândirea patristică a răsăritului creștin¹

*Diac. lect. Dr. Adrian Sorin Mihalache
Facultatea de Teologie Ortodoxă
"Dumitru Stăniloae",
Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”,
Iași*

Cu mâini pricepute, olarul imprimă ideea în lut. În efortul acesta, de a da iar și iar o formă cât mai adecvată ulciorului, olarul se imprimă fără să simtă cu roadele muncii sale. Palmele lui deprind o sensibilitate aparte, ajungând să îmbrățișeze cu grijă amestecul de apă și pământ galben. Și, cu fiecare creație, sufletul lui deprinde tot mai bine putința unei atenții sporite.

Se întrevede aici ceva mai cuprinzător. Prin acțiunile sale, omul lasă urme în materia lumii, propriile idei și intenții, în forma unor creații artistice sau realizări tehnice. Dar, în același timp, strădaniile și experiențele

1 Textul de față a apărut în 24 decembrie 2017, în săptămânalul Lumina de Duminică al Patriarhiei Române, cu titlul *Primim viața ca șansă spre continua înnoire a noastră*. Versiunea în limba română este disponibilă la adresa <http://ziarullumina.ro/primim-viata-ca-sansa-spre-continua-innoire-a-noastra-129382.html>. Aastă versiune a suferit mici modificări, față de textul în limba română, pentru a facilita traducerea.

de fiecare zi îi transformă sensibilitatea și emoționalitatea, mintea și înțelegerea, încât, după o vreme, însăși viața lui s-a schimbat. Vom vedea că, din perspectivă creștină, toate acestea capătă sens și se împlinesc prin Nașterea Domnului, când întreaga umanitate primește în Persoana Fiului făcut om cea mai profundă și luminoasă înnoire a firii omenesti și putința de împrumut a ei.

Experiența obișnuită arată că exersarea schimbă trupul omenesc. Repetând multă vreme mișcări ce intervin în probele de concurs, atleții își întăresc musculatura. Într-un fel asemănător, degetele pianistului deprind - pe parcursul miilor de ore de exersare atentă, în fața unor partituri complexe - o anumită agilitate, o sensibilitate sporită. Tot așa, sculptorul câștigă o capacitate de a distinge nervurile și texturile diverselor fragmente de materie.

În ultimii ani, științele creierului și cele ale performanței au arătat cum anume efortul, strădania, se întipăresc în cel ce se încumetă să le facă. Este bine cunoscut că repetiția cu atenție și perseverența determină o plasticitate cerebrală. Aceasta anunță posibilitatea fixării unor abilități noi, în viața fiecărei persoane, voit și conștient. De fapt, științele expertizei avertizează că fără repetiție nu poate exista performanță! Toate acestea anunță un fabulos potențial de schimbare aflat la dispoziția fiecărei persoane, nu doar în planul capacităților sale fizice, ci și în putințele sale cognitive, emoționale. Și, deosebit de semnificativ, situații de acest fel sugerează potențialul de înnoire spirituală al persoanei.

Neuroplasticitatea și înnoirea minții

S-a dovedit deja, de mai multă vreme, că eforturile cognitive repetate, exercițiile

mentale², exersarea memoriei³, păstrarea unui nivel rezonabil de stres sau practica vieții spirituale⁴ produc modificări considerabile în rețelele neuronale și în funcționalitatea cerebrală (*neuroplasticitate*). Se știe, de asemenea, că postul determină creșterea factorului neurotrofic derivat din creier (BDNF), ceea ce potențează plasticitatea cerebrală. Mai

cuprinzător, fiecare experiență antrenează procese de neuroplasticitate⁵, care - după caz - pot influența negativ (e valabil, spre pildă, în cazul depresiei⁶) sau pozitiv (cum e cazul meditației sau rugăciunii⁷) calitatea vieții persoanei.

Mai departe, psihologia a dovedit că

2 Cf. ChihWei Wu et al., „Exercise enhances the proliferation of neural stem cells and neurite growth and survival of neuronal progenitor cells in dentate gyrus of middleaged mice”, în *Journal of Applied Physiology*, vol. 105, nr. 5, noiembrie 2008, pp. 15851594.

3 Cf. „Nerve Cell Production Linked to Memory in Humans”, în *Sciencedaily*, 26 august 2010, online în <http://www.sciencedaily.com/releases/2010/08/100826113258.htm>, data accesării: 20 august 2011.

4 Cf. Amar Sahay et al., „Increasing adult hippocampal neurogenesis is sufficient to improve pattern separation”, în *Nature*, nr. 472, 28 aprilie 2011, pp. 466470.

5 Chiar și 30 de minute de efort pot induce o schimbare în funcția cerebrală, iar modificarea apărută poate dura până la 20 de minute (Cf. Tomas Ros, et al., „Endogenous control of waking brain rhythms induces neuroplasticity in humans”, în *European Journal of Neuroscience*, 2010; vol. 31 nr. 4, p. 770., DOI: 10.1111/j.1460-9568.2010.07100.x)

6 Cf. Gaurav Singhal și Bernhard T. Baune, „Microglia: An Interface between the Loss of Neuroplasticity and Depression”, în *Frontiers in Cellular Neuroscience*. 8 septembrie 2017, vol. 11, art. 270, doi: 10.3389/fncel.2017.00270

7 Cf. Britta K. Hölzel et al., „Mindfulness practice leads to increases in regional brain gray matter density”, în *Psychiatry Research: Neuroimaging*, 2011, vol. 191, nr. 1, p. 36, DOI: 10.1016/j.psychresns.2010.08.006

până și experiențele mai puțin însemnate pot exercita influențe asupra percepțiilor noastre. Chiar simplul controlul al atenției induce modificări la nivel neuronal, în procesarea semnalelor provenite din stimuli⁸. Alte rezultate sugerează că e important să fim atenți chiar și la poziția corpului. Simpla postură a corpului influențează tabloul hormonal, putând deci să inducă o anumită dispoziție interioară. Pare întemeiată, așadar, afirmația că însăși corpul nostru poate da o formă minții⁹.

În fine, cercetările au mers la adâncimi chiar mai mari, arătând că modificările dispozițiilor emoționale contribuie la forma judecăților noastre¹⁰ și că simpla repetiție mentală a unei acțiuni poate ameliora calitatea execuției concrete a acesteia.¹¹

Pe de altă parte, numeroase rezultate indică faptul că anumite obișnuințe pot afecta mecanismele re-generative ale creierului. Se știe că, în cazul unei persoane sănătoase, într-o regiune numită *girusul dentat* (situat în *hipocamp*), se nasc între 500 și 1000 de neuroni în fiecare zi, pe toată durata vieții. E remarcabil faptul că acest proces nu depinde de vârstă. Menținerea rezervei de celule

stem neuronale, procesele de divizare și de diferențiere sunt ameliorate de anumite comportamente și acțiuni¹², fiind deci la îndemâna persoanei. Un exemplu relevant aici e postul. Dovezile arată că postul favorizează nașterea neuronilor noi din celule stem neuronale¹³.

Experiențele de viață și plasticitatea expresiei genetice

Remarcabila plasticitate a ființei omenеști de pe urma experiențelor, a faptelor și obișnuințelor de viață este dezvăluită și la un alt nivel. Rezultatele unor cercetări arată că unele activități și obișnuințe pot influența decisiv anumiți factori de care se leagă lungimea și calitatea vieții! Este vorba despre lungimea telomerilor, formațiuni situate la capătul cromozomilor, și care decid calitatea proceselor de copiere celulară, având un rol decisiv în înnoirea diverselor rezerve celulare și a țesuturilor în organism. Astăzi se știe că stresul scurtează telomerii, în vreme ce experiența vieții spirituale, exersarea compasiunii și activitățile fizice susținute pot opri declinul lor¹⁴.

În fine, datele epigeneticii scot la iveală o altă fațetă a plasticității ființei omenеști.

8 Briggs, Farran et al., "Attention enhances synaptic efficacy and the signal-to-noise ratio in neural circuits", în *Nature*. 25 iulie 2013, Vol. 499, nr. 7459, pp. 476-480. DOI: 10.1038/nature12276.

9 Amy Cuddy, *Prezență*, Editura Publica, București, 2016, p. 221 sqq.

10 Cf. Najjar et al., „Compassion Fatigue: A Review of the Research to Date and Relevance to Cancer-care Providers”, în *Journal of Health Psychology*, vol. 14, nr. 2, 2009.

11 Cf. Alvaro Pascual-Leone, D. Nguyet ș.a., "Modulation of muscle responses evoked by transcranial magnetic stimulation during the acquisition of new fine motor skills", în *Journal of Neurophysiology*, vol. 74, nr. 3, septembrie 1995, pp. 1037-1045.

12 Somnolența celulelor stem neuronale este necesară, întrucât este evitată multiplicarea indefinită a celulelor (Cf. Helena Mirasend et al., „Signaling through BMPRIA Regulates Quiescence and LongTerm Activity of Neural Stem Cells in the Adult Hippocampus”, în *Cell Stem Cell*, vol. 7, nr. 1, 2 iulie 2010, pp. 7889).

13 Cf. Doris Stangl, Sandrine Thuret, „Impact of diet on adult hippocampal neurogenesis”, *Genes and Nutrition*, nr. 4, vol. 4, decembrie 2009; pp. 271-282, doi: 10.1007/s1226300901345.

14 Elizabeth Blackburn, Elissa Epel, *Miracolul telomerilor. Noua știință a păstrării tinereții*, Editura Trei Life Style, București, 2017.

Experiențele de care avem parte, modul în care gândim, emoțiile pe care le trăim, induc modificări chiar la nivel celular, modificând expresia genelor noastre! Reducerea distresului (stresul negativ), de exemplu, și practica vieții spirituale pot regla expresia unor gene responsabile cu nivelul inflamației din corp. Cercetările recente au scos la lumină aspecte care privesc acest proces spectaculos de plasticitate a ființei omenești în cel mai adânc strat biologic al ființei, la nivelul expresiei genetice.

Unde locuim, cum trăim și ce responsabilități decurg de aici?

Rezultate precum cele menționate mai înainte sunt deosebit de relevante pentru viața creștină și, poate mai puțin așteptat, sunt legate și împlinite chiar de Întruparea Fiului lui Dumnezeu!

Mai întâi e semnificativ faptul că tot ceea ce facem, ceea ce gândim și simțim, felul cum ne raportăm la semenii, fiecare și toate la un loc exercită o imensă influență asupra vieții și asupra persoanei noastre! Este vorba despre o plasticitate extraordinară a ființei omenești, putința de a înregistra mișcările și posturile noastre, experiențele și judecățile, relațiile pe care le avem cu semenii și cu lumea, imprimându-le în adâncul ființei. Toate planurile experienței și ale vieții interioare și sociale sunt juxtapuse, toate influențându-se între ele și influențându-ne și pe noi. Toate ne afectează sănătatea, dispozițiile, lungimea și calitatea vieții, mintea și emoționalitatea noastră, felurile înțelegerii și, desigur, urcușul spiritual.

Omul nu se poate feri de consecințele acțiunilor sale. Și, așa, ajunge să se confrunte cu o imensă responsabilitate personală, politică și socială, care privește

viața lui, a semenilor lui și a cetății de care se îngrijește. Răspundem de ceea ce facem, de modul cum organizăm comunitățile noastre și de experiențele comune, pentru că toate exercită o influență asupra dispozițiilor noastre și asupra semenilor noștri.

În al doilea rând, cu aceste înțelesuri, care decurg din rezultatele științifice menționate, suntem într-un acord deplin cu experiența sfinților, a nevoitorilor¹⁵. În nevoințele lor, ei se îngrijesc de faptă și gând, supraveghindu-și dispozițiile lăuntrice, felul în care privesc sau maniera în care se raportează la fiecare lucru, felul cum stau, cum pășesc, cum mănâncă și cum privesc pe semeni.

Un dar neprețuit și o imensă responsabilitate

Dar, mai mult, potrivit înțelesurilor Revelației, puțința firii omenești de a se imprima cu urmele experiențelor și lucrărilor ei se leagă de un plan mai înalt. Omul a fost făcut după chipul lui Dumnezeu, în vederea asemănării cu El. De aceea, Întruparea Fiului lui Dumnezeu ca om nu a constrâns cu ceva firea omenească. Omul este cel făcut după chipul Fiului, având o fire omenească croită în așa fel încât El să o poată îmbrăca!

La aceasta, Sfântul Maxim Mărturisitorul adaugă faptul că omul a primit

15 Însă ele se situează, în același timp, foarte departe de numeroasele propuneri culturale pe care ni le face post-modernitatea; aceasta pentru că obișnuința cumpărării nu se poate obține prin consumerism, profunzimea reflecției nu se poate câștiga într-o supra-abundență informațională, autocontrolul nu poate fi cultivat deodată cu stimularea dorințelor, iar compasiunea nu poate fi exersată câtă vreme promovăm doar competiția.

de la Dumnezeu darul *existenței*, ca prin *existența cea bună*, în conlucrarea lui cu Dumnezeu, el să dobândească *existența cea veșnic bună*.

Teologic, în acestea se pot întreve-dea temeiul și finalitatea plasticității ființei, constatate, până la un punct, și de experiența performanței și de științe. Omul are o fire înzestrată cu plasticitate, pentru ca firea să poată fi cuprinsă, fără rest, în ipostasul Fiului, la Întrupare, putând purta, în veșnicie, roadele despătimirii și viața transfigurată, câștigate prin Întruparea Lui.

De aceea, în mod inevitabil, faptul că ne putem împătimi sau ne putem curăța întrucâtva, în fiecare ceas al vieții, se deschide dramatic către veșnicie! Am primit un dar neprețuit și o imensă responsabilitate. Darul de a putea câștiga veșnicia în fiecare clipă și pericolul de a o pierde la fel de repede. "Faptele unor eforturi și îndurări de o clipă se imprimă veșnic în ființa noastră, ceea ce arată adâncimea ei din care nu mai șterge nimic, nici eternitatea"¹⁶. Din acestea vine grija de fiecare clipă a nevoitorului, pentru toate faptele și gândurile sale, pentru că prin fiecare dintre acestea el poate fixa lăuntric o rană sau o lumină pentru veșnicie.

Întruparea Fiului lui Dumnezeu și suprema plasticitate a firii noastre

Din perspectiva spiritualității creștine, s-ar putea spune că biologia moleculară sau științele medicale ne arată urmele unui potențial imens de înnoire a vieții. În trup există procese și structuri gata să susțină înnoirea minții, schimbarea

16 Pr. Dumitru Stăniloae, *Chipul nemuritor al lui Dumnezeu*, Editura Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1987, p. 285.

obișnuințelor, imprimarea unor mișcări noi ale spiritului! Și multiplele forme de plasticitate prin care ființa omenească se întipărește de experiențele și practicile vieții reprezintă partea văzută a unei plasticități supreme atotcuprinzătoare, către care suntem chemați: *îndumnezeirea*. Iar acest fapt se vede deslușit la Întruparea Fiului.

Asumând firea omenească, o singură dată în întreaga istorie, pentru veșnicie, Fiul lui Dumnezeu Iisus Hristos pune în lucrarea cea mai înaltă, în forma cea mai deplină, toate puterile firii omenești, aducând-o la starea unei plasticități desăvârșite.

Întărit cu firea Lui omenească împărtășită prin Botezul întru El și prin Sfânta Euharistie, omul duhovnicesc exercită asupra ființei sale o plasticitate extinsă, făcându-se pe sine asemănător Lui, dar în vederea unei nesfârșite îmbunătățiri – pentru veșnicie, de data aceasta. Eforturile omului duhovnicesc imprimă o plasticitate nouă în trupul lui, o deprindere tot mai pronunțată a jertfei de sine pentru altul, despătimind sensibilitatea și mișcările lui. Eforturile duhovnicești îi oferă și o plasticitate nouă, imprimată în emoționalitatea persoanei sale, afectată de cultivarea milosteniei, manifestată ca posibilitate a unei iubiri care cuprinde întreaga creație și pe semenii. În fine, plasticitatea efortului duhovnicesc se întrevețe și în puterea înțelegătoare tot mai largă și mai adâncă, cu care întrevețe, prin simțuri curățite și prin judecăți tot mai luminate de virtuți, rațiunile adânci ale Creației și tainica purtare de grijă a lui Dumnezeu pentru fiecare om. Toate acestea largesc firea celui duhovnicesc, la un grad de plasticitate tot mai cuprinzătoare.

Așadar, din perspectivă spirituală, eforturile omului nu produc schimbări doar în trupul, în cuprinsul acestei lumi

și al acestei vieți. Plasticitatea surprinsă de științe poate continua, de fapt, cu pătrunderea întregii noastre ființe și a puterilor ei de dragostea pentru Dumnezeu și de o bunătate nesfârșită și nediferențiată, pentru toți oamenii, hrănită din bunătatea și iubirea Lui pentru ei.

Cu această înțelegere, mi se arată darul imens al vieții; viața ca șansă pentru o transformare continuă a ei, înspre o tot mai deplină comuniune cu El și cu semenii; viața ca întindere și durată destinate eforturilor de întipărire a vieții Lui omenești depline în viața mea; viața ca posibilitate de antrenament pentru predarea, încredințarea persoanei mele Persoanei Lui. Fiecare clipă trăită în efortul duhovnicesc de iubire și jertfă poate fi folosită pentru agonisirea roadelor veșnice ale îndumnezeirii.

Însă, mai mult de atât, Dumnezeu i-a dăruit omului putința de a șterge, prin căință, consecințele propriilor fapte, eliberându-l de urmările nefaste ce decurg din imprimarea relelor, a consecințelor lor în ființa lui. Cel care se căiește primește iertare; cele imprimate în el se șterg. Curățit de acestea, el se poate ridica acum deasupra condiționărilor oarbe ale plasticității biologice, câștigând, prin harul Sfintelor Taine, un nou avânt al sufletului. "Numai căința noastră, făcută tot în timp, poate șterge urmele veșnice ale faptelor noastre în ființa noastră"¹⁷.

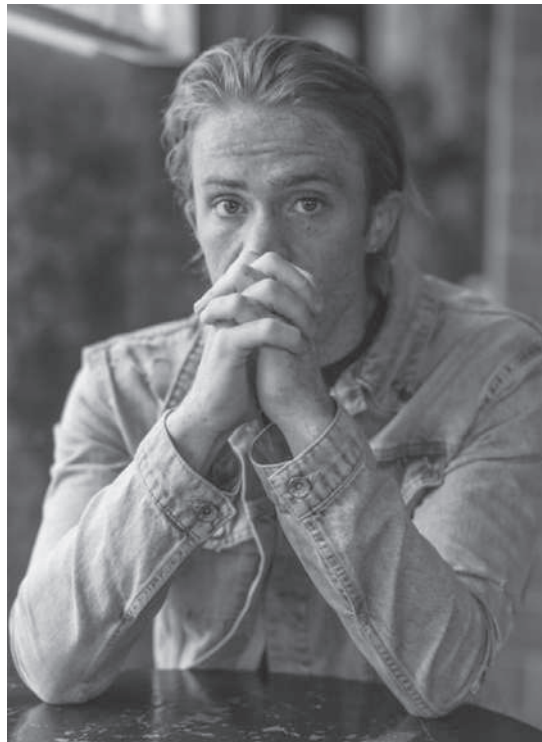
În aceasta se vede darul minunat primit de om, la Întruparea Fiului! Prin lucrarea Lui minunată, omul câștigă o putere asupra plasticității ființei sale, putând șterge într-o clipă, prin căință, faptele rele și consecințele lor întipărite în el, care altfel ar rămâne acolo veșnic. Dar poate și fixa, pentru veșnicie, printr-un efort de-o clipă, roadele bune ale ostenețelor duhovnicești.

¹⁷ *Ibidem*

”Dumnezeu cel întrupat, scrie părintele Dumitru Stăniloae, dând faptelor Sale, ca om, săvârșite o singură dată în timp, o valoare veșnică, a dat această valoare faptelor tuturor fraților Săi întru umanitate. Cu atât mai mult, Dumnezeu, întrupându-Se, a dat faptelor Sale, ca om, săvârșite în timp, o singură dată, o valoare veșnică. Iar prin aceasta a dat această valoare faptelor asemănătoare din timp ale tuturor fraților Săi întru umanitate. Persoana câștigă veșnicia într-o clipă”¹⁸.

De aceea, în efortul său, omul poate câștiga o înțelegere mai adâncă despre cum anume chiar el e pământul din mâinile Creatorului, pământ care, modelat prin dragostea Lui, devine ulcior în care El Se toarnă pe Sine, Apa vieții. Omul, făptură din pământ, adusă la viață prin divină suflare, e lutul chemat să se înmoaie, prin lacrimile pocăinței și prin sudoarea ostanelor bune, ca să fie modelat de Măinile tainice ale Creatorului. Prin Întruparea Lui minunată, Fiul S-a atins

¹⁸ *Ibidem*.

de firea omenească, a cuprins-o pe ea în Ipostasul Său, înmuindu-ne cu dragostea Lui jertfelnică, spre a ne face vas ales, în stare să se umple de Viața Lui.

Die Plastizität des Menschen

Aktuelle Ergebnisse der medizinischen Wissen- schaft und mögliche geis- tige Deutungen im Lichte des Gedankengutes der Kirchenväter des christli- chen Ostens¹

*Diakon Lektor Dr. Adrian Sorin
Mihalache*

*Orthodoxe Theologische Fakultät
"Dumitru Stăniloae",
Universität „Alexandru Ioan Cuza”,
Iași*

Mit geschickten Händen setzt der Töpfer seine Ideen in Tonerde um. Im Zuge der Bemühungen, dem Krug eine immer passendere Form zu verleihen, beeinflussen die Ergebnisse dieser Arbeit auch die Person des Töpfers. Seine Hände erlangen eine besondere Sensibilität, sie umfassen sorgfältig das Gemisch von Wasser und gelber Erde. Mit jeder neuen Schöpfung wächst auch die Fähigkeit zu einer weiterhin gesteigerten Aufmerksamkeit.

Das von uns Beobachtete ist aber umfangreicher. Durch seine Handlungen hinterlässt der Mensch an der irdischen Materie die Spuren seiner Vorhaben und Ideen in Form von künstlerischen Schöp-

fungen oder technischen Verwirklichungen. Andererseits bewirken seine Bemühungen und Erfahrungen die Wandlung der Sensibilität und des Empfindungslebens, des Verstands und der Erkenntnis, letztendlich eine Neugestaltung seines ganzen Lebens. Den diesbezüglichen Sinn und die Erfüllung - aus christlicher Perspektive - erfahren wir durch die Geburt unseres Herrn. In der Person des menschengewordenen Sohnes erfährt die ganze Menschheit sowohl die tiefgreifendste und leuchtendste Erneuerung des menschlichen Wesens, als auch die Befähigung, dieses Wesen anzunehmen.

Schon die herkömmlichen Erfahrungen weisen darauf hin, dass die Übung den menschlichen Körper verändert. Die Athleten stärken ihr Muskelsystem. Sie wiederholen oftmals jene Übungen, die sie während des Wettbewerbs leisten müssen. Auf gleiche Weise erlangen die Hände des Klavierspielers, nach tausenden Stunden aufmerksamer Proben komplexer Partituren, eine gewisse, gesteigerte Gewandtheit und Empfindsamkeit. Ebenso entwickelt der Bildhauer die Fähigkeit, die unterschiedlichen Strukturen und Maserungen des Materials zu erkennen.

In den letzten Jahren haben die Erkenntnisse aus dem Bereich der Hirnforschung als auch auf dem Gebiet der menschlichen Leistungsfähigkeit darauf hingewiesen, dass die Person, die zu Bemühungen und Anstrengungen bereit ist, davon auch maßgeblich geprägt wird. Es ist bekannt dass die aufmerksame Wiederholung und Zielstrebigkeit eine gewisse Plastizität des Gehirns verursacht. Dadurch wird für jede Person die Möglichkeit geschaffen, sich bewusst und nach eigenem Willen, neue Fähigkeiten anzueignen. Wissenschaftliche Erkenntnisse zur Expertise weisen darauf hin, dass ohne Wiederholung keine Höchstleistung

¹ Dieser Text erschien am 24. Dezember 2017 in der von der Rumänischen Patriarchie herausgegebenen Wochenzeitung „Das Licht des Sonntags“, mit der Überschrift „Wir empfangen Leben, als Chance für unsere kontinuierliche Erneuerung“.

erreicht werden kann! Jeder Person steht demzufolge eine großartige Wandlungsfähigkeit zur Verfügung, die sich nicht nur auf die körperlichen, sondern auch auf die kognitiven, emotionalen Fähigkeiten bezieht. Es ist bedeutungsvoll, dass daraus das Potential geistiger Erneuerung der Person hervorgeht.

Die Neuroplastizität und die Erneuerung des Gehirns

Es ist seit längerer Zeit bewiesen, dass wiederholte kognitive Bemühungen, Denkübenungen², Gedächtnisübungen³, die Aufrechterhaltung eines akzeptablen Stresspegels oder die Praxis eines geistigen Lebens⁴ beachtliche Änderungen des Neuronen – Netzwerks, als auch der Hirnfunktionen hervorrufen. In diesem Fall sprechen wir von Neuroplastizität. Es ist eine bekannte Tatsache, dass das Fasten den aus dem Gehirn abgeleiteten „Wachstumsfaktor“, also den „Brain derived neurotrophic factor“ (BDNF) erhöht und dadurch die Plastizität des Gehirns steigert. Im Allgemeinen intensiviert jede Erfahrung die Prozesse der Neuroplastizität⁵;

diese kann von Fall zu Fall die Lebensqualität der Person negativ (zum Beispiel im Falle einer Depression⁶) oder positiv (wie gelegentlich einer Meditation oder eines Gebetes⁷) beeinflussen.

Die Psychologie hat bewiesen, dass unser Aufnahmevermögen auch von den weniger bedeutenden Erfahrungen beeinflusst wird. Sogar die einfache Selbstkontrolle unserer Aufmerksamkeit führt zu neuronalen Veränderungen bei der Verarbeitung der von Reizen hervorgerufenen Signale.⁸ Ergebnisse anderer Studien weisen darauf hin, dass auch der Haltung des Körpers Aufmerksamkeit geschenkt werden sollte. Diese Haltung beeinflusst den Hormonhaushalt und führt demzufolge zu einer gewissen inneren Gemütslage. Es ist also begründet, wenn wir behaupten, dass unser Körper einen gewissen Zustand des Verstands herbeiführen kann⁹.

Weiterführende, vertiefende Untersu-

Gehirns hervorrufen. Die Veränderung kann bis zu 20 Minuten dauern (Cf. Tomas Ros, et all., "Endogenous control of waking brain rhythms induces neuroplasticity in humans", in *European Journal of Neuroscience*, 2010; Band. 31 Nr. 4, S. 770., DOI: 10.1111/j.1460-9568.2010.07100.x)

2 Cf. ChihWei Wu et al., „Exercise enhances the proliferation of neural stem cells and neurite growth and survival of neuronal progenitor cells in dentate gyrus of middleaged mice“, in *Journal of Applied Physiology*, Band 105, Nr. 5, November 2008, S. 15851594.

3 Cf. „Nerve Cell Production Linked to Memory in Humans“, in *Sciencedaily*, 26 august 2010, online in <http://www.sciencedaily.com/releases/2010/08/100826113258.htm>, abgerufen am: 20. August 2011.

4 Cf. Amar Sahay et al., „Increasing adult hippocampal neurogenesis is sufficient to improve pattern separation“, in *Nature*, Nr. 472, 28. April 2011, S. 466470.

5 Sogar Anstrengungen von nur 30 Minuten können eine Veränderung der Funktion des

6 Cf. Gaurav Singhal și Bernhard T. Baune, "Microglia: An Interface between the Loss of Neuroplasticity and Depression", in *Frontiers in Cellular Neuroscience*. 8. September 2017, Band. 11, Art. 270, DOI: 10.3389/fncel.2017.00270

7 Cf. Britta K. Hölzel et all, "Mindfulness practice leads to increases in regional brain gray matter density", in *Psychiatry Research: Neuroimaging*, 2011, Band 191, Nr. 1, S. 36, DOI: 10.1016/j.pscychresns.2010.08.006.

8 Briggs, Farran et all, "Attention enhances synaptic efficacy and the signal-to-noise ratio in neural circuits", in *Nature*. 25. Juli 2013, Band 499, Nr. 7459, S. 476-480. DOI: 10.1038/nature12276.

9 Amy Cuddy, *Prezență*, Editura Publica, București, 2016, S. 221 sqq.

chungen führen zur Erkenntnis, dass die Veränderung unserer inneren Bewegtheit die Beschaffenheit unseres Urteilsvermögens verändern kann¹⁰. Auch eine einfache, mentale Wiederholung eines Vorgangs kann zur besseren Qualität einer konkreten Handlung führen¹¹.

Andererseits weisen etliche Resultate darauf hin, dass gewisse Gewohnheiten die regenerativen Vorgänge des Gehirns beeinflussen können. Es ist bekannt, dass im Falle einer gesunden Person im Bereich *Girus dentatus* (in der Gehirnstruktur *Hippocampus* gelegen) täglich etwa 500

bis 1000 Neuronen produziert werden. Dieser Vorgang ist altersunabhängig und findet zeitlebens statt. Der Erhalt eines gewissen Vorrats an neuronalen Stammzellen, als auch der Verteilungs- und Differenzierungsvorgang dieser Zellen kann durch bestimmte Verhaltensweisen und Handlungen verbessert werden¹², ist also, für eine gewisse Person, durchaus erreichbar. Das Fasten ist hier ein bedeutungsvolles Beispiel. Es ist bewiesen: das Fasten begünstigt die Bildung der Neuronen aus neuronalen Stamm-Zellen¹³.

10 Cf. Najjar et al. „Compassion Fatigue: A Review of the Research to Date and Relevance to Cancer-care Providers”, in *Journal of Health Psychology*, Band 14, Nr. 2, 2009.

11 Cf. Alvaro Pascual-Leone, D. Nguyet s.a., „Modulation of muscle responses evoked by transcranial magnetic stimulation during the acquisition of new fine motor skills”, in *Journal of Neurophysiology*, Band 74, Nr. 3, September 1995, S. 1037-1045.

12 Eine sogenannte Müdigkeit der Stammzellen ist notwendig, da dadurch eine undefinierte Zellteilung vermieden wird (Cf. Helena Mirasend et al., „Signaling through BMPRIA Regulates Quiescence and LongTerm Activity of Neural Stem Cells in the Adult Hippocampus”, in *Cell Stem Cell*, Band 7, Nr. 1, 2. Juli 2010, S. 7889).

13 Cf. Doris Stangl, Sandrine Thuret, „Impact of diet on adult hippocampal neurogenesis“, *Genes and Nutrition*, Nr. 4, Band 4, Dezember 2009;

Lebenserfahrungen und die Plastizität des genetischen Fingerabdrucks

Die bemerkenswerte Plastizität des menschlichen Wesens, ein Ergebnis von Erfahrungen, Handlungen und Gewohnheiten des täglichen Lebens, kommt auch in einem anderen Zusammenhang zum Ausdruck. Gewisse Forschungsergebnisse weisen darauf hin, dass bestimmte Handlungen und Gewohnheiten - aufgrund entsprechender Einflussmöglichkeiten - die Lebenslänge und die Lebensqualität entscheidend beeinflussen können. Die Telomere sind Gebilde, die sich an den Enden der Chromosomen befinden und die funktionale Qualität der sogenannten zellulären Kopiermaschine maßgeblich beeinflussen. Außerdem spielen sie bei der Erneuerung verschiedener zellulärer Reserven und Gewebe im Organismus eine entscheidende Rolle. Die Länge dieser Telomere ist von ausschlaggebender Bedeutung. Wir wissen dass Stress die Telomere verkürzt, andererseits die Praxis eines geistigen Lebens, der Barmherzigkeit als auch eine anhaltende körperliche Ertüchtigung, deren Abnahme aufhalten kann¹⁴. Informationen bezgl. der Epigenetik weisen auf einen anderen Aspekt der Plastizität des Menschen hin. Unsere Erfahrungen, Denkungsweise, unser Gefühlsleben führen zu Veränderungen des Aufbaus der Zellen als auch unserer Genexpression. Ein stressfreies Leben, als auch eine spirituelle Praxis, können die Expression jener Gene regeln, die für die Intensität gewisser Entzündungen im Körper zuständig sind. Neue Forschungen lieferten Ergebnisse über diese spektaku-

lären Vorgänge hinsichtlich der Plastizität des menschlichen Wesens. Diese sind in den biologisch am tiefsten gelegenen Bereichen, auf der Ebene der Genexpression, angesiedelt.

Wo wohnen wir, wie leben wir und welche Verantwortungen ergeben sich daraus?

Die oben erläuterten Ergebnisse sind für das christliche Leben sehr bedeutungsvoll. Es mag vielleicht überraschend sein, aber diese Schlüsse sind mit der Menschwerdung des Gottessohnes eng verbunden und finden darin ihre Erfüllung!

Zuerst ist folgendes ganz wichtig: Alles was wir tun, was wir denken und fühlen, das Verhältnis zu unseren Mitmenschen, beeinflusst maßgeblich - im Einzelnen und im Zusammenhang - unser Leben und unsere Person! Wir sprechen von einer außerordentlichen Plastizität des menschlichen Wesens, von der Möglichkeit uns unsere Bewegungen und Haltungen, Erfahrungen, Beurteilungen und Beziehungen zu den Mitmenschen und zur ganzen Welt zu merken und in die Tiefe unseres Wesens einzuprägen. Alle Ebenen unserer Erfahrung und unseres inneren und sozialen Lebens befinden sich in Juxtaposition, sie beeinflussen sich und auch uns gegenseitig. Unsere Gesundheit, unser Gemütszustand, die Qualität und die Dauer unseres Lebens, unser Verstand und unsere Erregbarkeit, das unterschiedliche Auffassungsvermögen als auch der spirituelle Aufstieg sind davon maßgeblich betroffen.

Der Mensch kann den Folgen seiner Handlungen nicht entgehen. Er ist vollauf damit beschäftigt, seine immense persönliche, politische und soziale Verantwortung wahrzunehmen, die sich sowohl auf

S. 271-282, doi: 10.1007/ s1226300901345.

14 Elizabeth Blackburn, Elissa Epel, *Miracolul telomerilor. Noua știință a păstrării tinereții*, Editura Trei Life Style, București, 2017.

sein eigenes Leben, als auch auf das Leben seiner Mitmenschen, auf die Lebensweise der von ihm betreuten Bewohner seiner „Burg“¹⁵ bezieht. Wir tragen die Verantwortung für alles, was wir tun, für die Art und Weise, wie wir unsere Gemeinschaft organisieren, für unsere gemeinsamen Erfahrungen, weil dadurch ein Einfluss auf unseren Gemütszustand als auch auf unsere Mitmenschen ausgeübt wird.

Wir sind mit diesen wissenschaftlich begründeten Erkenntnissen in vollständigem Einklang mit den Erfahrungen der mühevoll Strebenden, der Heiligen¹⁶. In Ihren Bemühungen sorgen sie sich um Handlungen und Gedanken, sie überwachen ihren inneren Gemütszustand, die Sichtweise und das Verhältnis zu allen Dingen, ihre Haltung, ihren Gang, ihre Essgewohnheiten und ihren Blick auf die Mitmenschen.

Ein unschätzbare Geschenk und eine riesige Verantwortung

Gemäß unserem Verständnis über die Offenbarung können einem menschlichen Wesen die Spuren seiner Erfahrungen und Handlungen auf einer höheren Ebene

15 Für den Autor ist hier die Burg unser engerer Lebensbereich, die Gemeinschaft die von uns betreut wird und für die wir Verantwortung tragen

16 Diese Erkenntnisse unterscheiden sich aber weitestgehend von den zahlreichen Vorschlägen der postmodernen Kultur, da die Gewohnheiten der Mäßigung nicht auf dem Wege des Konsums erreicht werden können. Ein Gedankengang kann nicht lediglich durch eine übertriebene Fülle an Informationen vertieft werden. Eine Selbstkontrolle ist nicht möglich, so lange gleichzeitig die Wünsche stimuliert werden. Mitleid kann nicht ausgeübt werden, so lange wir nur den Wettbewerb unterstützen.

eingepägt werden. Der Mensch wurde nach Gottes Ebenbild erschaffen, um gottähnlich zu werden. Die Menschwerdung des Gottessohnes bewirkt keine Einschränkung des menschlichen Wesens. Der Mensch ist nach dem Ebenbild des Sohnes erschaffen, sein menschliches Wesen ist so gestaltet, dass der Sohn Gottes dieses Wesen bei Seiner Menschwerdung *anziehen* – also annehmen – kann.

Der heilige Maximus der Bekenner fügt hinzu: der Mensch hat von Gott das Geschenk seines *Daseins* erhalten, um durch das gute Bestehen in Gemeinschaft mit Gott, das *ewig gute Dasein* zu erringen.

Die Grundlage und der Zweck der Plastizität des Menschen können, aus theologischer Sicht, auch aufgrund der Leistungserfahrung und der Wissenschaften, bis zu einem gewissen Punkt, vorausgesehen werden. Der Mensch ist mit der Fähigkeit zur Plastizität ausgestattet, damit sein Wesen vollständig von der Hypostase des Sohnes bei dessen Menschwerdung umfasst werden kann. Demzufolge ist der Mensch, bis in alle Ewigkeit, von den üblen Leidenschaften befreit, er kann sich des verklärten Lebens, das ihm durch die Menschwerdung zuteil geworden ist, erfreuen.

Darum ist es offensichtlich, dass zu jeder Stunde – und auf dramatische Weise bis in alle Ewigkeit – die Möglichkeit besteht, einer verwerflichen Leidenschaft zu verfallen oder aber von einer solchen gereinigt zu werden. Wir erhielten ein unschätzbare Geschenk, aber auch eine riesengroße Verantwortung: die Möglichkeit, in jedem Augenblick das ewige Leben zu gewinnen oder es genauso schnell wieder zu verlieren. „Augenblicke von Taten der Anstrengung und des Erduldens prägen sich in alle Ewigkeit in unser Wesen ein; wir erkennen dadurch dessen Tiefe, weswegen auch die Ewigkeit daraus nichts

auszulöschen vermag“¹⁷. Daraus folgt die Sorge eines jeden Unermüdliehen um alle Handlungen und Gedanken, da diese in unserem Inneren eine Verletzung oder ein Licht für alle Ewigkeit verursachen können.

Die Menschwerdung des Gottessohnes und die höchste Plastizität unseres Wesens

Die Molekularbiologie und die medizinischen Wissenschaften führen uns, aus der Sicht der christlichen Spiritualität, zu den Spuren eines riesigen Potenzials zur Erneuerung des Lebens. Der Körper enthält Strukturen und Vorgänge, die eine Erneuerung des Verstands, die Änderung von Gewohnheiten, das Einprägen von neuen Geistesbewegungen unterstützen. Die vielen Formen der Plastizität, des Einprägens von Lebenserfahrungen in das We-

sen des Menschen stellen den sichtbaren Teil einer höheren, allumfassenden Plastizität dar, zu der wir berufen sind: wir sollen *gottähnlich werden*. Diese Tatsache wird gelegentlich der Menschwerdung des Sohnes deutlich sichtbar.

Jesus Christus, der Sohn Gottes, nimmt einmal in der ganzen, ewig fortbestehenden Geschichte, menschliches Wesen an. So verwendet Er durch seine erhabenste Tat, in vollendeter Form, alle Kräfte des menschlichen Wesens und bringt diese auf den Stand einer vollkommenen Plastizität.

Sein menschliches Wesen wurde uns durch die Taufe – in Christus – und durch die heilige Eucharistie zuteil; im Geiste beeinflusst der Mensch aufgrund dieser erweiterten Plastizität sein eigenes Wesen um dadurch gottähnlich zu werden. Allerdings findet diesmal eine unendliche, bis in die Ewigkeit reichende Besserung statt. Die Anstrengungen des geistig gebildeten Menschen prägen dank einer neuen Plastizität dessen Körper, führen zu einer immer deutlicheren Fähigkeit, sich selbst für die anderen zu opfern und in den Bewe-

17 Pr. Dumitru Stăniloae, *Chipul nemuritor al lui Dumnezeu*, Editura Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1987, S. 285.

gungen und Empfindlichkeiten ohne Unmäßigkeiten zu sein. Die geistigen Bemühungen verleihen diesem Menschen eine neue Plastizität, eingebettet in das Gefühlsleben seiner Person, geprägt durch die Kultur der Barmherzigkeit, die als jene Liebe, die alle Mitmenschen und die ganze Schöpfung umfasst, zum Tragen kommt. Letztendlich erkennen wir die Plastizität geistiger Bemühungen dank der mitfühlenden, umfassenden und tiefen Kraft, die uns durch unsere gereinigten Gefühle und durch vom Licht der Tugenden erleuchtete Erkenntnisse befähigt, die tiefe Vernunft der Schöpfung und die geheimnisvolle Sorge Gottes für jeden Menschen zu begreifen. Demzufolge wird das Wesen des geistig aktiven Menschen erweitert, bis ein all umfassendes Stadium der Plastizität erreicht wird.

Die Anstrengungen des Menschen führen also, aus geistiger Perspektive, in dieser Welt und im Laufe dieses Lebens, nicht nur zu gewissen Abwandlungen des Körpers. Gemäß diesen Erkenntnissen aus dem Bereich der Wissenschaft kann die Plastizität des Menschen fortgesetzt werden, unser ganzes Wesen und seine Leistungen werden von der Liebe zu Gott und der unendlichen und undifferenzierten Güte zu allen Mitmenschen durchdrungen, die aus Seiner Güte und Liebe zu den Menschen gespeist wird.

Da ich mit diesem Verständnis ausgestattet bin, wird mir das übergroße Geschenk des Lebens offenbart: wir verfügen über die Chance, uns selbst kontinuierlich zu wandeln, zu einer Gemeinschaft, die immer vollkommener wird, mit Ihm und mit unseren Mitmenschen. Die Bestimmung meines Lebens besteht darin, während seines ganzen Verlaufs und seiner ganzen Zeitdauer, mich anzustrengen, Sein menschliches Leben meinem eigenem Leben einzuprägen. Es bietet

mir die Möglichkeit, mich darauf vorzubereiten, meine Person Ihm darzubringen und anzuvertrauen. Ein jeder Augenblick unseres in Liebe und Opferbereitschaft erbrachten geistigen Eifers kann uns zu einer Fülle von Verdiensten verhelfen, die in alle Ewigkeit währen und uns gottähnlich werden lassen.

Darüber hinaus hat Gott dem Menschen die Möglichkeit geschenkt, die Folgen seiner eigenen Taten durch Reue zu löschen, indem Er diesen von den unseligen Folgen der Einwirkungen des Bösen und deren Auswirkungen auf sein Wesen befreit. Dem Reuigen wird verziehen, das Eingeprägte wird gelöscht. Der so Gereinigte kann sich über die blinden Vorgaben der biologischen Plastizität erheben und durch die Gnade der Heiligen Sakramente einen neuen Aufschwung der Seele erleben. „Die ewigen Spuren unserer Taten in unserem Wesen können nur durch unsere rechtzeitige und vollständige Reue gelöscht werden“¹⁸.

Darin erkennen wir das wunderbare Geschenk, das der Mensch durch die Menschwerdung des Sohnes erhalten hat. Durch dessen wunderbares Erlösungswerk erringt der Mensch eine Kraft, die stärker ist als die eigene Plastizität und die es vermag, durch unsere Reue die üblen Handlungen und die eingepprägten Folgen zu löschen, da diese sonst bis in alle Ewigkeit fortbestehen würden. Andererseits können aber auch die guten Früchte unserer geistigen Redlichkeit durch das Werk eines Augenblicks für alle Ewigkeit festgehalten werden. Vater Dumitru Staniloae schreibt weiterhin: „Der menschengewordene Gott verleiht - als Mensch und zeitlich ein einziges Mal - seinen vollzogenen Taten einen ewigen Wert, Er überträgt diesen Wert den Taten aller Seiner Brü-

18 *Ibidem*.

der, der Menschheit. Gott wird Mensch, Er vollzieht Seine Handlungen zeitlich einmalig und verleiht ihnen einen ewigen Wert. Damit gewährt Er denselben Wert auch den guten Taten Seiner Brüder, der Menschheit. Die Person erwirbt die Ewigkeit in einem Augenblick.“¹⁹

Dem Töpfer wird, dank seines Bestrebens, ein tieferes Verständnis zuteil: gerade er ist die Tonerde in den Händen des Schöpfers. Diese wird, durch Seine Liebe geformt, zu einem Krug in den Er sich selbst, als Wasser des Lebens, einschenkt. Der Töpfer, das der Erde entnommene und durch den göttlichen Atem zum Le-

¹⁹ *Ibidem*.

ben erweckte Geschöpf, ist die Tonerde, die dazu berufen ist, von den Tränen der Buße und dem Schweiß der Anstrengungen erweicht, von den geheimnisvollen Händen des Schöpfers geformt zu werden. Durch Seine wunderbare Menschwerdung kommt der Sohn mit dem menschlichen Wesen in Berührung und schließt dieses in seine Hypostase ein. Seine aufopferungsvolle Liebe macht uns formbar und ermöglicht uns als erlesenes Gefäß von seinem Leben erfüllt zu werden.

Übersetzung aus dem Rumänischen:
Günter Pfanzer

Împotriva caricaturilor – O apărare a Bisericii Ortodoxe Române

Dr. Jürgen Henkel

În rubrica „Comentariul oaspeților” a ziarului elvețian *Neue Züricher Zeitung*, Biserica Ortodoxă Română a fost acuzată că a fost „slugă a puterii” atât sub fasciști, cât și sub comuniști. Articolul de față contrazice această teză.

Jürgen Henkel 21.8.2018

„Sine ira et studio” (Fără ură și părtinire, *n.tr.*) – așa sună o maximă a istoricului roman Tacitus adresată cercetării istorice. Pentru istoricul vienez Oliver Jens

Schmitt, această poruncă de breaslă cu privire la obiectivitate nu pare să se aplice, atunci când scrie despre Biserica Ortodoxă Română (BOR).

Cine cercetează BOR se întâlnește cu singura Biserică Ortodoxă de limbă latină, care a fost întotdeauna văzută ca o punte de legătură între Biserica Răsăriteană și cea Apuseană. BOR este intens implicată în mișcarea ecumenică, face parte din Consiliul Mondial al Bisericilor (CMB) și Conferința Bisericilor Europene (CEC). În 1999, Papa Ioan Paul al II-lea a vizitat România ca prima țară ortodoxă, la invitația BOR. În 2007, la inițiativa BOR, în România a avut loc a treia Adunare Ecumenică Europeană (AEE3), iar aceasta s-a întâmplat nu în celebrele mănăstiri ortodoxe din Moldova, ci în Sibiu, cetatea luteranismului și a sașilor transilvăneni.

Jocul de șah al Securității

Decizia referitoare la vizita Papei și pentru locul de desfășurare a celei de-a treia Conferințe a Bisericilor Europene a fost impusă de către fostul Patriarh Teoctist (1986-2007) în conferința sa episcopală (*Sfântul Sinod, n.tr.*). Din personalitatea sa sunt extrase în Occident imagini caricaturizate fără precedent. „Loialitatea” lui la adresa lui Ceaușescu bântuie astăzi peisajul jurnalistic. Aceasta a fost o strălucitoare mutare de șah a Securității. După congresul de partid din noiembrie 1989, toți liderii religioși și-au trimis telegramele standardizate către conducerea partidului. Telegrama lui însă a fost reținută și publicată tocmai în zilele fierbinți ale Revoluției din decembrie. Atunci Patriarhul s-a retras, pentru a nu fi piedică pentru un nou început în drum, dar a fost convins de reprezentanții Bisericii din țară și din străinătate să își con-

tinue slujirea, pentru a evita o ruptură în Biserică. A urmat o perioadă de înflorire a Bisericii.

În ciuda unor voci anti-occidentale din rândul monahismului, după '89 Biserica a susținut mereu integrarea occidentală a țării.

Teoctist a slujit ca mitropolit și patriarh chiar în faza opresiunii celei mai mari. Odată cu confiscarea comunistă a puterii, în 1944, a început o persecuție brutală și împotriva BOR. Au fost desființate episcopii, au fost interzise revistele teologice, „au fost închise facultățile de teologie și sute de mănăstiri, au fost cenzurate publicațiile. Numai facultăților din Sibiu și București li s-a permis să continue, fiind retrogradate însă la rangul de școli superioare bisericesti. Episcopi ortodocși, teologi și creștini laici au fost închiși și uciși de miile. „A fi la putere” arată totuși altfel.

Institutul de Studiu al Totalitarismului vorbește despre peste 1700 de preoți ortodocși care au suferit până în 1989 în temnițe și lagăre. Mulți și-au pierdut viața, așa cum este documentat în *Martirologiul Românesc* – o inițiativă comună a teologilor ortodocși, catolici și protestanți, arhiviști și istorici. Acest volum din anul 2007 documentează în 800 de pagini imagini din viața preoților, teologilor și episcopilor, precum și a creștinilor laici, care au fost victime ale comunismului.

Schmitt nu pare să cunoască această sursă. Astăzi Radu Preda, un recunoscut teolog ortodox, conduce Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului (și *Memoria Exilului Românesc, n.tr.*), instituția centrală care se ocupă cu studierea violențelor trecutului. În ultimul an, BOR a dedicat numeroase proiecte de cercetare și conferințe în întreaga țară

memoriei victimelor comunismului. Nu se mai poate ca Schmitt să ridiculizeze mii de victime ale comunismului din rândurile acestei Biserici și să răspândească teze anti-ortodoxe ale unei vini colective.

Compromisuri inevitabile

Istoricul vienez pur și simplu ignoră multe fapte și surse. Astfel, îl defăimează pe teologul de renume internațional Dumitru Stăniloae ca naționalist. Însă ignoră faptul că acesta a fost întemnițat, din 1958 până în 1963, ca oponent al regimului. Schmitt pare să ia în serios simulacrele de procese comuniste. Nimic nu era mai convenabil pentru regim decât declararea clericilor drept fasciști prin decizii judecătorești, pentru a-i pune pe adversari în spatele gratiilor. Faptul că filozofii și politicienii, teologii ortodocși și greco-catolici din perioada interbelică și din timpul fascismului au realizat o adevărată competiție în retorica națională care concorda cu discursul mișcării legionare de dreapta poate fi criticat din punctul de vedere al zilelor noastre, dar corespundea *Zeitgeist*-ului de atunci. Stăniloae s-a îndepărtat mai târziu de tezele sale naționaliste timpurii.

Toate comunitățile religioase au trebuit, în timpul comunismului, să dispună la compromisuri cu regimul, pentru a-și menține viața religioasă. Exemplar este

volumul jubiliar pentru a marca aniversarea de 60 de ani ai dictatorului Ceaușescu („Omagiu președintelui Nicolae Ceaușescu”) din 1978. Acolo pot fi citite elogiile tuturor liderilor religioși, de la Patriarhul Iustin la episcopul romano-catolic Márton Aron al Transilvaniei, episcopii protestanți maghiari și până la episcopul evanghelic Albert Klein, muftiul Mehmet Jakob și șef-rabinul Moses Rosen. În dosarele Departamentului Cultelor se află, de asemenea, cu grijă enumerate elogiile reprezentanților bisericești catolici și evanghelicici la adresa Statului și regimului la conferințe bisericești. Îi pare a fi cu totul necunoscută lui Schmitt mărturisirea Sinodului Episcopilor ortodocși (*a Sfântului Sinod, n.tr.*) din ianuarie 1990, în care episcopii cer iertare pentru faptul că nu au făcut o rezistență decisivă împotriva regimului.

În ciuda unor voci anti-occidentale din rândul monahismului, după '89, Biserica a susținut mereu integrarea occidentală a țării. La conferința de la Snagov din 2000, BOR, împreună cu reprezentanții altor comunități religioase au susținut, printr-o declarație comună, aderarea țării la UE. Biserica a intervenit, într-adevăr, în politică. În același an, Patriarhul Teoctist a avertizat, chiar înainte de alegerea președintelui, cu privire la candidatul naționalist Corneliu Vadim Tudor. Faptul că, în mod izolat, un preot de țară a polemizat în 2014 împotriva alegerii lui Klaus Iohannis, poate fi considerat cel mult o notă de subsol la aceste alegeri. Conducerea Bisericii s-a distanțat în mod clar de această poziție.

Aserțiunea cu privire la o instrumentalizare a BOR de către Biserica Ortodoxă Rusă aparține domeniului miturilor. Cele două Biserici se află într-o dispută de mult mediatizată din cauza revendicărilor jurisdicționale din Republica Moldova,

unde există o Mitropolie rusă și una românească. Întâlnirile oficiale cu fotografii frumoase nu sunt decât un ornament mediatic. BOR se distinge în mod hotărât de Biserica Ortodoxă Rusă și a participat, de asemenea, decisiv, cu 25 de episcopi, la Sinodul panortodox din Creta, în 2016, care a fost respins de Ortodoxia rusă. BOR a refuzat categoric criticile fundamentaliste venite din interiorul său. Faptul că BOR se plasează în favoarea familiei tradiționale și împotriva căsătoriilor homosexuale o așează de aceeași parte a baricadei cu Biserica Catholică.

Dreptul la catedrala proprie

Cu totul falsă este prezentarea lui Schmitt că patriarhii ortodocși au colaborat la distrugerea Bisericii Greco-Catolice. Rezoluția dictată de guvern cu privire la dizolvarea acestei Biserici a fost emisă în 1948, an în care Biserica Ortodoxă însăși era deja doar un obiect, și nu subiect al acțiunii. Ea a primit doar biserici, iar nu bunuri ale uniților, aceste fiind confiscate de stat. Și, legat de aceasta, fonduri guvernamentale sunt distribuite tuturor comunităților cultice din România. Cifrele pot fi găsite în rapoartele anuale ale Departamentului Cultelor.

Este ridicolă asocierea credibilității Bisericii exclusiv cu trei scandaluri care

implică homosexualitatea unor clerici. Biserica s-a distanțat de aceștia în timp record. Iar faptul că BOR își construiește o mare catedrală în capitală, este dreptul ei. Ce ar fi Viena fără „Steffi” ? (*Domul Sf. Ștefan, n.tr.*).

Se pot aduce multe critici la adresa Bisericii Ortodoxe Române. Defăimarea și vina colectivă nu aduc însă niciun câștig cunoașterii.

Jürgen Henkel, dr. teol., pastor evanghelic luteran în Selb, Bavaria, este un specialist în teologia Părintelui Dumitru Stăniloae. Teza sa de doctorat, *„Eros und Ethos. Mensch, gottesdienstliche Gemeinschaft und Nation als Adressaten theologischer Ethik bei Dumitru Stăniloae*, Lit Verlag, Münster – Hamburg – London, 2003, apărută în românește, în

traducerea diac. Ioan I. Ică jr., la Editura Deisis din Sibiu, în 2004, cu titlul „Îndumnezeire și etică a iubirii în opera părintelui Dumitru Stăniloae”, a fost distinsă cu un premiu de promovare al Societății Sud-Est Europene din München. A condus, între 2003-2008, Academia Evanghelică „Transilvania”. Este editor al Bibliotecii Teologice Germano-Române și co-fondator al Institutului German-Român „Ex fide lux” pentru Teologie, Știință, Cultură și Dialog”.

Sursa: Neue Zürcher Zeitung/ NZZ, 21. August 2018 (www.nzz.ch/meinung/wider-die-zerrbilder-eine-verteidigung-der-romaenischen-orthodoxen-kirche-ld.1411942)

Traducere din Română: Ierom. Dr. Ioan Popoiu

Wider die Zerrbilder – eine Verteidigung der Rumänischen Orthodoxen Kirche

Dr. Jürgen Henkel

In einem NZZ-Gastkommentar wurde Rumäniens orthodoxer Kirche vorgeworfen, sowohl unter den Faschisten als auch unter den Kommunisten «eine Dienerin der Macht» gewesen zu sein. Der folgende Beitrag wehrt sich gegen diese These.

Dr. Jürgen Henkel, 21.8.2018

«Sine ira et studio», so lautet seit dem römischen Historiker Tacitus die Maxime für historisches Arbeiten. Für den Wiener

Historiker Oliver Jens Schmitt scheint dieses Gebot der Zunft zur Objektivität nicht zu gelten, *wenn er über die Rumänische Orthodoxe Kirche (ROK) schreibt.*

Wer sich mit der ROK beschäftigt, begegnet der einzigen orthodoxen Kirche mit lateinischer Sprache, die sich schon immer als Brücke zwischen Ost- und Westkirche verstanden hat. Die ROK ist führend in der ökumenischen Bewegung engagiert, gehört dem Weltkirchenrat (ÖRK) und der Konferenz der Europäischen Kirchen (KEK) an. 1999 besuchte Papst Johannes Paul II. auf Einladung der ROK Rumänien als erstes orthodoxes Land. 2007 fand – ebenfalls auf Initiative der ROK – die Dritte Europäische Ökumenische Versammlung (EÖV 3) in Rumänien statt. Dort nicht etwa in den berühmten orthodoxen Moldauklöstern, sondern in Hermannstadt, der Hochburg des Luthertums und der Siebenbürger Sachsen.

Schachzug der Securitate

Die Entscheidung für den Papstbesuch und den Austragungsort der EÖV 3 hat der frühere Patriarch Teoctist (1986–2007) in seiner Bischofskonferenz durchgesetzt. Von ihm werden im Westen beispiellose Zerrbilder gezeichnet. Seine «Loyalitätsadresse» an Ceausescu geistert bis heute durch die publizistische Landschaft.

Dies war ein genialer Schachzug der Securitate. Nach dem Parteitag vom November 1989 richteten alle Religionsführer ihre standardisierten Telegramme an die Parteiführung. Sein Telegramm wurde zurückgehalten und erst in den heißen Tagen der Revolution im Dezember veröffentlicht. Der Patriarch hat sich dann zurückgezogen, um einem Neuanfang nicht im Wege zu stehen, wurde aber von Kirchenvertretern aus dem In- und Ausland überzeugt, das Amt weiterzuführen, um eine Spaltung der Kirche zu vermeiden. Es folgte eine Blütezeit der Kirche.

Trotz manchen antiwestlichen Stimmen aus dem Mönchtum hat die Kirche nach der Wende stets die Westintegration des Landes unterstützt.

Teoctist amtierte als Metropolit und Patriarch schon in der Phase massivster Unterdrückung. Mit der kommunistischen Machtergreifung ab 1944 setzte eine brutale Verfolgung auch der ROK ein. Bistümer wurden aufgelöst, theologische Zeitschriften verboten, Theologie-Fakultäten und Hunderte Klöster geschlossen, Publikationen zensiert. Lediglich die Fakultäten in Hermannstadt und Bukarest durften – zu kirchlichen Hochschulen degradiert – weiter fungieren. Orthodoxe Bischöfe, Theologen und Laienchristen

kamen zu Tausenden in Haft und ums Leben. Sich der Macht andienen sieht anders aus.

Das Institut zur Erforschung des Totalitarismus geht von über 1700 orthodoxen Priestern aus, die bis 1989 in Kerkern und Lagern litten. Viele verloren ihr Leben, wie im «Rumänischen Martyrologium» dokumentiert ist – einer gemeinsamen Initiative orthodoxer, katholischer und protestantischer Theologen, Archivforscher und Historiker. Dieser Band von 2007 dokumentiert auf 800 Seiten Lebensbilder von Priestern, Theologen und Bischöfen, aber auch Laienchristen, die Opfer des Kommunismus wurden.

Diese Quelle scheint Schmitt nicht zu kennen. Mit Radu Preda leitet heute ein anerkannter orthodoxer Theologe das Nationale Institut zur Erforschung der Verbrechen des Kommunismus, die zentrale Einrichtung zur Vergangenheitsbewältigung. Das letzte Jahr widmete die ROK landesweit mit zahlreichen Forschungsprojekten und Konferenzen dem Gedächtnis der Opfer des Kommunismus. Schmitt fällt dazu nicht mehr ein, als antiorthodoxe Kollektivschuldthesen zu verbreiten und damit Tausende Opfer des Kommunismus aus den Reihen dieser Kirche zu verhöhnern.

Unvermeidliche Kompromisse

Der Wiener Historiker ignoriert überhaupt viele Fakten und Quellen. So schmäht er den international renommierten Theologen Dumitru Staniloae als Nationalisten. Dass dieser selbst von 1958 bis 1963 als Regimegegner inhaftiert war, unterschlägt er. Für bare Münze scheint Schmitt die kommunistischen Schauprozesse zu nehmen. Nichts war bequemer für das Regime, als Geistliche per Gerichtsbeschluss zu Faschisten zu deklarieren und so Gegner hinter Gitter zu bringen. Dass sich Philosophen und Politiker, orthodoxe wie auch griechisch-katholische Theologen in der Zwischenkriegszeit und der Zeit des Faschismus einen regelrechten Wettbewerb in nationaler Rhetorik lieferten und die Grenzen zur rechten Legionärsbewegung fließend waren, mag aus heutiger Sicht kritikwürdig sein, entsprach damals aber dem Zeitgeist. Staniloae hat sich später von seinen früheren nationalistischen Thesen abgewandt.

Kompromisse mussten in kommunistischer Zeit alle Religionsgemeinschaften mit dem Regime eingehen, um ihr religiöses Leben aufrechterhalten zu können. Erhellend ist das Jubelbuch zum 60. Geburtstag des Diktators Ceausescu («Omăgiu presedintelui Nicolae Ceausescu») von 1978. Dort sind Lobeshymnen aller Religionsführer zu lesen, von Patriarch Justin über den römisch-katholischen Bischof Márton Aron von Siebenbürgen und die protestantischen ungarischen Bischöfe bis hin zum evangelischen Bischof Albert Klein, Mufti Mehmet Jakub und Chefrabiner Moses Rosen. In den Akten des Kultusdepartements finden sich zudem fein säuberlich notiert Lobreden katholischer und evangelischer Kirchenvertreter auf Staat und Regime bei Kirchenkonferenzen. Gänzlich unbekannt scheint Schmitt

das Schuldbekenntnis der orthodoxen Bischofssynode vom Januar 1990 zu sein, in dem die Bischöfe um Verzeihung dafür bitten, nicht entschiedener Widerstand gegen das Regime geleistet zu haben.

Trotz manchen antiwestlichen Stimmen aus dem Mönchtum hat die Kirche nach der Wende stets die Westintegration des Landes unterstützt. Bei der Konferenz von Snagov im Jahr 2000 hat die ROK mit Vertretern anderer Religionsgemeinschaften in einer gemeinsamen Erklärung den EU-Beitritt des Landes befürwortet. Eingemischt in die Politik hat sich die Kirche durchaus. So warnte im selben Jahr Patriarch Teoctist selbst vor der Wahl des Nationalisten Corneliu Vadim Tudor zum Präsidenten. Dass vereinzelt Dorfpopen 2014 gegen die Wahl von Klaus Iohannis polemisierten, ist höchstens eine Fussnote dieser Wahl. Die Kirchenleitung hat sich davon deutlich distanziert.

Ins Reich der Mythen gehört die Behauptung einer Instrumentalisierung der ROK durch die Russische Orthodoxe Kirche. Die beiden Kirchen liegen in heftigem Clinch wegen Jurisdiktionsansprüchen in der Moldau, wo es eine russische und eine rumänische Metropole gibt. Offizielle Treffen mit schönen Fotos sind hier nicht mehr als medialer Zierrat. Die ROK profiliert sich dezidiert in Abgrenzung zur russischen orthodoxen Kirche und hat auch federführend mit 25 Bischöfen

an der Panorthodoxen Synode von Kreta 2016 teilgenommen, der sich die russische Orthodoxie verweigert hat. Fundamentalistischer Kritik aus den eigenen Reihen an dem Konzil hat die ROK eine deutliche Abfuhr erteilt. Dass die ROK für die traditionelle Familie und gegen die Homo-Ehe eintritt, eint sie indes mit der katholischen Kirche.

Recht auf eine eigene Kathedrale

Schlicht falsch ist Schmitts Darstellung, orthodoxe Patriarchen hätten die Zerschlagung der griechisch-katholischen Kirche betrieben. Die staatlich diktierte Auflösung der Kirche erfolgte 1948, die orthodoxe Kirche war damals selbst nur noch Objekt, nicht mehr Subjekt des Geschehens. Sie bekam nur Kirchen, nicht Güter der Unierten übergeben. Diese kassierte der Staat ein. Staatliche Gelder gibt es in Rumänien im Übrigen für alle Kultusgemeinschaften. Die Zahlen sind nachzulesen in den Jahresberichten des Kultusdepartements.

Die Glaubwürdigkeit der Kirche heute schliesslich an drei Skandalen um homosexuelle Handlungen von Klerikern festzumachen, ist lächerlich. Von diesen Klerikern hat sich die Kirche in Rekordzeit getrennt. Dass die ROK ausserdem eine eigene grosse Kathedrale in der Haupt-

stadt baut, ist ihr gutes Recht. Was wäre Wien ohne den «Steffl»?

Es gibt manches Kritikwürdige an der Rumänischen Orthodoxen Kirche. Difamierungen und Kollektivschuldthesen bringen aber keinen Erkenntnisgewinn.

Jürgen Henkel leitete von 2003 bis 2008 die Evangelische Akademie Siebenbürgen. Er ist Herausgeber der Deutsch-Rumänischen Theologischen Bibliothek und Mitbegründer von «Ex fide lux – Deutsch-Rumänisches Institut für Theologie, Wissenschaft, Kultur und Dialog».

Quelle: Neue Zürcher Zeitung/ NZZ, 21. August 2018 (www.nzz.ch/meinung/wider-die-zerrbilder-eine-verteidigung-der-rumänischen-orthodoxen-kirche-ld.1411942)

Briefmarke zur 130-Jahr-Feier der Autokephalie der rumänisch-orthodoxen Kirche (2015). Im Bild die Kathedrale der Erlösung des Volkes. (Bild: Wikimedia Commons)

De ce sărbătorim 1 decembrie?

Prof. Dr. George Enache

Într-o concepție tradițională, „sărbătoarea” este strâns legată de ideea de timp sacru și, în subsidiar, de cea de repetiție. Este meritul lui Mircea Eliade de a fi reardus în conștiința modernității ritmurile diferite ale timpului în lucrarea sa clasică *Sacru și profanul*. „Timpul, spune savantul român, nu este, pentru omul religios, nici omogen, nici continuu”, împărțindu-se într-un timp comun și unul sacru. Timpul obișnuit este timpul istoric, cel care „curge” în mod ireversibil, de niciunde către nicăieri, cuprinzând toate actele lipsite de semnificație religioasă. Născând adesea spaime prin vastitatea lui necuprinsă, „de-

mon al lucrurilor ce trec”, cum îl pomenesc popoarele orientale, timpului obișnuit i s-a opus timpul sacru, timp prin natura sa reversibil, pentru că este „un timp mitic, primordial, devenit prezent”. Egal cu sine însuși, neschimbător și nesfârșit, el este circumscribil pentru că poate fi „arătat”, însă „limitele” lui ne deschid trepte către o altă existență, aproape de zei. Căci, așa cum spune Eliade, „creând diferitele realități care constituie astăzi lumea, zeii întemeiau, totodată, timpul sacru, căci timpul contemporan unei creații era, în mod necesar, sanctificat de prezența și activitatea divină”. Or, sărbătorile oamenilor nu făceau decât să reactualizeze, să repete faptele zeilor cuprinse în mituri.

Termen extrem de uzat de practica didactică, „a repeta” a căpătat în concepția unor gânditori o semnificație superioară. Astfel, pentru Gilles Deleuze (în *Diferență și repetiție*), a repeta înseamnă „a te comporta, însă în raport cu ceva unic sau sin-

gular, care nu-și are seamă sau echivalent”. „A repeta” nu înseamnă a însuma noi gesturi, ci a ridica gestul fondator la puterea „n”. Repetiția este o „universalitate a singularului”. O poezie este ceva singular și ea nu poate fi decât repetată. De ce repetăm o anumită poezie și nu alta? Pentru că ea este probabil ecoul unei vibrații tainice, a unei repetiții lăuntrice. Or, și sărbătoarea nu este altceva decât a repeta un „nerepetabil”. Aici concepția lui Deleuze se întâlnește cu cea a lui Eliade, timpul sacru fiind un timp al repetiției.

Lumea a fost întemeiată de zei o dată, însă acel timp mitic este „repetat” cu ocazia fiecărei sărbători. Omul sare din prezentul istoric în acest timp sacru, circular, reversibil și recuperabil, în care se integrează periodic prin intermediul riturilor. Circularitatea, reversibilitatea și recuperabilitatea sunt trăsăturile acestui timp, la care se mai adaugă una: interioritatea, căci este un timp subiectiv, asumat de ființa umană.

Treptat, timpul circular, al eternei reînțoarceri, timpul „înspațiat”, va fi tot mai subminat de timpul istoric, deschis și nelimitat, care a devenit, la rândul său, sacru sub influența creștinismului, care continuă tradiția vetero-testamentară a căutării manifestărilor sacrului tocmai în „accidentele” istoriei, pentru a se identifica singularitatea, în sensul afirmat de Deleuze, care să fie repetată. Crucificarea Domnului nostru Iisus Hristos nu mai este un eveniment mitic, ci istoric, tocmai acesta fiind rostul cuvintelor din Crez: „S-a răstignit pentru noi în zilele lui Ponțiu Pilat”, dar el este „repetat” în fiecare an cu ocazia Sfințelor Paști; sau Cina cea de Taină, „repetată” în fiecare Duminică, când se săvârșește Sfânta Liturghie. Prin urmare, și un eveniment istoric poate fi repetat, înspațiat într-un timp sacru. Or, această dialectică creștină între timpul

circular și timpul linear, între sacru și profan, este mult mai complexă decât hierofaniile tradiționale. Ele au în comun ideea de sărbătoare ca repetiție, însă nu numai evenimente petrecute *in illo tempore* pot fi repetate, ci și evenimente istorice, care, pentru noi, cei de azi, sunt considerate irepetabile.

Modernitatea a combătut creștinismul, însă i-a preluat multe din structuri, printre care și concepțiile despre sărbătoare. A fost alungat Dumnezeu, însă, după cum spune Guy Hermet în *Istoria națiunilor și a naționalismului în Europa*, în locul său a fost pusă „națiunea”, concept de bază al modernității.

Aici trebuie făcută o precizare: există o istorie a formării unei națiuni, cât se poate de stimabilă și obiectivă, dar și ceea ce ar putea fi calificat drept o istorie inventată. „Inventarea națiunii” este un concept curent în istoriografia occidentală. La noi a fost receptat cu reticență, asta și datorită faptului că nu a fost explicat în modul cel mai fericit. „Inventarea națiunii” nu este altceva decât căutarea singularităților în istoria națională, menite să creeze un ciclu de sărbători secularizate, care, în anumite contexte istorice, trebuiau să înlocuiască sărbătorile religioase. Revoluția franceză, bunăoară, a căutat să substituie în mod total sărbătorile tradiționale cu cele ale națiunii. Astfel, parada de 14 iulie devine pentru francezi nu o simplă comemorare a celor petrecute în 1789, ci, în logica sărbătorii, 14 iulie 1789 este actul care anticipează orice 14 iulie următor, la fel cum crucificarea lui Iisus a anticipat repetarea acestui gest în fiecare Paște. Prin urmare, o sărbătoare națională cinstește un fapt istoric măreț din trecutul unei națiuni, ridicându-l la puterea „n”. Timpul lui 14 iulie este înspațiat, prin riturile secularizate a depunerii de coroane, defilări, fiind „repetat” timpul sacru al lui 14 iulie

1789, când națiunea franceză a cunoscut un moment astral al existenței sale. În acea zi, fiecare francez se întoarce spre sine, se interiorizează, identificându-se cu strămoșii săi. Evenimentul respectiv devine mai întâi o parabolă, alunecând treptat spre mit. Un asemenea eveniment nu mai este prezentat în logica istoriei, ci în cea a mitului, care nu poate decât să fie repetat, și nu supus criticii. Aceste sărbători au pretenția că sunt adevărate în sensul istoric, ceea ce este fals, ele fiind adevărate în sens simbolic sau moral. De asemenea, liderii politici au modificat adesea, în funcție de interese, calendarul sărbătorilor.

Liderii români moderni nu au făcut excepție de la modelul european, preluând, la rândul lor, logica serbărilor naționale. În epoca domniei lui Cuza Vodă, 24 ianuarie apărea drept ziua cea mai importantă din istoria neamului, „momentul astral” în care cele două mici principate dunărene au trecut peste voința marilor puteri și au pus bazele României moderne. Ulterior, sărbătoarea națională a devenit 10 mai, ziua în care, în 1866, a venit pe

tronul României principele Carol de Hohenzollern. În jurul dinastiei domnitoare s-a construit o ideologie complexă, monarhul fiind domnitorul/regele românilor, persoana sa întruchipând întreaga națiune română, aflată, la acea vreme, încă despărțită de granițe. Elitele politice românești vor lega de această zi alte evenimente majore din istoria neamului, precum proclamarea independenței, în 1877, sau încoronarea ca rege a lui Carol I, la 10 mai 1881. Astfel, dintr-un principat obscur, tributar Înaltei Porți otomane, România devenea, sub sceptrul dinastiei de Hohenzollern, un regat independent, egal cu celelalte state ale Europei. Iar ziua de 10 mai era timpul de readucere în atenție a acestor momente remarcabile.

10 mai a rămas zi națională și după realizarea mării uniri, firul roșu al dinastiei păstrându-se, marcând o nouă etapă în creșterea națiunii, care se regăsea acum adunată între aceleași granițe. 27 martie, 28 noiembrie și 1 decembrie erau etape în cadrul acestui proiect măreț, început la 1866.

Evident, odată cu instaurarea regi-

mului comunist în România, ziua de 10 mai, legată organic de dinastia alungată de pe tron la 30 decembrie 1947, trebuia eliminată din ciclul sărbătorilor. Marea sărbătoare națională a devenit aniversarea datei de 23 august 1944, considerată ca primul pas al României spre „democrația populară” și început al colaborării cu „marele vecin de la Răsărit”. Chiar proclamarea oficială a independenței României a fost „mutată”, în manualele de istorie, de pe 10 mai, pe 9 mai 1877.

Mai târziu, în anii comunismului național, propaganda ceaușistă a reintrodus în circuit aproape întreg calendarul tradițional de sărbători naționale, ieșind în evidență cu precădere 24 ianuarie și 1 decembrie. În perioada interbelică, 1 decembrie era una din jaloanele care marcau construirea unității naționale. În perioada comunistă, cum nu se prea putea vorbi de unirea Basarabiei și a Bucovinei, datorită „fratelui mai mare”, 1 decembrie a tins

să absoarbă și semnificația celorlalte zile, iar prin „Marea Unire”, propagandiștii înțelegeau de fapt unirea Transilvaniei cu România, cazul transilvan devenind, la un moment dat, în anii 80 ai secolului trecut, și un motiv de dispută înfocată cu Ungaria, care ridica sistematic la Washington, prin reprezentanți ai emigrației, problema statutului minorității maghiare din România. Dar, pe măsură ce timpul trecea, ziua cea mai sărbătorită în România devenea 26 ianuarie, ziua de naștere a „conducătorului iubit”, care se vedea pe sine ca întruchipare a națiunii. Astfel, alte zile importante au căzut în uitare.

Însă propaganda sistematică din anii anteriori a avut efecte perverse pentru regim. 24 ianuarie, 1 decembrie – chiar și 23 august! – au fost prezentate drept momente de triumf ale voinței și unității naționale. Negând rolul elitelor, în special rolul dinastiei regale, propagandiștii comuniști subliniau rolul în istorie al „po-

porului suveran”, acesta fiind adevăratul motor al schimbării. La 24 ianuarie, bucureștenii au forțat adunarea să-l proclame domn al Țării Românești pe Al. I. Cuza, domnul ales al Moldovei, 1 decembrie însemna, prin excelență, Marea Adunare Națională de la Alba Iulia, iar 23 august marca debutul „insurecției naționale, antifasciste și antiimperialiste”, care, chipurile, punea început nou României, fără a se mai vorbi de aportul sovietic la instaurarea comunismului. Ideea din spatele întregului sistem de propagandă era: poporul a știut mereu ce e mai bine și a acționat, chiar și împotriva stăpânilor vremelnice, pentru a pune lucrurile pe făgașul cel bun.

Nu s-au gândit probabil propagandiștii regimului ce efect va avea această viziune. Obosiți de „cel mai iubit fiu al patriei, eroul între eroi”, tovarășul Nicolae Ceaușescu, românii se ridică împotriva lui, în decembrie 1989. Nu ne interesează conspirațiile, loviturile de stat etc., ci omul de rând, care a ieșit în stradă convins că face revoluție, dându-l deoparte pe dictatorul care nu mai reprezenta (dacă a reprezentat vreodată) voința națională. În plan simbolic, ce simțeau oamenii atunci s-a concretizat în trei gesturi majore: adoptarea cântecului „Deșteaptă-te, române!” ca imn național, proclamarea zilei de 1 decembrie ca zi națională și o alta, mai puțin remarcată, anume scoaterea din celebrele inscripții „Partidul, Ceaușescu, România”, care umpleau orașele și fabricile, a primelor două cuvinte, păstrându-se esențialul: ROMÂNIA.

Ca orice lucru fundamental, și aceste alegeri au fost făcute din instinct, acel instinct care nu dă greș și care permite supraviețuirea unei colectivități. M-am născut și mi-am petrecut copilăria și o parte a adolescenței în regimul comunist. Cum-necum, „știam”, fără să-mi spună cineva în mod special, de întreaga inadecvare din so-

cietatea românească a vremii. Toți colegii mei de liceu simțeau același lucru și ne era tot mai greu să aderăm și să tolerăm minciuna omniprezentă. Românii s-au „deșteptat” și au ales lucrurile reale și esențiale: faptul că cetățenii sunt sursa de legitimare a oricărei guvernări, că, uniți, oamenii pot realiza lucruri mari și că singurul lucru care contează cu adevărat este România.

Românii sunt în general plini de complexe și „cocoșați” de istorie, manifestând cel mai adesea un scepticism „robust”, dar, uneori, românii le vine șuvoiul de apă la roata morii și simt că pot să schimbe cursul istoriei. Și, într-adevăr, am făcut asta în câteva rânduri. Cum puteam esențializa toată această trăire într-o zi națională? 23 august era un fals, 24 ianuarie era cam „mică”, comparativ cu ce s-a petrecut în 1918, când, în sfârșit, românii, cu toții, se adunau sub același acoperiș.

Istoria „reală” a unirii e mult mai complicată. A fost vorba de multă conjunctură, românii s-au certat și atunci, au existat multe opinii cu privire la viitorul românilor. Marea Unire nu a fost o chestiune de la sine înțeleasă. Însă, până la urmă, ideea unității a triumfat. La fel, 1 decembrie nu încheie și nu sintetizează procesul de unificare națională (e de apreciat, pornind de la acest lucru, ideea ca sărbătorile dedicate mării uniri să nu se încheie pe 1 decembrie 2018). Dar toate acestea prezintă prea puțin interes pentru românii „obișnuiți”, care au reținut ideea simbol, întruchipată de zecile de mii de români adunați la Alba Iulia, „uniți în cuget și-n simțiri”, într-o zi friguroasă de 1 decembrie, pentru a-și exprima voința, voință care, în cele din urmă, s-a împlinit.

Rezumând, putem spune că, la fiecare 1 decembrie, românii se adună pentru a deveni conștienți de un lucru care, pe alte meleaguri, se exprimă prin cuvintele: „Yes, We Can!”.

Warum feiern wir den 1. Dezember?

Prof. Dr. George Enache

Gemäß einer überlieferten Ansicht ist der „Feiertag“ mit dem Begriff einer heiligen Zeit, und subsidiär, mit dem einer Wiederholung, eng verbunden. Es ist das Verdienst von Mircea Eliade, durch sein klassisches Werk *Das Heilige und das Profane*, die unterschiedlichen Rhythmen unserer Zeit in das Bewusstsein der Moderne zurückgebracht zu haben. Der rumänische Gelehrte äußert sich folgendermaßen: „Für den religiösen Menschen ist die Zeit weder homogen, noch kontinuierlich“. Diese wird in eine allgemeine und eine heilige Zeit eingeteilt. Die gewöhnliche Zeit ist die historische, unumkehrbar „fließende“ Zeit. Sie kommt von nirgendwo, fließt nirgendwohin und umfasst alle Fakten ohne religiöse Bedeutung. Die orientali-

schen Völker nennen diese gewöhnliche Zeit, aus Angst vor ihrer allumfassenden Unermesslichkeit, auch „Dämon der Vergänglichkeit“. Im Gegensatz zu dieser gewöhnlichen Zeit steht die heilige Zeit. Diese ist von Natur aus umkehrbar, sie ist eine mythologische, in die Gegenwart versetzte Urzeit. Diese Zeit ist mit sich selbst gleichbleibend, unveränderlich und unendlich, vorzeigbar und deshalb unschreibbar, sie geleitet uns jenseits ihrer „Grenzen“ zu den Stufen, die uns zu einer anderen Existenz, in die Nähe der Götter, führen. Und weiterhin lesen wir bei Eliade dass „die Götter, die die vielfältige Wirklichkeit der heutigen Welt schufen, auch die heilige Zeit gründeten, da eine mit der Schöpfung zeitgenössische Zeit notwendigerweise durch die göttliche Gegenwart und die göttlichen Taten geheiligt wurde“. Die von den Menschen begangenen Feiertage waren also letztendlich eine Aktualisierung, eine Wiederholung der in den Mythen beinhalteten göttlichen Taten.

Der Begriff „wiederholen“, ist in der didaktischen Praxis sehr strapaziert, erlangt

aber, in der Auffassung mancher Denker, eine höhere Bedeutung. In diesem Sinne bedeutet die Wiederholung für Gilles Deleuze (in *Unterschied und Wiederholung*) „das Verhalten, bezogen auf etwas Einzelnes und Einziges, ohne Ähnliches oder Gleichwertiges“. „Wiederholen“ bedeutet nicht die Anhäufung weiterer Gesten, sondern die Erhöhung der Schöpfungstat zur „n“ – ten Potenz. Die Wiederholung stellt eine „Universalität des Einzelnen“ dar. Ein Gedicht ist etwas Einzelnes, es kann lediglich wiederholt werden. Warum wiederholen wir ein gewisses Gedicht und nicht ein anderes? Wahrscheinlich ist es ein Echo geheimnisvoller Schwingungen und innerer, verborgener Wiederholungen. Auch der Feiertag ist eigentlich nichts anderes als die Wiederholung des „nicht Wiederholbaren“. Hier trifft die Auffassung von Deleuze auf jene von Eliade: Die heilige Zeit ist eine Zeit der Wiederholungen.

Die Erschaffung der Welt durch die Götter ist einmalig, die dazugehörige mythische Zeit wird gelegentlich eines jeden Feiertages „wiederholt“. Der Mensch flieht aus der historischen Gegenwart in diese umschreibbare, umkehrbare und wiederverwertbare heilige Zeit. Durch die Rituale wird der Mensch in diese Zeit periodisch integriert. Der kreisförmige Fluss, die Umkehrbarkeit und ihre Rückgewinnbarkeit sind Kennzeichen dieser Zeit, zu denen noch ein weiteres hinzugefügt werden sollte: die Innerlichkeit. Es ist eine vom menschlichen Wesen angenommene subjektive Zeit.

Die kreisförmig fließende Zeit der ewigen Wiederkehr des Gleichen, die Raum-Zeit, wird schrittweise von der historischen, offenen und unbegrenzten Zeit verdrängt. Diese ist unter dem Einfluss des Christentums ebenfalls heilig geworden und setzt in alttestamentarischer Tradition die Suche nach sakralen Ma-

nifestationen fort. Diese wurden durch „historische Unglücksfälle“ herbeigeführt und – im Sinne von Deleuze – wird dadurch deren wiederholbare Einzigartigkeit identifiziert. Die Kreuzigung unseres Herrn Jesus Christus ist nicht mehr ein mythologisches, sondern ein historisches Ereignis. Das ist auch der Sinn der Worte aus dem Glaubensbekenntnis: „Er wurde für uns gekreuzigt unter Pontius Pilatus“¹. Der Sinn dieser Worte wird in jedem Jahr wiedererlebt, alljährlich findet gelegentlich des Heiligen Osterfestes dieses Ereignis statt. Auch das Letzte Abendmahl wird an jedem Sonntag in der Heiligen Liturgie wiederholt. Ein historisches Ereignis, eingeordnet in eine heilige Zeit, kann also auch wiederholt werden. Die christliche Dialektik der wechselseitigen Beziehung zwischen der zirkulär fließenden und der linearen Zeit, zwischen Heiligem und Profanem, ist aber weitaus komplexer als die traditionellen Hierophanien². Diese haben als gemeinsames Charakteristikum die Idee des sich wiederholenden Feiertages; hier beziehen wir uns nicht nur auf die Ereignisse *in illo tempore*³, sondern auch auf die historischen Ereignisse, obwohl für uns, die wir heute leben, diese als nicht wiederholbar gelten.

Der Zeitgeist hat sich dem Christentum widersetzt, hat aber gleichzeitig eine Vielzahl seiner Strukturen übernommen, u.a. seine Denkweise über die Feiertage. Gott wurde verjagt, aber – wie sich Guy Hermet in der *Geschichte der Nationen und der*

1 Aus dem Großen oder Nizäno-Konstantinopolitanischen Glaubensbekenntnis.

2 Der Begriff der Hierophanie in der Bedeutung „Aufscheinen des Heiligen im Profanen“ wurde von Mircea Eliade 1949 in seiner Abhandlung über die Geschichte der Religionen (*Die Religionen und das Heilige*) geschaffen.

3 In illo tempore(Latein) „In jener Zeit...“: viele Evangelien beginnen mit diesen Worten.

Nationalismen in Europa ausdrückt – seine Stelle wurde von der „Nation“ belegt, als grundlegendes Konzept der Modernität.

An dieser Stelle muss etwas klargestellt werden. Es gibt einerseits eine ehrenwerte und objektive Entstehungsgeschichte einer Nation, andererseits aber auch eine Geschichte, die als erfunden beurteilt werden kann. Die „Erfindung der Nation“ ist ein üblicher Begriff aus der Geschichtsschreibung des Westens. Dieser Begriff wurde bei uns zurückhaltend aufgenommen, da er etwas unglücklich erläutert wurde. „Die Erfindung der Nation“ ist nichts anderes als die Suche nach der Einzigartigkeit der nationalen Geschichte zwecks Schaffung einer Reihe weltlicher Feiertage. In einem gewissen Kontext sollen dadurch die religiösen Feiertage ersetzt werden. Es war die Absicht der französischen Revolution, die traditionellen Feiertage durch Nationalfeiertage zu ersetzen. Die Parade des 14. Juli wird für die Franzosen nicht zur einfachen Gedenkfeier der Ereignisse aus dem Jahre 1789. In der Logik dieses Feiertages ist der 14. Juli 1789 die Vorwegnahme des 14. Juli des kommenden Jahres, wie auch die Kreuzigung Jesu die Antizipation der Wiederholung dieser Geste an jedem Osterfest darstellt. Ein Nationalfeiertag ehrt ein großartiges Ereignis aus der Vergangenheit einer Nation und erhebt dieses zu der „n“-ten Potenz. Der Zeitpunkt des 14. Juli wird durch säkulare Riten, wie Blumenschmuck und Militärparaden, in das Feiertags - Programm eines jeden Jahres eingeordnet. Dabei wird die „heilige“ Zeit des 14. Juli 1789 „wiederholt“; das ist der Tag an dem die französische Nation eine Sternstunde ihrer Existenz erlebte. An diesem Tag identifiziert sich ein jeder Franzose mit seinen Vorfahren, er ist introvertiert, nach innen gewandt. Das Ereignis wird zuerst zur Pabel, um dann zum Mythos

zu gleiten. Dieses Ereignis wird nun nicht mehr aufgrund der Logik der Geschichte, sondern als Ausdruck eines Mythos erlebt. Das Ereignis erlaubt keine Kritik sondern lediglich dessen Wiederholung. Die Behauptung, diese Feiertage seien historisch wahrhaftig, ist zwar falsch, diese offenbaren aber eine symbolische und moralische Wahrhaftigkeit. Andererseits, die politische Führung hat oft, aufgrund ihrer eigenen Interessen, den Feiertagskalendar willkürlich geändert.

Die moderne rumänische Obrigkeit befolgte ebenfalls die europäische Handlungsweise und übernahm diese Logik der Nationalfeiertage. Zur Zeit des Fürsten *Cuza* wurde der 24. Januar der wichtigste Tag in der Geschichte des Volkes, die „Sternstunde“, als die zwei kleinen Donau-Fürstentümer, entgegen dem Willen der Großmächte, die Grundlage eines modernen Rumäniens schufen. Später wurde der 10. Mai der Nationalfeiertag Rumäniens, der Tag an dem im Jahre 1866 der Fürst Carol von Hohenzollern den Thron Rumäniens bestieg. Die herrschende Dynastie stand im Mittelpunkt einer vielschichtigen Ideologie. Der Monarch war der Fürst, später der König der Rumänen, seine Person verkörperte die ganze rumänische Nation, die damals noch durch territoriale Grenzen getrennt war. Die rumänische politische Elite der damaligen Zeit knüpft diese Begebenheit auch an andere große Ereignisse der Geschichte des Volkes, wie etwa die Unabhängigkeitserklärung aus dem Jahre 1877 oder die Krönung von Carol I. zum König, am 10. Mai 1881. Das obskure, der osmanischen Hohen Pforte tributpflichtige Fürstentum wurde unter dem Zepter der Dynastie Hohenzollern das unabhängige, den anderen europäischen Ländern gleichgestellte Königreich Rumänien. Demzufolge wurde der 10. Mai der Tag der Erinnerung an

diese außerordentlichen Ereignisse.

Auch nach der Vollendung der *Großen Vereinigung*⁴ blieb der 10. Mai ein Nationalfeiertag, die Dynastie markierte eine neue Etappe des Wachstums der Nation, die nun innerhalb derselben Grenzen vereint war. Der 27. März, der 28. November und letztendlich der 1. Dezember waren Etappen dieses großartigen, im Jahre 1866 begonnenen Vorhabens.

Gleichzeitig mit der Machtergreifung des kommunistischen Regimes in Rumänien wurde der 10. Mai aus dem Feiertagszyklus entfernt, da dieser Tag untrennbar mit der, am 30. Dezember 1947 vom Thron verjagten, Dynastie verknüpft war. Der neue große Nationalfeiertag Rumäniens wurde der Gedächtnistag des 23. August 1944, der als erster Schritt Rumäniens zur „Volksdemokratie“ und der Beginn der Zusammenarbeit mit dem „großen Nachbarn aus dem Osten“ erklärt wurde. Sogar die offizielle Unabhängigkeitserklärung Rumäniens wurde in den Geschichtsbüchern vom 10. Mai auf den 9. Mai 1877 „verlegt“.

In den Jahren des nationalen Kommunismus wurde dann später, unter der Ceausescu – Propaganda, fast der ganze, traditionelle Kalender der Nationalfeiertage wieder eingeführt, mit einem besonderen Augenmerk auf den 24. Januar und den 1. Dezember. In der Zeit zwischen den Weltkriegen betrachtete man den 1. Dezember als entscheidendes Ereignis, der den Aufbau der nationalen Einheit markierte. Die Vereinigung mit Bessarabien und mit der Bukowina konnte in der kommunistischen Ära aus „Rücksichtnah-

me“ gegenüber dem „größeren Bruder“, nicht erwähnt werden. Auf den 1. Dezember übertrug man auch die Bedeutung der anderen Tage, die Propagandisten sorgten dafür dass die *Große Vereinigung* auf die Vereinigung Transsylvaniens mit Rumänien beschränkt wurde. Die „Causa Transsylvaniens“ war in den 80er Jahren des vorigen Jahrhunderts ein Grund für hitzige Auseinandersetzungen mit Ungarn. Seitens der Vertreter der Auswanderer wurde in Washington systematisch das Problem der Lage der ungarischen Minderheit aus Rumänien angesprochen. Im Laufe der Zeit wurde der 26. Januar der feierlichste Gedenktag Rumäniens, der Geburtstag des „geliebten Führers“, der sich als Verkörperung der Nation betrachtete. Demzufolge gerieten auch die anderen wichtigen Tage in Vergessenheit.

Andererseits hatte die systematische Propaganda der vorhergehenden Jahre abartige Auswirkungen auf das Regime. Der 24. Januar, der 1. Dezember und sogar der 23. August wurden als Triumph des Willens und der nationalen Einheit inszeniert. Die kommunistischen Agitatoren verleugneten die Rolle der elitären Persönlichkeiten, besonders der königlichen Dynastie, und hoben die historische Rolle des „souveränen Volkes“, hervor. Dieses sei der tatsächliche Antrieb aller Erneuerungen. In diesem Sinne zwang die Bukarester Bevölkerung am 24. Januar die Wahlversammlung, den gewählten Fürsten der Moldau, Al. I. Cuza, auch als Fürst der Walachei auszurufen. Die Bedeutung des 1. Dezember basiert ausdrücklich auf der Großen Nationalversammlung von Alba Iulia; der 23. August steht für den Anfang des „nationalen, antifaschistischen und anti-imperialistischen Aufstands“, der angeblich Rumäniens Erneuerung einleitete, ohne auch nur ein Wort über den sowjetischen Beitrag zum Auf-

4 In der rumänischen Geschichte bedeutet die „Große Vereinigung“ die Verwirklichung der Einheit des Königreichs Rumänien (Große Walachei und Moldau) mit Siebenbürgen, dem Banat, Bessarabien und der Bukowina, nach dem ersten Weltkrieg.

bau des Kommunismus zu verlieren. Die Grundidee des ganzen Propaganda Systems war also: das Volk wusste immer was besser ist und wurde aktiv, auch gegen die zeitweiligen Herrscher, um die Dinge in die richtigen Bahnen zu leiten.

Die Propagandisten des Regimes hatten wahrscheinlich nicht an die Auswirkungen dieser Vision gedacht. Im Dezember 1989 erhoben sich die übermüdeten Rumänen gegen den „beliebtesten Sohn des Vaterlandes, den größten Held unter den Helden“- Genosse Nicolae Ceausescu. Abgesehen von möglichen Verschwörungen, Staatstreichen usw., interessiert uns der einfache Mensch aus dem Volke, der mit der Überzeugung auf die Straße ging, an einer Revolution teilzunehmen, den Diktator zu beseitigen, da dieser den Willen der Nation nicht mehr verkörperte, oder noch nie repräsentiert hatte. Auf symbolischer Ebene konkretisierten sich damals die Gefühle der Menschen durch

drei großartige Gesten: die Annahme des Liedes „Wach auf, Rumäne“ als Nationalhymne, die Ausrufung des 1. Dezember zum Nationalfeiertag und letztendlich eine dritte, etwas weniger wahrgenommene Geste: das Entfernen der ersten beiden Worte der berühmt-berüchtigten Losungen „Die Partei, Ceausescu, Rumänien“, die alle Städte und Fabriken überschwemmt hatten. Man bewahrte also lediglich das wesentliche: „RUMÄNIEN“

Und wie es immer bei folgenschweren Ereignissen vorkommt, waren diese Entscheidungen vom Instinkt geleitet. Dieses Gespür macht keine Fehler, es erlaubt das Überleben einer Gemeinschaft. Ich wurde zur Zeit des kommunistischen Regimes geboren und verbrachte in dieser Zeit meine Kindheit und teilweise meine Jugendzeit. Ich „kannte“ die Unzulänglichkeiten der rumänischen Gesellschaft der damaligen Zeit, ohne dass mich jemand im Besonderen darüber aufgeklärt hätte.

Alle meine Schulkollegen aus dem Lyzeum fühlten ebenso, es wurde für uns immer schwerer uns der allgegenwärtigen Lüge anzuschließen und diese zu erdulden. Die Rumänen sind aber „erwacht“, sie haben die wirklichen, die hauptsächlichen Dinge gewählt: die Bürger sind der Ursprung der Legitimität einer jeden Regierung, gemeinsam können die Menschen Großes vollbringen und das Einzige das wirklich zählt ist Rumänien.

Die Rumänen leiden im Allgemeinen an Komplexen, sie sind durch die Geschichte gebeugt und meistens mit einem „robusten“ Skeptizismus ausgestattet. Doch wenn für sie „der Wasserzulauf des Mühlrades anschwillt“⁵ spüren die Rumänen dass sie den Lauf der Geschichte beeinflussen können. Und das konnten wir nun schon einige male tun. Wie kann es für uns möglich sein, die Essenz dieser Ereignisse an einem Nationalfeiertag zu erleben? Der 23. August war falsch, der 24. Januar war im Vergleich zum 1. Dezember 1918 zu unbedeutend, da sich in diesem Jahre alle Rumänen endlich „unter einem Dach versammeln konnten“.

Die reale Geschichte der Vereinigung ist aber viel komplizierter. Auch die Konjunktur spielte eine gewisse Rolle, die Rumänen hatten Meinungsverschiedenhei-

5 Der Autor verwendet hier die allegorische Bildersprache.

ten, es gab damals auch unterschiedliche Auffassungen über die Zukunft der Rumänen. Die *Große Vereinigung* war nicht selbstverständlich. Am Ende triumphierte aber die Idee der Einheit. Es sei bemerkt dass der 1. Dezember den Prozess der Vereinigung nicht synthetisiert und nicht abschließt. (In diesem Sinne ist die Idee aner kennenswert dass die Feierlichkeiten zur *Großen Vereinigung* am 1. Dezember 2018 noch nicht abgeschlossen werden). All das ist aber von wenig Interesse für die „gewöhnlichen“ Rumänen, in deren Gedächtnis sich die symbolhafte Idee eingepägt hat: Zehntausende, an einem kalten Wintertag, am 1. Dezember, in Alba Iulia versammelte Rumänen „vereint im Denken und Empfinden“ brachten ihren Willen zum Ausdruck. Und dieser Wille ging letztendlich in Erfüllung.

Zusammenfassend können wir sagen dass die Rumänen sich in jedem Jahr am 1. Dezember versammeln, um sich dessen bewusst zu werden, was anderswo folgendermaßen ausgesprochen wird: „Yes, We Can!“⁶

Übersetzung ins Deutsche: Günter Pflanzner

6 *Yes We Can* (englisch für „Ja, wir können“; sinngemäß „Ja, wir schaffen das“, auch: „Doch, das können wir“) war ursprünglich der Wahlkampf-Slogan des US-Präsidenten Barack Obama.

Contribuția lui Nicolae Bălan, viitorul mitropolit al Ardealului, la realizarea României Mari

Prep. drd. Paul Brusanowski

În ultimile săptămâni ale primului război mondial, când, din pricina anarhiei și haosului instaurate pe întregul teritoriu al Ungariei, se pierduse orice contact între românii ardeleni și autoritățile din România, Consiliul Național Român Central din Arad a cerut românilor din Sibiu să trimită la Iași un mesager cu scopul de a relua contactele cu Guvernul aflat în refugiu provizoriu în această localitate. S-a oferit ca voluntar tânărul profesor de la Institutul Teologic din Sibiu și redactorul publicațiilor *Revista Teologică* și *Gazeta poporului*, Nicolae Bălan, datorită faptului că era necăsătorit și nu putea să-și riște decât propria sa viață. Însoțit de căpitanul Victor Precup, a părăsit Sibiul în dimineața zilei de 1/14 noiembrie. După un drum de patru zile prin localitățile Mediaș, Tg. Mureș, Reghin, Bistrița, Vatra-Dornei, Pașcani, a ajuns la Iași la 5/18 noiembrie.

A doua zi, N. Bălan s-a prezentat la generalul C. Coandă, președintele Consiliului de miniștri, căruia i-a exprimat situația din Ardeal și dorința populației ca armata română să treacă munții în Transilvania. Următoarea etapă a misiunii lui N. Bălan la Iași a fost Marele Cartier General, unde l-a primit însuși generalul Prezan. I-a prezentat pe hartă mișcările celor două divizii ale armatei austro-ungare aflate în Transilvania, dar și starea de spirit a populației românești care era nerăbdătoare să vadă odată armata română trecând Carpații.

La amiaza primei zile petrecute la Iași, N. Bălan l-a vizitat și pe marele om

politic Ion I. C. Brătianu, în casa căruia era întrunită întreaga conducere a Partidului Liberal. Profesorul Bălan a spulberat teama politicianilor de peste munți că mișcările comuniste din Ungaria s-ar fi infiltrat și în Transilvania, arătând că în această provincie liniștea publică era asigurată de gărzile naționale românești.

În următoarea zi, profesorul Bălan și căpitanul Precup l-au vizitat pe marele istoric Nicolae Iorga, iar a treia zi, pe regele Ferdinand. La 8/21 noiembrie, Nicolae Bălan a participat la un festival organizat la Teatrul Național din Iași, de către *Liga culturală*, în cinstea lui Mihai Viteazul, la care a luat și cuvântul, trecând în revistă zburcișoara istorie a poporului român din Ardeal, care aștepta cu atâta nerăbdare eliberarea și unirea cu țara.

Rezultatul misiunii ardeleni la Iași nu a întârziat să apară. Deja la 10/23 noiembrie a plecat spre Transilvania un „aeroplan” românesc, care a împrăștiat 6000 de manifeste deasupra satelor românești din Arde-

al. Cel dintâi avion românesc care a survolat Transilvania a aterizat la Blaj, pe Câmpia Libertății. Căpitanul Precup, care l-a însoțit pe pilot în zborul spre Transilvania, a înmănat vicarului și viitorului mitropolit unit Vasile Suciuc o scrisoare confidențială din partea lui N. Bălan pentru Vasile Goldiș de la Arad, în care cerea ca la Adunarea de la Alba Iulia să nu se pună nici o condiție pentru unirea Transilvaniei cu România, căci acest lucru ar îngreuna mersul tratatelor diplomatice pentru recunoașterea Unirii.

În preajma zilei de 10 noiembrie, când N. Bălan se pregătea să se întoarcă în Transilvania, generalul Prezan i-a mărturisit că, de la Giurgiu, unde se afla generalul francez Mathias Berthelot, sosise știrea că aliații se opun ca trupele române să treacă munții în Ardeal.

În aceste condiții, Bălan și-a amânat întoarcerea la Sibiu. A redactat un memoriu către generalul Berthelot și a plecat, însoțit fiind de generalul Prezan, la Giurgiu, urmând ca Prezan să-l prezinte în persoană generalului francez.

După discuția dintre cei doi mari generali aliați, profesorul Bălan a fost prezentat de către Prezan lui Berthelot. Înțelegând că problema fusese soluționată în favoarea armatei române, N. Bălan nu a mai înmănat memoriul redactat la Iași, exprimând doar dorința populației românești din Transilvania ca armata română să intre cât mai repede în Ardeal. La această întrevvedere de la Giurgiu s-a stabilit ca trupele române să pătrundă în Transilvania până la râul Mureș, iar restul teritoriului acordat României prin înțelegerea din august 1916 să fie ocupat de divizii franceze.

După încheierea întrevederii cu generalul Berthelot, Bălan și gen. Prezan s-au reîntors la Iași. Bălan a plecat cu un tren special spre Ardeal prin Predeal, de unde și-a continuat drumul spre Alba Iulia cu o mașină. Din cauza înzăpezirii, nu a reușit să ajungă la Alba Iulia decât în seara zilei de 1 Decembrie 1918, iar a doua zi a prezentat Consiliului Dirigent realizările misiunii sale dincolo de munți.

Pastorație și identitate

Pr. Dr. Iosif Rădulescu

Dorința Domnului nostru Iisus Hristos „ca toți să fie una” (Ioan 17, 21) reprezintă esența lucrării pastorale a Bisericii. Fundamentată pe principiul unității, care are ca model comuniunea din sânul Preasfintei Treimi, pastorația creștin-ortodoxă în diasporă dovedește în mod limpede rolul identitar al Bisericii tocmai prin valorile pe care aceasta le păstrează și le promovează. Visterie a darurilor Sfântului Duh, dar și tezaur al culturii umane înduhovnicite, Biserica ortodoxă reprezintă un permanent izvor de valori identitare. Pastorația noastră în diasporă răspunde, prin mesajul și lucrarea ei, nevoii acute de definire, păstrare și chiar regăsire a identității, devenind, totodată,

pentru membrii comunităților noastre, un suport esențial pentru adaptarea la noile lor condiții de viață.

Aspecte precum individualismul, spiritul concurențial, viața profesională tot mai solicitantă, migrația, pluralismul religios și multiculturalismul în general reprezintă factori importanți, care determină în sufletele păstorilor noștri un efort de lămurire, dar și de păstrare a valorilor specifice identității lor. Tocmai acestei nevoi stringente de identitate îi vine Biserica în întâmpinare prin mijloacele ei pastorale.

Participarea la viața liturgică a Bisericii ca expresie a unei relații vii cu Dumnezeu, dar și ca hrănire spirituală, reprezintă în comunitățile din diaspora forma principală de celebrare a identității de credință. Sfânta Liturghie este adesea (re)descoperită de păstorii noștri ca izvor de echilibrare launtrică, prin valorile pe care le concentrează în esența ei. Duminica

este, pentru cei care frecventează Biserica, o adevărată zi de odihnă sufletească, în mijlocul unei comunități în care se întâlnesc cu cei care împărtășesc aceeași credință, limbă și cultură.

Sfânta Liturghie nu are însă voie să rămână doar mijlocitoare a întâlnirii unei comunități de invidizi dornici să audă sau să comunice în limba maternă într-un context cultural familiar, ci punctul de pornire și de alimentare continuă a comuniunii personale a omului cu Hristos și cu celelalte persoane care constituie comunitatea. În acest sens, este nevoie de încurajarea eforturilor credincioșilor de a rămâne în duhul acestei comuniuni și peste săptămână, prin rugăciunea personală. O comunitate ai cărei membri se roagă doar duminica, la Sfânta Liturghie, este o comunitate fragilă, care nu și-a asumat valorile de credință. Practica rugăciunii liturgice trebuie să fie conjugată cu practica rugăciunii personale, pe care preotul are datoria să o motiveze permanent. Fără im-

pulsionarea practicii rugăciunii și a postului, a angajării personale în lucrarea propriei mântuiri, pastorația noastră rămâne o activitate seacă, fără rodul unității launtrice, întrucât lucrarea rugăciunii personale și a postului determină procesul de iluminare și de deschidere interioară către Dumnezeu și către aproapele.

Această deschidere este mijlocită și susținută de toate Sfintele Taine. Sfânta Taină a Maslului este izvor de vindecare sufletească și trupească, de care se împărtășesc laolaltă credincioșii prin rugăciunea comună, prin care devin și mai conștienți de nevoia unui echilibru interior, imposibil de realizat fără definirea și asumarea identității creștine, în primul rând. Sfânta Taină a Pocăinței îl împacă pe om cu Dumnezeu și cu sine, oferindu-i consilierea duhovnicească extrem de importantă pentru integrarea lui psiho-socială și identitară în noul său mediu de viață. Sfânta Taină a Euharistiei, taina comuniunii, face posibilă unirea cu

Hristos, dar și unirea cu ceilalți, ca unii „*ce se împărtășesc dintr-o pâine și dintr-un potir*” (rugăciune din Liturghia Sf. Vasile cel Mare).

Comunitate euharistică, Biserica are ca lucrare esențială *integrarea membrilor ei în comuniunea euharistică* prin participare la Taina Sfintei Euharistii și, prin aceasta, la întreaga viață a Bisericii, definită ca Trup al lui Hristos. O implicare conștientă și activă a credincioșilor în viața Bisericii este condiționată de împlinirea mandatului divin încredințat Sfinților Apostoli de către Mântuitorul prin cuvintele „*Mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh*” (Matei 28, 28). Astfel lucrarea învățătoarească a Bisericii constituie premiza nașterii și întăririi comunității euharistice.

Practica ne arată că în diaspora lucrarea catehetică este o necesitate absolută. Membrii comunităților noastre manifestă o nevoie deosebită de înțelegere a conținuturilor de credință în noul context socio-cultural în care activează. În plus, comunitățile ortodoxe române din diaspora au un număr considerabil de membri care abia acum vin în contact cu viața Bisericii. Această categorie are nevoie de un suport catehetic și mai accentuat, care să faciliteze o înțelegere temeinică a conținuturilor de credință, întrucât o relație autentică cu Hristos și cu Biserica

Lui depinde de o înțelegere profundă a Evangheliei.

Împlinită cu sârguință, misiunea catehetică are roade de care poate beneficia întreaga comunitate. Conștienți de importanța Cuvântului lui Dumnezeu, de valoarea Sfintelor Taine și de întreaga semnificație a ritualului liturgic, credincioșii se pot angaja cu mult mai multă responsabilitate în unirea duhovnicească cu Hristos și unii cu alții. Omul va înțelege astfel că unitatea cu ceilalți este precedată, în mod necesar, de armonizarea puterilor sufletești în el însuși prin cunoașterea de sine și prin comuniunea personală cu Dumnezeu.

Misiunea Bisericii are astfel un rol unificator, exercitat prin promovarea valorilor care dau substanță identității creștine. Ea se adresează, așadar, mai întâi persoanei umane în unicitatea sa, susținând-o în procesul de definire, înțelegere și asumare a identității și a vocației sale creștine, care, o dată lămurite și împlinite, dau echilibru lăuntric. Acest echilibru al puterilor sufletești este posibil prin mobilizarea lor către un singur scop: comuniunea cu Hristos, adică legătura strânsă cu Dumnezeu, imposibil de realizat fără cunoaștere. „*Aceasta este viața veșnică, să te cunoască pe Tine, adevăratul Dumnezeu, și pe Iisus Hristos, pe Care Tu L-ai trimis*”, mărturisește Hristos însuși (Ioan 17, 3). Așadar, cunoașterea este esențială în dezvoltarea unei relații adânci cu Dumnezeu, dar și pentru adâncirea relațiilor interumane. Cateheza impulsionează și susține acest proces de cunoaștere, care nu se rezumă doar la dezbaterile și înțelegerea teoretică a conținuturilor de credință, ci implică trăirea practică a credinței prin lucrarea poruncilor, prin participare la viața liturgică, prin asceza creștină în general, forme atât de manifestare, cât și ca mijloace de întărire a credinței.

Este de neconceput o pastorație a identității fără cateheză, întrucât valorile care definesc identitatea au nevoie să fie cunoscute și înțelese, pentru ca, mai apoi, să fie în mod responsabil asumate. Cateheza este, așadar, o condiție *sine qua non* a unei comunități euharistice vii. Conștientizarea importanței valorilor creștine, a roadelor lor în viața de zi cu zi, a mesajului evanghelic care oferă răspuns la căutările cele mai adânci ale sufletului omenesc reprezintă un aport esențial la ceea ce putem numi o pastorație a identității.

Orientată spre o învățătură antropologică amplă, pastorația ortodoxă urmărește în lucrarea ei susținerea omului în devenirea sa duhovnicească, considerând condițiile socio-culturale ale adresanților ei. Îndrumarea pastorală presupune, așadar, o împreună-căutare a membrilor comunității, a răspunsurilor credinței creștine la probleme individuale sau comunitare actuale. Una din nevoile importante ale comunității ortodoxe române în diaspora este nevoia de regăsire și îmbogățire a identității culturale. Biserica are chemarea de a nu se limita la o activitate exclusiv liturgică, ci să își exercite în continuare rolul de păstrătoare a tezaurului cultural, fără a devia de la accentul lucrării sale mistice. Biserica oferă astfel spațiul de păstrare și aprofundare a limbii române, prin activitatea liturgică și catehetică, prin întâlnirile pe care le mijlocește, cât și prin programele cultu-

rale ale școlii duminicale. Prin încurajarea și derularea activităților culturale asumate și coordonate de membrii ei, Biserica noastră reactualizează memoria unui lung șir de realizări culturale care au îmbogățit și îmbogățesc spiritul românesc.

Formată în „pridvorul Bisericii”, după cum afirma Nicolae Iorga, cultura reprezintă o manifestare valoroasă a spiritului uman, pe care creștinismul a marcat-o în mod pregnant. Activitățile culturale în diaspora constituie astfel un aport capital la păstrarea, promovarea și mai ales la dezvoltarea identității culturale a păstoriților noștri. Datoria noastră nu este însă doar aceea de a conserva și transmite mai departe valorile deja consacrate ale culturii române, ci și aceea de a încuraja îmbogățirea ei prin creații noi, care să reflecte experiența culturală a diasporei românești, întrucât o cultură trăiește nu doar din trecut, ci și din prezentul care îi creează viitorul.

Bazată pe o teologie a luminii chipului dumnezeiesc sădit în om, pastorația ortodoxă în diaspora constă în efortul de readucere a omului răspândit atât ca localizare, cât și ca stare sufletească, în sânul Bisericii, pentru ca, aici, prin înțelegerea și practicarea valorilor de credință, să își poată (re)descoperi și defini mai profund identitatea strâns legată de chemarea sa eshatologică, să și-o asume, să și-o afirme și să o îmbogățească, beneficiind de contextul multicultural specific societății vestice.

Pastoral und Identität

Pfr. Dr. Iosif Rădulescu

Der Wunsch unseres Herrn Jesus Christus, dass „alle eins seien“ (Johannes 17, 21) ist der Kern der Seelsorge. Auf dem Einheitsprinzip nach dem Vorbild der inneren Gemeinschaft der Heiligen Dreifaltigkeit basierend spielt die christlich-orthodoxe Pastoral eine deutliche identitätsstiftende Rolle durch die Werte, die sie bewahrt und fördert. Schatzkammer der Gaben des Heiligen Geistes aber auch der vergeistigten menschlichen Kultur, stellt die Orthodoxe Kirche eine lebendige Quelle der identitätsstiftenden Werte dar. Unsere orthodoxe Pastoral in der Diaspora erfüllt durch ihre Botschaft und durch ihre Tätigkeit das akute Bedürfnis nach Wiederentdeckung und Bewahrung der eigenen Identität, indem sie gleichzeitig

eine wesentliche Unterstützung für die Anpassung der Gemeindemitglieder an die neuen Lebensumstände leistet.

Soziale Aspekte wie Individualismus, Konkurrenzdruck, das immer herausfordernde Berufsleben, Migration, der religiöse Pluralismus und der Multikulturalismus allgemein sind wichtige Faktoren, die die Klärung und die Bewahrung der identitätsspezifischen Werte ansprechen. Gerade diesem dringenden Bedürfnis nach Identität kommt unsere Kirche durch ihre pastoralen Mitteln entgegen.

Die Teilnahme an dem liturgischen Leben der Kirche als Ausdruck einer lebendigen Beziehung zu Gott aber auch als geistliche Ernährung ist in den Diasporagemeinden die Hauptform der Zelebrierung der Glaubensidentität. Die Heilige Liturgie wird oft (wieder)entdeckt von unseren Gläubigern als Quelle des inneren Gleichgewichtes durch die in ihrem Wesen enthaltenen Werte. Der Sonntag ist für die Kirchenbesucher ein wirklicher

Ruhetag in der Mitte einer Gemeinde, wo sie Menschen treffen, die den gleichen Glauben, die gleiche Sprache und die gleiche Kultur teilen.

Die Heilige Liturgie darf sich aber nicht darauf beschränken, das Treffen einer Gemeinschaft von Individuen zu vermitteln, die sich gerne in einem familiären kulturellen Hintergrund in ihrer Muttersprache austauschen möchten. Sie soll sowohl der Ausgangspunkt als auch der Anhaltspunkt für eine ständige persönliche Verbundenheit des Menschen mit Christus und mit den anderen Gemeindemitgliedern sein. Dafür brauchen die Gläubiger motiviert zu werden, so dass sie auch unter der Woche durch ihr persönliches Gebet in diesem Geist der Verbundenheit bleiben. Eine Glaubensgemeinschaft, deren Mitglieder nur sonntags während Heiligen Liturgie beten ist eine schwache Gemeinschaft, die ihre Werte nicht ganz angenommen hat. Das liturgische Gebet muss an dem persönlichen Gebet angeknüpft werden. Es ist die Aufgabe des Priesters das persönliche Gebet anzuregen. Ohne eine ständige Anregung des Gebetes, des Fastens und des persönlichen Engagements in dem eigenen Heilswerk bleibt unsere Pastoral eine leere Tätigkeit ohne die Frucht der inneren Einheit, denn das persönliche Gebet und das Fasten bringen die geistliche Erleuchtung und die Offenheit Gott und dem Nächsten gegenüber hervor.

Diese Offenheit wird von allen Heiligen Mysterien ermöglicht und gefördert. Das Sakrament der Salbung ist eine leibliche und geistliche Gesundheitsquelle. Die Gläubiger nehmen durch das gemeinsame Gebet daran teil, durch das sie des Bedürfnisses nach einem inneren Gleichgewicht noch bewusster werden. Dieses Gleichgewicht ist unmöglich, ohne die christliche Identität zu definieren und sie anzunehmen. Das Bußsakrament versöhnt den

Menschen mit Gott und mit sich selbst und bietet ihm eine geistliche Beratung an, die für seine psycho-soziale und identitäre Integration in seine neue Lebenswelt sehr wichtig ist. Die Eucharistie, das Sakrament der Kommunion, macht ihm den Weg frei zur Vereinigung mit Christus aber auch mit den Mitbrüdern, mit denen er „an einem Brot und an einem Kelch“ teilhat. (Gebet aus der Liturgie des Heiligen Basilios des Großen).

Als eucharistische Gemeinde ist die Einbeziehung ihrer Mitglieder in der eucharistischen Gemeinschaft durch die Teilnahme an dem Kommunionssakrament und dadurch an dem ganzen kirchlichen Leben die Kernaufgabe der Kirche. Eine bewusste und engagierte Teilnahme der Gläubiger an dem Leben der Kirche ist von der Erfüllung des göttlichen Auftrages abhängig, der unser Heiland Seinen Jüngern gegeben hat, indem Er sagte: „Darum gehet hin und lehret alle Völker und taufet sie im Namen des Vaters und des Sohnes und des heiligen Geistes.“ (Mathäus 28,28). Daher ist die katechetische Mission der Kirche die Voraussetzung der Geburt und der Verstärkung der eucharistischen Gemeinschaft.

Die pastorale Praxis hat uns gezeigt, dass die katechetische Tätigkeit in der Diaspora eine absolute Notwendigkeit ist. Die Mitglieder unserer Gemeinden benötigen eine Auslegung der Glaubensinhalte in ihrem neuen soziokulturellen Lebenskontext. Zusätzlich haben die rumänisch-orthodoxen Gemeinden in der Diaspora eine erhebliche Anzahl von Mitgliedern, die erst jetzt und hier in Kontakt mit der Kirche kommen. Diese Gruppe braucht noch mehr katechetische Unterstützung, weil eine authentische Beziehung zu Christus und zu Seiner Kirche eines tiefen Verständnisses Seines Evangeliums bedarf.

Die mit Fleiß erfüllte katechetische

Mission hat Früchte, die die ganze Gemeinde genießen kann. Indem die Gläubiger von der Bedeutung des Wortes Gottes, der Sakramente und von der ganzen Bedeutung des liturgischen Rituals bewusst sind, können sie sich mit noch mehr Verantwortung in der geistlichen Vereinigung mit Christus und mit einander engagieren. Der Mensch wird auf diese Weise verstehen, dass die Harmonisierung der inneren seelischen Kräfte durch Selbsterkenntnis und durch die persönliche Verbundenheit mit Gott.

Die Mission der Kirche ist also eine vereinigende Rolle, die durch die Förderung der wesentlichen Werte der christlichen Identität. Sie richtet sich also erstens an die menschliche Person in ihrer Einzigartigkeit, indem sie in diesem Prozess der Klärung, der Verständigung und der Annahme ihrer christlichen Identität und Berufung, die zum inneren Gleichgewicht beitragen. Dieses Gleichgewicht der seelischen Kräfte ist durch die Mobilisierung dieser Kräfte zum Erreichen eines einzigen Zieles möglich, nämlich die Kommunion mit Christus, das heißt die enge Verbindung mit Gott, unerreichbar ohne Gottes Erkenntnis. „Dies aber ist das ewige Leben, daß sie dich erkennen, den allein wahrhaften Gott, und den du gesandt hast, Jesus Christus“ (Johannes 17,3), sagt Christus Selbst. Also ist Erkenntnis in der Entwicklung einer tiefen Beziehung

zu Gott aber auch zu den Mitmenschen unabdingbar. Die Katechese stoßt diesen Erkenntnisprozess an und fördert ihn, der sich nicht auf eine theoretische Diskussion über die Glaubensinhalte beschränkt, sondern bedarf eines praktischen Erlebens des Glaubens durch die Beachtung der Gebote, die Teilnahme am liturgischen Lebens, die christliche Askese allgemein, als Erscheinungsformen aber auch als Verstärkungsmittel des Glaubens.

Eine Pastoral zur Förderung der Identität ohne Katechese ist daher unvorstellbar. Man muss die identitätsstiftenden Werte kennen und verstehen und dann sie annehmen und im Alltag integrieren. Die Katechese ist daher eine Voraussetzung *sine qua non* einer lebendigen eucharistischen Gemeinde. Die Wahrnehmung der Bedeutung von christlichen Werten, von ihren Folgen auf den Alltag, von der evangelischen Botschaft, die eine Antwort auf die tiefste Suche der menschlichen Seele gibt, ist ein wichtiger Beitrag zu einer Pastoral der Identität.

Orientiert an einer umfangreichen anthropologischen Lehre folgt die orthodoxe Pastoral in ihrer Mission die Unterstützung des Menschen in ihrer geistlichen Bildung, indem sie die soziokulturellen Umstände ihrer Zielgruppe beachtet. Die pastorale Beratung setzt also eine gemeinsame Suche der Gemeindemitglieder nach christlichen Lösungen zu den aktuellen individuellen und gemeinschaftlichen Problemen voraus. Eine der wichtigsten Bedürfnisse der rumänisch-orthodoxen Gemeinden in der Diaspora ist nach Wiederfindung und Bereicherung der kulturellen Identität. Die Kirche soll über ihre liturgische Rolle hinaus agieren und ihren Beitrag zu der Bewahrung der kulturellen Schätze weiter zu leisten, ohne dadurch von dem Schwerpunkt ihrer geistlichen Aufgabe abzuweichen. Die Kirche bietet also den Raum zur

Bewahrung und Vertiefung der rumänischen Sprache durch ihre liturgische und katechetische Tätigkeit, durch die Treffen ihrer Mitglieder und durch die kulturellen Programme der Sonntagsschule. Durch die Ermutigung und Entfaltung der kulturellen Tätigkeiten übernommen und koordiniert durch ihre Mitglieder reaktualisiert die Kirche das Gedächtnis vieler kulturellen Errungenschaften die den rumänischen Geist bereichern haben.

Entstanden „in dem Vorraum der Kirche“, wie Nicolae Iorga sagte, ist die Kultur eine wertvolle Schöpfung des menschlichen Geistes, die vom Christentum stark geprägt wurde. Die kulturellen Tätigkeiten in der Diaspora sind ein schwerwiegender Beitrag zur Bewahrung, Förderung und ganz besonders zur Entfaltung der kulturellen Identität unserer Gläubiger. Eine Kultur lebt nicht nur aus ihrer Vergangenheit, sondern auch aus der Gegenwart

die ihre Zukunft bildet. Unsere Aufgabe ist daher nicht nur die Bewahrung und Weitergabe der schon bekannten Werte der rumänischen Kultur, sondern auch ihre weitere Förderung und Bereicherung durch neue Schöpfungen, die die kulturelle Erfahrung der rumänischen Diaspora schildern sollen.

Auf einer Theologie des Lichtes des göttlichen Anlitzes beruhend, der im Menschen tief verankert ist, besteht unsere orthodoxe Pastoral in der Bemühung, den örtlich aber auch seelisch zerstreuten Menschen wieder in die Kirche zu bringen, damit er durch das Verständnis und Ausübung der Glaubenswerte seine mit der eschatologischen Berufung eng verbundene eigene Identität (wieder) entdecken, deutlicher definieren und bereichern kann, indem er von dem spezifischen multikulturellen Kontext der westlichen Gesellschaft profitiert.

Preafericitul Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Misiune binecuvântată pentru unitatea de credință și de neam¹

Am aflat cu mare bucurie de inițiativa pe care ați avut-o de a organiza la Oslo, în Regatul Norvegiei, lucrările Simpozionului cu tema: „**Centenarul Marii Uniri și locul românilor în Europa**”, cu prilejul *Anului omagial al Unității de credință și de neam și al celui comemorativ al făuritorilor Marii Uniri din 1918, precum și al împlinirii a 10 ani de la înființarea Episcopiei Ortodoxe Române a Europei de Nord.*

Acest deceniu de existență a Episcopiei Ortodoxe Române din Scandinavia, în centenarul unității de credință și de neam, se încadrează firesc în lucrarea Bisericii noastre de a aduna pe toți românii, ca fii ai ei, la altarul euharistic, pentru ca unitatea de credință, de limbă și de neam să se exprime prin împărtășirea din același potir. Suntem bucuroși să vedem că, de la începuturile ei, prin instalarea Preasfințitului Părinte Macarie ca întâiul Episcop Ortodox Român pe aceste plaiuri, nou-înființata episcopie a rodit și a păstrat vie identitatea de credință și de neam.

Plecarea românilor din România și stabilirea lor în Scandinavia exprimă, dramatic, căutarea unui trai mai bun, pe care nu l-au

realizat acasă. Pe de altă parte, această plecare a românilor printre străini a necesitat înființarea de noi parohii românești în diaspora, pentru păstrarea identității lor spirituale. Știm că în toate eparhiile din străinătate găsim români din întreaga Românie: din Muntenia, din Moldova și din Transilvania. De aceea, apreciem că slujirea pastorală a ierarhilor și a clericilor ortodocși români din diaspora contribuie la cultivarea comuniunii românești, mai ales în acest an binecuvântat al Centenarului Marii Uniri din 1918.

Felicităm pe organizatorii acestui simpozion dedicat Centenarului, încredințați fiind că roadele lui se vor regăsi sufletește în fiecare dintre românii plecați departe de casă, dar care poartă România în sufletul lor.

Binecuvântăm, deopotrivă, lucrarea plină de jertfelnicie, dar și de bucurie, a Preasfințitului Părinte Macarie, a clerului și a credincioșilor din Episcopia Ortodoxă Română a Europei de Nord, îndemnându-i să cultive permanent comuniunea întreolaltă, precum și unitatea de credință și de neam cu Biserica Mamă din România.

1 Mesajul Preafericitului Părinte DANIEL, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, la lucrările Simpozionului cu tema: „Centenarul Marii Uniri și locul românilor în Europa”, organizat de Episcopia Ortodoxă Română a Europei de Nord, Oslo, Norvegia, marți, 01 mai 2018.

Cu aleasă prețuire și părintești binecuvântări,

*† Daniel
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române*

Daniel, Patriarch der rumänisch- orthodoxen Kirche

Segensreiche Mission für die Einheit des Glaubens und die ethnische Zusammengehörigkeit¹

Mit großer Freude habe ich Ihre Initiative zur Kenntnis genommen, in Oslo, im Königreich Norwegen, das Symposium „**Die Jahrhundertfeier der Großen Verei-**

1 Botschaft Seiner Seligkeit Vater DANIEL, Patriarch der Rumänisch-Orthodoxen Kirche, an die Teilnehmer des Symposiums mit dem Thema „Die Jahrhundertfeier der Großen Vereinigung und der Platz der Rumänen in Europa“. Dieses wurde von der Rumänisch-Orthodoxen Diözese Nordeuropas organisiert und fand Dienstag, den 1. Mai 2018 in Oslo, Norwegen, statt.

nigung² und der Platz der Rumänen in Europa“ zu organisieren. Zwei Ereignisse dieses Jahres bieten dafür Gelegenheit: *Das Ehrenjahr der Einheit im Glauben und der ethnischen Zusammengehörigkeit sowie das Jubiläumsjahr der Gestalter der Großen Vereinigung im Jahre 1918, als auch der Gründung des rumänisch-orthodoxen Bistums Nordeuropas, vor 10 Jahren.*

Anlässlich der Jahrhundertfeier der Einheit im Glauben und der ethnischen Zusammengehörigkeit stellen wir fest, dass dieses zehnjährige Bestehen der rumänisch-orthodoxen Diözese Skandinaviens sich ganz natürlich in den Auftrag unserer Kirche einordnet: Alle Rumänen, die als ihre Söhne und Töchter zu ihr gehören, sollen die Heilige Kommunion aus demselben Kelch empfangen, als Ausdruck der Einheit im Glauben und der ethnischen

2 In der rumänischen Geschichte bedeutet die „Große Vereinigung“ die Verwirklichung der Einheit des Königreichs Rumänien (Große Walachei und Moldau) mit Siebenbürgen, dem Banat, Bessarabien und der Bukowina, nach dem ersten Weltkrieg.

Zusammengehörigkeit. Es erfüllt uns mit Freude, dass seit ihren Anfängen – dank der Einsetzung Seiner Exzellenz Bischof Macarie als erster rumänisch-orthodoxer Bischof in diesen Ländern – die neu gegründete Diözese Früchte trägt und der Bezug zur eigenen Identität und zum Glauben lebendig bewährt.

Die Auswanderung der Rumänen und deren Ansiedlung in Skandinavien bringt auf dramatische Art und Weise deren Suche nach einem besseren Leben, das sie zu Hause nicht verwirklichen konnten, zum Ausdruck. Andererseits war es nach dem Aufbruch der Rumänen in die Fremde notwendig, neue rumänische Pfarreien in der Diaspora zu gründen, um ihnen zu ermöglichen, ihre geistige Identität zu bewahren. Es ist uns bekannt, dass in allen ausländischen Diözesen Rumänen

aus ganz Rumänien angetroffen werden: aus Muntenien, aus der Moldau und aus Transsylvanien. Deshalb schätzen wir es sehr, dass der pastorale Dienst der Hierarchen und Kleriker in der Diaspora, vor allem in diesem gesegneten Jahr der Jahrhundertfeier der Großen Vereinigung von 1918, die Gemeinschaft aller Rumänen fördert.

Wir beglückwünschen die Veranstalter dieses Symposiums, das dieser Jahrhundertfeier gewidmet ist und die Seele eines jeden Rumänen berühren wird, der zwar weit weg von zu Hause lebt, Rumänien aber in seinem Herzen trägt.

Gleichfalls segnen wir die aufopferungsvolle aber auch freudensreiche Tätigkeit Seiner Exzellenz Vater Macarie, der Kleriker und der Laien des rumänisch-orthodoxen Bistums Nordeuropas und ermutigen alle Gläubigen, die Gemeinschaft zu pflegen und die Einheit im Glauben und die ethnische Zusammengehörigkeit mit der rumänisch-orthodoxen Mutterkirche aus Rumänien zu bewahren.

Mit erlesener Wertschätzung und väterlichem Segen,

† Daniel

Patriarch der rumänisch-orthodoxen Kirche

Episcopia Ortodoxă Română a Europei de Nord a celebrat Centenarul Marii Uniri la un deceniu de slujire euharistică pentru românii din țările scandinave

Moment dublu aniversar la Oslo, Norvegia, unde Episcopia Ortodoxă Română a Europei de Nord a marcat Centenarul Unirii prin organizarea unui amplu și substanțial simpozion, marcând, totodată, 10 ani de slujire euharistică în Peninsula Scandinavă.

Astfel, marți, 1 mai 2018, evenimentele au debutat cu săvârșirea Sfintei Liturghii de către Preasfințitul Părinte Episcop Macarie Drăgoi, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi. Răspunsurile la strană au fost date de Grupul „Credo” format din tinerii români de la Stockholm și Oslo, condus de psaltul Florin Lache. A urmat Adunarea Eparhială a Episcopiei Ortodoxe Române a Europei de Nord. Cu acest prilej, s-a dat citire mesajului transmis de Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, iar Preasfințitul Părinte Episcop Macarie a rostit un cuvânt duhovnicesc pe tema Centenarului Marii Uniri.

Simpozionul cu tema: **„Centenarul Marii Uniri. Locul românilor în Europa”** a beneficiat de prezența unor cercetători prestigioși atât din țară, cât și din străinătate: acad. Ioan-Aurel Pop, președintele Academiei Române și rectorul Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj; Adrian-Gabriel Davidoiu, ambasadorul României în Regatul Norvegiei; istoricul danez Dr. Jon A.P. Gissel și alți preoți profesori de istorie bisericească din

România, de la Iași, București și Alba Iulia.

Lucrările au avut o înaltă ținută academică, punctând numeroase momente istorice esențiale ale evenimentului Marii Uniri din 1918, dar și receptarea acestuia în Scandinavia. Atmosfera generală a fost pozitivă și angajată, distincții oaspeți remarcând interesul stărnit de Simpozion în cadrul românilor și studenților participanți la manifestare. De asemenea, s-a remarcat necesitatea unor astfel de comemorări în rândul românilor din diasporă, cu atât mai mult expuși riscurilor de deznaționalizare și deculturalizare. În acest context, prezența și lucrarea Episcopiei Ortodoxe Române a Europei de Nord este providențială, fiind principalul vector de menținere vie a identității și conștiinței naționale, după cum au remarcat și participanții la manifestările din capitala Norvegiei.

Miercuri seară, 2 mai 2018, în sala de conferințe de la sediul ICR Stockholm, Suedia, acad. Ioan-Aurel Pop a susținut în limba engleză pentru publicul scandinav, conferința cu tema: **„The Making of Romania (1859-1918)” (Cum s-a înfăptuit România între 1859-1918)**.

Prelegerea istoricului clujean a dezbătut etapele esențiale ale procesului unirii românilor într-un stat național în anul 1918. Unitatea politică națională a fost, după 1848, obiectivul fundamental al românilor, care formau încă din secolele XVII-XVIII o națiune modernă, dorința masivă de unire a acestora fiind conjugată cu acțiunile pe plan internațional de obținere a sprijinului marilor puteri.

Evenimentul s-a înscris în demersurile Episcopiei Ortodoxe Române a Europei de Nord, ale ICR Stockholm și ale Ambasadei României în Regatul Suediei de marcare a Centenarului Marii Uniri.

www.episcopiascandinavia.se

Die Rumänische Orthodoxe Diözese von Nordeuropa feierte das 100-jährige Jubiläum der großen Vereinigung im 10. Jahr des eucharistischen Dienstes (des Bischofs) für die Rumänen in den Skandinavischen Ländern

In Oslo, Norwegen, wurde doppelt gefeiert: die rumänisch Orthodoxe Diözese für Nordeuropa feierte das 100-jährige Jubiläum der großen Vereinigung durch eine breite Veranstaltung und einem inhaltlich reichem Symposium, gleichzeitig die 10 Jahre Dienste eines rumänischen Bischofs in der Skandinavischen Halbinsel markierend.

Am Dienstag, dem 1. Mai 2018 haben die Feierlichkeiten mit dem Gottesdienst angefangen, wo der Bischof Macarie Dragoi, zusammen mit mehreren Priestern und Diakonen die Heilige Liturgie feierten. Die Antwort wurde von der Gruppe „Credo“, einer Gruppe, die aus jungen Rumänen in Stockholm und Oslo besteht, geleitet vom Psalter Florin Lache, gegeben. Danach folgte die bistümliche Versammlung der Rumänischen Diözese für Nordeuropa. Bei dieser Gelegenheit wurde die Botschaft des Patriarchen Daniel gelesen, und der Bischof Macarie hielt eine seelsorgerische Rede zum Thema des großen Vereinigungsjubiläums.

Das Symposium mit dem Thema „**Das 100-jährige Jubiläum der großen Vereinigung, Der Platz der Rumänen in Europa**“ wurde von der Anwesenheit bekannter Wissenschaftler vom Inland

und Ausland angereichert: Prof. Ioan-Aurel Pop, Vorsitzender der Rumänischen Akademie und Rektor der „Babeş-Bolyai“ Universität aus Klausenburg; Adrian-Gabriel Davidoiu, Rumänischer Botschafter im Norwegischen Königreich; der Dänische Historiker Dr. Jon A. P. Gissel, sowie andere Priester, die auch Professoren für kirchliche Geschichte in Iași, Bukarest und Alba-Iulia sind.

Die Vorträge waren sehr gut vorbereitet, akademisch betrachtet, und erwähnten wichtige Momente in der Geschichte der Großen Vereinigung von 1918 und deren Aufnahme in den skandinavischen Ländern. Im Allgemeinen war das Klima positiv und spannend, und die Gäste konnten das Interesse der an dem Symposium teilnehmenden Rumänen und Studierenden bemerken. Ebenfalls bemerkt wurde die Notwendigkeit, dass solche Gedenkfeiern unter den Rumänen in den ausländischen Diözesen stattfinden, denn für diese Rumänen besteht ein größeres Risiko entstaatlicht zu werden und die Kultur zu verlieren. So wie die Teilnehmer beim Symposium in Oslo bemerkt haben, spielt in diesem Zusammenhang die Anwesenheit und das Werk der Rumänisch Orthodoxen Diözese in Nordeuropa eine glückliche Rolle, denn sie ist die Hauptsäule für die Erhaltung der nationalen Identität und Bewusstsein zu behalten.

Am Mittwoch Abend, dem 2. Mai 2018, hielt Prof. Dr. Ioan-Aurel Pop eine Konferenz mit dem Thema „**The Making of Romania (1859-1918)**“ (**Wie Rumänien sich zwischen 1859-1918 bildete**). Die Konferenz war in Englischer Sprache für das Publikum aus den skandinavischen Ländern und fand im Rumänischen Kulturinstitut statt.

Prof. Dr. Ioan-Aurel Pop, Historiker aus Klausenburg erklärte die wesentlichen Schritte beim Verlauf der in 1918 Vereinigung der Rumäner in einem Nationalstaat. Die politische Einheit war das Hauptziel der Rumäner nach 1848, denn bereits seit den 17. und 18. Jahrhundert

bildeten sie eine moderne Nation, und äußerten den Wunsch nach einer Vereinigung, was sie auch auf internationaler Ebene mit Unterstützung der großen Mächte zu bekommen versucht haben.

Das Ereignis gehörte zu den Aktivitäten, die die Rumänische Orthodoxe Diözese von Nordeuropa, das Rumänische Kulturelle Institut aus Stockholm und die Rumänische Botschaft im Schwedischen Königreich zum 100-jährigen Jubiläum der großen Vereinigung organisierten.

Übersetzung aus dem Rumänischen:
Mihaela-Elena Circa

Solidaritate cu greu încercata mamă Camelia-Mihaela Smicală din Finlanda

Greaua încercare prin care trece până astăzi familia Cameliei-Mihaela Smicală, mama româncă, rezidentă în Finlanda, ai cărei copii, Johan-Mihail și Maria-Alexandra, se află în custodia Protecției Copilului, ne-a atins inimile încă de la primele semnalări publice ale acestui caz. Confruntându-ne în propria Episcopie cu alte cazuri dramatice de părinți despărțiți de copiii lor, unele finalizate pozitiv, ne-am implicat cu dragoste și durere, spre alinarea suferințelor acestei familii. Redăm mai jos mărturiile acestor implicări cu cuvântul și fapta spre ajutorarea familiei Smicală. Să ne rugăm și să ne implicăm, fiecare după cum poate, în continuare, spre ajutorarea acestor oameni și a tuturor românilor aflați în grele încercări departe de țara lor!

Redacția revistei „Candela Nordului”

Apel la rugăciune pentru Camelia-Mihaela Smicală, mama româncă din Finlanda care riscă o condamnare (20 MARTIE 2017)

După îndepărtarea de cei doi copii ai săi, medicul Camelia-Mihaela Smicală din Finlanda se confruntă cu încă o încercare. Româncă a fost dată în judecată de către statul finlandez pentru „defăimarea” autorităților, respectiv, a executorilor judecătorești care au intervenit în forță, în urmă cu doi ani, pentru a-i prelua copiii. Joi, 23 martie 2017, va avea loc prima înfățișare în cadrul acestui proces.

Procuratura îi cere despăgubiri materiale, pe care Camelia-Mihaela Smicală nu-și permite să le achite. De altfel, Camelia Smicală se află în imposibilitatea de a-și plăti propriul avocat în cadrul procesului, onorariul acestuia fiind achitat în urma ajutorului frățesc al românilor din cadrul Episcopiei Ortodoxe Române a Europei de Nord, care au răspuns apelului Preasfințitului Părinte Episcop Macarie Drăgoi.

Chemăm la rugăciune pentru Camelia-Mihaela Smicală și pentru copiii săi, Johan-Mihail și Maria-Alexandra, având nădejdea că, acolo unde ajutorul omnesc este insuficient, intervine puterea lui Dumnezeu. Să punem, așadar, cu mic, cu mare, un bob de rugăciune, o lumânare, o metanie, fiecare după putință, pentru ajutorul și izbăvirea Cameliei și copiilor săi. Să avem nădejde că, așa cum Dumnezeu a lucrat în cazurile familiilor Nan și Bodnariu, așa poate lucra și aici, de-L vom ruga stăruitor: „Tu privești la necazuri și la durere, ca să le iei în mâi-

nile Tale; căci în Tine se încrede săracul, iar orfanului Tu i-ai fost ajutor“ (Psalmul 9, 34).

BIROUL DE PRESĂ AL EPISCOPIEI ORTODOXE ROMÂNE A EUROPEI DE NORD

Nou îndemn la rugăciune stăruitoare pentru Camelia-Mihaela Smicală și copiii săi (6 APRILIE 2017)

Va avea loc a doua parte a procesului intentat de statul finlandez mamei românce. Chemăm tot sufletul creștinesc să înalțe o rugăciune, un suspin al inimii, un gând bun pentru Camelia-Mihaela Smicală, mama româncă din Finlanda, și pentru copiii săi, Johan-Mihail și Maria-Alexandra.

Mâine, 7 aprilie a.c., va avea loc a doua parte a procesului pe care statul finlandez l-a intentat mamei românce. Camelia-Mihaela Smicală este acuzată de opunere față de executorii judecătorești care au intervenit în forță, în urmă cu doi ani, pentru a-i prelua copiii. Pe 23 martie a avut loc o primă parte a acestui proces.

Camelia Smicală se află în imposibilitatea de a-și plăti propriul avocat în cadrul procesului, onorariul acestuia fiind achitat în urma ajutorului frățesc al românilor din cadrul Episcopiei Ortodoxe Române a Europei de Nord, care au răspuns apelului Preasfințitului Părinte Episcop Macarie Drăgoi.

Să ne rugăm, așadar, în continuare împreună, cu nădejde, pentru ajutorul și izbăvirea Cameliei și copiilor săi.

Solidaritate cu greu încercata mamă Camelia-Mihaela Smicală din Finlanda (6 MAI 2017)

După cum am aflat cu adâncă tristețe,

tragedia prin care trece doamna Camelia-Mihaela Smicală se adâncește prin sentința recentă a justiției finlandeze, prin care a fost condamnată la șase luni de închisoare. Iată, așadar, cum se adaugă încercare la încercare: ca și cum nu era de ajuns pierderea copiilor, sora noastră din Finlanda se confruntă cu o pedeapsă care va însemna, totodată, și excluderea sa socială.

Consider că datori suntem cu toții, oameni simpli și autorități, să ne solidarizăm cu Camelia-Mihaela Smicală, să îi arătăm că nu este singură în durerile sale și că nu trebuie abandonată cauza sa. Chem, așadar, la rugăciune stăruitoare pentru luminarea, ajutorul și izbăvirea Cameliei-Mihaela și a copiilor săi, Johan-Mihail și Maria-Alexandra și pentru luminarea și împlânzirea celor care participă la procesul ei. Suntem alături de toți cei care se implică și se vor implica în acest caz și vom ajuta, ca și până acum, cu rugăciunea și cu fapta.

† Părintele Episcop Macarie Drăgoi al Episcopiei Ortodoxe Române a Europei de Nord

Preasfințitul Părinte Episcop Macarie Drăgoi în Finlanda, pentru a o încuraja pe Camelia-Mihaela Smicală (22 MAI 2017)

Preasfințitul Părinte Episcop Macarie Drăgoi al Episcopiei Ortodoxe Române a Europei de Nord a mers, luni, 22 mai 2017, în Tampere, Finlanda, pentru a o întări sufletește pe Camelia-Mihaela Smicală, mama româncă ai cărei copii au fost luați de către Protecția Copilului.

Ierarhul român a încurajat-o pe femeia îndurerată, rugându-se pentru izbăvirea din necazuri a familiei sale și pentru co-

pii săi, Johan-Mihai și Maria-Alexandra. Părintele Episcop Macarie a îndemnat-o pe mamă să își pună nădejdea în Hristos și în Maica Domnului, aducând aminte de cazuri similare, care, în cele din urmă, au avut un deznodământ pozitiv. De asemenea, ierarhul a apreciat că recentele manifestații de solidarizare cu Camelia-Mihaela Smicală nu vor rămâne fără ecou. „Nu trebuie abandonată lupta și nici pierdută nădejdea, ci înmulțită rugăciunea și continuate, pe toate căile, demersurile de remediere a situației”, a transmis Preasfințitul Macarie.

De la început, Preasfințitul Episcop Macarie s-a implicat în cazul Cameliei-Mihaela Smicală, oferind, împreună cu păstorii săi din Scandinavia, asistență duhovnicească și materială.

BIROUL DE PRESĂ AL EPISCOPIEI ORTODOXE ROMÂNE A EUROPEI DE NORD

Preasfințitul Părinte Episcop Macarie Drăgoi a vorbit, în Finlanda, la telefon, cu copiii Cameliei Smicală (23 MAI 2017)

„Ne e dor de mama și de acasă”

Preasfințitul Părinte Episcop Macarie Drăgoi al Episcopiei Ortodoxe Române a Europei de Nord a continuat, astăzi, 23 mai 2017, în Tampere, Finlanda, demersurile de ajutorare a Cameliei-Mihaela Smicală și a copiilor acesteia. După ce, ieri, a încurajat-o duhovnicește pe mamă, ierarhul român a contactat autoritățile pentru a vizita, în calitate de părinte duhovnicesc, cei doi copii ai acesteia, preluați de Protecția Copilului: Johan-Mihail și Maria-Alexandra.

Protecția Copilului a răspuns, din păcate, negativ. În această situație, Părintele Episcop Macarie a cerut să vorbească

măcar la telefon cu cei doi copii, lucru ce a fost acceptat.

În convorbirea telefonică purtată cu Johan-Mihail și Maria-Alexandra, ierarhul român a transmis binecuvântări și a încurajat copiii, făgăduindu-le că va continua demersurile pentru a-i putea vizita. Copiii, la rândul lor, au transmis că le este dor de mama lor și de „acasă”.

Preasfințitul Părinte Episcop Macarie mulțumește autorităților finlandeze pentru posibilitatea de a vorbi telefonic cu copiii Cameliei-Mihaela Smicală, dar regretă profund, totodată, răspunsul negativ al acestora în ceea ce privește vizitarea lor. Accesul ierarhului român, având în vedere calitatea sa de părinte duhovnicesc al familiei, ar trebui să fie neîngrădit, inclusiv din perspectiva drepturilor copilului de a avea o religie și de a beneficia de asistență spirituală.

BIROUL DE PRESĂ AL EPISCOPIEI ORTODOXE ROMÂNE A EUROPEI DE NORD

Episcopul Macarie Drăgoi va vizita copiii Cameliei Smicală, deținuți de Protecția Copilului din Finlanda (10 NOIEMBRIE 2017)

Preasfințitul Părinte Episcop Macarie Drăgoi al Episcopiei Ortodoxe Române a Europei de Nord va vizita, pe 18 noiembrie 2017, familia Cameliei Smicală, mama româncă din Tampere ce se află în grava situație de a avea pe cei doi copii ai săi preluați de autoritățile din Finlanda, continuând astfel demersurile depuse în acest caz dureros.

La cererea Preasfințitului Macarie, Protecția Copilului a acceptat ca ierarhul român să-i viziteze, în calitate de părinte duhovnicesc, pe cei doi copii plasați sub autoritatea instituției, Johan-Mihail și

Maria-Alexandra, pentru a-i spovedi, împărtăși și alina sufletește.

Reamintim că Preasfințitul Macarie a mai făcut un demers similar pe 23 mai 2017, pe atunci răspunsul Protecției Copilului din Finlanda fiind însă negativ. Episcopul ortodox român al Europei de Nord s-a implicat intens și în alte cazuri de familii de români care s-au confruntat cu situații similare, cele mai cunoscute fiind cazurile familiilor Nan și Bodnariu din Norvegia.

BIROUL DE PRESĂ AL EPISCOPIEI ORTODOXE ROMÂNE A EUROPEI DE NORD

Părintele Episcop Macarie Drăgoi în biserică „Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni” din orașul Solvesborg, Suedia, duminică, 12 noiembrie 2017. Cuvânt despre Sfinții Năsăudeni. Încurajare pentru greu încercata familie Smicală din Finlanda (13 NOIEMBRIE 2017)

Mulțumim Preamilostivului Dumnezeu că ne-a învrednicit să îi cinștim pe Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni în această frumoasă biserică de lemn, ocrotită de ei, din sudul Suediei, din orașul Solvesborg, pe care noi o numim, așa cum v-am transmis și în cuvântul de învățătură rostit după Evanghelie, un tricolor al faptei. Lemnul pentru această bisericuță a fost adus din Bucovina, meșterii care au înălțat-o sunt maramureșeni, iar bisericuța este în stil oltenesc. Deci, această biserică, pentru noi, românii din Scandinavia, este un tricolor al faptei, dând o bună și dreaptă mărturie sub oblăduirea Sfinților Martiri și Mărturisitori Năsăudeni.

Unul dintre contemporanii Sfinților Năsăudeni care l-au mărturisit pe Mântuitorul Iisus Hristos în perioada grea

din Transilvania, când românii ortodocși au fost forțați de autoritățile imperiale de la Viena să treacă la catolicism, spunea următoarele: „Împărăteasa – care pe atunci era Maria Tereza – poate să-mi ia puținul meu avut, poate să-mi ia cojocul pe care îl port acum, poate să-mi ia chiar și brațele, însă nu poate să-mi ia sufletul, pe care nu-l dau, fiindcă am un singur suflet și o singură credință ortodoxă și o singură mântuire!”.

Așadar, preaiubiții mei frați și surori, avem un singur suflet, avem o singură credință, avem un singur botez și o singură mântuire. Asemenea Sfinților Martiri și Mărturisitori Năsăudeni pe care îi cinstim astăzi, să nu ne dăm sufletul și să nu ne pierdem credința și mântuirea noastră. Aceasta învățăm, în primul rând, de la Sfinții Martiri Năsăudeni: Atanasie Todoran din Bichigiu, Vasile din Mocod, Grigore din Zagra și Vasile din Telciu și de la toți Sfinții Mărturisitori ai Ortodoxiei din pământul binecuvântat al țării noastre și de pretutindeni. Să nu ne pierdem credința, fiindcă nu ne putem juca cu mântuirea noastră!

După cum știți, urmează să merg în Finlanda pentru a aduce alinare sufletească pruncilor Johan-Mihail și Maria-Alexandra, care sunt despărțiți, de către autoritățile finlandeze, de mama lor, Camelia Smicală. Doresc să le aduc alinare sufletească în cele din urmă, dându-mi-se acordul să îi vizitez pe copii la centrul de plasament, acolo unde sunt izolați de mama lor și am nădejdea ca acest coșmar să ia sfârșit cât mai repede.

Trebuie să ne arătăm solidaritatea și să transmitem încredere și sprijin doamnei Camelia Smicală și copilașilor ei și să ne conjugăm toate forțele: autorități, Biserică, societate civilă și presă pentru a ajuta această mamă îndurerată și pe copilașii ei, care suferă atât de mult și sunt atât de traumatizați. De aceea, cu-

noscând îndeaproape cazurile familiilor Nan și Bodnariu din Norvegia, care s-au reîntregit, cu ajutorul lui Dumnezeu, prin solidaritatea oamenilor și prin rugăciunile pe care le-am înălțat neîncetat pentru aceștia, trag nădejdea că și familia Smicală se va reîntregi. Și autoritățile finlandeze trebuie să știe faptul că această familie nu este fără stat, nu este fără patrie, nu este fără comunitate, nu este a nimănui, ci că această familie are o țară!

Preasfințitul Părinte Episcop Macarie Drăgoi la copiii Cameliei Smicală: „Nu văd nici un motiv pentru care acești copii să rămână departe de mama lor și separați între ei”(18 NOIEMBRIE 2017)

Preasfințitul Părinte Episcop Macarie Drăgoi al Episcopiei Ortodoxe Române a Europei de Nord s-a întâlnit astăzi, 18 noiembrie 2017, la centrul de plasament din Tampere, cu cei doi copii ai Cameliei Smicală reținuți de Protecția Copilului din Finlanda. Johan-Mihail (11 ani) și Maria-Alexandra (10 ani) s-au bucurat pentru această vizită a părintelui lor duhovnicesc, cu atât mai mult cu cât au reușit, după mult timp, să se împărtășească cu Trupul și Sângele Mântuitorului.

Preasfințitul Părinte Macarie Drăgoi ne-a relatat cum a decurs întâlnirea și starea în care a găsit pe Johan-Mihail și Maria-Alexandra: „Ne-am bucurat cu bucurie mare de această întâlnire care a adus puțină alinare sufletească acestor copii încercați atât de devreme cu necazurile vieții. Johan-Mihail și Maria-Alexandra sunt doi copii curajoși și cu personalitate, care se exprimă cu claritate, într-o frumoasă limbă românească, pe care nu au uitat-o, în ciuda anilor de înstrăinare. Ei tânjesc după mama și surioara lor

cea mare și au o voință fermă de a reveni acasă. Întristător este faptul că cei doi frați suferă acum și de pe urma deciziei autorităților de a-i ține în centre de plasament și în școli diferite, separându-i astfel. În plus, Johan-Mihail nu se simte bine la școala în care a fost repartizat, fiind intimidat de etichetarea sa drept „copil de orfelinat” de către ceilalți colegi. Nu văd niciun motiv pentru care acești copii să rămână departe de mama și sora lor și separați între ei. De asemenea, ei vor să aibă posibilitatea de a frecventa Sfânta Liturghie duminical, după obiceiul pe care-l aveau când erau cu mama lor, obicei pe care, evident, acum nu-l mai pot ține”.

Ierarhul român a precizat că mulțumește personalului de la centrul de plasament unde a decurs întâlnirea, adăugând

că va transmite autorităților finlandeze doleanțele celor doi copii, cu nădejdea că acestea vor da dovadă de cooperare și deschidere.

La finalul vizitei, părintele episcop Macarie a oferit daruri copiilor, printre care și cărți pentru copii în limba română, editate de Episcopia Europei de Nord, însă și odoare aduse din pelerinajul său recent în Țara Sfântă.

Preasfințitul Macarie Drăgoi a transmis, de asemenea, calde mulțumiri Ambasadorului României în Finlanda, Răzvan Rotundu, care s-a implicat în susținerea Cameliei Smicală și în organizarea acestei vizite.

*BIROUL DE PRESĂ AL EPISCOPIEI ORTO-
DOXE ROMÂNE A EUROPEI DE NORD*

Solidarität mit der schwer herausgeforderten rumänischen Mutter Camelia-Mihaela Smicală aus Finnland

Die große Herausforderung, der die Familie der in Finnland lebenden rumänische Mutter, Camelia-Mihaela Smicală sogar bis heute ausgesetzt ist, hat schon seit den ersten Veröffentlichungen unsere Herzen berührt; ihre Kinder Johan-Mihail und Maria-Alexandra befinden sich in Kinderschutzverwahrung. Da wir in unserer Diözese auch andere dramatische Fälle hatten, wo Eltern von ihren Kindern getrennt wurden, einige davon mit positiven Ergebnissen, haben wir uns mit Liebe und Schmerz daran beteiligt, die Leiden dieser Familie zu mildern. Weiter unten wiederholen wir die Aussagen dieser Beteiligungen mit Wort und Tat für die Unterstützung der Familie Smicală. Wir beten weiter und beteiligen uns, daran je nach Möglichkeit, diese Menschen zu unterstützen, sowie alle Rumänen, die sich weit weg vom eigenen Land befinden und großen Herausforderungen ausgesetzt sind!

Redaktion der „Candela Nordului“ - Zeitschrift (Zeitschrift Kerze des Norden)

Bitte um Gebet für Camelia-Mihaela Smicală, rumänische Mutter aus Finnland, die eine Verurteilung eingeht // den 20. März 2017

Nachdem beide Kinder von ihr weggenommen wurden, ist die Ärztin Camelia-Mihaela Smicală mit einer weiteren Her-

ausforderung konfrontiert. Die Rumänin wurde vom finnischen Staat wegen „Verunglimpfung“ der Behörden, bzw. der Gerichtsvollzieher angeklagt, die vor 2 Jahren einen Einsatz durchgeführt haben, um die Kinder zu übernehmen. Am Donnerstag, dem 23. März wird das erste Treffen im Prozess stattfinden.

Die Staatsanwaltschaft verlangt materielle Entschädigungen, die Camelia-Mihaela Smicală zu bezahlen sich nicht leisten kann. Für Frau Smicală ist es eigentlich unmöglich, den eigenen Anwalt zu bezahlen. Die Dienstleistungen des Anwaltes wurden, nach einem Ersuch um Hilfe seitens des Hochwürdigsten Bischofs Macarie Drăgoi an die Mitglieder der Rumänisch Orthodoxen Diözese Nordeuropas, bezahlt.

Wir rufen auf zum Gebet für Camelia-Mihaela Smicală und für ihre Kinder, Johan-Mihail und Maria-Alexandra, mit der Hoffnung, dass dort, wo die menschliche Hilfe nicht ausreicht, Gottes Kraft vermittelt. Lasset uns, klein oder groß, jeder gemäss seiner Kraft, für die Unterstützung und Erlösung Camelias und ihrer Kinder ein Gebet sagen, eine Kerze anzünden, eine Niederwerfung machen. Lasset uns Hoffnung haben, dass so wie Gott für die Familien Nan und Bodnariu gearbeitet hat, Er auch hier arbeiten

kann, wenn wir dafür inständig beten. „Du siehst ja, denn Du schaust das Elend und den Jammer; es steht in Deinen Händen. Die Armen befehlens Dir; Du bist der Waisen Helfer“. (Psalm 10, 14 – Luthers Bibel).

DIE PRESSE ABTEILUNG DER RUMÄNISCHEN ORTHODOXEN DIÖZESE VON NORDEUROPA

Neue Ermunterung zum Gebet für Camelia-Mihaela Smicală und ihre Kinder // den 6. April 2017

Der zweite Teil des Prozesses des finnischen Staates gegen die rumänische Mutter

Wir ermuntern alle Christen zum Gebet, zu einem Seufzer des Herzens, zu einem guten Gedanken für die in Finnland lebende rumänische Mutter Camelia-Mihaela Smicală und ihre Kinder, Johan – Mihail und Maria-Alexandra.

Morgen, am 7. April wird der zweite Teil des Prozesses stattfinden, der Finnländische Staat gegen die rumänische Mutter eingereicht hat. Camelia-Mihaela Smicală wird wegen Widerstand gegen die Gerichtsvollzieher, die vor zwei Jahren bei einem Einsatz ihre Kinder übernommen haben, angeklagt.

Für Camelia-Mihaela Smicală ist es unmöglich, den eigenen Anwalt während des Prozesses zu bezahlen. Das Honorar des Anwaltes wurde in Folge einer Unterstützung von den Rumänischen Mitglieder der Orthodoxen Diözese Nordeuropas, als Antwort auf das Ersuchen um Hilfe seitens des Hochwürdigsten Bischofs Macarie Drăgoi, übernommen.

Dementsprechend, lasset uns weiter zusammen für die Hilfe und Erlösung Camelias und ihrer Kinder beten.

Solidarität mit der schwer herausgeforderten in Finnland lebende rumänische Mutter Camelia-Mihaela Smicală // den 6. Mai 2017

Mit tiefer Traurigkeit haben wir erfahren, dass sich das Drama der Frau Camelia-Mihaela Smicală durch das kürzliche erfolgte Urteil der finnischen Justiz vertieft, denn sie wurde zu 6 Monaten Haft verurteilt. So sammelt sich eine Herausforderung nach der anderen: als ob das Verlieren der Kinder nicht genügend wäre, muss sich unsere Schwester aus Finnland mit einer Strafe auseinandersetzen, die gleichzeitig auch den sozialen Ausschluss bedeutet.

Ich denke wir sollten alle, egal ob einfache Menschen oder Behörden, Solidarität mit Camelia-Mihaela Smicală haben, ihr zeigen, dass sie in ihren Schmerzen nicht alleine steht und dass ihre Anstrengungen nicht aufgegeben werden dürfen. Ich ersuche also um inständig Gebet für Aufklärung, Hilfe und Erlösung Camelias und ihrer Kinder, Johan-Mihail und Maria-Alexandra, sowie für die Aufklärung aller Beteiligten an dem Prozess. All denjenigen, die sich in diesem Fall involvieren stehen, wir bei und, so wie bisher, werden wir mit Gebet und Tat helfen.

† SE Bischof Macarie Drăgoi von der Rumänischen Orthodoxe Diözese von Nordeuropa

† SE Bischof Macarie Drăgoi befindet sich in Finnland, um die Camelia-Mihaela Smicală aufzumuntern // den 22. Mai 2017

Am Montag, dem 22. Mai 2017 befand sich der hochwürdigste Bischof Macarie Drăgoi von der Rumänischen Orthodoxen Diözese von Nordeuropa in Tempere,

Finnland, um die rumänische Mutter Camelia-Mihaela Smicală, deren Kinder vom Kinderschutz ihr weggenommen wurden, seelisch zu stärken.

Der rumänische Hierarch ermutigte die traurige Frau und betete für die Erlösung ihrer Familie und ihrer Kinder aus Bedrängnis. Der Bischof ermunterte die Mutter ihre Hoffnung auf Jesus Christus und der Gottesmutter Maria zu setzen und erinnerte an ähnliche Fälle, die zu einem guten Ende gekommen sind. Ebenfalls, meinte der Bischof, dass die kürzlichen Solidaritätsdemonstrationen nicht umsonst bleiben werden. „Den Kampf

darf man nicht aufgeben, und auch die Hoffnung nicht, sondern man muss mehr beten und weiterhin alle Wege versuchen, um die Situation zu lösen“, sagte der Bischof.

Schon vom Anfang an bezog sich SE Bischof Macarie im Fall Camelia-Mihaela Smicală ein, und hat zusammen mit den Rumänen aus den skandinavischen Ländern, seine seelsorgerische und materielle Assistenz angeboten.

DIE PRESSE ABTEILUNG DER RUMÄNISCHEN ORTHODOXEN DIÖZESE VON NORDEUROPA

SE Bischof Macarie Drăgoi unterhielt sich telefonisch mit den Kindern von Camelia Smicală aus Finnland // den 23. Mai 20217

„Wir vermissen unsere Mutter und das Zuhause“

Heute, den 23. Mai 2017, fuhr SE Bischof Macarie Drăgoi der Rumänischen Orthodoxen Diözese von Nordeuropa mit dem Vorgehen zur Unterstützung der Camelia-Mihaela Smicală und ihrer Kinder, in Tampere, Finnland fort. Nachdem er sie gestern seelsorgerisch ermutigte, nahm der Hierarch Kontakt mit den Behörden, um die Kinder, Johan-Mihail und Maria-Alexandra, die vom Kinderschutz übernommen wurden, zu besuchen.

Leider war die Antwort vom Kinderschutz negativ. Also ersuchte der Bischof um die Möglichkeit sich mindestens telefonisch mit den Kinder zu unterhalten. Dieses Ersuchen wurde genehmigt.

In seinem Gespräch mit Johan-Mihail und Maria-Alexandra übermittelte der Hierarch Segen und ermutigte die Kinder. Er versprach, dass er das Vorgehen fortsetzen wird, um sie besuchen zu dürfen. Die Kinder haben mitgeteilt, dass sie ihre Mutter und das „Zuhause“ vermissen.

SE Bischof Macarie bedankte sich bei den finnländischen Behörden für die Möglichkeit mit den Kinder telefonisch reden zu dürfen, aber gleichzeitig bedauerte er die negative Antwort bezüglich eines Besuches bei den Kindern. Als kirchlicher und seelsorgerischer Vater der Familie, sollte auch aus Sicht des Kinderrechtes erlaubt sein, eine Religion zu haben und spirituelle Assistenz zu bekommen.

DIE PRESSE ABTEILUNG DER RUMÄNISCHEN ORTHODOXEN DIÖZESE VON NORDEUROPA

SE Bischof Macarie Drăgoi wird Camelia Smicalăs Kinder besuchen. Die Kinder wurden vom Kinderschutz in Finnland übernommen // den 10. November 2017

SE Bischof Macarie Drăgoi der Rumänischen Orthodoxen Diözese von Nordeuropa wird am 18. November 2017 Camelia Smicalăs Familie besuchen. Die zweifache Mutter, Rumänin, lebt in Tampere und befindet sich in der schweren Situation, dass ihre beiden Kinder von den finnischen Behörden übernommen wurden. Somit wird das Vorgehen für diesen Fall fortgefahren.

Auf Ersuchen des Bischofs, genehmigte die Kinderschutz Behörde, dass der Hierarch als seelsorgerischer Pfarrer die Kinder, Johan-Mihail und Maria-Alexandra besucht, um denen die Sakramente der Beichte und der Kommunion zu sichern und um ihre Seelen zu sorgen.

Wir möchten daran erinnern, dass SE einen ähnlichen Versuch am 23. Mai 2017 durchgeführt, aber damals eine negative Antwort seitens der finnländischen Kinderschutz Behörden bekommen hatte. Der rumänische Bischof bezog auch andere ähnliche Fälle, darunter die bekanntesten der Familien Nan und Bodnariu aus Norwegen, intensiv ein.

DIE PRESSE ABTEILUNG DER RUMÄNISCHEN ORTHODOXEN DIÖZESE VON NORDEUROPA

SE Bischof Macarie Drăgoi in der Kirche der „Heiligen Märtyrer und Bekenner aus Näsäud“ in Solvesborg, Schweden, am Sonntag, den 12. November 2017. Rede über die Heiligen aus Näsäud. Ermunterung für die Familie Smicală aus Finnland // den 13. November 2017

Wir danken den Allerbarmenden Gott, dass wir heute die Heiligen Märtyrer und Bekenner aus Näsäud in dieser schönen Holzkirche aus Solvesborg, die sie schützen, ehren. So wie ich in meiner Predigt nach dem Evangelium bereits mitgeteilt habe, nennen wir diese Kirche eine Flagge der Tat. Das Holz für diese Kirche wurde aus der Bukowina gebracht, die Handwerker, die sie gebaut haben, stammen aus dem Maramuresch und die Kirche wurde in einem Stil gebaut, der typisch für die Region der kleinen Wallachei (Oltenia) ist. Dementsprechend ist diese Kirche für uns, den Rumänen aus den skandinavischen Ländern, eine drei-farbige Flagge, ein Beispiel des orthodoxen Bekenntnis-

ses unter dem Schutz der Heiligen Märtyrer und Bekenner aus Näsäud.

Da sagte jemand, der in der gleichen Zeit mit den Heiligen aus Näsäud gelebt hatte und Jesus Christus in der schweren Zeit für Siebenbürgen bekannte (eine Zeit als die orthodoxen Rumänen von den kaiserlichen Behörden aus Wien gezwungen wurden katholisch zu werden), folgendes: Die Kaiserin – damals Maria Theresia – kann mein kleines Vermögen mir wegnehmen, sie kann mir das Leibchen, das ich jetzt trage, wegnehmen, sie kann mir sogar meine Arme wegnehmen, aber sie kann mir meine Seele nicht wegnehmen, denn meine Seele gebe ich nicht; ich habe eine einzige Seele und einen einzi-

gen orthodoxen Glauben und eine einzige Erlösung!

Also, meine lieben Brüder und Schwestern, wir haben eine einzige Seele, einen einzigen Glauben, eine einzige Taufe und eine einzige Erlösung. Ähnlich wie die Heiligen Märtyrer und Bekenner aus Näsäud, die wir heute ehren, sollten wir unsere Seelen nicht aufgeben, unsere Hoffnung und unsere Erlösung nicht verlieren. Das ist das Allererste was wir von den Heiligen Märtyrern aus Näsäud lernen: Atanasie Todoran aus Bichigiu, Vasile aus Mocod, Grigore aus Zagra du Vaile aus Telciu, aber auch von allen Heiligen Bekenner des Orthodoxen Glaubens vom gesegneten Boden unseres Landes und sonstwo. Wir dürfen unseren Glauben nicht verlieren, denn wir können mit unserer Erlösung nicht spielen!

So wie Sie wissen, werde ich nach Finnland fahren, um die Seelen der Kinder Johan-Mihail und Maria-Alexandra zu beruhigen, da die finnischen Behörden sie von ihrer Mutter, Camelia Smicală getrennt haben. Ich möchte mich um deren Seelsorge kümmern und habe dafür die Genehmigung bekommen, sie in der Kinderpflegeeinrichtung, wo sie sich weit weg von ihrer Mutter befinden, zu besuchen. Ich hoffe, dass dieser Albtraum so bald wie möglich zu Ende kommt.

Wir müssen unsere Solidarität zeigen, Zuversicht und Unterstützung für Camelia Smicală und ihre Kinder vermitteln, und unsere Kräfte zusammenbringen: Behörden, Kirche, zivile Gesellschaft und Presse, um dieser leidenden Mutter und Kindern zu helfen. Da ich die Fälle der Familien Nan und Bodnariu aus Norwegen so gut kenne, die mit Hilfe Gottes und durch die Solidarität der Menschen, durch deren Gebete letztendlich zusammengeblieben sind, habe ich die Hoffnung, dass auch die Familie Smicală sich wieder vereini-

gen wird. Die finnländischen Behörden müssen auch wissen, dass diese Familie ein Land, eine Heimat, eine Gemeinde hat und nicht alleine dasteht!

SE Bischof Macarie Drăgoi auf Besuch bei den Kindern von Camelia Smicală: „Ich sehe keinen Grund weshalb diese Kinder weitweg und getrennt von deren Mutter bleiben sollen“ // den 18. November 2017

Heute, den 18. November 2017, traf sich SE Bischof Macarie Drăgoi der Rumänischen Orthodoxen Diözese von Nordeuropa mit den beiden Kindern von Camelia Smicală im Kinderpflegeheim in Tampere, Finnland. Johan-Mihail (11 Jahre alt) und Maria-Alexandra (10 Jahre alt) freuten sich über den Besuch des Bischofs, um so mehr weil sie nun auch die Heilige Eucharistie bekommen haben.

Der Bischof erklärte uns wie das Treffen abgelaufen ist und den Zustand beider Kinder: „Über dieses Treffen haben wir uns übergefrennt, denn es war eine kleine Milderung für die Seelen der Kinder nach so schweren Herausforderungen des Lebens. Johan-Mihail und Maria-Alexandra sind zwei mutige Kinder, mit starken Charakteren, die sich klar in einer schönen rumänischen Sprache ausdrücken; die Sprache haben sie trotz der Jahre im Ausland nicht vergessen. Sie vermissen die Mutter und die ältere Schwester und wünschen sich kräftig wieder nach Hause zu kommen. Es ist traurig, dass die Kinder nun darunter leiden, dass die Behörden entschieden haben, sie in einem Pflegeheim zu behalten, zu verschiedenen Schulen zu schicken, und sie so voneinander zu trennen. Zusätzlich fühlt sich Johan-Mihail bei seiner neuen Schule nicht wohl, er fühlt

sich schüchtern, da er als „Kind aus dem Waisenhaus“ von seinen Kollegen abgestempelt wurde. Ich sehe keinen Grund weshalb diese Kinder weitweg von deren Mutter und getrennt voneinander bleiben sollen. Die Kinder möchten ebenfalls die Möglichkeit haben, jeden Sonntag zum Gottesdienst gehen zu dürfen, so wie sie es mit der Mutter häufig getan haben, und das ist heute leider nicht möglich.“

Der rumänische Hierarch sagte er bedanke sich bei dem Personal des Pflegeheims, wo das Treffen stattgefunden hat, und meinte er werde die Wünsche der Kinder den finnischen Behörden weiterleiten, in der Hoffnung, dass diese sich kooperativ und offen erweisen werden.

Am Ende des Besuches gab der Bischof den Kindern Kinderbücher auf Rumänisch, ausgestellt von der Diözese von Nordeuropa, aber auch andere Geschenke aus seiner Pilgerfahrt im Heiligen Land.

SE Macarie Drăgoi übermittelte ebenfalls sein Dankeschön an den Rumänischen Botschafter in Finnland, Herrn Răzvan Rotundu, für seine Unterstützung von Camelia Smicală und für dieses Treffen.

DIE PRESSE ABTEILUNG DER RUMÄNISCHEN ORTHODOXE DIÖZESE VON NORDEUROPA

Übersetzung aus dem Rumänischen:
Mihaela-Elena Circa

Tabăra tinerelor familii din Europa de Nord, în nordul României

*Preot Andrei-Ovidiu Sofa
Preot Octavian-Horațiu Mureșan*

Tabăra tinerelor familii constituie punctul culminant al activităților din cercurile catehetice parohiale și din filialele Centrului pentru tineret „Sfântul Voievod Ștefan cel Mare” din cuprinsul Episcopiei Ortodoxe Române a Europei de Nord. Și în această vară, cu participarea Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Serafim și a Preasfințitului Părinte Episcop Macarie, credincioși români și scandinavi au petrecut împreună o săptămână de rugăciune, pelerinaje, activități educative și drumeții recreative.

Astfel, ediția din 2018 a „Taberei familiilor din Episcopia Europei de Nord” s-a

desfășurat în anul Centenarului în județul Suceava, orașul Gura-Humorului, și în localitatea Spermezeu, județul Bistrița-Năsăud, în perioada 23-29 iulie. Deschiderea oficială a taberei a avut loc la Gura Humorului, luni, 23 iulie, când organizatorii au adresat participanților cuvântul de bun-venit și au prezentat programul bogat al zilelor ce vor urma.

Prima activitate din categoria drumețiilor a fost vizitarea minei de sare din Căcica, aflată într-o zonă cu o bogată tradiție în extragerea și exploatarea sării încă din perioada când această regiune se afla sub Administrația militară habsburgică. După ce au avut ocazia să afle cum se extrăgea, prin fierbere, sarea din numeroasele izvoare de saramură din zonă, tinerii au participat, în a doua jumătate a zilei, în localitatea suceveană Marginea, la un atelier interactiv dedicat meșteșugului olăritului și artei ceramice. Nu doar că au făcut cunoștință cu „Ceramica neagră de Marginea” și au ascultat poveștile olarilor locali, ce duc cu acrivie mai departe această

tradiție ce își are, se pare, izvorul încă în timpul civilizației geto-dace, ci au încercat ei înșiși să dea formă lutului reavăn.

După această fascinantă experiență, grupul s-a îndreptat spre Mănăstirea Bogdana din orașul Rădăuți, ctitorie de secol al XIV-lea al lui Bogdan I, întemeietorul statului feudal moldovean. Îninate de a participa la slujba de seara și a încheia prima zi a taberei, s-a vizitat și „Așezământul de copii Sfântul Ierarh Leontie”, instituție de caritate în care locuiesc (în cele 11 case de tip familial) peste 120 de copii orfani sau cu posibilități materiale reduse.

În pofida vremii mohorâte, a doua zi a taberei a avut ca temă vizitarea vechii capitale a Moldovei în perioada medievală, orașul Suceava, căruia participanții au fost nerăbdători să îi afle istoria și să îi cunoască farmecul. Primul popas a fost, desigur la Mănăstirea Sfântul Ioan cel Nou de la Suceava, biserică aflată pe lista patrimoniului cultural mondial UNESCO, în grupul Bisericilor pictate din nordul Moldovei și reședința actuală a Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților. La racla cu moaștele întregi ale Sfântului Ioan, negustorul care și-a dat viața pentru Hristos refuzând apostazia, ne-am rugat ca acest martir să ne inspire și să ne întărească, mijlocind înaintea lui Dumnezeu pentru toți participanții la tabără, toși cei care se străduiesc să ofere o bună mărturie creștină, indiferent de țările în care trăiesc. Vizitarea orașului a continuat cu un periplu la Muzeul de istorie sau Muzeul Bucovinei, unde fără îndoială „Sala Sfatului domnesc” sau „Sala Tronului” este cea mai spectaculoasă aripă, reconstituind fidel, cu manechine în mărime naturală, imaginea fidelă a ethosului Moldovei acelei epoci, guvernat de figura maiestuoasă a Sfântului Voievod Ștefan cel Mare. Și această zi s-a încheiat cu reculegere și rugăciune la Mănăstirea Dragomirna.

Ziua de miercuri, 25 iulie, a debutat cu o experiență foarte inedită: deplasarea cu mocănița (trenul cu abur) pe calea ferată cu ecartament îngust între localitățile Moldovița și Argel, datând de la sfârșitul secolului al XIX-lea. Folosită inițial pentru transport de masă lemnoasă de la pădure la gater, trenul are acum o funcție strict turistică, spre încântarea celor care aleg să parcurgă cei 10 kilometri ai traseului foarte pitoresc. La întoarcerea în Moldovița, ne-am închinat în biserica mănăstirii și am trecut puțin și pe la Mănăstirea Sucevița. După prânz, tabăra s-a îndreptat spre Mănăstirea Putna, cea pe care Mihai Eminescu a numit-o „Ierusalimul neamului românesc”. Aici ne-am rugat la mormântul marelui domnitor, Sfântul Ștefan cel Mare, topos numit de același poet național „altarul conștiinței naționale”. Trecând pe la muzeul mănăstirii și primind cuvânt de folos din partea părinților monahi, am continuat periplul duhovnicesc către Mănăstirea Sihăstria Putnei și, apoi, spre Peștera Sfântului Daniil Sihuștrul, situată la mică distanță de vatrele monahale sucevene menționate anterior. Seara s-a încheiat cu rugăciunea și imnul „Lumină lină”, pe care le-am intonat împreună.

Joi 26 iulie, tinerele familii din tabără au pornit în pelerinaj spre sihăstriile din „pustia” bucovineană sau „Athos-ul românesc”, cum mai este numit muntele Rarău. Mănăstirile de la Pojorâta și Sihăstria Rarăului sunt oaze de duhovnicie și trăire autentică monahală. Drumul până la aceste vetre monahale este el însuși un eveniment, șoseaua alpină „Transrarău” fiind considerată una dintre cele mai spectaculoase din România. Cuvintele pline de înțelepciune și îmbărbătare ale Părintelui Ioan Larion Neagoe, unul dintre duhovnicii care a trecut prin școala aspră a suferinței în închisorile comuniste, ne-

au reaprins râvna și patriotismul, astfel că, odată ajunși înapoi la locul de cazare din Gura Humorului, în jurul focului de tabără, am cântat cu însuflețire cântece creștine și patriotice. Astfel s-a încheiat ziua a patra.

Ziua de vineri a debutat cu atelierul de încondeiat ouă, în care cei mici mai ales, dar și părinții lor, au devenit experți în acest meșteșug duhovnicesc reprezentativ pentru zona Bucovinei, ale cărui taine au avut ocazia să le deslușească pe îndelete în prima parte a zilei. După un pelerinaj la Voroneț (lăcaș de cult supranumit și „capela sextină a Ortodoxiei românești”, datorită frescelor exterioare atât de cunoscute în întreaga lume) și Mănăstirea Gura Humorului, la ceas de Vecernie ne-am adunat în Catedrala „Adormirea Maicii Domnului și Sfinții Români” din Gura Humorului, pentru a ne întâlni în rugăciune cu IPS Serafim Joantă, Mitropolitul Ortodox Român al Germaniei, Europei Centrale și de Nord, și cu PS Macarie Drăgoi, Episcopul Ortodox Român al Europei de Nord, care au slujit, cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Pimen, Arhi-

episcopul Sucevei și Rădăuților, alături de preotul paroh Mircea Nuțu și de un numeros sobor de preoți și diaconi din Episcopia noastră și din împrejurimi. În dialogul duhovnicesc ce a urmat slujbei Vecerniei, IPS Părinte Mitropolit Serafim a vorbit despre importanța rugăciunii, venind cu exemple din Sfânta Scriptură și de la Sfinții Părinți, și despre rolul Bisericii în viața oamenilor: *„Biserica este cea care, aici, pe pământ, ne ajută să ne mântuim, adică să ne elibereze de rău și de păcat. Nu ne putem salva sufletele noastre în veșnicie dacă nu ținem legătura cu Biserica. Biserica este taina comuniunii și a mântuirii oamenilor. Ea a fost întemeiată de Hristos pentru a-I continua lucrarea de mântuire săvârșită acum 2000 de ani. Noi suntem mădulare ale trupului Bisericii. Prin faptul că ne strângem la rugăciune și ne împărtășim cu Sfintele Taine, trăim tot mai mult în solidaritate și în comuniune.*

În străinătate, atât ierarhii, cât și preoții caută să dea mărturia cea mai bună a iubirii lui Hristos pentru noi. Oamenii nu se apropie de slujitorii Bisericii, dacă nu văd în ei icoana vie a Mântuitorului Hristos. Cu toții

trebuie să fim una cu Hristos. Toată taina vieții noastre se rezumă la iubire”, a conchis ierarhul. Cu câteva minute înainte de miezul nopții am ieșit cu toții în piața din fața catedralei pentru a asista la cea mai lungă eclipsă totală de Lună din secolul nostru.

În dimineața zilei de sâmbătă, 28 iulie, IPS Serafim și PS Macarie au fost întâmpinați în fața catedralei din Gura Humorului de către soborul slujitorilor și de către credincioșii îmbrăcați în costume naționale. Cei doi ierarhi au oficiat apoi Sfânta Liturghie, în prezența familiilor de români prezenți în tabăra din Gura Humorului și a enoriașilor catedralei din Gura Humorului. PS Macarie a adresat apoi un cuvânt în mod special tinerilor în care i-a îndemnat să fie păstrători ai dreptei credințe și să-l aibă ca model pe Mântuitorul Hristos: „Trăiți acum cea mai frumoasă perioadă din timpul vieții unui om. Tinerețea este un mare dar, o mare responsabilitate și o

mare încercare, însă și un mare examen. Este o perioadă în care dați multe examene și cele mai importante examene sunt cele ale vieții. Voi, tinerii, sunteți cei mai vânați dintre toți! Consumerismul, atracțiile noilor tehnologii, ideologiile de gen sau anti-familie, toate sunt menite, în primul rând, capturării voastre. Tinerețea voastră este „marfa” cea mai râvnită de stăpânitorii acestei lumi! Trebuie să conștientizați acest lucru. Minte, inima și trupul vostru sunt râvnite de cei fără scrupule care vor să le colonizeze, să le paraziteze cu ideologiile lor stricate, cu darurile lor otrăvite, cu „drogurile” lor virtuale sau reale. Sunt multe feluri de „droguri” prin care râvna tinerească este secătuită. Unul dintre ele este tehnologia digitală. Iubiți tineri, nu va lăsați gârboviți de telefoanele și Ipad-urile voastre! Ridicați privirea din ecran! Priviți, cu atenție, în jur, la chipurile celor din jur, înălțați privirea în sus, către cer. Hrăniți-vă năzuințele nobile, înalte ale sufletului, nu pe cele josnice! Nu vă

lăsați murdăriți de această cultură a desfrâului, a senzualității care se revarsă acum peste tot, căutând să nu lase nici un loc, nici un suflet neîntinat... Luați aminte la vremurile în care trăim, cultivați-vă discernământul, iubiți-vă unii pe alții în Hristos, iubiți-vă patria, iubiți pe eroii noștri, iubiți-vă înaintașii de la care ați primit o moștenire, iubiți-vă părinții, iubiți-vă aproapele vostru aflat în nevoie! Fiți ca acei tineri cărora Sfântul Apostol Ioan, Apostolul Iubirii, le adresa aceste cuvinte: «Scris-am vouă, tinerilor, căci sunteți tari, și cuvântul lui Dumnezeu rămâne în voi și ați biruit pe cel viclean...» (1 Ioan 2, 14)» a punctat PS Macarie. Fiind sâmbătă, după slujba Parastasului pentru cei adormiți, toși participanții la tabără au participat apoi la o agapă frățească în casa socială a parohiei.

Spre seară, ne-am îndreptat înspre Spermezeu, județul Bistrița-Năsăud, satul natal al PS Macarie, pentru a ne bucura împreună de punctul culminant al taberei, și anume hramul bisericii parohiale și sărbătoarea fiilor satului. Duminică dimineață, 29 iulie 2018, ne-am închinat la icoana Maicii Domnului Alăptătoarea și am participat la procesiunea și Sfânta Liturghie sub protia celor doi ierarhi IPS Serafim și PS Macarie, înconjurați de un numeros sobor de preoți și diaconi, cu participarea câtorva mii de pelerini, mulți dintre aceștia înveșmântați în portul tradițional. Agapa creștină s-a constituit într-o veritabilă Liturghie de după Liturghie, unde sătenii și pelerinii au intonat cântări bisericești și patriotice.

Junge Familien aus Nordeuropa auf Sommerlager im Norden Rumäniens

Pfr. Andrei-Ovidiu Sofa

Pfr. Octavian-Horațiu Mureșan

Das Sommerlager für junge Familien ist der Höhepunkt der Tätigkeiten innerhalb des katechetischen Treffens der kirchlichen Gemeinden und des Jugendzentrums des Hl. Woiwoden Stefan der Große („Sfântul Voievod Ștefan cel Mare“), die zum Bistum der Rumänischen Orthodoxen Kirche Nordeuropas gehören. Auch in diesem Sommer verbrachten rumänische und skandinavische Gläubige zusammen mit dem Bischof Macarie eine Woche im Gebet, sie waren auf Pilgerfahrten, übten Bildungstätigkeiten und gingen wandern.

Die zwischen dem 23. und dem 29. Juli 2018 veranstalteten Ferienlager für junge Familien aus dem rumänischen Bistum Nordeuropas fanden beide in Gura Humorului, Landkreis Suceava und in Spermezeu, Landkreis Bistrita-Năsăud statt. Am 23. Juli hießen die Veranstalter die Teilnehmer bei der Eröffnungsfeier in Gura Humorului willkommen und stellten das reiche Programm der kommenden Tage vor.

Das erste Wandern war bei dem Salzbergwerk in Cacica. Die Mine befindet sich in einer Gegend, wo es die Tradition der Salzförderung und –Bergbau bereits seit den Zeiten der Habsburgischen Verwaltung gibt. Da erfuhren die Teilnehmer wie Salz durch Kochen aus den Salzwasserquellen gefördert wurde. Am Nachmittag nahmen sie an einem interaktiven Handwerksworkshop für Töpferei und Keramik in Marginea teil. Somit lernten die

Teilnehmer die „schwarze Keramik aus Marginea“ kennen und hörten Geschichten der örtlichen Töpfer zu, die diese anscheinend aus Daker-Zeiten stammende Tradition genauso weiterführen. Aber die Teilnehmer versuchten auch selber den feuchten Lehm zu gestalten.

Nach dieser faszinierenden Erfahrung fuhr die Gruppe weiter Richtung Bodgana Kloster in der Stadt Rădăuți, die im 14. Jhr. von Bogdan I, Gründer des moldawischen Mittelalterlichen Staates, gegründet wurde. Vor der Vesper am ersten Lagertag wurde das Kinderheim Hl. Hierarchien Leontie (eine karitative Einrichtung) besucht, wo mehr als 120 Waiseninder oder Kinder mit eingeschränkten materiellen Ressourcen in 11 Familienhäusern wohnen.

Trotz des trübereren Wetters, wurde am zweiten Tag des Sommerlagers die Stadt Suceava, die alte Hauptstadt Moldawiens im Mittelalter, besucht. Die Teilnehmer waren gespannt, die Geschichte und den Reiz dieser Stadt zu erfahren. Die erste Haltestelle war selbstverständlich beim Kloster „Der Heilige Johannes der Neue aus Suceava“, jetziger Sitz des Erzbistums für Suceava und Rădăuți, dessen Kirche

zusammen mit anderen bemalten Kirchen aus dem Norden Moldawiens zu dem UNESCO Weltkulturerbe gehört. Am Sarg mit den Reliquien des Heiligen Johannes, der Händler der für Christus sein Leben opferte die Apostasie ablehnend, wurde gebetet, dass dieser Märtyrer für uns eine Inspiration werde, dass er vor Gott betet uns alle zu stärken, ob Teilnehmer des Sommerlagers, aber auch all diejenigen die ein christliches Bekenntnis anbieten, unabhängig vom Land, wo sie leben. Weiterhin in der Stadt wurde das Geschichtsmuseum besucht, auch Museum von Bukowina genannt. Hier, der Raum des königlichen Rates oder auch „Thronsaal“ ist einfach atemberaubend, denn es wiedergibt mit Modellpuppen in menschlicher Größe das Ethos des damaligen Moldawiens als der Woiwod Stefan der Große führte. Der Abend endete mit Gebet und Besinnung im Kloster Dragomirna.

Der Mittwoch, der 25. Juli, fing mit einem originellen Erlebnis an: eine Fahrt mit der Bergbahn (ein Dampfzug) zwischen den Orten Moldovita und Argel. Die aus dem 19. Jhr stammende Schmalspurbahn wurde zuerst für den Transport des Holzes aus den Wäldern zu der Sägemühle benutzt; derzeit dient die Bahn nur noch touristischen Zwecken, zur Begeisterung der Fahrtgäste, die sich für die 10 Km-lange Strecke der malerischen Landschaft entscheiden. Zurück in Moldovița verbeugten wir uns in der Klosterkirche, aber einen kurzen Halt hatten wir auch beim Kloster Sucevița. Am Nachmittag fuhren die Teilnehmer zum Kloster Putna, das „Jerusalem des rumänischen Volkes“ wie Mihai Eminescu es nannte. Hier beteten wir am Grab des großen Woiwoden Hl. Stefan der Große, dem „Altar des nationalen Bewusstseins“ so Eminescu. Nachdem wir das Klostermuseum besichtigten und ein gutes spirituelles Wort von

den Mönchen bekamen, fuhren wir weiter Richtung Kloster Sihăstria Putnei und von dort zur Höhle des Heiligen Daniil der Hesychast, die sich in der Nähe des oben erwähnten Klosters befindet. Der Abend endete mit dem Gebet und dem Hymnus „Freundliches Licht“, den wir zusammen gesungen haben.

Am 26. Juli fuhren die Sommerlager-Teilnehmer auf einer Pilgerfahrt zu den Klausen (Mönchzellen) auf dem Berg Rarău in der Bukowina, auch der „rumänische Athos“ genannt. Die Klöster Pojorâta und Sihăstria Rarăului sind seelsorgerische Oasen und Orte des authentischen klösterlichen Lebens. Der Weg in sich selber bis zu diesen klösterlichen Zentren ist ein Ereignis, da die Straße „Transrarău“ eine der eindrucksvollsten in Rumänien ist. Vater Ioan Larion Neagoe ist einer der Geistlichen, der die harte Schule des Leidens in den kommunistischen Gefängnissen durchgelebt hat. Er hat uns weise Wörter gesagt, um uns zu stärken, und das hat in uns das patriotische Gefühl und den Eifer wiederbelebt, so dass wir zurück in unserem Übernachtungsort in Gura Humorului anfangen, christliche und patriotische Lieder rund um das Lagerfeuer

zu singen. So endete der zweite Tag.

Der Freitag fing mit einem Workshop zum Eierverzieren an. Im Laufe des Vormittags konnten die Kinder, aber auch deren Eltern, dort in der für die Bukowina spezifischen Handarbeit, Experten werden. Danach fand eine Pilgerfahrt zu den Klöstern Voroneț und Gura Humorului statt. Wegen ihrer Fresken auf den Außenwänden der Kirche wird Kloster Voroneț auch die „Sixtinische Kapelle der rumänischen Orthodoxie“ genannt. Für die Vesper sammelten wir uns in der orthodoxen Kathedrale aus Gura Humorului mit dem rumänischen Metropoliten für Deutschland, Zentral- und Nordeuropa Serafim Joantă und mit dem Bischof für Nordeuropa Macarie Drăgoi, beim Gebet zusammen. Mit dem Segen des Erzbischofes für Suceava und Radauti, Vater Pimen, wurde Vesper zusammen mit dem Pfarrer Mircea Nutu und mit vielen anderen Priestern und Diakonen aus der Gegend gefeiert. In seiner Predigt nach der Vesper

erklärte der Metropolit Serafim die Wichtigkeit des Gebetes, erwähnte Beispiele aus der Bibel und aus den Heiligen Vätern und redete über die Rolle der Kirche im Leben der Menschen. *„Die Kirche ist diejenige, die uns hier auf der Erde zum Erlösen hilft, bzw. uns vom Bösen und Sinn befreit. Wir können unsere Seelen für die Ewigkeit nicht retten, wenn wir keine Verbindung mit der Kirche halten. Die Kirche ist Sakrament der Verbundenheit und des Menschenerlösens. Sie wurde von Christus gegründet, damit Sein Werk zur Erlösung vor 2000 Jahren weitergebracht werde. Wir sind Glieder des Leibes der Kirche. Da wir zum Gebet zusammenkommen und die Eucharistie bekommen, leben wir immer mehr in Solidarität und Verbundenheit. Im Ausland versuchen sowohl Bischöfe als auch Priester das beste Bekenntnis christlicher Liebe zu beweisen. Die Menschen treten einem Priester nicht näher, wenn sie das lebendige Bild Jesus Christi im Priester nicht sehen. Wir müssen alle mit Christus Eins sein. Gleichzeitig begrenzt sich*

das Geheimnis unseres Lebens auf die Liebe“ erklärte Metropolit Serafim. Einige Minuten vor Mitternacht gingen wir alle nach draußen auf den Platz vor der Kathedrale und beobachteten die längste Mondfinsternis unseres Jahrhunderts.

Am Samstagvormittag, dem 28. Juli, wurden Metropolit Serafim und Bischof Macarie vor der Kathedrale in Gura Humorului von mehreren Priestern und in Volkstracht gekleideten Gläubigen begrüßt. Danach feierten die beiden Hierarchy die Heilige Liturgie, bei der die jungen Familien – Teilnehmer des Sommerlagers und die Gemeindemitglieder aus Gura Humorului teilnahmen. Ein Wort des Bischofs Macarie folgte danach an die Jugendlichen, die er ermutigte den orthodoxen Glauben zu behalten und Christus den Erlöser als Muster zu haben: *„Ihr lebt jetzt die schönste Zeit des Lebens eines Menschen. Die Jugend ist eine große Gabe, eine große Verantwortung, eine große Herausforderung, aber auch eine wichtige Prüfung. Es ist eine Zeit in der ihr viele Prüfungen haben werdet und darunter sind die wichtigsten die Prüfungen des Lebens. Ihr als Jugendliche werdet am meisten gejagt! Das Konsumverhalten, der Reiz neuer Technologien, die Gender- Ideologie oder die Ideen gegen die Familie haben alle als Ziel euch zu erbeuten. Eure Jugend ist die am meisten gewünschte „Ware“ für die Beherrscher dieser Welt! Dies müsst Ihr bedenken. Die Skrupellosen begehren euren Geist, euer Herz und euren Leib, um sie mit deren verdorbenen Ideologien, mit deren giftigen Gaben, mit deren virtuellen oder echten „Drogen“ zu besiedeln und zu schmarotzen. Es gibt viele Arten „Drogen“ wodurch der jugendliche Eifer versiegt wird. Einer davon ist die digitale Technologie. Liebe Jugendliche, lasst euch von euren Handys und iPads nicht niederdrücken! Hebt euren Blick vom Monitor! Schaut aufmerksam auf die Gesichter der Menschen*

rund um euch, hebt euren Blick nach oben Richtung Himmel. Pfllegt die großmütigen, hohen Bestrebungen der Seele, nicht die niedrigen! Läßt euch von dieser Kultur der Zügellosigkeit, der Sinnlichkeit, die heutzutage überall ist und sich bemüht keinen sauberen Ort, keine reine Seele zu erlauben, nicht verschmutzen. Beachtet die Zeit in der wir leben, kultiviert die Urteilskraft, liebt euch einander in Christus, liebt euer Vaterland, liebt eure Helden, liebt eure Vorfahren von denen ihr eine Erbe bekommen habt, liebt eure Eltern, liebt euren Nächsten, der sich im Not befindet! Seid so wie die Jungen, an denen der Apostel Johannes das folgende geschrieben hat: ‘Ich habe euch jungen Männern geschrieben; denn ihr seid stark, und das Wort Gottes bleibt in euch, und ihr habt den Bösen überwunden’... (1. Johannes 2, 14) sagte Bischof Macarie. Da es Samstag war, folgte nach dem Requiem (Messe für die Verstorbenen) eine brüderliche Agape für alle Teilnehmer des Sommerlagers im Sozialhaus der Gemeinde.

Am Abend fuhren wir nach Spermezeu, im Landkreis Bistrița-Năsăud, das Heimatdorf des Bischofs Macarie, um dort den Hohepunkt des Sommerlagers zusammen zu feiern: den Kirchenpatron der Gemeinde und die Feier „Kinder des Dorfes“. Am Sonntag früh, dem 29. Juli beteten wir die Ikone der Stillenden Mutter Gottes an und nahmen bei der Prozession und bei der vom Metropolit Serafim und Bischof Macarie gefeierten Heiligen Liturgie teil. Es dienten noch viele Priester und Diakone, und einige Tausende Pilger in Volkstracht waren auch dabei. Die christliche Agape bewies sich als eine Liturgie nach der Liturgie, als die Bewohner des Dorfes und die Pilger kirchliche und patriotische Lieder sangen.

Übersetzung aus dem Rumänischen:
Mihaela-Elena Circa

Zeitlos beeindruckende Bekenner, Zeugen und Märtyrer

Heilige sind bis heute ein Phänomen, das Kirchen bewegt und Christen begeistert – Die Referenten des „Ex fide lux“-Kolloquiums geben Aufschluss über Verbindendes und Trennendes zwischen den Konfessionen in dieser Frage

Von Smarand Lieberfeld

Sie sind Märtyrer, Blutzeugen oder zumindest unerschrockene Bekenner des christlichen Glaubens. Wobei sie ihr Martyrium nie aktiv herbeiführen, sondern immer passiv erleiden. Das unterscheidet christliche Märtyrer schon einmal grundsätz-

lich von islamistischen Selbstmordattentätern, die zu Märtyrern werden wollen, indem sie möglichst viele „Ungläubige“ mit in den Tod reißen. Christliche Heilige haben Werke der Barmherzigkeit vollbracht und sich für andere Menschen in der Nächstenliebe aufgeopfert. Oder sie haben als Kirchenlehrer Wegweisendes zur Herausbildung der christlichen Lehre beigetragen. Ihre Leiber verwesen nicht, sondern strahlen selbst bei Ausgrabungen nach vielen Jahren noch Wohlgeruch aus. Und sie sind fähig, Zeichen und Wunder zu tun, ganz im Sinne der Vollmacht, die Jesus Christus seinen Jüngern übertragen hat (vgl. Matthäus 10, 1-8).

Keine Frage: Heilige sind bis heute eine faszinierende Wirklichkeit des christlichen Glaubens. Doch keineswegs eine unumstrittene. Denn viele Protestanten können bis heute wenig bis gar nichts anfangen mit Heiligen, Heiligenverehrung oder auch Reliquien. So verläuft die

konfessionelle Trennlinie in dieser Frage eher zwischen den Protestanten und den Großkirchen der Orthodoxie und des Katholizismus, weniger zwischen West- und Ostkirche. Wobei die lutherischen Kirchen etwa im sinnensfreudigen Bayern oder in Siebenbürgen keinen Bildersturm veranstaltet und buchstäblich die Heiligen abgeräumt haben wie etwa die Reformierten der kalvinistischen Tradition in der Schweiz. In Siebenbürgen sind bis heute Flügelaltäre mit Heiligendarstellungen im liturgischen Dienst zu bewundern.

Heilige sind immer noch ein Phänomen, das Kirchen bewegt und Christen begeistert. Die hochkarätigen Referenten des Theologischen Kolloquiums zum Thema „Heilige und Heiligenverehrung in Ost und West“ gaben jüngst hintergründig Aufschluss über Verbindendes und Trennendes zwischen den Kirchen und Konfessionen bei dieser Frage. Diese Konferenz sorgte für Aufsehen, versammelte sie doch gleich als erstes Projekt der neu gegründeten ökumenischen Einrichtung „Ex fide lux – Deutsch-Rumänisches Institut für Theologie, Wissenschaft, Kultur und Dialog“ über 80 Teilnehmer aus mehreren Ländern und allen drei Kirchen: der Orthodoxie, der Katholischen Kirche und der Evangelischen Kirche. Mitveranstalter des Kolloquiums waren die Rumänische Orthodoxe Metropole von Siebenbürgen und die Evangelische Akademie Siebenbürgen. Das Kolloquium ermöglichte den Austausch von Standpunkten und Positionen.

Weder Haupt-, noch Nebensache des Glaubens

Für den früheren Präfekten der Römischen Glaubenskongregation, den weltbekannten Kardinal Gerhard Müller aus

Rom, der Standardwerke zur katholischen Dogmatik verfasst hat, gehört die „christliche Verehrung der Heiligen nicht zu den zentralen Aussagen des Glaubens und den Grundvollzügen der Liturgie“, sei aber auch „keineswegs eine Nebensache“. Er hielt in der Evangelischen Akademie in Hermannstadt fest: „An keinem anderen Punkt der Kontroverstheologie wurde so wie hier der Kampf um die rechte Gestalt des Christentums ausgefochten. Nicht durch Zufall gilt daher bis heute der Heiligenkult als eine typische Ausprägung der katholischen und orthodoxen Frömmigkeit. Er ist zu einem der populärsten Unterscheidungsmerkmale von den Kirchen reformatorischer Herkunft geworden.“ Die Reformatoren hätten gegen Missstände gekämpft, die aus ihrer Sicht in die katholische Glaubenspraxis des Mittelalters eingedrungen waren. Die betende Gemeinschaft mit den Heiligen und ihre Anrufung um Fürbitte seien freilich keine kirchentrennende Differenz zwischen den Kirchen.

Doch wie geht das genau mit der Heiligenverehrung? Werden Heilige angebetet, wie das manchmal in der katholischen und orthodoxen Volksfrömmigkeit klingt? Der rumänische orthodoxe Metropolit von Siebenbürgen, Erzbischof Laurențiu Streza, dazu: „Die Heiligen werden verehrt und um Fürbitte angerufen. Angebetet wird aber nur Gott allein.“ Nun, dies gilt für Orthodoxe wie Katholiken gleichermaßen. Der orthodoxe Metropolit unterstreicht zudem: „Die Heiligen waren Menschen wie wir, mit den gleichen Schwächen und Fehlern, die sich aber dem Leben in Christus und mit Christus so sehr verschrieben haben, dass sie mit der Hilfe der göttlichen Gnade Freunde und Hausgenossen Gottes geworden sind sowie gleichzeitig unsere Fürsprecher und Vorbilder.“

Mit dem Vorbildcharakter von Heiligen können sich auch Protestanten anfreunden, mit deren Vermittlerrolle weniger. So unterstrich der evangelische Kirchenhistoriker Peter Gemeinhardt von der Universität Göttingen: „Heilige als Vorbilder im Glauben sind Menschen, wie Gott sie gewollt hat, gut geschaffen, aus Gnade gerechtfertigt, zum menschengemäßen und gottgefälligen Handeln befähigt. Heilige stehen aber nicht zwischen Gott und den Menschen, nicht als Vermittler und nicht als Adressaten von Anrufung. Heilige sind Wegbereiter und Wegbegleiter. Es wäre bedauerlich, wenn evangelische Christen keine solchen Heiligen hätten.“

In der Frage der Anrufung und der Mittlerrolle der Heiligen werden wohl Differenzen bleiben. Ob diese kirchentrennend sein müssen, steht auf einem anderen Blatt. Dass die Evangelische Kirche A. B. in Rumänien mit Heiligen keine Berührungspunkte kennt, stellte der evangelische Bischofsvikar und Kirchenhistoriker Dr. Daniel Zikeli aus Bukarest dar. Er hielt fest: „Wer Siebenbürgen besucht, stößt auf zahlreiche evangelische Kirchen mit imposanten, zum Teil spätmittelalterlichen Flügelaltären, auf denen Heiligenfiguren dargestellt sind.“ Er erwähnte die Altäre in Schäßburg, BIRTHÄLM und Braller.

Zikeli zeichnete die Entwicklung der reformatorischen Haltung zu Heiligen

von Martin Luther bis zum Augsburger Bekenntnis von 1530 nach, das die Heiligen nur noch als Vorbilder im Glauben wertet. Und doch betonte auch er: „Die siebenbürgischen Altäre bewahren die Erinnerung an prägende Gestalten mittelalterlicher Frömmigkeitsgeschichte. Sie können ein Anlass sein, im Sinne lutherischer Theologie diese Zeugen des Glaubens und der Liebe wiederzuentdecken, nach ihrem Leben und Wirken zu fragen und Gott zu danken für jene Männer und Frauen.“

Glaubensmartyrer sind Heilige

Dass das Christentum zu allen Zeiten auch Glaubensmartyrer hervorbrachte, die ihr Leben für ihren Glauben an Jesus Christus hingegeben haben, ist bekannt. Dass dies auch heute geschieht, wird in der freien westlichen Welt weitgehend verdrängt und ignoriert. Bei dem „Ex fide lux“-Kolloquium gab es dazu am zweiten Tag in der Orthodoxen Akademie von Sâmbăta de Sus Klartext.

Der orthodoxe Erzbischof Teodosie Petrescu von Tomis (Konstanza) berichtete von Märtyrern der Antike aus der Dobrudscha. Er betonte im historischen Rückblick: „Die Mehrzahl der in der Gegend von Skythien verehrten Heiligen wa-

Die Autoren präsentieren ihr Buch: Berthold Pelster, Maximilian Pal, Irimie Marga, Daniel Zikeli, Erzbischof Teodosie, Jürgen Henkel, der Apostolische Nuntius Miguel Maury Buéndia, Kardinal Müller, Peter Gemeinhardt, Hermann Pitters und Elmar Nass (v.l.). Foto George Dumitriu

ren örtliche Märtyrer, Soldaten, Priester oder einfache Gläubige.“ Der evangelische Kirchenhistoriker Hermann Pitters ließ die Entstehungsgeschichte des „Rumänischen Martyrologiums“ von 2007 Revue passieren, das auf über 800 Seiten 130 Lebensbilder christlicher Märtyrer der kommunistischen Zeit wiedergibt. Pitters bezeichnete diesen gemeinsam erstellten Band als „Ausdruck einer ökumenischen Erinnerungskultur der beteiligten Kirchen, die sich gemeinsam auf das Zeugnis ihrer Glieder besinnen, die während der kommunistischen Herrschaft um ihres Glaubens willen verhaftet und gefoltert worden sind und den Tod erlitten“. Er spricht in diesem Zusammenhang auch von der „Ökumene der Märtyrer“.

Dass das Martyrium für den Glauben kein allein historisches Phänomen ist, beleuchtete Berthold Pelster von dem Päpstlichen Werk „Kirche in Not“ aus München.

Er erinnerte an den 15. Februar 2015, als 21 ägyptische Christen in orangenen Overalls von Terroristen des Islamischen Staates vor laufender Kamera geköpft wurden, weil sie nicht zum Islam konvertierten. Die Koptische Kirche erklärte sie sofort zu Heiligen. Pelster zeigte auf, wo heute Christen massiv verfolgt und mit dem Tod bedroht werden, von Ländern wie Ägypten, dem Irak oder Nigeria über die vom Islamischen Staat beherrschten Gebiete in Syrien bis hin zu den kommunistischen Diktaturen in China und Nordkorea.

Nicht immer geht es so schnell mit der Heiligsprechung wie im Falle dieser 21 von Islamisten hingeschlachteten Märtyrer. Der orthodoxe Kirchenrechtler Irimie Marga aus Hermannstadt und sein katholischer Kollege Maximilian Pal, Franziskanerpater und Professor an der Franziskaner-Hochschule von Rom zeigten auf, wie komplex

die Prüfungsverfahren und das Heiligensprechungsverfahren selbst ablaufen.

Dass die Heiligen neben solchen kirchenrechtlichen Verfahrensfragen und über die Frömmigkeit hinaus freilich bis heute auch für das christliche Leben und Zeugnis in der Welt bedeutend werden können zeigte der katholische Sozialethiker Elmar Nass aus Fürth. Er entwickelte eine „hagiographische Ethik“ und hielt fest: „Heiligung wird verstanden als Auftrag von Kirche und aller Getauften, Sauerteig für die Welt zu sein. Dieser Auftrag wird erfüllt durch Menschen, die sich an den Heiligen als Vorbilder orientieren und ein entsprechendes Ethos der Liebe verinnerlichen.“ Dass alle Heiligen ihre Heiligkeit nicht aus eigener Leistung beziehen, sondern mit ihrer starken Gabe des Glaubens an der Heiligkeit Gottes teilhaben, zeigt der orthodoxe Dogmatiker Grigore Dinu Moş aus Klausenburg – eine Überzeugung, die auch Katholiken und Protestanten teilen.

Alle Vorträge des Theologischen Kolloquiums sind in einem Tagungsband aus der Reihe „Deutsch-Rumänische Theologische Bibliothek/DRThB“ veröffentlicht, der vom Staatssekretariat für Kultusangelegenheiten der Rumänischen Regierung, dem Bayerischen Staatsministerium für Familie, Arbeit und Soziales, dem Universitätsverein der Wilhelm Löhe Hochschule aus Fürth und dem Unternehmen Hans Müller HMP Medizintechnik aus Nürnberg gefördert wurde:

Gerhard Kardinal Müller/Metropolit Laurenţiu von Siebenbürgen/Jürgen Henkel/Hermann Schoenauer (Hg.): *„Heilige und Heiligenverehrung in Ost und West“*, 328 S., Schiller Verlag Hermannstadt-Bonn, ISBN 978-3-946954-28-6 (= DRThB 8); 60 RON/16 €

Die Sehnsucht nach den Heiligen bleibt groß

80 Teilnehmer eines „Theologischen Kolloquiums“ aus dem In- und Ausland fragten nach Heiligen und Heiligenverehrung in Ost und West.

Von Smarand Lieberfeld

Hermannstadt. Die heutige Zeit ist weitgehend geprägt von Pragmatismus und Profitstreben, von Säkularisierung und zunehmender religiöser Indifferenz. Wenn die erste internationale Konferenz eines neu gegründeten ökumenischen Instituts zum Thema „Heilige und Heiligenverehrung in Ost und West“ allerdings auf Anhieb über 80 Teilnehmer versammelt, dann kommt darin eine Sehnsucht nach den Heiligen zum Ausdruck, die überrascht und zugleich die Initiatoren dieser ökumenischen Initiative in ihrem Bemühen bestätigt.

So stieß das von dem Institut „Ex fide lux – Deutsch-Rumänisches Institut für Theologie, Wissenschaft, Kultur und Dialog“ aus Nürnberg initiierte „Theologische Kolloquium“ in Hermannstadt und Sâmbăta de Sus jüngst auf ein überwältigend großes Interesse unter orthodoxen, katholischen und lutherischen Theologen und Laienchristen aus mehreren Ländern Europas. Auch viele junge Leute, Studentinnen und Studenten und sogar interessierte Schüler nahmen teil. Das zeigt einmal mehr, dass die Heiligen als lebendige Vorbilder im Glauben und Lebensmodelle für die heutige Welt noch lange nicht abgeschrieben sind.

Die Gäste- und Referentenliste des Symposions kann sich sehen lassen und umfasste teilweise weltbekannte Theologen. So referierten unter anderem der römisch-katholische Kurienkardinal Gerhard Müller aus Rom, der orthodoxe Metropolit Laurențiu Streza von Siebenbürgen, Erzbischof Teodosie von Tomis (Konstanza) und der Bischofsvikar der Evangelischen Kirche in Rumänien, Dr. Daniel Zikeli (Bukarest). Sogar der Bot-

schafter des Vatikans in Rumänien, der Apostolische Nuntius Erzbischof Monsignore Miguel Maury Buendía (Bukarest), machte der Konferenz seine Aufwartung und beglückwünschte in einem Grußwort die Initiatoren von „Ex fide lux“ für ihre Initiative.

Die äußerst hochkarätige Tagung fand in Kooperation mit der Rumänischen Orthodoxen Metropole von Siebenbürgen und der Evangelischen Akademie Siebenbürgen statt. Hohe Fördermittel für die Tagung, aber auch für die Buchveröffentlichung aller Vorträge, steuerte das Staatssekretariat für Kultusangelegenheiten der Rumänischen Regierung bei. Auch das Bayerische Staatsministerium für Familie, Arbeit und Soziales, der Universitätsverein Fürth der Wilhelm Löhe Hochschule, der Martin-Luther-Bund Erlangen und die Nürnberger Unternehmensgruppe HMP Medizintechnik förderten die vier-tägige Konferenz mit hohen Zuschüssen.

Renommierte Kirchenhistoriker wie der Hermannstädter Theologe Hermann Pitters und Professor Peter Gemeinhardt aus Göttingen zählten ebenso zu den Referenten wie die Kirchenrechtler Irimie Marga von der Orthodoxen Fakultät Hermannstadt und Franziskanerpater Maxi-

milian Pal vom Katholischen Institut der Franziskaner in Roman. Das Phänomen der Heiligen in Geschichte und Gegenwart, das Verfahren zur Heiligsprechung in der Katholischen und der Orthodoxen Kirche und auch die Spiritualität der Heiligenverehrung sowie protestantische Kritik an Fehlentwicklungen kamen gleichermaßen zur Sprache.

Mit dem Sozialethiker Professor Elmar Nass von der Wilhelm-Löhe-Hochschule Fürth und dem Fachreferenten Berthold Pelster von der Päpstlichen Stiftung „Kirche in Not“ aus München kamen auch aktuelle Fragestellungen in den Blick. Nass beleuchtete die Möglichkeit einer „hagiographischen Ethik“, die nach Heiligkeit als christlichem Lebensmodus fragt. Pelster stellte mit beklemmenden Bildern die Christenverfolgungen heute in islamischen und kommunistischen Ländern dar, die auch gegenwärtig viele Christen, die ihren Glauben nicht verleugnen, zu Märtyrern und damit zu Heiligen macht. Die anwesenden Bischöfe, Wissenschaftler und Geistlichen wie auch die vielen Laienchristen kamen vier Tage lang in einen regen Austausch über die Herausbildung und Entwicklung der Heiligenverehrung in der Westkirche und der Ostkirche,

kirchenrechtliche und frömmigkeitsgeschichtliche Grundlagen und die Ausprägungen kirchlichen Lebens der verschiedenen Konfessionen in Siebenbürgen.

Das vom Herausgeber der „Deutsch-Rumänischen Theologischen Bibliothek/DRThB“, dem bayerischen Theologen Professor h. c. Dr. Jürgen Henkel, konzipierte und organisierte Programm startete am Freitag im Festsaal der Evangelischen Akademie Siebenbürgen (EAS) in Hermannstadt. Dort eröffneten Professor h. c. Hermann Schoenauer als Vorsitzender von „Ex fide lux“, Professor h. c. Dr. Jürgen Henkel als Projektleiter und Herausgeber der „Deutsch-Rumänischen Theologischen Bibliothek“, Metropolit Laurentiu Streza von Siebenbürgen und Programmleiter Roger Pârvu von der EAS die Konferenz. In Grußworten würdigten der Apostolische Nuntius Erzbischof Buendía und Bischofsvikar Dr. Daniel Zikeli diese besondere ökumenische Initiative.

Nach den drei Vorträgen des Abends ging es im orthodoxen Kloster „Heilige Märtyrer Brâncoveanu“ in Sâmbăta de Sus am zweiten Tag weiter. Die Gäste aus dem In- und Ausland konnten bei strahlend blauem Himmel die wunderschöne Landschaft der Region genauso genießen wie die spannenden und lehrreichen Vorträge und Diskussionen. Am Sonntag bestand die Gelegenheit zum individuellen Gottesdienstbesuch. Gerhard Kardinal Müller zelebrierte eine Pontifikal-

messe in der katholischen Stadtkirche von Hermannstadt. Dabei kam es auch zu einer Begegnung mit Staatspräsident Klaus Johannis, der an der Messe teilnahm.

Am Nachmittag gab es einen Besuch im Kreis Alba/Karlsburg. So führte Stadtpfarrer Alfred Dahinten die Konferenz durch die evangelische Stadtkirche von Mühlbach. Die Gruppe zeigte sich beeindruckt von dem berühmten wie gewaltigen Flügelaltar, dem Deckengewölbe und der Baugeschichte der Kirche. In Karlsburg/Alba Iulia empfinden der katholische Erzbischof György Jakubinyi und der orthodoxe Erzbischof Irineu Pop die Konferenz in ihren Kathedralen. Sie berichteten von der Baugeschichte ihrer Kathedralen und vom geistlichen Leben ihrer Kirchen. Am Montag empfing der evangelische Bischof Reinhart Guib die Gruppe abschließend im Festsaal des Bischofsamtes in Hermannstadt und berichtete aus dem Leben der Evangelischen Kirche in Rumänien.

Nach vier Tagen mit reichlich geistiger Nahrung, aber auch kulinarischen Genüssen, einem regen ökumenischen Austausch und auch wunderbaren Eindrücken von Land und Landschaft, Kirchen und Kultur ging dieses erste große „Theologische Kolloquium“ von „Ex fide lux“ zu Ende. Die Gäste aus dem In- und Ausland konnten spannende Erfahrungen sammeln und Kontakte knüpfen. Vorsitzender Hermann Schoenauer von „Ex fide lux“ würdigte das Projekt mit den Worten: „Ein grandioser Auftakt unserer Arbeit. Wir freuen uns über die große Resonanz und das begeisterte Echo der Teilnehmer.“ Projektleiter Jürgen Henkel bilanzierte das Treffen mit den Worten: „Es ist uns gelungen, ganz viele orthodoxe, katholische und evangelische Bischöfe, Wissenschaftler und Laienchristen zusammenzubringen. Diese Konferenz erzielt ökumenische Breitenwirkung ganz im Sinne unseres Instituts und unserer Buchreihe“.

Deutsch-Rumänisches Institut für theologischen Dialog gegründet

„Ex fide lux“ fördert Ökumene, Dialog und Austausch zwischen Kirchen und Christen aus Deutschland und Rumänien – Erste große Konferenz im Mai, Hermannstadt/Nürnberg. Dem internationalen theologischen Austausch zwischen Deutschland und Rumänien widmet sich ein auf Initiative aus beiden Ländern neu gegründetes Institut mit Sitz in Nürnberg. Unter dem Namen „Ex fide lux – Deutsch-Rumänisches Institut für Theologie, Wissenschaft, Kultur und Dialog“ will die von evangelischen, orthodoxen und katholischen Kirchenvertretern, Theologen und Laienchristen gegründete Einrichtung künftig im Sinne einer theologischen Gesellschaft den Dialog zwischen den Kirchen Rumäniens, besonders der Rumänischen Orthodoxen Kirche, und den Kirchen in Deutschland und im deutschsprachigen Raum fördern.

„Unser Institut versteht sich als öku-

menisch, interethnisch und interdisziplinär ausgerichtet. In die künftigen Veranstaltungen und den Vorstand sind Theologen, Akademiker und Laienchristen der Orthodoxen Kirche, der Katholischen Kirche und evangelischer Kirchen aus Deutschland und Rumänien eingebunden“, sagt der evangelische Theologe und Pfarrer Prof. Dr. h. c. Hermann Schoenauer aus Nürnberg. Der frühere Rektor der Diakonie Neuendettelsau pflegt seit vielen Jahren enge Kontakte zur Rumänischen Orthodoxen Kirche. Er ist Gründungsvorsitzender des neuen Instituts.

Das neue ökumenische Institut stellt eine gemeinsame Initiative Schoenauers mit dem früheren Leiter der Evangelischen Akademie Siebenbürgen/EAS, Pfarrer Prof. h. c. Dr. Jürgen Henkel, und dem rumänischen orthodoxen Metropoliten Serafim von Deutschland, Zentral- und Nordeuropa dar. Die rumänische orthodoxe Metropole unterstützt das Projekt. So fungiert der Weihbischof der Metropole, Sofian Braşoveanul (München), als zweiter Vorsitzender. Das Institut wirkt künftig als Träger der von Jürgen Henkel und dem rumänischen Theologen Radu Preda herausgegebenen internationalen ökume-

Gruppenfoto: Die Gründer des Instituts „Ex fidelux“, darunter Weihbischof Sofian (4.v.l.), Vorsitzender Hermann Schoenauer (Mitte), Metropolit Serafim (4.v.r.) und dem Herausgeber der Deutsch-Rumänischen Bibliothek (DRThB), Jürgen Henkel (3.v.r.).

nischen Buchreihe „Deutsch-Rumänische Theologische Bibliothek/DRThB“.

Ziele des Instituts, das in Deutschland als gemeinnütziger Verein fungiert, sind die Förderung des theologischen Austauschs, die Vermittlung und Pflege kirchlicher, akademischer und kultureller Beziehungen zwischen dem deutschsprachigen Raum und Rumänien, die Organisation internationaler Veranstaltungen zu Themen der Theologie, Geschichte, Kultur und Geisteswissenschaften sowie die Förderung des Wirkens der Rumänischen Orthodoxen Metropolie für Deutschland, Zentral- und Nordeuropa (Nürnberg). Auch die Unterstützung des Sozialen Dialogs und sozialer Projekte in Rumänien und die Durchführung ökumenischer Studien- und Begegnungsreisen sind künftige Ziele des neuen Instituts.

„Der Dialog mit der Orthodoxen Kirche ist überaus wichtig. Wir wollen mit diesem Institut bewusst ein Forum für den Austausch zwischen orthodoxen, katholischen und evangelischen Christen schaffen. Wir haben dabei alle drei Kirchen

gleichzeitig im Blick“, betont Pfarrer Jürgen Henkel. Der orthodoxe Metropolit Serafim begrüßt die Gründung des Instituts und hält fest: „Es ist sehr wichtig, dass unsere Kirchen im Austausch bleiben. Diese Initiative wird das theologische Gespräch bereichern und viel Segen bringen.“ Mitglieder des gemeinnützigen Vereins können sowohl natürliche als auch juristische Personen werden.

Informationen und Kontakt:

www.exfidelux.de, Vorsitzender Pfarrer Prof. Dr. h. c. Hermann Schoenauer (Lange Zeile 30, 90419 Nürnberg, Tel.: +49 911 253 49 551; Fax: +49 911 253 22 681;

@: vorsitzender@exfidelux.de, info@exfidelux.de, Pfarrer Prof. h. c. Dr. Jürgen Henkel (www.drthb.de,

@: henkel@exfidelux.de, henkel@drthb.de).

Ökumenische Konferenz über Heilige und Heiligenverehrung – Hermannstadt

Die Projektarbeit des neuen Instituts startet im Frühjahr mit dem „Ersten Theologischen Kolloquium“ zum Thema „Heilige und Heiligenverehrung in Ost und West“. Die Konferenz findet vom 11. bis 14. Mai in Kooperation mit der Rumänischen Orthodoxen Metropolie von Siebenbürgen und der Evangelischen Akademie Siebenbürgen statt.

Die Frömmigkeit und die Praxis der Heiligenverehrung bilden einen offenen Dissens zwischen der katholischen und orthodoxen Theologie und Spiritualität auf der

einen und der protestantischen Theologie und Spiritualität auf der anderen Seite. Das Theologische Kolloquium wird das Thema in verschiedensten Facetten aus Sicht der orthodoxen, der katholischen und der lutherischen Theologie und Spiritualität darstellen und eine vergleichende wie aktualisierende Perspektive bieten.

Auftakt ist am Freitag, 11. Mai, um 19 Uhr in der Evangelischen Akademie Siebenbürgen in Hermannstadt. Am Samstag, 12. Mai, wird die Tagung in der Orthodoxen Akademie im Kloster Sâmbăta de Sus fortgesetzt. Dort gibt es auch eine Führung durch das Kloster und das Museum. Am Sonntagvormittag besteht die Gelegenheit zum individuellen Besuch von Gottesdiensten in Hermannstadt. Am Nachmittag führt eine Exkursion zur evangelischen Stadtkirche von Mühlbach und den beiden Kathedralen von Karlsburg. Es wird Begegnungen geben mit den Erzbischöfen György Jakubinyi und Irineu Pop und Pfarrer Alfred Dahinten. Am Montag ist ein Besuch beim evangelischen Bischof

Reinhart Guib vorgesehen.

Bei der Konferenz sind hochkarätige Referenten zu erleben. Unter anderem werden Kardinal Gerhard Ludwig Müller aus Rom, Metropolit Laurentiu von Siebenbürgen und Erzbischof Teodosie von Tomis, Bischofsvikar Dr. Daniel Zikeli aus Bukarest und Professor Hermann Pitters sowie weitere renommierte Theologen aus Deutschland und Rumänien erwartet.

Die Konferenz findet zweisprachig statt. Es gibt keine Teilnahmegebühr. Kost und Logis wird für die Tagungsteilnehmer aufgrund von Zuschüssen kostenfrei sein. Die Unterbringung erfolgt im Hotel Ana Airport in Hermannstadt. Teilnehmer, die Übernachtungen in Hermannstadt benötigen, sind gebeten, sich bis 25. Februar anzumelden. Teilnehmer aus Bukarest können mit einem bei der Tagung eingesetzten Bus kostenlos anreisen, der auch am Montag nach Bukarest zurückfahren wird. Infos, Programm und Anmeldeformulare sind zweisprachig auf der Webseite des neuen Instituts abrufbar (www.exfidelux.de).

